D
348.

B
1

Oficiāls izdevums.

Latvija. Senāts. Civ. kas. dep.

Senāta Civīlā kasācijas departamenta 1934. g. spriedumi.

J. Osītis.

V4729

1935.
Valsts tipografija Rīgā, pilī.

Latv. PSR Valsts Bibliotēka
Inv 57-1.038
60.

Valsts tipografija Rīgā, pilī 261 7 34

LATV. PSR VALSTS BIBLIOTĒKA

1934.

1. 1934. g. 22. februārī. Aleksandra Rata lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Aleksandra Rata prasībā pret Adalbertu Ratu.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Tiesu palāta atrod par konstatētu lietā, ka immobils Rīgā pēc zemes grāmatām apstiprināts: $^{3}/_{32}$ daļās Georgam Meieram, $^{9}/_{384}$ daļās Ženijai Rat, $^{339}/_{768}$ daļās atbildētājam un $^{339}/_{768}$ daļās prasītājam.

Tagadējā prasībā prasītājs aizrāda, ka atbildētājs atdevis viņam savas $^{113}/_{384}$ daļas un ka prasītājs, bez tā vēl, ar atbildētāja piekrišanu, nopircis no brāļa Nikolaja $^{113}/_{768}$ daļas un ka prasītājs, skaitot no 1914. g., valdījis minēto immobilu $^{339}/_{768}$ daļās vairāk par 10 gadiem nepārtraukti. Uz šā pamata prasītājs lūdz minētās $^{339}/_{768}$ daļas aprādītā immobilā apstiprināt viņam uz noilguma (iesēdējuma) pamata. Tādējādi prasītājs iziet no tā, ka tikai viņš pats, bet nevis kāds cits no immobila līdzīpašniekiem pretendē uz atbildētājam pēc zemes grāmatās apstiprinātām $^{339}/_{768}$ daļām. Tiesu palāta prasību atraidījusi uz tā pamata, ka kādas ideālās daļas immobilā ar iesēdējumu iegūt nevarot, jo ideālās daļas ar iesēdējumu iegūt varot tikai viens no diviem līdzīpašniekiem, ja iesēdētājs viens valda visu immobilu, izspiežot otro līdzīpašnieku. Tiesu palātas uzskats nav par pareizu atzīstams. Senāts, ar konstantu praksi pēc CL., nācis pie atzinuma, ka ideālās daļas ar iesēdējumu iegūt var, ja vien iesēdētāja personā izpildījušies visi vispārējie iesēdējuma priekšnoteikumi (Senāta 31./545., 33./415. spried.). Gan pie tam būtu prasāms, ka gadījumā, ja bez prasītāja un atbildētāja kā līdzīpašnieks skaitās arī kāda trešā vai vēl citas personas, uz atbildētāja daļu neviens cits nekā taisni tikai prasītājs neceltu kādas pretenzijas. Tiesu palāta uz šādu iesēdējuma šķērsli neatsaucas. Īstenībā, ja likums pielaiž, ka vairākas personas var kādu kopēju lietu valdīt ideālās daļās, tad ar to implicite atzīst, ka šādas ideālās daļas valdīšana uz vispārēja pamata var arī novest pie šās daļas iegūšanas ar iesēdējumu (CL. 633., 846. p.). Gan šajā ziņā nevar atsaukties uz CL. 845. p., jo šis pants domā nevis ideālu, bet reālu daļu, kā tas nepārprotami izriet kā no krievu, tā arī no vācu teksta, salīdzinot 633. p. (мыслимая часть, ideeller Anteil) ar 927. p. (умственная доля, iddeeller Teil) no vienas puses, un 845. p. (часть, Teil), no otras puses; pie tam jāņem vērā arī tas, ka 633. p. avoti nesakrīt ar 845. panta avotiem; pēdējā avoti par kādas ideālas daļas, kā tādas, it kā patstāvīgu iegūšanu nemaz nerunā.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta, izejot no nepareiza uzskata, ka ideālās daļas vispār nevar būt par iesēdējuma priekšmetu un uz šā pamata atraidot prasību, pārkāpusi CL. 633., 846. p. un CPN. 816. pantu, kādēļ viņas spriedums atceļams, Senāts, neielaizdamies pārējo kasācijas sūdzībā aprādīto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolemj: Tiesu palātas 1929. g. 10. janvāra spriedumu, CL. 633., 846. p., CPN. 816. panta pārkāpumu dēļ, atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā. (i. l.)

2. 1934. g. 25. janvārī. Dzelzceļu virsvaldes pārstāvja juriskonsulta pal. V. Matsona lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu Dzelzceļu virsvaldes prasībā pret maksātnespējīgo parādnieci tirdzniecības rūpn. a. s. „A. Balodis".

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Tiesu palāta konstatējusi, un prasītāja nenoliedz, ka: 1) viņas prasības priekšmets ir atlīdzība par zaudējumiem, kuŗus viņai esot nodarijusi tirdzn.-rūpn. a. s. „A. Balodis", 2) prasītāja savu prasību cēlusi pret minēto maksātnespējīgo sabiedrību konkursa valdes personā 1929. g. 8. martā, t. i. tajā laikā, kad minētā sabiedrība jau tikusi izsludināta par maksātnespējīgu parādnieci un pretenziju pieteikšanas termiņš jau bija notecējis, 3) prasītāja savu prasījumu nav sludinājuma termiņā pieteikusi.

Tādējādi skaidrs, ka prasītāja nav cēlusi prasību pret konkursa masu, it kā aiz pēdējās pielaistas nelikumīgas darbības vai aiz runā esošā nomas līguma pārkāpšanas. Tāpat prasītāja neapgalvo, ka viņa prasību būtu cēlusi uz atdalīšanas vai izdalīšanas (ex jure dominii vai ex jure crediti) pamata.

Šādos apstākļos Tiesu palāta, pievienojoties apgabaltiesas spriedumam, varēja, aiz viņas aprādītiem iemesliem, prasību atzīt par izbeidzamu lietas nepiekritības dēļ tiesai.

Pretēji prasītājas domām, Tiesu palāta pareizi iztulkojusi CPN. 28. (21.) p. Pēc šā panta konkursa valde rīkojas tiesā nevis it kā maksātnespējīga parādnieka vietā, it kā tā pārstāve un tā vārdā, bet gan, pēc 28. p., visas maksātnespējīgā tiesības, prasīt un atbildēt tiesā par konkursa masai piederīgo mantu, pāriet uz konkursa masu. Tāpēc maksātnespējīgā stāvoklis nemaz nav identisks ar 27. p. minētām personām, kuŗas gan atvieto un pārstāv to aizbildnis vai aizgādnis, uzstājoties šo personu vietā. Īstenībā, konkursa valde rīkojas netikvien maksātnespējīgā, bet arī kreditoru interesēs.

Prasītāja apgalvo, ka viņa savu prasību neesot cēlusi par konkursa masai piederīgu mantu; tā tad prasītāja nodomājusi savu prasību celt par konkursa masai nepiederīgu, tā tad par tajā neieejošu masu, t. i. par tādu mantu, kas pēc likuma atrastos maksātnespējīgā brīvā rīcībā, proti, kas minētas CPN. 1396. p. V pielik. 99. p., starp citu, minēto 1120., 1121. p., vai kas konkursa laikā pienāk parādniekam ne bez atlīdzības (piem., sakarā ar viņa personīgu nodarbošanos).

Tomēr prasītāja netikvien neapgalvo, kādēļ un uz kāda pamata viņas prasībai būtu kāds sakars taisni ar tādu mantu, kas nepiederētu konkursa masai, bet, taisni otrādi, prasītāja ceļ prasību pret minēto sabiedrību, aprādot pie tam nevis tās adresi, bet aizrādot vienīgi viņas konkursa valdi, tā tad cēlusi prasību pret sabiedrību viņas konkursa valdes personā. Ar to tad prasītāja tieši un nepārprotami izteic, ka viņa savu prasību taisni attiecina uz tādu sabiedrības mantu, kuŗa piederētu konkursa masai, t. i. neaprobežojot prasību ar mantu, kuŗa atrastos sabiedrības brīvā rīcībā.

Šādos apstākļos Tiesu palātai bija pilns pamats aizrādīt, ka prasītājai, kuŗa nav savu pretenziju pieteikusi sludinājuma termiņā, nav tiesības celt vispārēju prasību pret maksātnespējīgu sabiedrību tās konkursa valdes personā un ar to it kā panākt apmierinājumu no konkursa masas, apejot pretenziju pārbaudīšanu (un eventuāli tās apstrīdēšanu konkursā) likumā paredzētā kārtībā (V pielik. 92. p.).

Kā pareizi aizrāda Tiesu palāta, kreditoram, kas savu pretenziju nav pieteicis sludinājuma termiņā, vēl paliek iespēja pretenziju pieteikt arī vēlāk konkursa valdei, gan saņemot pie tam apmierinājumu tikai pēc otrās šķiras pretenziju apmierināšanas (V pielik. 96. p. 2. d.).

Prasītājas minētais V pielik. 103. (42.) p. nemaz neattaisno viņas domas, it kā kreditors varētu ar prasības celšanu pret maksātnespējīgo parādnieku (viņa konkursa valdes personā) atvietot pretenzijas pieteikšanu sludinājuma termiņā, nepiedaloties pašā konkursā. Īstenībā minētais 103. p. zīmējas uz mantu, kādu parādnieks dabū pēc konkursa slēgšanas un uz pretenzijām, kuŗas vai nu cēlušās pēc konkursa

slēgšanas, vai kuŗas gan bija piedalījušās konkursā (t. i. tajā tikušas pieteiktas), bet nav konkursa kārtībā pilnīgi apmierinātas. Ar tagadējo prasību, turpretim, prasītāja konkursā nebija piedalījusies un pat nav vēlējusies piedalīties. Viņa — no otras puses — arī savu prasību nav aprobežojusi ar tādu mantu, kuŗu parādnieks (sabiedrība), varbūt, dabūs pēc konkursa slēgšanas.

Prasītāja izlaiž no acīm, ka prasības lietās, kuŗās figurē maksātnespējīgs parādnieks kā atbildētājs, jāizšķiŗ tajās lietās notikušo spriedumu spēka ziņā: 1) attiecības starp prasītāju un maksātnespējīgu kā atbildētāju, t. i. attiecības, kas atrodas ārpus konkursa, un 2) attiecības starp prasītāju un maksātnespējīgo parādnieku no vienas puses un pēdējā kreditoriem no otras puses, t. i. attiecības, kas izvirzās iekšpus konkursa. Pirms konkursa atklāšanas pret parādnieku celtā prasības lieta nedz apturama, nedz izbeidzama sakarā ar atbildētāja - parādnieka izsludināšanu par maksātnespējīgu (Kr. Senāta 74./873. spried., Kononova lietā un 79./366. Gluščenka lietā). Tas nozīmē, ka tajā laikā notikušais spriedums gan būtu saistošs ipso jure prasītājai un pašam parādniekam personīgi, piem., tajā ziņā, ka prasītāja varētu tai prasības laikā piespriesto summu piedzīt no parādnieka atsevišķās (konkursa masai nepiederošās) mantas (V pielik. 79. p.), vai, pēc konkursa izbeigšanās, no parādnieka jau iegūtās mantas. Bet attiecībā pret maksātnespējīgā parādnieka konkurskreditoriem šāds spriedums neizrāda nekādu saistošu spēku, un prasībā izteiktai pretenzijai varētu būt nozīme konkursa kreditoriem un pašā konkursā vienīgi tad, ja šī pretenzija pieteikta konkursā (neatkarīgi no tā, vai šī pretenzija būtu jau piespriesta tiesas ceļā jeb nē). Prasītāja, turpretim, savu pretenziju, no vienas puses, nav pieteikusi, bet, no otras puses, prasītāja nav arī cēlusi tādu prasību, kuŗa būtu izpildāma ārpus konkursa. Ar to tad atkrīt visi prasītājas plašie paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības I—III pkt.

Tiesu palāta, atzīstot, ka tagadējā prasība nepiekrīt tiesas izspriešanai, varēja nākt pie atzinuma, ka lieta izbeidzama pat neatkarīgi no atbildētājas noraidījuma, un ka tāpēc vien nekrītot svarā, vai konkursa valdes priekšsēdētājs bijis vēl sevišķi pilnvarots uzstāties tiesā konkursa valdes vārdā. Ar to atkrīt prasītājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības III—IV pk.

Prasītājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības V pktā neattiecas uz šajā lietā izšķiŗamo jautājumu par to, vai prasība tā, kā tā ir celta, būtu turpināma pret maksātnespējīgo sabiedrību viņas konkursa valdes personā jeb nē. Šajā ziņā nemaz nekrīt svarā, vai prasītājai bijis iespējams zaudējumus aprēķināt sludinājuma termiņā jeb nē. Saprotams, prasītāja varēja prasību pret savu atbildētāju-parādnieku celt, un tāda prasība būtu turpināma arī pēc sludinājuma termiņa, bet tikai tad, ja no prasības lūguma būtu redzams, ka viņa ar šo prasību nedomātu piedalīties konkursā, un ja tad prasītāja savu prasību pret parādnieku cēlusi nevis konkursa valdes personā, bet gan pret parādnieku personīgi, aprobežojot prasību ar viņa mantu, kas neieietu konkursa masā. Bet prasītāja tādu prasību taisni nav cēlusi.

Tiesu palātas apcerējumiem par to, ka maksātnespējīgai sabiedrībai nav bijusi tiesība nomas līgumu no sevis pildīt un saņemt maksājumus no konkursa atklāšanas laika, piešķiŗams tikai blakus motīva raksturs, kuŗiem nav izšķiŗošas nozīmes lietā.

Pretēji prasītājas domām, sludinājums ievietojams „Vald. Vēstn." tikai vienu reizi (V pielik. 8. p.). Tāpēc sabrūk prasītājas aizrādījumi uz to, ka viņai nav bijis jāzina, resp. nav jāņem vērā „Vald. Vēstn." vienreizējais sludinājums. Ar to atkrīt, beidzot, prasītājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības V pktā.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi prasītājas minētos likumus, kādēļ prasītājas kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Latvijas Dzelzceļu virsvaldes pārstāvja juriskonsulta pal. Matsona kasācijas sūdzību, uz Civīlproc. nolik. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (7. l.)

3. 1934. g. 22. februārī. Lienes Grants sev un kā savu nepilngadīgo bērnu Aleksandra un Ženijas Grants dabiskās aizbildnes pilnvarnieka zv. adv. Grīnberga lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Jāņa Graudiņa un Mildas Dālīt prasībā pret Lieni, Aleksandru un Ženiju Grants un prasītāju pilnvarnieka zv. adv. Kārkliņa paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: jautājums par to, vai Vidzemes zemnieku testāmenta lieciniekam jābūt pilngadīgam, apspriežams nevis pēc CL. 2064. p. 1. pk., bet gan tikai pēc Vidz. zemn. lik. 1013. p. Vidzemes zemn. likums satur sevī izsmeļošus noteikumus par testāmentu sastādīšanu, kādēļ CL. noteikumi subsidiāri nav piemērojami (Senāta 30./113. spried.). Vidz. zemn. lik. 1013. p. neparedz taisni CL. 2064. p. 1. pk. noteikumu par to, ka nepilngadīgi nevar būt par lieciniekiem, bet gan par liecinieka rekvizītu paredz tikai to, ka tāds būtu uzticams jeb neapšaubāms (tadellos, unverdächtig pēc 1015. p.: sk. Senāta 31./351. spried.). Tā tad, principā, nav izslēgts, ka par Vidz. zemnieka testāmenta lieciniekku varētu būt arī nepilngadīgs un arī nepilngadīga sieviete, ja vien nebūtu pierādīts, ka lieciniece būtu fiziski un garīgi nepietiekoši attīstīta, lai pareizi saprastu testātora īsto gribu. Gan no liecības būtu izslēdzami, uz vispārēja pamata, bērni līdz 7 gadu vecumam. Runā esošā gadījumā Tiesu palāta nav nodibinājusi, ka lieciniece Lūdiņ nebūtu bijusi spējīga par testāmenta lieciniecī aiz nupat minētiem iemesliem.

Atrodot, ka Tiesu palāta pārkāpusi Vidz. zemn. lik. 1013. p. un CPN. 444., 816. p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senāts, neielaizdamies pārējo atbildētāju kasācijas sūdzībā aprādīto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolemj: Tiesu palātas 1929. g. 27. novembŗa spriedumu Vidz. zemn. lik. 1013. p., CPN. 444., 816. p. pārkāpumu dēļ, atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā (18. l.).

4. 1934. g. 25. janvārī. Gustava Lavinga pilnvarnieka zv. adv. L. Žagara lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Gustava Lavinga prasībā pret Emili Maurachu un pēdējā pilnvarnieka zv. adv. Aleksandra Jakovļeva paskaidrojums.

Sēdi vada senātors F. Konradi; referē senātors F. Konradi.

Senāts atrod: Tiesu palāta, atsaucoties uz lietā esošo krimināltiesas spriedumu, konstatējusi, ka atbildētājs Maurachs ir sodīts uz lik. par telpu īri 6. un 24. panta pamata par dzīvokļa izīrēšanu prasītājam par atsevišķu atlīdzību (atkāpšanās naudu). Prasītāja prasību par šās naudas summas atpakaļpiedzīšanu Tiesu palāta tomēr atraidījusi uz CL. 3724. panta pamata, nākot pie atzinuma, ka konkrētā gadījumā arī prasītājs esot rīkojies netikumīgi. CL. 3724. pants nosaka, ka gadījumā, ja netikumībā vainīgs nevien saņēmējs viens pats, bet arī devējs, vai pat tikai devējs viens pats, tad atprasījuma tiesība (condictio ob turpem vel injustam causam) atkrīt. 3724. p., definējot netikumības jēdzienu, nosaka, ka devēja rīcība atzīstama par netikumīgu, kad viņš dod kautko, lai piedabūtu saņēmēju pie tādas darbības, kuŗa pretēja likumiem vai labām parašām, vai lai saņēmējs atmestu tādu darbību, kuŗa tam pēc likuma jādara, vai ar nolūku veicināt pretlikumības vai netikumības izdarīšanu vai apslēpšanu, kā, piemēram, ja noziedznieks dod kautko, lai klusētu par viņa noziegumu. Tā tad šā pēdējā panta piemērošanas priekšnoteikums ir tā fakta konstatējums, ka devējs naudu saņēmējam devis ar nolūku piedabūt pēdējo pie nelikumīgas vai netikumīgas darbības vai bezdarbības vai arī ar nolūku veicināt pretlikumīgas vai netikumīgas darbības izdarīšanu vai apslēpšanu. Konkrētā gadījumā Tiesu palāta 3724. panta pazīmes nav konstatējusi. Tiesu palāta savā spriedumā gan aizrāda, ka prasītājs ar savu rīcību esot pamudinājis atbildētāju pārkāpt lik. par telpu īri 24. pantu, bet neuzdod apstākļus, kuŗi šādu atzinumu attaisnotu. Tas Tiesu palātas minētais apstāklis, ka prasītājs atlīdzību atbildētājam samaksājis, neatrazdamies zem kāda drauda no

atbildētāja puses vai vardarbības iespaida, vēl nebūt nepierāda, ka prasītājam būtu bijis nelikumīgs vai netikumīgs nolūks vai mērķis augšā aprādītā nozīmē. Kā tas redzams no Tiesu palātas tālākiem motīviem, prasītājs atbildētājam atkāpšanās naudu samaksājis tādēļ, lai dabūtu dzīvokli, kas viņam bija nepieciešams un kas bija atbrīvojies (*sk. atbildētāja apellācijas sūdzību, kurā viņš pats atsaucas uz lik. par telpu īri* 21. p.). Šādos apstākļos jāatzīst, ka prasītājs atlīdzību atbildētājam samaksājis nevis kāda nelikumīga vai netikumīga mērķa sasniegšanai, bet gan viņam ar likumu piešķirto tiesību reālizēšanai. Tiesu palātas minētam apstāklim, ka prasītājs pēc dzīvokļa saņemšanas pēc zināma laika pats ierosinājis pret atbildētāju kriminālvajāšanu par telpu īri likuma pārkāpšanu, no 3724. p. viedokļa, protams, nav nekādas nozīmes. Tādā kārtā jātzīst, ka Tiesu palāta, piemērojot aprādītos apstākļos L. Civīllik. 3724. pantu, to pārkāpusi, kādēļ viņas spriedums, daļā par prasības atraidīšanu par atbildētājam samaksāto atkāpšanās naudu Ls 2200,—, atceļams.

Attiecībā uz prasītāja par dzīvokļa remontu izdotiem Ls 1200,—, Tiesu palāta, atsaucoties uz atbildētāja iesniegto dokumentu, konstatējusi, ka šis remonts izdarīts no prasītāja labprātīgi, kādēļ atraidījusi arī šo prasības daļu. Prasītājs savā kasācijas sūdzībā Tiesu palātas šajā ziņā minēto motīvējumu pat nemēģina atspēkot, bet aprobežojas ar aizrādījumu, ka minētā dokumenta noraksts neesot iesniegts un viņš tādēļ nevarējis par to dot paskaidrojumus. No lietas gan nav redzams, vai prasītājs šā dokumenta norakstu saņēmis, bet tomēr atbildētāja pilnvarnieks Tiesu palātas sēdē uz šo dokumentu ir atsaucies un prasītājam tādēļ bija dota iespēja pieprasīt tā norakstu, ja viņš to nebūtu saņēmis. Pārmest Tiesu palātai Civīlproc. nolik. 444. (339.) panta pārkāpumu prasītājam šādos apstākļos nav pamata.

Ievērojot sacito, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1930. g. 22. janvāra spriedumu atcelt, daļā par prasības atraidīšanu par samaksāto atkāpšanos naudu CL. 3724. panta pārkāpuma dēļ un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna šajā daļā citu tiesnešu sastāvā; pārējā daļā Gustava Lavinga pilnvarnieka zv. adv. pal. Žagara kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. panta pamata, atstāt bez ievērības. (22. l.)

5. 1934. g. 23. janvārī. Dzelzceļu virsvaldes pilnvarnieka juriskonsulta Melnbārda lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Rīgas pilsētas prasībā pret Dzelzceļu virsvaldi.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: Tiesu palāta apmierinājusi prasību aiz tā iemesla, ka: a) zaudējumi, kas nodarīti prasītājai ar ugunsgrēku, esot cēlušies vienīgi atbildētājas vainas dēļ, jo tā neesot ievērojusi prasītājas lūgumu sūtīt vilcienus malkas izvešanai tikai naktīs; b) uz Kublovas atzarojuma neesot attiecināms Visp. dzelzc. nolik. 153. p. tāpēc, ka šis atzarojums neesot bijis ieskaitīts dzelzceļa joslā (laikam gan domāts dzelzceļu satiksmes ceļu tīklā), un c) bez tam Visp. dz. nolik. 153. p. piezīmes 2. pkts šajā lietā neesot piemērojams aiz tā iemesla, ka: 1) malka bijusi nokrauta zem klajas debess, kādēļ nevarot *būt runa par noliktavas ierīkošanu, un 2) malka arī neesot atzīstama par viegli aizdegušos vielu.* Savu atzinumu par to, ka Kublovas atzarojums nav bijis ieskaitīts dzelzceļu satiksmes tīklā, Tiesu palāta pamato ar to, ka šis atzarojums neesot minēts 114. rīkojumā („V. V.“ 1921. g. 190. num.) un uz viņu neesot attiecināmi Zemk. min. papildu noteikumi pie instrukcijas mērniekiem (I sēj. 76. lpp.) par dzelzceļu joslas platību; bet šāda Tiesu palātas argumentācija nav uzskatāma par pareizu un izsmeļošu, jo ne 114. rīkojums, ne arī papildu noteikumi neko nemin par to, kādi likumi būtu piemērojami dzelzceļu ekspluatācijai uz tām dzelzceļu līnijām, kas ir minētas rīkojumā un kuras nav minētas, bet minētais rīkojums un papildu noteikumi vienīgi nosaka dzelzceļa joslas platību un noliedz privātām personām ieņemt dzelzceļa joslā ietilpstošās zemes

savām vajadzībām. Visp. dzelzc. nolik., pēc tā satura un izpratnes, bija piemērojams visiem tiem dzelzceļiem, kuŗi nodoti vispārējā lietošanā un uz kuŗiem ir atvērta dzelzceļu satiksme (sal. arī Kr. Sen. 1897. g. 19. spried.). Tādēļ arī šajā gadījumā Tiesu palātai vajadzēja noskaidrot, vai Kublovas atzarojums ir bijis nodots vispārējā lietošanā un uz to ir noritējusi satiksme un tikai negātīvā gadījumā varētu būt runa par to, ka Visp. dzelzc. nolik. 153. p. nebūtu piemērojams. Ar to Tiesu palāta savā spriedumā ir pielaidusi motīvu nepareizību un pārkāpusi CPN. 816. p. Tāpat atzīstot, ka Visp. dzelzc. nolik. 153. p. piel. 2. pkts attiektos tikai uz noliktavu slēgtām telpām, Tiesu palāta ir sagrozījusi šā punkta izpratni. Šajā punktā gan lietots vārds „склад", kuŗa tuvāk atbilstošais tulkojums būtu noliktava, ko parasti saprot par slēgtu telpu, bet šis pats vārds „склад" ir lietots arī attiecībā uz sienu un labību pa to pļaujas laiku (2. pkta beigu daļa), kuŗus parasti pļaujas laikā tikai pagaidām sakrauj krautuvēs (gubās un kaudzēs), lai pēc tam novietotu šķūņos vai pastāvīgās kaudzēs. Ja nu šis pats vārds ir lietots kā punkta pirmā daļā, tā arī tā otrā daļā attiecībā uz sienu un labību to pļaujas laikā, tad gan pareizs ir atbildētājas aizrādījums, ka ar vārdu „склад" nav domātas vienīgi slēgtas telpas (noliktava), bet arī materiālu vai priekšmetu glabātuves vai krautuves zem klajām debesīm. Ar to Tiesu palāta ir nepareizi iztulkojusi Visp. dzelzc. nolik. 153. p. piel. 2. pktu. Arī nākot pie atzinuma, ka malka nav uzskatāma par viegli aizdegušos vielu, Tiesu palāta savos sprieduma motīvos nemaz tuvāk nepaskaidro, aiz kādiem iemesliem sausu un pie tam pa daļai satrunējušu malku neuzskata par viegli aizdegušos vielu. Šajā ziņā gan Tiesu palāta atsaucas uz bij. Krievijas Senāta paskaidrojumiem pie 153. p., bet tomēr Tiesu palāta nav minējusi, kas tas par Senāta spriedumu un kur tāds atrodams, kādēļ nav iespējams pārbaudīt, cik pamatota ir tāda atsauksme; bet pati prasītāja savā apellācijas sūdzībā bija atsaukusies arī uz tuvāk neapzīmētu bij. Kriev. Sen. spriedumu, pēc kuŗa tomēr bij. Kriev. Senāts dēļus atzinis par viegli aizdegušos vielu. Ar to Tiesu palāta savā spriedumā ir pielaidusi motīvu nepilnību un pārkāpusi CPN. 816. p.

Jau šo iemeslu dēļ vien Tiesu palātas spriedums nav uzturams spēkā, jo, ja izrādītos, ka Visp. dz. nolik. 153. p. piel. 2. pkts būtu attiecināms uz runā esošo gadījumu, tad paceltos jautājums arī par pašas prasītājas vainu ugunsgrēkam izceļoties, kādēļ, neielaižoties pārējo kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1929. g. 11. decembŗa spriedumu, Visp. dz. nolik. (Kr. lik. kop. XII s. 1. d.) 153. p. pielikuma 2. pkta un Civīlproc. nolik. 816. p. pārkāpumu dēļ, atcelt un šo lietu nodot izspriešanai no jauna Tiesu palātai citā sastāvā. (37. l.).

6. 1934. g. 21. martā. Latvijas spirtrūpniecības a. s. un citu pilnvarnieka zv. adv. Kēmaņa lūgums atcelt Tiesu palātas 1930. g. 29. janvāŗa spriedumu Pēteŗa un Almas Baueru u. c. prasībā pret: 1) Latvijas spirtrūpniecības a. s., 2) sabiedrību „Latvijas Eksports", un 3) valsts degvīna izdalīšanas sabiedrību „Liepāja".

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: apgabaltiesa, kuŗas motīviem pievienojusies Tiesu palāta, nākusi pie atzinuma, ka prasītāju iesniegtā pilnvara izdota no kuģa „Naiga" īpašniekiem šā kuģa lietu vešanai.

Tiesu palātas atzinums par prasītāju izdotās pilnvaras saturu attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā. No šā sava atzinuma Tiesu palāta, pievienojoties apgabaltiesas sprieduma motīviem, varēja nākt pie sava gala atzinuma par to, ka prasītāju pilnvara atzīstama par pietiekošu tagadējās prasības celšanai. Pretēji atbildētāju domām, Tirdzn. nolikuma noteikumi par lielās avarijas jēdzienu un par uz to attiecīgiem gadījumiem pilnīgi sakrīt ar mūsu un arī ārzemju (York-Antwerp rules) praksi. Tāpat arī tie principi, no kuŗiem izejot jāsastāda dispaša, līdzīgā mērā pieņemti kā Tirdzn. nolikumā, tā arī mūsu un ārzemju praksē (sk. arī

Šeršenevičs, Курс торговаго права, 4. izd. 3. sēj. 166. § I—IV). Mūsu praksē gan nepiemēro tikai bij. Pēterpils biržas statūtos paredzēto kārtību strīda izšķiršanai par dispašu juridisko spēku (sk. Šeršenevičs, 1, c, 359. lpp.). No mūsu prakses viedokļa dispaša nestājas it kā likumīgā spēkā līdzīgi tiesas spriedumam, bet gan atspēkojama prasības ceļā (Cvingmaņa spr. kr. VII 1495, lpp. 587.; V 950). Runā esošā gadījumā atbildētāji tomēr neuzrāda nekādus pamatus, aiz kuŗiem tie zaudējumi, kuŗus dispašieris attiecinājis uz lielo avariju, nebūtu par tādiem atzīstami. No dispašas redzams, ka nevis visi, sakarā ar s/s „Naiga" braucienu, notikušie zaudējumi tikuši pieskaitīti lielai avarijai, bet gan tikai zināma daļa no tiem, un proti tikai tie, kas ierakstīti ailē ar nosaukumu „Havarie grosse", kurpretim visi tie zaudējumi, kas ierakstīti ailē ar nosaukumu „Schiff u. Reeder", pieder pie partikulārās avarijas un tāpēc vispār nesastāda prasības priekšmetu. Atbildētāji pat nav mēģinājuši apstrīdēt kādus atseviškus posmus lielā avarijā, uz ko pareizi aizrādīja Tiesu palāta. Apgabaltiesa, kuŗas sprieduma motīviem arī šajā daļā pievienojusies Tiesu palāta, pareizi varēja, prasības apmēra ziņā, atsaukties uz to, ka pati Apdroš. un transp. a. s. Latvija, kādu atbildētāji bija pieaicinājuši lietā kā trešo personu, summu Ls 5473,21 atzinusi un ierakstījusi atbildētāju sabiedrībai Valsts degvīna izdal. galv. kantorim par labu, jo atbildētāji pat neapgalvo, ka viņi būtu šo ierakstījumu apstrīdējuši (sk. dokumentus I 67, 68). Bez tā, nupat minētām Tiesu palātas, resp. apgabaltiesas aizrādījumam uz minētiem dokumentiem piešķiŗama tikai blakus motīva nozīme, kas pats par sevi nav ietekmējis spriedumā izteikto gala atzinumu. Tiesu palāta neiziet no tā, ka starp 3 atbildētājiem būtu nodibināta atklāta tirdzniecības sabiedrība, bet gan tikai aizrāda uz to, ka starp viņiem pastāv sabiedriskas attiecības, kādas, pēc Tiesu palātas pareiza aizrādījuma, varēja nodibināties arī ar vienkāršu dalībnieku vienošanos. Šādu starp atbildētājiem notikušo vienošanās pierādījumu Tiesu palāta varēja ieraudzīt viņas minētā 1927. g. 11. maija rakstā (I 3). Tomēr, pats Tiesu palātas atzinums par starp atbildētājiem pastāvošu civīltiesisku (nevis atklātu tirdzniecības) sabiedrību neattaisno Tiesu palātas atzinumu par atbildētāju, kā civīltiesiskas sabiedrības dalībnieku, solidāru atbildību, jo, pēc CL. 4311. p., civīltiesiskas sabiedrības biedri taisni neatbild solīdāri par sabiedrības parādiem, un solidāras attiecības vispār nav prezumējamas (CL. 3335. p.). Tādā kārtā Tiesu palāta, atzīstot atbildētājus par solidāri atbildīgiem, runā esošā gadījumā pārkāpusi šajā daļā CL. 4311. p. un CPN. 816. p., kādēļ Tiesu palātas spriedums šajā daļā atceļams. Turpretim pārējās daļās atbildētāju kasācijas sūdzība, kā nepamatota, atraidāma. Aiz aprādītiem iemesliem Senāts nolemj: Tiesu palātas 1930. g. 29. janvāŗa spriedumu, daļā attiecībā uz prasības piespriešanu solidāri pret visiem trim atbildētājiem, atcelt CL. 4311. p. un CPN. 816. p. pārkāpumu dēļ un lietu šajā daļā nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā. Latvijas spirtrūpniecības a. s., sabiedrības „Latvijas Eksports" un Valsts degvīna izdalīšanas sabiedrības „Liepāja" pilnvarnieka zv. adv. Kēmaņa kasācijas sūdzību pārējās daļās, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (56. l.)

7. 1934. g. 22. martā. Marijas Golovko pilnvarnieka zv. adv. Damjanska lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Franča Geikina un Pēteŗa, Alfonsa Cimodu, arī Cemachoviču, prasībā pret Mariju Golovko.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors M. Čakste.

Senāts atrod: Tiesu palāta atzina par pareizu apgabaltiesas spriedumu, starp citu, arī daļā, ar kuŗu ir piespriesti prasītājiem Ls 275,02 par uzcelto šķūnīti un ēkas remontu un Ls 56,20 par uzlabojumiem dārzā. Apgabaltiesa atzina, ka par šīm summām ir palielinājusies atbildētājas immobiļa vērtība. Šāds atzinums attiecas uz lietas faktisko pusi un nav pārbaudāms kasācijas kārtībā. Izejot no tā, tiesa varēja šos izdevumus atzīt par derīgiem un prasību apmierināt šajās daļās. Prasītājiem bija nodots atbildētājas immobils uz noslēgtā zem suspensiva noteikuma aizpārdošanas līguma pamata un tādēļ

viņi, saskaņā ar L. Civīllik. 3170. pantu, ir uzskatāmi par svešas mantas pārvaldītājiem (Sen. CKD. 26./258. spried.). Kā svešas mantas pārvaldītājiem viņiem, uz CL. 4449. panta pamata, ir tiesības saņemt no atbildētājas, kā immobiļa īpašnieces, savus nepieciešamos izdevumus. Šis likuma pants gan runā tikai par nepieciešamiem izdevumiem, bet jāatzīst, ka neg. gestoram ir tiesība prasīt atlīdzību netikvien par nepieciešamiem izdevumiem un ka 4449. p. lietotais vārds „nepieciešamie" (die notwendigen) būtu jāsaprot netechniskā vārda nozīmē. 4449. p. burtiski pārņemts no Huschke-Unterholzner, Quellenmässige Zusammenstellung der Lehre des römischen Rechts von den Schuldverhältnissen, 2. sēj. 627. №, 608. lpp. I, l. „Der Geschäftsherr ist verpflichtet, die durch die Geschäftsbesorgung (Geschäftsführung pēc 4449. p.) veranlassten Auslagen, soweit dieselben notwendig waren und erweislich sind, dem Geschäftsbesorger (pēc 4449. p. Geschäftsführer) zu erstatten (pēc 4449. p. mit Zinsen) .....". Kā avoti minēti: pie Huschke-Unterholzner: L., 2., 25., 27., L. 31 § 7 D. (III, 5); pie 4449. p., bez tiem, vēl L. 19 § 4. Īstenībā, 4449. p. pieslejas galvenā kārtā L. 31 § 7, kas paredz: „sed qui sumptus necessarios ac probabiles in communi lite fecit, negotiorum gestorum actionem habet". Huschke-Unterholzner tad nu vārdu „probabiles" pārtulko ar „erweislich", kurpretim šis vārds nozīmē nevis „erweislich" (pierādīti), bet gan „beifallswert" (tā Georges savā Handwörterbuch s. v. probabilis (jeb „zu billigende (tā Sintenis, Das Corpus juris ins Deutsche übersetzt I, 403. lpp.). Gan vārds „probabilis" atvasināts no „probare", kas patiesi nozīmē arī: erweisen, beweisen; bet šādas nozīmes taisni nav vārdam „probabilis". Mūsu 4449. p. tad bez sevišķas kritikas pārņēmis abus vārdus: „notwendig waren und erweislich sind", neskatoties uz to, ka avots vārdu: „erweislich" neattaisno, bet gan vispār runā par pieņemamiem (zu billigende) izdevumiem, kādi tad nu arī jāatlīdzina neg. gestoram. Gan arī mūsu 4449. p. minētie L. 19 § 4 un L. 25 runā par nepieciešamiem (necessarios) izdevumiem, bet arī šajā ziņā šis vārds jāsaprot netechniskā nozīmē, kurpretim L. 2 un L. 27 paredz impensae utiles. Tā tad, pēc 4449. p., nav izslēgta iespēja vārdu „nepieciešamie" saprast vispār kā izdevumi, kas attaisnojami ar lietas apstākļiem. Šāds 4449. p. iztulkojums apstiprinās ar šā panta tālāko tekstu, pēc kura neg. gestoram ir tiesība noņemt to, ko viņš bija pielicis, cik tālu viņam nebūtu tiesības prasīt izdevumu atlīdzību. Starp tiesībām prasīt „nepieciešamo izdevumu atlīdzību" no vienas puses un tiesībām „noņemt pielikto", izrādās zināms hiatus (spraigums). Starp „nepieciešamiem" izdevumiem un tiem, kas dod tikai noņemšanas tiesības, loģiski atzīstami arī tādi, kas atlīdzināmi labticīgam valdītājam kā derīgi izdevumi (utiles). Nav domājams, ka likums pilnīgi aizmirsis par šiem pēdējiem izdevumiem; tad jau tāpēc vien jānāk pie atzinuma, ka neg. gestoram, tāpat kā mandatāram, ir tiesība saņemt atlīdzību par visiem izdevumiem, izņemot tikai greznuma izdevumus (sk. 4394. p., kas arī patapināts no Huschke-Unterholzner, 1. c. Nr. 621, 596. lpp.). — Tādā kārtā pārvaldniekam, 3170. p. izpratnē, ir tiesība prasīt atlīdzību par visiem izdevumiem, izņemot tikai greznuma izdevumus, par kādiem viņam ir tikai noņemšanas tiesības. Neatkarīgi no tā, 3170. p. nemaz nepielīdzina „pārvaldnieku" taisni tikai neg. gestoram, bet gan runā vispār par svešas mantas pārvaldnieku. Ja nu kāds uz priekšlīguma pamata paņem savā valdīšanā un pārvaldīšanā nopirkto nekustamo mantu, tad taisni rīkojas ar pārdevēja zināšanu un gribu un tāpēc būtu pielīdzināms drīzāk mandatāram ar 4394. p. paredzētām tiesībām, pie kam ļaunticības jautājums vispār atkrīt. Bez tā, atbildētājas pilnvarnieka aizrādījums kasācijas sūdzībā, ka prasītāju ļaunticība iestājas tūlīt pēc 1924. gada 31. janvāra, kāds termiņš bija paredzēts galīga pirkšanas-pārdošanas līguma noslēgšanai, nav pamatots jau tādēļ vien, ka apgabaltiesas 1929. gada 5. novembra sēdē viņš atzina, ka prasītāju ļaunticība iestājās tikai pēc tam, kad viņi saņēma notāriālo uzaicinājumu atstāt „Oļderovas" mājas, kas notika, kā tas izriet no viņa paskaidrojumiem 1929. gada 3. janvāra sēdē, 1925. gada 13. septembrī. Prasības daļu pēc Ls 360,— par zemes plāna izgatavošanu un mērnieka izdarītiem darbiem, pēc atbildētājas pilnvarnieka paskaidrojumiem kasācijas sūdzībā, Tiesu palātai vajadzēja atraidīt uz aizpārdošanas līguma 5. panta pamata. Šis līguma pants tomēr

nevar būt par pamatu minētās prasības daļas atraidīšanai, jo pēc tam, kad nāca droši zināms, ka partu līgumā paredzētais nosacījums nepiepildīsies, partu līgums ir uzskatāms it kā pavisam nenoslēgts (CL. 3172. pants) un tādēļ tas nevar būt par pamatu prasītāju pienākumam ņemt uz sava rēķina izdevumus par plāna izgatavošanu un mērnieka izdarītiem darbiem. Par to, ka atbildētāja zemes plānu nemaz nav saņēmusi, ka tas viņai nav vajadzīgs un ka viņa to savā labā nav izlietojusi, atbildētājas pilnvarnieks pirmo reizi runā tikai kasācijas sūdzībā un tādēļ šis aizrādījums, kurš nav bijis pirmo divu instanču apspriešanā, Senātā nemaz nav pārbaudāms (Sen. CKD. 20/36. spr.). Tādā kārtā Tiesu palāta nav pārkāpusi kasācijas sūdzībā minētos likumus un tādēļ kasācijas sūdzība atstājama bez ievērības.

Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: atbildētājas Marijas Golovko pilnvarnieka zv. adv. P. Damjanska kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. panta pamata, atstāt bez ievērības. (139. l.)

8. 1934. g. 16. maijā. Finanču ministrijas pilnvarnieka zv. adv. A. Lavrentjeva lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu Finanču ministrijas sūdzībā par Tiesu izpildītāja nepareizu rīcību a. s. „Latvijas Tranzits" lietā.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Izklausījis Finanču ministrijas pilnvarnieka zv. adv. Lavrentjeva paskaidrojumus, Senāts atrod: Tiesu palāta, sekojot Senāta šajā lietā taisītā spriedumā izteiktiem aizrādījumiem, uzsveŗ, ka, saskaņā ar CPN. 1149. (1001.) p., cenu aprakstītiem priekšmetiem noteic kreditors, bet ja tas neierodas — parādnieks. Tiesu palāta šajā ziņā konstatējusi un sūdzētāja šo konstatējumu neapstrīd, ka ne kreditors, t. i. Finanču ministrijas pārstāvis, ne parādnieks nebija ieradušies. Tiesu palāta varēja šādos apstākļos nākt pie atzinuma, ka tad nu pašam tiesu izpildītājam bija tiesība no sevis novērtēt aprakstāmās mantas, un tās — trūkstot aizrādījumam no kreditora vai parādnieka puses — novērtēt pēc aprakstīto dokumentu nominālās vērtības, t. i. pēc vērtības, kuŗa vien bijusi tiesu izpildītāja rīcībā. Tiesu palāta, pamatojoties uz minētā 1149. (1001.) p., pareizi aizrāda, ka sūdzētājai, kas mantu aprakstīšanā nav bijusi klāt un savas tiesības, pašai noteikt mantu vērtību, nav izlietojusi vai nav lūgusi vērtību noteikt ar ekspertīzi un arī nav pat pārsūdzējusi tiesu izpildītāja rīcību CPN. 1097. (963.) p. paredzētā kārtībā, nav vairs tiesības apstrīdēt tiesu izpildītāja rīcību šajā lietā. Sūdzētāja šāda Tiesu palātas atzinuma pareizību savā kasācijas sūdzībā neapstrīd. Aiz nupat minētiem iemesliem vien jau Tiesu palāta varēja sūdzētājas blakus sūdzību atstāt bez ievērības. Sūdzētāja pilnīgi pārprot Tiesu palātas lēmuma motīvus un viņas aizrādījumu uz 1155. (1008.) p. minēto „līgumu". Tiesu palāta šajā ziņā pareizi domā „līgumu", kuŗu, kā jau aizrādījis Senāts šajā lietā dotā spriedumā, parti agrāk bija savā starpā noslēguši un kuŗā tad nu tika aprādīti vai minēti tie priekšmeti vai dokumenti, kādi tagad bija jāapraksta. Tiesu palāta nemaz nedomā, it kā pats līgums, kā tāds, būtu aprakstāms. Pretēji sūdzētājas domām, Isačenko nemaz nenoliedz (V 347. lpp.), ka 1155. (1008.) p. noteikumam nebūtu dispositīvs raksturs un ka tā tad kreditors nevarētu no sevis noteikt aprakstāmo dokumentu vērtību arī zemāk par „līgumā" minētām cenām. Tāpat arī Tiesu palāta savā lēmumā neizteic it kā pretējo uzskatu. Ar to atkrīt visi sūdzētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībā, kuŗos tā uz vēsturiskās interpretācijas pamata mēģina pierādīt, ka tiesu izpildītājam runā esošā gadījumā neesot bijusi tiesība pieturēties pie aprākstīto dokumentu nominālās vērtības. Kā pareizi aizrāda Tiesu palāta, pati sūdzētāj bijusi vainīga pie tā, ka nav iesniegusi tiesu izpildītājam kādas citas ziņas par aprakstāmo dokumentu īsto vērtību un laikā nav pārsūdzējusi tiesu izpilditāja rīcību.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi sūdzētājas minētos likumus, kādēļ sūdzētājas kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Finanču ministrijas pilnvarnieka zv. adv. A. Lavrentjeva kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (210. l.)

9. 1934. g. 23. janvārī. Andrēja Šteinerta lūgums atcelt Jelgavas apgabaltiesas spriedumu viņa, Šteinerta, prasībā pret Līzi Ūdris un pēdējās paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: apgabaltiesa sava sprieduma motīvos konstatē, ka ar spēkā stājušos krimināltiesas spriedumu atbildētāja atzīta par vainīgu patvaļīgā lopu ganīšanā 1929. g. 26. un 27. maijā uz prasītājam iznomātās pļavas. Tāpat, ko apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, krimināltiesa savukārt konstatējusi arī to, ka apsūdzētā, t. i. atbildētāja šajā lietā, pļavas gabala robežas zinājusi un uz liecinieku brīdinājumu atteikusi, ka uz šā pļavas gabala viņa lopus tomēr ganīs. Apgabaltiesa atzīst, ka lietai ir piemērojams Kriminālproc. nolik. 35. p., pēc kuŗa krimināltiesas galīgais spriedums jautājumos: 1) vai noziedzīgais nodarījums (t. i. prasītāja nonomātā pļavas gabala noganīšana) tiešām noticis, 2) vai viņš ir bijis tiesājamā (t. i. atbildētājas šajā lietā) nodarījums, un 3) kāds raksturs („свойство" īpašība) bijis šim nodarījumam, kuŗu tīši nodarījusi atbildētāja, apzinādama prasītāja tiesības uz pļavas gabalu — ir saistošs civiltiesai visos gadījumos, kad civiltiesa skata cauri tā nodarījuma (t. i. noganīšanas) civilsekas (notiesātā atbildība par zaudējumiem). Tādā kārtā apgabaltiesai nebija tiesība šajā lietā vēl apšaubīt atbildētājas atbildību prasītāja priekšā par zaudējumiem, kādus atbildētāja nodarījusi prasītājam, un taisni viņam ar prasītāja nonomātā pļavas gabala noganīšanu, atbildētājai zināmās robežās (t. i. 6 pūrvietu apmērā). Tāpēc apgabaltiesai nebija tiesība šajā ziņā ielaisties jautājuma apspriešanā par to, vai bez atbildētājas uz minētā pļavas gabala savus lopus ganījušas arī citas personas un vai minētais pļavas gabals ticis iznomāts — bez prasītāja — arī citām personām. Vienīgais jautājums, kas, pēc krimināltiesas sprieduma notikšanas, varētu vēl palikt atklāts, ir: jautājums par zaudējumu apmēru, kā pareizi atzinis jau miertiesnesis. Ja apgabaltiesa prasītāja uzdoto zaudējuma apmēru nav atzinusi par tagad pierādītu, kā apgabaltiesa aizrāda sprieduma motīvos (II 41), tad apgabaltiesai bija jāapmierina prasītāja lūgums par ekspertīzes izdarīšanu (II 37. o. p.). Bet apgabaltiesai nebija tiesības prasību atraidīt kā nepierādītu apmērā un tomēr noraidīt prasītāja lūgumu ekspertīzes izdarīšanai, ar kuŗu prasītājs taisni domājis pierādīt prasības apmēru. It sevišķi apgabaltiesai nebija tiesības prasību atraidīt apmēra nepierādīšanas dēļ aiz tā iemesla, ka lopu ganīšanā esot piedalījušās arī citas personas. Kā pareizi aizrāda prasītājs savā kasācijas sūdzībā, vairākas personas, kas kopīgi ganījušas savus lopus, atbild solidāri, resp. vismaz kopīgi [совокупно, kumulatīvi (Sen. 24./87. spried.)], bet katrā ziņā katra persona pilnā zaudējuma apmērā, saskaņā ar CL. 3337. p. Atbildētāja būtu šajā ziņā atsvabināma no noteiktu zaudējumu atlīdzības pienākuma tikai tad, ja viņa būtu pierādījusi, ka pārējie ganīšanas dalībnieki jau būtu tiktālu noganījuši pļavas gabalu, ka uz šā gabala vairs atlikušai zālei nekādas vērtības nav bijis un sienu tur vairs ražot nav bijis iespējams. Apgabaltiesa nenodibina, ka atbildētāja to būtu pierādījusi. Gan prasītājam būtu tiesība atlīdzības prasību zināmos apstākļos griezt arī pret pļavas gabala iznomātāju, Nesterovu, pēc CL. 4054. sek. p. Bet ar to nemaz nav izslēgts, ka nomnieks (prasītājs) atlīdzību par zaudējumiem varētu prasīt no vainīgās personas, kas, zinādama par prasītāja nomas tiesībām, apzināti traucē prasītāju nomas objekta izlietošanā, ar to nodarot prasītājam tiešus zaudējumus (CL. 3284., 3444. p.).

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa pārkāpusi CL. 3284., 3444., 3337. p., CPN. 181., 196. p., Kriminālproc. nolik. 35. p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senāts nolemj: Jelgavas apgabaltiesas 1931. g. 8. decembŗa spriedumu, CL. 3284., 3444., 3337. p., CPN. 181., 196. p., Kriminālproc. lik. 35. p. pārkāpuma dēļ, atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā. (474. l.)

10. 1934. g. 23. janvārī. A. s. „A. Lipperts" pilnvarnieka lūgums atcelt Liepājas apgabaltiesas spriedumu a. s. „A. Lipperts" prasībā pret Rozaliju Magidsons u. c.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers, referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: apgabaltiesa prasību atraidījusi uz tā pamata, ka: 1) neskatoties uz starp kontrahentiem noslēgto blakus līgumu par pactum reservati dominii, uz pircēju, Magidsons, īpašuma tiesības esot pārgājušas no pirkuma līguma noslēgšanas dienas, 2) ar savu tagadējo prasību prasītāja cenšoties prasīt atpakaļ īpašuma tiesības uz pārdotām mašīnām, kuras ar pirkuma līgumu jau bijušas pārgājušas uz Magidsons, 3) šādu prasību tā tad prasītāja varot celt tikai pēc tam, kad viņa būtu izlietojusi visus līdzekļus samaksas dabūšanai, un proti laižot protestā no Magidsons saņemtos vekseļus, vienalga, vai tie doti in solutum vai solvendi causa.

Apgabaltiesa pilnīgi pārpratusi institūtu „pactum reservati dominii". Ar šo blakus nolīgumu, kā tieši teikts CL. 3942. p., īpašuma tiesības uz pārdoto mantu pārdevējs var pielīgt sev netikai tādā kārtā, ka šīs tiesības uz viņu no jauna pāriet ja pircējs nemaksā, bet arī tādā kārtā, ka īpašuma tiesības pārdevējam paliek līdz tam laikam kamēr nav galīgi samaksāta pirkuma summa. Nav šaubas, ka runā esošā gadījumā Magidsons mašīnas pārņēmusi uz nomaksu, pie kam mašīnām līdz galīgai samaksai jāpaliek pārdevējas-prasītājas īpašumā. No tā taisni iziet prasītāja, ceļot savu prasību, kā to atzīst apgabaltiesa sava sprieduma vēsturiskā daļā, un nenoliedz apgabaltiesa arī sprieduma motīvos. Šādam blakus nolīgumam ir suspensīva nosacījuma spēks (3942. p. 2. teik. sākumā), t. i. pircējs iegūst sev īpašuma tiesību uz nopirkto mantu tikai pēc pirkuma summas galīgas samaksas. Šaubu gadījumā, tā tad taisni šādas pēdējās sekas skaitās kā no kontrahentiem nodomātas (3942. p. 2. teik.). Tā tad ar minēto blakus nolīgumu taisni novērsta īpašuma tiesību tūlītēja pāreja uz pircēju. Tādā kārtā paši par sevi atkrīt apgabaltiesas atzinumi, kuŗus tā secina no viņas uzstāditās nepareizās premises, it kā starp partiem noslēgtā pactum reservati dominii būtu nodibināts taisni resolutīvs nosacījums, ar kuŗu īpašuma tiesības uz mašīnas it kā no jauna pārietu uz pārdevēju pirkuma summas nesamaksas gadījumā. Īstenībā prasītājam tagadējā prasībā bija jāpierāda vienīgi: a) tas, ka pirkuma līgumam pievienots suspensīva rakstura pactum reservati dominii; šo apstākli tieši nenoliedz nedz atbildētāji, nedz apgabaltiesa, un b) tas, ka pirkums noslēgts uz nomaksu, t. i. pirkuma summa ir noteikta apmēra ziņā un tikusi pircējai kreditēta; arī šo apstākli neapstrīd atbildētāji un nenoliedz apgabaltiesa. Pie tam, atbildētāju uzdevums tad būtu savukārt pierādīt, ka pirkuma summa jau pilnīgi samaksāta, ar ko būtu gan izpildījies tas suspensīvais nosacījums, no kuŗa atkarātos īpašuma tiesību pāreja uz pircēju, Magidson. Apgabaltiesa nenoliedz, ka pirkuma summa patiesi nav samaksāta; tā tad apgabaltiesai bijis jāatzīst, ka strīdā esošās mašīnas suspensīva nosacījuma neiestāšanās dēļ, nav vēl pārgājušas uz pircēju, Magidsons, īpašumā, t. i. ka tāpēc īpašuma tiesības arī turpmāk paliek pārdevējai, prasītājai.

Apgabaltiesa nepareizi apgalvo, ka blakus nolīgumam „pactum reservati dominii" esot tikai subsidiara nozīme, tajā izpratnē, it kā pārdevējam, ceļot uz savu, paturēto īpašuma tiesību pamata, savu tagadējo intervencijas prasību, būtu jāpierāda, ka viņš izlietojis visus līdzekļus samaksas dabūšanai. Apgabaltiesa par šo savu uzskatu atsaucas uz prof. Bukovska komentārā pie 3942. p. (lit. „b" 3. d.) minēto „Kr. Senāta" spriedumu. Apgabaltiesa, kā liekas, tajās domās, it kā tur minētais „Seufferts Archiv" esot Kr. Senāta spriedumu krājums. Īstenībā minētā komentārā runa ir par bij. Oldenburgas apell. tiesas 1869. p. spriedumu (XXV sēj. № 242), kuŗa saturs nemaz neattaisno apgabaltiesas izteikto uzskatu. Pēc šā sprieduma pārdevējam, atsaucoties uz savām rezervētām īpašuma tiesībām, gan nav tiesības pretendēt uz pārdotās mantas tiešo atņemšanu pircējam un tās nodošanu pārdevēja valdīšanā, līdz kamēr nav konstatēts, ka pircējs būtu pielaidis nokavējumu. Par pārdevēja „subsidiārām tiesībām" minētais spriedums runā tikai tai izpratnē, ka pārdevējam, kā pagaidu īpašniekam, pieder katrā ziņā galvenais prasījums par pirkuma līguma izpildīšanu, un tikai pirkuma cenas nesamaksas gadījumā (bet nevis vienīgi pircēja maksātnespējas gadījumā) pārdevējs var izvest

savas īpašuma tiesības uz pārdoto mantu, kādu īpašuma prasību pircējs var katrā laikā novērst ar pirkuma summas samaksu. Bet, no otras puses, minētā spriedumā noteikti uzsvērts, ka pactum reservati dominii (spriedums vienmēr iziet no tāda pactum, kam ir suspensīvs raksturs) izrāda lietiskas sekas, un šajā ziņā pielidzināms hipotēkai attiecībā arī pret trešām personām un ka par (juridisko) valdītāju (Besitzer, tā tad pretēji Inhaber) uzskatāms taisni vēl pārdevējs, kurpretim pircēja valdīšana (Besitz) suspensīvi nosacīta ar pirkuma summas samaksu. Runā esošā gadījumā prasītāja pat necenšas atņemt mašīnas atbildētājai, Magidsons, kaut gan prasītājai tādas tiesības būtu, ievērojot pircējas pielaisto nokavējumu. Intervencijas prasības mērķis ir tikai novērst izsolī (Sen. 32./1759. spried.) resp. panākt mantas atsvabināšanu no aresta. Patiesībā, kā atzīst arī apgabaltiesa, minētais nolīgums ir pārdevēja nodrošinājuma līdzeklis. Šāds nodrošinājums ir lietisks nodrošinājums, jo tas izteicas pārdevējam rezervētās īpašuma tiesībās (arī Erdman, System, IV sēj. 328. lpp.) uz mašīnām, kas patiesi vēl atrodas pārdevēja īpašumā (bet pircēju detencijā), t. i. pašam parādniekam nepieder un tāpēc arī nevar noderēt par trešo personu apmierinājuma objektu. It sevišķi atkrīt apgabaltiesas apgalvojums, ka pārdevējam, kas domā izlietot savas rezervētās īpašuma tiesības (suspensīva nosacījuma nozīmē), piem., ceļot intervencijas prasību, vispirms esot jāizsmeļ visi piedzīšanas līdzekļi. Apgabaltiesa šo savu tēzi pamato uz tās nepareizās premises, ka prasītāja runā esošā gadījumā „prasot atpakaļ īpašuma tiesības". Runā esošā gadījumā, turpretim, prasītāja uz rezolūtīva nosacījuma iestāšanos neatsaucas, bet, taisni otrādi, iziet no tā, ka suspensīvais nosacījums (pirkuma summas galīgā samaksa) nav iestājies (nav izpildījies), kāda suspensīva nosacījuma iestāšanās būtu jāpierāda atbildētājiem, ja viņi to apgalvotu. Kas, beidzot, attiecas uz vekseļu lomu šajā lietā, tad, kā jau vairākkārt uzsvēris Senāts (30./509., 31./881., 33./753., 34./37. spried.), vekselis, šaubu gadījumā, skaitās par dotu tikai solvendi causa. Pie tam ar vekseļa summu parādnieku gan kreditē, bet tikai pagaidām, ar klusu ciešot prezumējamo rezolūtīvo nosacījumu, ka vekseļa neapmaksas gadījumā parādnieks debitējams ar vekseļa summu; tā tad ar vekseļa nodošanu parādnieka (šajā lietā atbildētājas Magidsons) parāds būtu atzīstams par galīgi segtu tikai tad un ar to, ka vekseļa summa patiesi būtu ienākusi. Bet „laist vekseļus protestā" nemaz nebija prasītājas pienākums.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa pārkāpusi CL. 3942. p., CPN. 181., 196. p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senāts, neielaižoties pārējo, prasītājas aprādīto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolemj: Liepājas apgabaltiesas 1931. g. 11. maija spriedumu, CL. 3942. p., CPN. 181., 196. p. pārkāpumu dēļ, atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā tiesnešu sastāvā. (503. l.)

11. 1934. g. 24. janvārī. Jāņa un Frīdricha Lāču lūgums atcelt Jelgavas apgabaltiesas spriedumu Jāņa Ādamsona prasībā pret Jāni un Frīdrichu Lāčiem.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: apgabaltiesa uz viņas spriedumā minēto apsvērumu un aprādīto datu pamata, konstatējusi, ka: a) atbildētājs Jānis Lācis aizņēmies no prasītāja Ls 450,—, un b) par šā aizņēmuma samaksu galvojis līdzatbildētājs Frīdrichs Lācis. Šādi apgabaltiesas konstatējumi attiecas uz lietas faktisko pusi, kas nav pārbaudāmi kasācijas kārtībā. Pie tam, pretēji atbildētāju paskaidrojumiem viņu kasācijas sūdzībā, apgabaltiesa varēja atzīt, ka liecinieku Ūdra un Puriņa liecībām nav izšķirošas nozīmes šajā lietā tāpēc, ka tie liecina par kādu citu gadījumu, kad naudu aizdevis Matisons, bet ne prasītājs, lai gan pats atbildētāju pilnvarnieks miertiesnesim bija paskaidrojis, ka naudu devis prasītājs, bet ne Matisons; bez tam apgabaltiesa savu konstatējumu par to, ka Lācis aizņēmies no prasītāja Ls 450,— pamato netikai uz Matisona un L. Ādamsons liecībām, bet arī uz liec. Alfrēda un Zāmuēļa Lāču un J. Lieljukša liecībām, kuru klāt-

būtnē, pēc tiesas konstatējuma, atbildētāji atzinuši savu parādu prasītājam, kā arī galvojumu. Ar to atkrīt visi atbildētāju paskaidrojumi viņu kasācijas sūdzībā, ar kuŗiem tie apstrīd liec. Matisona un Lucijas Ādamsons liecību nozīmi un ticamību un cenšas pierādīt, ka prasītājs naudu aizdevis kādam Puriņam. Izejot no augšā minētā konstatējuma, apgabaltiesa arī varēja nākt pie atzinuma, ka prasība pret galveno parādnieku J. Lāci ir apmierināma. Kas attiecas uz otru atbildētāju Frīdrichu Lāci, tad apgabaltiesa atzinusi, ka šim atbildētājam arī jāatbildot solidāri ar galveno parādnieku, kaut arī viņš esot tikai vienkāršs galvotājs, jo viņš nevarot izlietot savas beneficium excussionis (CL. 4519. p.) tiesības, starp citu, aiz tā iemesla, ka no galvenā parādnieka, pēc tiesas konstatējuma, piedziņa neesot izdarāma tikpat viegli un sekmīgi, kā no galvotāja, jo Jānim Lācim nekādas mantas neesot. Šāds tiesas konstatējums, kuŗa pareizību atbildētāji savā kasācijas sūdzībā nav arī apstrīdējuši, attiecas uz lietas faktisko pusi, kas nav pārbaudāma kasācijas kārtībā. Ja nu galvenam parādniekam, pēc tiesas konstatējuma, mantas nav, tad tāds galvenā parādnieka stāvoklis ir pielīdzināms viņa faktiskai maksātnespējai un līdz ar to arī atkrīt galvinieka tiesības uz beneficium excussionis (CL. 4519., 4522. p.). Arī Senāts savā spriedumā (CKD. 25./353. spried., uz kuŗu atsaucas atbildētāji savā kasācijas sūdzībā, nemaz nav aizrādījis, ka galvenā parādnieka faktisko maksātnespēju varētu nodibināt vienīgi ar to, kad tiesu izpildītājs uz izpildu raksta būtu taisījis uzrakstu par mantas trūkumu, bet Senāts ir gan tikai paskaidrojis, ka tāds apstāklis (tiesu izpildītāja uzraksts), starp citu, arī var noderēt par pierādījumu tam, ka galvenam parādniekam mantas nav un ir iestājusies faktiskā maksātnespēja. Jau šā iemesla dēļ vien apgabaltiesa varēja nākt pie atzinuma, ka galvinieks Frīdrichs Lācis atbild solidāri un apgabaltiesas otram motīvam par ļaunprātīgu galvojuma noliegšanu (CL. 4535. p.) ir tikai blakus motīva nozīme, kuŗa pareizība vai nepareizība neiespaido apgabaltiesas gala atzinuma pareizību un kuŗš tāpēc no Senāta arī nemaz nav pārbaudāms.

Aiz minētiem apsvērumiem atrodot, ka atbildētāju kasācijas sūdzība, kā nepamatota, atraidāma, Senāts nolemj: Jāņa un Frīdricha Lāču kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. panta pamata, atstāt bez ievērības. (544. l.)

12. 1934. g. 25. janvārī. Jāņa-Ernesta Minusa lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Bertas Minus, arī Krūmiņš, prasībā pret Jāni-Ernestu Minusu.

Sēdi vada senātors F. Konradi; referē senātors F. Konradi.

Senāts atrod: miertiesā iesniegtā prasības lūgumā prasītāja paskaidrojusi, ka viņa 1906. g. 16. aprīlī salaulāta ar atbildētāju, ka vīrs ar viņu apgājies rupji un cietsirdīgi un ka viņa tādēļ bijusi spiesta iesniegt pret atbildētāju laulības šķiršanas prāvu, kuŗā, kā redzams no pievienotās Samaras pilsētas 4. iec. tautas tiesneša apliecības, beigusies ar prāvnieku laulības šķiršanu. Atsaucoties uz to, ka viņa slimības dēļ nevarot savu uzturu nopelnīt un ka atbildētājam esot pietiekoši līdzekļi, prasītāja lūgusi, uz lik. par laulību 60. panta pamata, piedzīt viņai par labu Ls 60,— mēnesī, rēķinot no 1932. g. 1. septembŗa, no atbildētāja, kā viņas atlaulātā vīra vai kā vīra, ar kuŗu viņa kopā nevarot dzīvot un nedzīvojot.

Atbildētājs, neatzīstot prasību, aizrādījis, ka uz laulības likuma 60. p. varot atsaukties tikai tie, kuŗi šķirti uz šā likuma pamata, kas šajā gadījumā neesot, jo laulība šķirta Krievijā; laulība neesot arī šķirta atbildētāja vainas dēļ, kādēļ prasība atkrītot. Īstenībā laulība šķirta prasītājas vainas dēļ. Bez tam prasība esot atraidāma tādēļ, ka prasītāja nemaz neesot trūcīga un darba nespējīga, kamēr viņa, atbildētāja, materiālais stāvoklis neesot labāks, bet gan sliktāks par prasītājas materiālo stāvokli.

Prasītāja, iesniedzot Samāras pilsētas 4. iec. tautas tiesneša 1919. g. 16. jūnija sprieduma norakstu, paskaidrojusi, ka laulība šķirta uz prāvnieku vienošanās pamata un ka šās laulības šķiršanas sekas — kur abi laulātie tagad atkal pārnākuši uz dzīvi Latvijā — apspriežamas pēc Latvijā par laulību pastāvošiem likumiem (CL. XXIX p.).

Miertiesnesis prasību atraidījis.

Pie lietas caurskatīšanas otrā instancē atbildētājs, starp citu, aizrādījis uz to, ka *prasītāja laulības šķiršanas prāvā esot atsacījusies no katras alimentu prasības no atbildētāja*, kāda apstākļa pierādīšanai atbildētājs lūdzis izdot viņam apliecību 1919. g. 20. februāra līguma noraksta saņemšanai no Samaras pils. 4. iec. tautas tiesneša.

Rīgas apgabaltiesa, atceļot miertiesneša spriedumu, prasību apmierinājusi. Apgabaltiesa atzinusi, ka Krievijas tiesu spriedumi Latvijā vispārīgi nav izpildāmi un nav izpildāmi arī tiesu spriedumi par laulības šķiršanu, jo starp Latviju un Krieviju nepastāv konvencija par savstarpēju Tiesu spriedumu atzīšanu un izpildīšanu (Sen. CKD. 30./151.); tam apstāklim, ka partu laulība šķirta uz vienošanās pamata, pēc apgabaltiesas domām, nav piešķirama nozīme. Atrodot tādēļ, ka partu laulība nav atzīstama par šķirtu un ka tādēļ prasītāja nevar prasīt no atbildētāja alimentus uz lik. par laulību pamata, apgabaltiesa tomēr prasību apmierinājusi tādēļ, ka viņa nākusi pie atzinuma, ka atbildētāja vainas dēļ prasītājai nav iespējams dzīvot kopā ar viņu; jautājumus par to, vai prasītāja ir trūcīga un vai atbildētājs ir spējīgs maksāt pieprasīto summu, apgabaltiesas izšķīrusi apstiprinoši.

Sakarā ar atbildētāja kasācijas sūdzību Senātam, vispirms jāizšķir jautājums par to, vai un kāda nozīme piešķirama augšā minētam Samaras tautas tiesneša spriedumam par partu laulības šķiršanu. Aizrādot, ka starp Latviju un Krieviju nepastāvot konvencija par savstarpēju tiesu spriedumu atzīšanu un izpildīšanu, apgabaltiesa tā tad iziet no CPN. 1387. (1273.) panta, un saskaņā ar šo likumu, atzīst, ka *Krievijas tiesas spriedums par laulības šķiršanu nevar izrādīt kaut kādu spēku Latvijā.* Ja pie tam apgabaltiesa savu uzskatu atbalsta arī uz Sen. Civīlā kas. dep. 1930. g. 151. spried. Dreimaņa l. pr. Dreimani, tad šāda atsaukšanās neatbilst minētā sprieduma izpratnei. Senāts nemaz nenoliedz absolūti ārzemju tiesas spriedumu laulības šķiršanas lietās nozīmi Latvijas robežās, jo Senāts minētā spriedumā taisni aizrāda, ka tiesai *katrā konkrētā gadījumā jāpārbauda šāds ārzemju tiesas spriedums no* CPN. 1393. (1279.) p. viedokļa, kāda pārbaude būtu pilnīgi lieka, ja arī laulības šķiršanas lietās būtu piemērojams CPN. 1387. (1273.) panta 1. teikums, pēc kura ārzemju tiesas spriedumi — savstarpēju konvenciju vai līgumu trūkuma gadījumā — absolūti nav izpildāmi. Senāts minētā spriedumā domājis izteikt tikai to, ka šāda sprieduma atzīšanas priekšnoteikums ir CPN. *1393.* (*1279.*) p. minēto noteikumu ievērošana, t. i. tiesai jānoskaidro katrā atsevišķā gadījumā, vai caurlūkojamā spriedumā neatrodas tādi rīkojumi, kas ir pretēji sabiedriskai kārtībai, vai kuŗus nepielaiž Latvijas likumi. Krievijas tiesas spriedumam Dreimaņu lietā Senāts tādēļ arī nav piešķīris nozīmi vienīgi uz tā pamata, ka šis spriedums, pēc Tiesu palātas konstatējuma, bija taisīts neievērojot viselementārākos un vispārīgi pieņemtos procesuālos noteikumus, kādēļ arī Senāts atzinis, ka šāds spriedums, kā runājošs pretim Latvijas pieņemtam „ordre public" un Latvijas likumiem vispār, nav atzīstams par spēkā esošu Latvijā. Tādēļ, pretēji apgabaltiesas domām, jāatzīst, ka ārvalstu tiesu spriedumiem laulības šķiršanas lietās gan — principā — piešķirams spēks arī Latvijā, ja tikai tie nerunā pretim CPN. 1393. (1279.) pantā minētiem noteikumiem. Šāds uzskats attaisnojams ar to, ka prasība par laulības šķiršanu pieder pie prasībām, kas vērstas uz juridisku attiecību radīšanu, grozīšanu vai izbeigšanu (Rechtsgestaltungs — vai Bewirkungsklagen, правопреобразовательные иски) un ka šādās prasībās taisītie spriedumi (pretēji spriedumiem izpildīšanas prasībās, Leistungsklagen, иски с исполнительной силой) vispār nav padoti vienam no likumā paredzētiem izpildīšanas veidiem [CPN. 1060. (933.) p.], kādi iespējami tikai izpildīšanas prasībās. Spriedumi laulības šķiršanas lietās neparedz kādu izpildījumu no atbildētāja puses (kā tas ir pie actiones cum condemntione) un to „izpildīšana" izpaužas tikai iekš tā, ka spriedums piesūtāms dzimtssarakstu nodaļai un Garīgo lietu pārvaldei attiecīgas atzīmes ievešanai laulību reģistrā (Lik. par civīlstāvokļa aktu reģistrāciju 35. p.). Ja tomēr CPN. 932. (814[1].) un 1452. pants

runā par sprieduma „izpildīšanu" arī lietās par laulības šķiršanu, tad šāda terminoloģija nav juridiski precīza, jo tā neatbilst 1060. (933.) panta noteikumiem. Ievērojot sacīto, jānāk pie atzinuma, ka CPN. II grām. V sadaļ. IX nod. noteikumi par ārvalstu iestāžu spriedumu „izpildīšanu" vispār nav tieši attiecināmi uz spriedumiem lietās par laulības šķiršanu un tikai pēc analoģijas tiem piemērojams augšā minētais 1392. (1278.) p. par sprieduma pārbaudi no ordre public viedokļa. Īstenībā, attiecībā uz ārzemju tiesu spriedumiem par laulības šķiršanu, būtu jārunā nevis par to „izpildīšanu", bet gan par to „atzīšanu" (uz ko jau aizrādījis prof. Martens savā darbā „Современное международное право цивилизованных народов", II sēj., lpp. 372. sek.). Pie tā paša atzinuma, proti, ka šādi spriedumi apskatāmi tikai no tā viedokļa, vai tie nerunā pretim Latvijas ordre public, būtu jānāk arī tad, ja šos spriedumus uzskatītu tikai par ārzemēs taisītu aktu, kuŗiem piemērojams CPN. 812. (707.) pants, kādu uzskatu aizstāv Berents rakstā „Vai ārvalstu tiesu spriedumi laulības šķiršanas lietās atzīstami Latvijā?" (Tiesl. min. Vēstn. 1932. g. 11./12. num. 320. un 321. lpp.). Jāpiezīmē, ka pie līdzīga uzskata pieturas arī Tieslietu ministrijas prakse, par ko liecina viņas 1931. g. 30. novembŗa atzinums, kuŗā izteikts: „Noteikumi par ārzemju tiesu spriedumu izpildīšanu (CPN. 1273.—1281. p.) attiecas tikai uz izpildīšanu, kas notiek 933. p. kārtībā, bet nevis uz spriedumiem vai lēmumiem, kas publiskās interesēs (Lik. kr. 1921. g. 39, 78. p.) uzskatāmi par saistošiem arī trešām personām, neatkarīgi no tā, vai spriedums izpildīts vai nē. Pie tam tiesas spriedumu izpildīšana nenotiek smagajās CPN. paredzētās formās uz vinnējušās personas ierosinājumu, bet vienkārši paziņojot dzimtssarakstu nodaļai sprieduma norakstu, neatkarīgi no pašu lūguma". No šā viedokļa tad arī Tieslietu ministrija atzinusi par ierakstāmu laulību reģistrā spriedumu, ar kuŗu laulātie, Latvijas pavalstnieki šķirti Francijā, pie kam tomēr arī Tieslietu ministrija šādu stāvokli atzīst par pielaižamu tikai attiecībā uz tiesu iestādēm tajās valstīs, kuŗas atzīst līdzīgu mūsu valstij tiesu iekārtu un procesu (sk. augšā minēto B. Berenta rakstu; tāpat viņa rakstu „Ehescheidung in Lettland", Jur. Wochenschrift 1932. g. 53. num. 3802. lpp. No Eiropas valstīm uz to pašu viedokli nostājušās, piem., Anglija, Dānija, Danciga, Somija, Portugale, Zviedrija, Šveice, Čechoslovakija un cit.) (sk. I. Goldschmidt, Civilprocessrecht, 1932. g. (II) izdev. 75. lpp. un arī Krievijas priekškaŗa tiesu praksē ārzemju tiesu spriedumi par laulības šķiršanu tika atzīti (sk. Немировский, О силе решений иностранных судов, Журнал Минист. Юстиции, 1910. g. 3. num. 136.—137. lpp.).

Konkrētā gadījumā — kā konstatē apgabaltiesa — prāvnieku laulība tika šķirta Padomju Krievijā uz partu vienošanās, t. i. uz tāda pamata, kuŗu atzīst arī Latvijas likums par laulību. Apgabaltiesa pie tam nav konstatējusi, ka spriedums par laulības šķiršanu būtu taisīts, neievērojot noteikumus, kuŗus Latvijas likums atzīst par procesa pamatprincipiem, vai ka tas vispār runātu pretim Latvijas sabiedriskai kārtibai. Tādēļ no augšā aprādītā viedokļa nav, pretēji apgabaltiesas domām, šķēršļu atzīt šo spriedumu par spēkā esošu arī Latvijā un tādā kārtā partu laulību par šķirtu.

Šo uzskatu aizstāv savā kasācijas sūdzībā arī atbildētājs; tomēr no šā uzskata, pretēji atbildētāja domām, nemaz neizriet, ka viņam nebūtu pienākums rūpēties par šķirtas sievas uzturu it kā uz tā pamata, ka Padomju Krievijā šķirtām laulībām neesot piemērojams Latvijas lik. par laulību 60. p. un arī it kā tādēļ, ka laulība nav šķirta atbildētāja vainas dēļ. Šīs atbildētāja domas ir maldīgas. Pēc Latvijā atzīta territoriāla principa (CL. XXIX p.) prasītājas tiesība prasīt no atbildētāja alimentus apspriežama no Latv. lik. par laulību, un proti no tā 60. panta viedokļa. Šis pants nosaka, ka pēc laulības šķiršanas sievai tiesība prasīt uzturu, ja viņa trūcīga, pie kam viņa šo tiesību zaudē tikai tad, ja laulība šķirta viņas vai abu laulāto vainas dēļ. Tā kā konkrētā gadījumā partu laulība šķirta uz partu vienošanās pamata, nekonstatējot prasītājas vai abu partu vainu, tad prasītājas tiesība uz alimentāciju atkarājas tikai no tā, vai viņa atzīstama par trūcīgu. Šo pēdējo jautājumu apgabaltiesa izšķīrusi apstiprinoši,

un šis apgabaltiesas atzinums, kā attiecošs uz lietas būtību, nav kasācijas kārtībā pārbaudāms, ar ko atkrīt visi atbildētāja pret šo atzinumu vērstie paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā. Šo atzinumu apgabaltiesa nemaz nepamato uz konstatējumu par prasītājas darba spēju, kādēļ viņai, pretēji atbildētāja domām, nebija iemesla ievērot atbildētāja lūgumu par ekspertīzes izdarīšanu attiecībā uz to, vai prasītāja ir darba spējīga, vai ne.

Aiz visiem aprādītiem iemesliem jānāk pie atzinuma, ka prasītājas tiesība prasīt no atbildētāja alimentus atzīstama — principā — par nodibinātu ar augšā minētiem konstatējumiem par to, ka viņas laulība ar atbildētāju šķirta uz vienošanās pamata ar spriedumu, kas Latvijā atzīstams par spēkā esošu, un par to, ka viņa ir trūcīga. Šādos apstākļos atkrīt vajadzība apspriest kasācijas sūdzības iesniedzēja paskaidrojumus, kuros viņš apstrīd apgabaltiesas sprieduma motīvus, kuri gan nesaskan ar augšā minētiem apsvērumiem, bet kuri tomēr apgabaltiesu noveduši pie tā paša gala atzinuma.

Neskatoties uz sacīto, apgabaltiesas spriedums tomēr nav atstājams spēkā. Lietu skatot cauri otrā instancē, atbildētājs prasītājas tiesību uz alimentiem noliedzis vēl uz cita pamata, kas nestāv sakarā ar likumu par laulību, no kāda likuma viedokļa lieta apspriesta iepriekšējos apsvērumos. Proti, atbildētājs apgalvojis (II sēj. 4. lpp.), ka prasītāja laulības šķiršanas prāvā atsacījusies no katras alimentu prasības no atbildētāja, kam par pierādījumu lūdzis izdot viņam attiecīgo apliecību. Šo atbildētāja paskaidrojumu, kuram var būt nozīme lietā, apgabaltiesa savā spriedumā nemaz nav apsvērusi, ar ko apgabaltiesa pielaidusi motīvēšanas nepilnību un CPN. 181., 196. panta pārkāpumu, kādēļ viņas spriedums atceļams.

Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1932. g. 28. janvāra spriedumu atcelt Civīlproc. nolik. 181., 196. panta pārkāpuma dēļ, un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā. (565. l.)

13. 1934. g. 22. martā. Dzelzceļu Virsvaldes pārstāvja juriskonsulta palīga V. Matsona lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu sabiedrības zem firmas „Šenker un Ko, Rīgā" īpašnieku Marceļa Holcera un Emīla Šenkera prasībā pret Dzelzceļu Virsvaldi un prasītāju pilnvarnieka zv. adv. V. Kosteņiča paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts, atrod: viss strīds starp partiem zīmējas uz jautājumu par to, vai ar 1929. g. 18. aprīļa 163. rīkojumu (V. V. 89. num.) jaunievestais tarīfa 37.a § atcelts 1924. g. 5. decembra pamattarīfā (V. V. 277. num.) un 1927. g. 1. septembra 310. noteikumos (V. V. 194. num.) izteiktais princips, pēc kura dzelzceļam tiesība prasīt papildu vedummaksu par zināmu attālumu tikai tad, ja pierādītu, ka sūtījums patiesi nogājis attiecīgo attālumu (sk. Senāta 28./736., 876., 877. spried.). Minētā jautājumā Senāts savā 1923. g. (1472. l.) 17. marta spriedumā ņēmis jau noteiktu stāvokli, izšķirot šo jautājumu atraidoši. Senāts tajā spriedumā nācis pie šādiem atzinumiem, kuri pilnā mērā piemērojami arī runā esošā lietā. Kā redzams no jaunievestā 37.a § virsraksta, tas paredz „mezgla piemaksu", tā tad piemaksu pie kārtīgas vedummaksas, bet nevis kādu mezgla nodokli. Papildu maksa pie vedummaksas nav pielīdzināma nodoklim; tikai nodoklis (nodeva) būtu ņemams neatkarīgi no tā, vai sūtījums patiesi noskrējis attiecīgo attālumu, bet papildu maksa pie vedummakass ņemama vienīgi uz tiem pašiem pamatiem, kā arī pati vedummaksa. Katrai papildu maksai (piemaksa) ir tā nozīme, ka tā paredz atsevišķu atlīdzību par zināmu darbību vai pakalpojumiem, kuŗus izpildītu dzelzceļi ārpus parastā virziena (sk. tarīfa 37. §). Jaunievestais 37.a § nosaka, ka šī papildmaksa aprēķināma pēc likmēm, pēc kuŗām aprēķināma vedummaksa par preču pārvadāšanu un proti par tajā rīkojumā paredzētiem attālumiem. Kā pareizi atzīmē apgabaltiesa, papildmaksa par dažādu mezglu caurbraukšanu nostādīta atkarībā taisni no minēto mezglu attāluma (piem., no Rīgas pas. līdz Šķirotavai un

atpakaļ par 15,4 km). Tāpēc nevar būt šaubas, ka 37.a § nav domājis atkāpties nedz no aprādītā principa, ka papildmaksa paredz kādu papildizpildījumu arī no dzelzceļa puses, nedz no tā vispārējā principa, ka pati vedummaksa līdz ar papildmaksu ņemama tikai ar pasūtījuma faktiski noieto attālumu. Tikai tad, ja konkrētā gadījumā sūtījums būtu noskrējis Rīgas mezglā, bez tarifa attāluma, vēl ar mezgla attālumu, tad šā mezgla attāluma noskriešana dotu dzelzceļam tiesību pieprasīt arī mezgla papildmaksu saskaņā ar 37.a §. 1929. g. 163. rīkojumā tieši aizrādīts, ka mezglu papildmaksas aprēķināšanai minētie attālumi pieskaitāmi tarifa attālumiem un papildmaksa aprēķināma kopēji ar vedummaksu. Tā tad, kā attālumi, 37.a § izpratnē, tā arī papildmaksa, 37.a § izpratnē, pēc būtības, neatšķiras no parastiem tarifa attālumiem, resp. no parastās vedummaksas un tāpēc papildmaksa padota tiem pašiem priekšnoteikumiem, pēc kuriem ņemama arī parastā tarifa vedummaksa, t. i. tikai par patiesi noieto ceļu.

Pēc 1927. g. 21. jūnija dzelzc. lik. 59. panta (Lik. kr. 127), ja nosūtītājs preču zīmē nav atzīmējis ceļa virzienu, tad dzelzceļš sūta preci tādā virzienā, kurā vedummaksa ar dzelzceļu papildu maksājumiem ir vislētākā. Tā tad, 37.a § vienīgā nozīme pastāv iekš tā, ka tagad dzelzceļam nav vairs pienākuma preces pārvadāt taisni tikai pa īsāko (t. i. par lētāko) ceļu, bet dzelzceļam tagad tiesība, preces, ja tas viņam būtu izdevīgāki, pārvadāt caur mezglu, t. i. pa tādu ceļu, kas prasītu piemaksu un ar to kļūtu dārgāks. Atbildētājas neskaidriem aizrādījumiem uz iepriekšējiem tarifiem un rīkojumiem nav izšķirošas nozīmes runā esošā gadījumā.

Pretēji atbildētājas domām, minētā 37.a § „a" pkts ar piezīmi nemaz nav grozījis to principu, ka vispār mezglu papildmaksa ņemama tikai tad, ja sūtījums patiesi noskrējis Rīgas mezglā to papildu mezglu attālumu, par kura noskriešanu ir noteikta mezglu papildmaksa. Izņēmumus no šā principa 37.a § pielaiž šajā ziņā gan attiecībā uz eksportsviesta sūtījumiem, kuri adresēti uz Rīgas krasta staciju ar piegādāšanu saldētavās Andreja un Eksporta ostā. Bet šis izņēmums saprotams tikai tā, ka vienīgi eksportsviesta sūtījumi, kuri adresēti uz nupat minētām vietām, atsvabināmi no piemaksas arī tad, ja tie noskrējuši Rīgas mezglā papildu mezglu attālumu. Bet minētais izņēmums, kā pareizi aizrāda prasītāja savā paskaidrojumā uz kasācijas sūdzību, nemaz nenozīmē, ka mezglu papildmaksa būtu ņemama absolūti no visiem sūtījumiem it kā neatkarīgi no Rīgas mezglā papildu mezglu attālumu noskriešanas, un ka vienīgi eksportsviesta sūtījumi būtu aprādītos apstākļos absolūti atsvabināti no mezglu papildmaksas (Senāta CKD. 32./1714. spried.).

Tādā kārtā Senāts, atrodot, ka apgabaltiesa, nodibinādama, ka sūtījums mezglā (Šķirotavā) nav bijis, nav atbildētājas minētos likumus pārkāpusi, kādēļ viņas kasācijas sūdzība, kā nepamatota, atraidāma, nolemj: Dzelzceļu Virsvaldes pārstāvja, juriskonsulta pal. Matsona kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības. (575. l.).

14. 1934. g. 21. martā. Jelgavas linu manufaktūras a. s. „L. un. J. Hoff" pilnvarnieces zv. adv. pal. Frīdas Krupkins lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu firmas „Helmsing un Grim" prasībā pret Jelgavas linu manufaktūras a. s. „L. un J. Hoff".

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers, referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pretēji atbildētājas domām, 1922. g. 2. augusta likuma 10. p. 1. piez. (Lik. kr. 146) nemaz nav attiecināma tikai uz jau noslēgtiem darījumiem vien, bet kā likuma sastāvdaļa, kurš, kā katrs likums, izrāda spēku uz nākotni, tāpat taisni zīmējas arī uz darījumiem, kuri noslēgti pēc šā likuma izdošanas, jo nekādus ierobežojumus šajā ziņā likums neparedz. Pēc minētās piezīmes skaidrā teksta, Latvijā uz ārzemes valūtā noslēgtiem darījumiem aprēķins izdarāms Latvijas naudā pēc darījuma slēgšanas dienas Rīgas biržas kursa, tā tad nevis pēc prasības celšanas dienas kursa.

Nepareizi atbildētājs atsaucas uz Vekseļu nolikuma 45. p., jo tas atzīst par izšķirošu „samaksas vietas" kursu tikai tur, kur lieta grozas ap vekseļiem, kas izdoti ārzemes valūtā vai nu ārzemēs ar samaksu Latvijā, vai Latvijā ar samaksu ārzemēs, bet nekad ne tur, kur vekseļi āzemes valūtā izdoti Latvijā ar samaksu Latvijā: uz šādiem vekseļiem tāpat attiecas minētā 10. p. 1. piezīme. Tā tad apgabaltiesai bija pietiekošs iemesls atzīt, ka prasītāja pareizi likusi savas prasības pamatā prasījuma izcelšanās dienas kursu, bet nevis prasības iesniegšanas dienas kursu. Pie tam, kā pareizi aizrāda apgabaltiesa, runā esošā gadījumā pat nekristu svarā, vai atbildētāja parāds pastāvējis angļu mārciņās vai latos, jo abos gadījumos atbildētājam jāmaksā vismaz pēc prasījuma izcelšanās dienas kursa, kas arī atzīmēts prasītājas veikala grāmatā, pēc kuŗas ir celta tagadējā prasība.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa nav pārkāpusi atbildētājas minētos likumus, kādēļ viņas kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Jelgavas linu manufaktūras a. s. „L. un J. Hoff" pilnvarnieces zv. adv. pal. Krupkinas kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības. (601. l.)

15. 1934. g. 21. martā. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Liepājas apgabaltiesas lēmumu Otilijas Matcāts prasības lietā pret Annu Krūze un Ievu Krūze.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Ņemot vērā, ka: 1) 1932. g. 5. janvāŗa likums, ar kuŗu Rīkoj. par zīmognod. 99[1]. p. ticis ievests, stājies spēkā tikai pēc runā esošā dokumenta sastādīšanas (1931. g.); 2) minētam likumam nav piešķirts atpakaļejošs spēks; tāpēc tas nav piemērojams dokumentiem, kas izdoti pirms minētā likuma, un proti nedz nodevas likmju ziņā, nedz zīmogsoda ziņā (Senāta 32./519. 33./1615. spried.); 3) tāpēc apgabaltiesai bija pietiekošs pamats zīmogsodu aprēķināt uz noteikumu pamata, kas bija spēkā dokumenta sastādīšanas laikā, t. i. pēc 90. p., kas zīmogsoda summas noapaļošanu uz augšu līdz pilnam latam neparedz (nulla poena sine lege); 4) tādā kārtā Nodokļu departamenta kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības. (602. l.)

16. 1934. g. 23. februārī. Rīgas Kreditbankas a. s. pilnvarnieka zv. adv. pal. V. Millera lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Rīgas Kreditbankas a. s. prasībā pret Zemkopības ministrijas Meliorācijas departamentu.

Sēdi vada senātors F. Konradi; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa atrod, ka Latvijas bankas prasījumi ir pieskaitāmi pie valsts prasījumiem, ar kuŗiem, kā pretprasījumiem, var kompensēt prasītājas prasību pret Zemkopības ministriju. Konstatējot, ka Latvijas bankai laikā, kad paziņots par cesiju Zemkopības ministrijai, bija prasījumi pret akc. sab-bu A. Oehlrich un Co. ne mazākā summā, par kādu celta prasība, apgabaltiesa ir atraidījusi prasību. Pretēji apgabaltiesas domām, no tā apstākļa, ka pēc statūtiem Latvijas banka ir valsts uzņēmums un valsts atbild par tās operācijām un drošību, un ka bankas kapitāls jāpapildina no valsts līdzekļiem, bet skaidra peļņa ieskaitāma valsts ieņēmumos, vēl neizriet, ka Latvijas bankas prasījumi ir pieskaitāmi valsts prasījumiem. No statūtu noteikumiem jānāk taisni pie pretējā atzinuma, jo likums Latvijas bankas prasījumus taisni atšķir no valsts prasījumiem, nostādot tos privileģētākā stāvoklī, nekā Valsts prasījumus (statūtu 10. pants). Uz to norāda arī prasītājas minētie panti par Latvijas banku, kā uzņēmumu ar noteiktiem, no valsts fiska atšķirtiem kapitāliem, kuŗus nevar izlietot valsts izdevumu segšanai (statūtu 3. un 6. p.). Latvijas banka gan ir netikai valsts uzņēmums, bet arī valsts iestāde, tomēr Latvijas banka nereprezentē valsti, kā pārējās centrālās iestādes

valstī (Sen. CKD. 944./30. g. spried.). Tā tad Latvijas banka nav valsts fiska organs, bet ir no fiska atšķirta juridiska persona, kādēļ arī viņas prasījumi nav identificējami ar valsts fiska prasījumiem. Nākot pie pretēja atzinuma, pamatojot uz tā prasību norai ošu atzinumu, apgabaltiesa ir pielaidusi savā spriedumā motīvēšanas nepareizību, pārkāpjot CPN. 196. pantu.

Atrodot tādēļ, ka CPN. 196. p. pārkāpuma dēļ apgabaltiesas spriedums nav uzturams spēkā, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1932. g. 10. marta spriedumu atcelt CPN. 196. p. pārkāpuma dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izspriešanai no jauna citā tiesnešu sastāvā. (640. l.)

17. 1934. g. 16. maijā. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Jelgavas apgabaltiesas lēmumu Matrenas Grigorjevas prasībā pret Kārli Grāpīti.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: apgabaltiesa, aprēķinot darba līguma summu, atradusi par iespējamu produktos noteikto atalgojuma daļu novērtēt naudā un tādā kārtā visa līguma summu noteikt it kā līgums būtu ticis noslēgts uz noteiktu summu un sakarā ar to zīmognodevu aprēķināt pēc rīkoj. par zīmognod. 43. p. 2. pk. paredzētās likmes. Šāda apgabaltiesas rīcība atzīstama par nepareizu, jo rīk. par zīmognod. nedod tiesai tiesību no sevis novērtēt saistību, kuŗa līgumā nav novērtēta. Tādēļ konkrētā gadījumā, kur viena no saistībām, kuŗu īrnieks uzņēmies, nav noteikta naudā, viss līgums uzskatāms par līgumu ar nenoteiktu summu, kādēļ tas, pēc pareizām Nodokļu departamenta domām, bija apmaksājams ar zīmognodevu nevis pēc 43. p. 1. pkta, bet gan pēc 13. p. 4. pkta. Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa pārkāpusi rīkoj. par zīmognod. 43. p. 2. pk. un 13. p. 4. pk. un CPN. 196. p., Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 19. decembŗa lēmumu atcelt rīk. par zīmognod. 43. p. 1. pkta (1921. g. 17. sept. lik. red.), CPN. 196. panta pārkāpuma dēļ un lietu nodot apgabaltiesai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā. (774. l.)

18. 1934. g. 21. martā. Andreja Jansona lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu Andreja Jāņa d. Jansona nekustama īpašuma pārdošanas lietā.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: savā sūdzībā par 1931. g. 1. oktobrī noturēto izsoli sūdzētājs lūdz minēto izsoli atzīt par spēkā neesošu un to atcelt. Šo savu sūdzību sūdzētājs pamato uz to, ka: 1) sludinājumā neesot aizrādīts, ka immobili pārdos līdz ar fabrikas iekārtu; 2) tikai jau izsoles dienā izsoles lapā par to ierakstīta atzīme un ka sakarā ar to pircēji, kas līdz tam ieradušies, tikuši maldināti attiecībā uz pārdodamo priekšmetu; 3) plkst. 12, kad izsole noturēta, abi ieradušies pircēji patiesībā esot reprezentējuši vienu un to pašu personu, Latvijas privātbanku. Apgabaltiesa sūdzību atstājusi bez ievērības. Tiesu palāta savukārt arī atstājusi bez ievērības viņai par apgabaltiesas lēmumu iesniegto sūdzību. Savu kasācijas sūdzību sūdzētājs pamato uz to, ka vispirms Tiesu palātai bijis ex officio un vismaz sakarā ar sūdzētāja 1. un 2. instacē izteiktiem paskaidrojumiem jāapsveŗ sūdzētāja „lūgums", izsoli atzīt par nenotikušu it kā pēc CL. 3968. p. un CPN. 1879. (tagad 1315.) p. 3. pkt. Šāds sūdzētāja aizrādījums atkrīt jau tāpēc vien, ka savā sūdzībā sūdzētājs nemaz nav lūdzis izsoli atzīt par nenotikušu, bet gan par spēkā neesošu, lūdzot izsoli atcelt. Sūdzība iesniegta jau 8. oktobrī, t. i. pat pirms 1315. p. 3. pkt. un 1307. p. paredzētā viena mēneša laika notecēšanas. Sūdzība bija apspriežama tikai pēc tiem lietas apstākļiem un uz tiem pamatiem, kas bija nodibinājušies sūdzības iesniegšanas laikā. Šajās robežās pieturējušās arī abas instances. Par to, lai izsoli atzītu par nenotikušu uz 1315. p. 3. pkt. pamata, sūdzētājs nemaz nebija lūdzis, bet apgabaltiesas sēdē (I 50) nenoteikti aizrādījis, ka CL. 3968. p. neesot

piemērojams otrai izsolei, tuvāk nepaskaidrojot, kādas konsekvences tad būtu no tā velkamas, un nepieteicot nekādus noteiktus lūgumus. Arī Tiesu palātai sūdzētājs aizrādījis vienīgi uz to, ka Tiesu palātai esot bijis jāapspriež „tie apstākļi", ka nosolītā summa bija jāsamaksā mēneša termiņā un jāpiegriež vērība viņa „lūgumam", kādu lūgumu sūdzētājs tomēr nekad un nekur pat nebija izteicis. Tāpēc sūdzētājam nav tiesības pārmest Tiesu palātai, ka tā neesot apspriedusi kādu sūdzētāja nepieteiktu un tagadējā lietas stāvoklī nemaz neapspriežamu lūgumu. Pretēji sūdzētāja domām, Tiesu palāta, pievienojoties apgabaltiesas lēmuma motīviem, pareizi, un saskaņā ar CPN. 1341. (1204.) p., atstājusi bez caurskatīšanas viņa sūdzības daļu par izsoles nepareizu izsludināšanu, jo sūdzība iesniegta tikai pēc jau notikušas izsoles. Šādos apstākļos nemaz nekrīt svarā, vai izsoles dienā izsoles lapa vēl papildināta ar aizrādījumu, ka pārdos līdzi arī fabrikas iekārtu, vai ne. Kā pareizi aizrāda apgabaltiesa, tiesu izpildītāja lietā atrodas izraksts no zemes grāmatām, no kuŗām katrs interesents varējis pārliecināties par to, ka pārdodamā immobilā ietilpst arī fabrika (kokrūpniecība). Neatkarīgi no tā, pašā sludinājumā aizrādīts, ka „šī īpašuma zemes grāmatas ved Rīgas-Valmieras zemes grāmatu nodaļā". Pretēji sūdzētāja apgalvojumam, taisni katram, kas vēlas nopirkt immobili, iepriekš noteikti jāinformējas par visiem sīkumiem attiecībā uz immobila faktisko un juridisko stāvokli un šajā nolūkā jāieskatās attiecīgās aktīs un grāmatās. Neizpildot šādu informācijas pienākumu, pircējs rīkojas ārkārtīgi nolaidīgi un viņam pašam tad arī jānes savas rupjās nolaidības konsekvences.

Aiz aprādītiem iemesliem atzīstot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi sūdzētāja minētos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Andreja Jansona kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (934. l.)

19. 1934. g. 14. jūnijā. Lilijas Koreckis pilnvarnieka zv. adv. pal. Millera lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Lilijas Koreckis prasībā pret Rūdolfu Krogzemi un atbildētāja pilnvarnieka zv. adv. pal. Kasperoviča paskaidrojums.

Sēdi vada senātors F. Konradi; referē senātors V. Bukovskis.

Senāts atrod: kā redzams no lietas, atbildētājs piedzen no prasītājas pēc vekseļa Ls 200,—; uz vekseļa, kā izdevēja, figurē prasītāja, bet kā žīrants viņas šķirtais vīrs Eduards Eglītis. Pēc prasītājas paskaidrojuma, vekseļa blanku parakstīt viņu piespieda viņas šķirtais vīrs, bet tā kā prasītāja tomēr gribēja vekseli izdot tikai uz zināmu laiku, tādēļ arī ierakstīts termiņš, citādi blanka netika izpildīta. Pēc tam vekseļa blanka izpildīta, pie kam bez prasītājas ziņas un piekrišanas ierakstīti labojumi vekseļa tekstā attiecībā uz termiņu. Pamatojoties uz to, ka pēc Vekseļu likuma 13. panta visi izlabojumi vekselī, kuŗi tā saturu ievērojami groza, jāatzīmē pirms vekseļdevēja paraksta, ka šajā gadījumā šie izlabojumi izdarīti patvaļīgi pēc vekseļa izrakstīšanas bez prasītājas ziņas, — prasītāja cēlusi pret piedzinēju prasību atzīt izdoto vekseli attiecībā uz viņu par spēkā neesošu. Miertiesnesis šo prasību atraidījis un apgabaltiesa miertiesneša spriedumu apstiprinājusi, pie kam viņa konstatējusi, ka: 1) vekseli parakstījusi prasītāja kā vekseļdevēja, bet vekseļa tekstu līdz ar svītrojumiem un atrunājumu, kā to konstatējusi tiesu zinātniskā ekspertīze, izpildījis pirmais vekseļņēmējs un žīrants Eduards Eglītis; 2) atbildētājam nav tiešu attiecību ar vekseļdevēju; 3) lietā nav nekādu norādījumu uz to, kas varētu apgāzt prezumpciju par atbildētāja labticību vekseli saņemot, un 4) atbildētājs vekseli saņēmis ar izlabojumiem, bet šie izlabojumi atzīmēti vekseļa tekstā pirms vekseļdevēja paraksta, kā to prasa vekseļu likumu 13. pants. Pamatojoties uz šiem konstatējumiem, apgabaltiesa nākusi pie atziņuma, ka prasītāja, kā vekseļdevēja varētu, saskaņā ar Vekseļlik. 33. p., celt ierunas tikai tādā gadījumā, ja vekselis no atbildētāja nebūtu iegūts labā ticībā, uz ko, kā jau augšā minēts, nekādu norādījumu nav, un ka pieņemot šādu vekseli atbildētājs no savas puses nekādu neuzmanību nav pielaidis un tā kā aktam ir visi vekseļa rekvizīti,

tad, pēc apgabaltiesas gala atzinuma, prasība atraidāma. Savā kasācijas sūdzībā prasītāja, apstrīdot apgabaltiesas sprieduma pareizību, aizrāda, ka Veks. lik. 13. p. nosakot, ka labojumi jāatzīmē pirms vekseļdevēja paraksta, paredz, ka šie labojumi arī laika ziņā jāatzīmē pirms vekseļa parakstīšanas, lai apliecinātu, ka labojumi notiek ar vekseļdevēja piekrišanu; citādi vekseļņēmējs varētu, izdarot pašam bez velseļdevēja piekrišanas labojumus un ierakstot atrunājumu atzīmes, vekseli padarīt par tādu, kuru vekseļdevējs nekad nav gribējis izdot. Prasītājas kasācijas sūdzība pelna ievērību. Ja likumdevējs Veks. lik. 13. pantā prasa, lai visi izlabojumi vekselī, kuri tā saturu (3. p.) ievērojami groza, jāatzīmē pirms vekseļdevēja paraksta, tā tad acīmredzot ar to nolūku, lai šie izlabojumi būtu izdarīti no paša vekseļdevēja, kas ar savu sekojošo parakstu sankcionē un apstiprina šo izlabojumu pareizību. Ar parakstu prasītājs apliecina teksta saskaņu ar viņa gribas izteikumu, ar īstenību (subscriptio tenet subscribentem). Tādēļ arī visiem teksta izlabojumiem jābūt apliecinātiem no tā paša parakstītāja, kas parakstījies zem teksta, vai citiem vārdiem, šiem izlabojumiem jābūt saskaņotiem ar parakstītāja gribu. Tas izriet arī no likumdošanas motīviem zem Veks. lik. 13. p., kur burtiski aizrādīts: „для устранения злоупотреблений, признано целесообразно, что поправки, о которых идет речь в 13-ой статье должны быть оговорены пред подписью (а не за подписью) векселядателя в том именно смысле, чтобы подпись была одна и делалась уже после оговорки поправок (1899. g. paskaidrojuma 10. lpp.).“ Šajā gadījumā izlabojumi izdarīti samaksas termiņa apzīmējumā, kas, saskaņā ar Veks. lik. 3. p., uz kuru atsaucas 13. p., *ir vekseļa sastāvdaļa un viņa essentiale; tie izdarīti, kā to konstatējusi apgabaltiesa,* saskaņā ar tiesu zinātniskās ekspertīzes atzinumu no pirmā vekseļņēmēja Eduarda Eglīša un pie tam ievērojami vēlāk par termiņa ierakstīšanu un pēc vekseļa parakstīšanas. Tādos apstākļos apgabaltiesai bija jākonstatē, ka minētie pārlabojumi saskan ar vekseļdevējas gribu, bez kuras piekrišanas nekādi izlabojumi nav pielaižami. Tā kā, saskaņā ar Veks. lik. 14. p., akts, kurš neapmierina 13. pantā norādītos prasījumus, nav uzskatāms par vekseli, tad jautājumam par atbildētāja ļaun- vai labticību tādu vekseli saņemot nav nozīmes.

Aiz minētiem apsvērumiem atrodot, ka apgabaltiesas spriedums Veks. lik. 13. panta un Civīlproc. nolik. 181. un 196. p. pārkāpumu dēļ nav uzturams spēkā, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1933. g. 11. maija spriedumu, Veks. lik. 13. p. un CPN. 181. un 196. p. pārkāpumu dēļ, atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā. (1836. l.)

20. 1934. g. 13. jūnijā. Ādama Dilberga lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu viņa, Dilberga, prasībā pret Kārli Cielavu.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Tiesu palāta uzskata prasītāju par uzticības personu lik. par darba laiku 19. p. izpratnē uz tā pamata, ka tas bijis „bufetčiks“. Tomēr Tiesu palāta pie tam vispirms nepaskaidro, ko īsti Tiesu palāta saprot ar vārdu „bufetčiks“ un iekš kā sevišķi pastāvētu viņa darbība. Ar to vien, ka prasītājs ticis „pieņemts kā galvenais rīkotājs“, stāvoklis nav noskaidrots, jo uzticības personas kvalifikācija neatkarājas no vienošanās par izpildāmā darba raksturu kvalifikāciju, bet gan vienīgi no tā, vai pēc lietas faktiskiem apstākļiem izpildītais darbs atbilst minētam 19. p. (Sen. CKD. 32./1432. spr.). Pēc 19. p. izpratnes, par uzticības personu atzīstama tāda persona, kas garīgā vai morāliskā ziņā *stāv tik augstu, ka viņa nav katrā laikā atvietojama ar citām personām, un kas pieņemta* darbā ar sevišķi rūpīgu izlasi un kuŗai darba devējs piešķiŗ sevišķu uzticību (Sen. CKD. 29./688. spr.), it sevišķi persona, kas izpilda vadošu, uzraudzības vai uzticības darbu (32./1432. spr.) un kuŗai jābūt gatavai pielikt savu darbu vienmēr, kad tas izrādās par nepieciešamu sekmīgai uzņēmuma funkcionēšanai (29./688. spr.) bez laika aprobe-

žojuma. Šajā ziņā nepietiek ar to, ka šī persona saņem samērā lielu algu un viņa bijusi zināmā mērā patstāvīga savā darbības nozarē (33./2010. spr.). Tiesu palāta nav nodibinājusi aprādītās pazīmes prasītāja personā, it sevišķi Tiesu palāta nepaskaidro, iekš kā izteiktos prasītāja uzraudzības funkcijas un vadošā darbība; kurpretim tās pazīmes, kuras uzsveŗ Tiesu palāta, proti, samērā lielā alga vai ka prasītājs ticis savā laikā pieņemts kā galvenais rīkotājs, taisni nav atzīstamas par pietiekošām, ka to arī paskaidrojis Senāts minētos spriedumos. Kas sevišķi attiecas uz Tiesu palātas minēto gadījumu ar nodokļu inspektoru, tad, atbildētājs pat neapgalvo, ka prasītājs būtu atbildīgā persona „restorānā" un arī Tiesu palāta nav šo pēdējo apstākli konstatējusi.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nepietiekoši nodibinājusi savu atzinumu par 19. p. paredzēto uzticības personas pazīmju esamību prasītāja personā, un ar to pārkāpusi kā minēto 19. p., tā arī CPN. 444., 816. p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1933. g. 21. jūnija spriedumu, lik. par darba laiku 19. p. un CPN. 444., 816. p. pārkāpuma dēļ, atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā. (1998. I.)

21. 1934. g. 18. aprīlī. Voldemāra un Zelmas Veiss pilnvarnieka zv. adv. A. Strausmaņa lūgums atcelt Rīgas apr. I iec. miertiesas lēmumu mir. Bertas un Andreja Veisu mantas apsardzības lietā.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Ņemot vērā, ka: 1) kā to Senāts paskaidrojis savā 1929. g. 21. marta 941. lietā dotā spriedumā, ar 1921. g. 29. decembŗa noteikumu izdošanu par pagasttiesu kompetenci, visi miertiesas, kā otrās instances, lēmumi pārsūdzami Senātam kasācijas kārtībā pēc noteikumiem, paredzētiem Civīlproc. nolikumā par tiesāšanas kārtību miertiesu iestādēs 282. (185.)—289. (192[1].) pantā un kasācijas drošības nauda bija iemaksājama nevis pēc atceltā Pagastu tiesas nolik. 132. panta, 2 latu apmērā, bet gan pēc CPN. 286. (190.) panta paredzētā apmērā; 2) kasācijas sūdzība bez likumā paredzētās drošības naudas nemaz nav pieņemama un tādēļ, ka gadījumā, ja kasācijas sūdzība iesniegta bez kaut kādas drošības naudas iemaksas, tā arī gadījumā, ja drošības nauda iemaksāta nepilnā, likumā paredzētā, apmērā, tā ir izsniedzama kasācijas sūdzības iesniedzējam atpakaļ (Civ. kas. dep. 605./30. g. lieta); 3) aiz minētā iemesla Rīgas apriņķa I iecirkņa miertiesnesim nebija tiesība pieņemt un tālākvirzīt Voldemāra un Zelmas Veisu pilnvarnieka zvēr. adv. A. Strausmaņa iesniegto kasācijas sūdzību ar Ls 2,— drošības naudas iemaksu un viņa iesniegtā kasācijas sūdzība, drošības naudas neiemaksas dēļ likumā paredzētā apmērā, ir atstājama bez caurskatīšanas, Senāts nolemj: Voldemāra un Zelmas Veiss pilnvarnieka zv. adv. Strausmaņa kasācijas sūdzību atstāt bez caurskatīšanas. (2005. I.)

22. 1934. g. 16. maijā. Michaļinas Ruseckis lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu viņas, Ruseckis, prasībā pret Jocitu Octans.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: apgabaltiesa, apsveŗot lietas apstākļus un lietā nopratināto liecinieku liecības, konstatējusi, ka: 1) atbildētāja, sākot no 1933. g. 1. maija, ir bez darba un bez ienākumiem, 2) ar atbildētājas vīra nelielo algu uzturama pati atbildētāja un viņas slimīgais bērns, 3) atbildētājai piederošā māja nekādu ienākumu nedod, 4) prasītājas dēls atrodas valsts dienestā un ka viņam ģimenes nav. Šādi apgabaltiesas konstatējumi attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāmi kasācijas kārtībā. Ar to atkrīt visi prasītājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībā, kuŗos tā apstrīd minēto apgabaltiesas konstatējumu pareizību pēc būtības un it sevišķi viņas paskaidrojumi, kuŗos prasītāja no sava viedokļa kritizē un analizē liecinieka Aleksandra Octana (atbildētājas vīra)

liecību un apšauba šās liecības patiesību. Pretēji prasītājas, un pie tam pirmo reizi tikai kasācijas sūdzībā izteiktām, domām, CL. 209. p. nemaz neuzliek bērniem pienākumu vēl sevišķi, t. i. it kā ārpus savas kārtīgās peļņas vai ienākumiem, meklēt ārkārtīgus darbus vai strādāt virs saviem spēkiem vienīgi tāpēc, lai, bez sava un savas ģimenes (t. i. pašu bērna un pie viņa dzīvojošā tēva) uztura, sagādāt sevišķus līdzekļus, lai uzturētu prasītāju (māti), kuŗa, kā no sava vīra (atbildētājas tēva) šķirtā sieva, pie viņa nedzīvo. Apgabaltiesai bija pietiekošs pamats, jautājumā par piespriežamo alimentu apmēru, likt vadīties taisni no atbildētājas pašlaika mantiskā stāvokļa, t. i. atstājot atklātu jautājumu par alimentu apmēru tagadējam stāvoklim grozoties. Tiesas spriedums alimentu lietās, apmēra ziņā, nestājas spēkā (Sen. CKD. 23./20. spriedumu krāj.). Nekrīt beidzot svarā, ka prasītājas dēls (atbildētājas brālis) piedalās mātes uzturēšanā ar lielākiem līdzekļiem, jo, ja bērnu stāvoklis ir nevienlīdzīgs, tad tiesa var ar to rēķināties un sakarā ar to arī nevienlīdzīgi noteikt attiecīgā bērna dalības apmēru (CL. 209. 3. d. 1928. g. 2. jūnija likuma redakcijā). Gan apgabaltiesas sprieduma rezolūcija nepilnīgi saskan ar sprieduma motīviem: apgabaltiesa piespriedusi uzturam 1933. g. no 30. marta līdz 1. maijam pa Ls 15,— mēnesī, bet motīvos aizrādīts, ka līdz 1933. g. 1. maijam prasītājai piespriežami Ls 30,— mēnesī. Šādai nesaskaņai nav nozīmes jau tāpēc vien, ka uz to prasītāja savā kasācijas sūdzībā neaizrāda.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa nav pārkāpusi prasītājas minētos likumus, kādēļ prasītājas kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Michaļinas Ruseckis kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības. (2021. l.)

23. 1934. g. 21. martā. Cesvaines piensaimnieku sabiedrības pilnvarnieka Jāņa Lūša lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Alfreda Kalniņa prasībā pret Cesvaines piensaimnieku sabiedrību.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: apgabaltiesa, apsverot lietā esošos dokumentus un partu paskaidrojumus, konstatējusi, ka: 1) prasītājs stāvējis atbildētājas dienestā kā praktikants no 1929. g. 14. augusta līdz 10. septembrim ar atalgojumu Ls 62,40 mēnesī, 2) prasītājs saslimis 5. septembrī ar bērna trieku, 3) prasītājs nav bijis pieteikts slimo kasē, 4) tagadējās prasības priekšmets ir atlīdzība par zaudējumiem, kas cēlušies prasītājam ar to, ka atbildētāja nav pieteikusi viņu slimo kasē, 5) prasītājs vēl 1930. g. 22. februārī nav bijis atveseļojies un darba spējīgs un slimojis ne mazāk par 6 mēnešiem, 6) prasītājs pierādījis ārstēšanas izdevumus Ls 19,50, pārvešanas izdevumus uz slimnīcu Ls 28,—, un par braucieniem pie ārsta Ls 5,—. Šādi apgabaltiesas konstatējumi attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāmi kasācijas kārtībā. No šiem konstatējumiem apgabaltiesa varēja nākt pie atzinuma, ka prasītājam tiesība prasīt no atbildētājas viņam ar pēdējās nolaidību nodarītos zaudējumus, kas izteicas iekš tā, ka prasītājs nevar saņemt attiecīgos naudas pabalstus un medicīnisko palīdzību un ka tāpēc prasītājam tiesība šādas summas tagad pieprasīt no atbildētājas apgabaltiesas noteiktā apmērā, kopā Ls 451,84. Pretēji atbildētājas domām, tagadējai prasībai nemaz nav piemērojams noteikumu par strādn. u. t. t. nodrošināšanu slim. gad. 7. p. (1922. g. red.) paredzētais 1 gada laika noilgums. Šāds noilgums piemērojams prasībām pret pašu slimo kasi, kurpretim tagadējā prasība vērsta pret atbildētāju kā personu, kas nodarījusi prasītājam zaudējumus un tā tad vispār nav apspriežama pēc minētiem noteikumiem. Minētie noteikumi kristu svarā tikai tiktālu, lai noskaidrotu prasības apmēru, noteicot tās summas, kuŗas prasītājs būtu varējis saņemt, ja atbildētāja būtu izpildījusi savu pienākumu pieteikt prasītāju slimo kasē. Šajā ziņā prasītājam tiesība iziet no tā, ka slimo kases pienākums būtu bijis sniegt viņam pabalstu un medicīnisko palīdzību nevis tikai viena mēneša laikā, skaitot no prasītāja „izstāšanās no darba vietas", kā maldīgi domā atbil-

dētāja. Nupat minētais termiņš nav piemērojams, kad saslimušais biedrs bija spiests darba nespējas dēļ darbu pārtraukt un ja slimība turpinājusies vēl pāri par viena mēneša laiku. Pēc slimo kasu Normālstatūtu (Vald. Vēstn. 1923. g. 230. num.) 12. p. piez., ar darba līguma pārtraukšanu kases dalībnieka slimības (darba nespējas) laikā dalībnieks nezaudē tiesības uz palīdzību no slimo kases vispārējā šajos statūtos paredzētā kārtībā (Normālstatūtu 30.—31. p.). Tikai tad, ja dalībnieks darba nespējas dēļ saņēmis no slimo kases pabalstu ilgāk par vienu mēnesi, no ārsta atzīts par darba spējīgu, bet darbā neiestājas, tas zaudē kases dalībnieka tiesības. Runā esošā gadījumā, turpretim, prasītājs nav atzīts par darba spējīgu. Tāpēc viņš arī nebūtu zaudējis dalībnieka tiesības, ja vien viņš pareizi būtu pieteikts slimo kasē. Apgabaltiesa pēc būtības apspriedusi un izšķīrusi atbildētājas tagad minētos jautājumus. Apstāties visos sīkumos pie katra no partiem uzstādītiem jautājumiem, tiesa nav spiesta. Aizrādot, ka tagadējā prasība apspriežama pēc vispārējiem civīllikumiem, apgabaltiesai bija pietiekošs pamats lietā piemērot arī vispārējā noilguma termiņu.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa nav pārkāpusi atbildētājas minētos likumus, kādēļ atbildētājas kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Cesvaines piensaimnieku sabiedrības pilnvarnieka, tās valdes locekļa un priekšsēdētāja Jāņa Lūša kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības. (2189. l.)

24. 1934. g. 23. janvārī. Dāvida Markuzes lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par viņa, Markuzes, nekustama īpašuma pārdošanu izsolē un Rīgas Hipotēku biedrības pilnvarnieka zv. adv. Rīzenkampfa paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Izklausījis Dāvida Markuzes pilnvarnieka zv. adv. Rubinšteina paskaidrojumus, Senāts atrod: kā pareizi aizrāda Tiesu palāta, sūdzētājs, kas nav iesniedzis sūdzību par izsoles it kā nepareizu izsludināšanu CPN. 1341. p. paredzātā laikā, zaudējis tiesību, jautājumu par nepareizu izsludināšanu pacelt sūdzībā par pašas izsoles izdarīšanas kārtību. To pašu principu uzsveŗ arī Kr. Senāts paša sūdzētāja minētā spriedumā Brusilovas lietā (1890. g. 56. l.). Neatkarīgi no tā, izsoles izsludināšanai nav prasāms, ka par izsoles dienu tiktu sevišķi paziņots parādniekam ar pavēsti (Sen. CKD. 32./1907. spried.). Bez tā, sūdzētājs, vienkārši apgalvojot, ka paraksts uz pavēstes neesot viņa paraksts, nemaz nav atsvabināts no pienākuma pierādīt šo savu apgalvojumu. Ar to atkrīt kasācijas sūdzības I—II pkts.

Pretēji sūdzētāja domām, no tā vien, ka Rīgas Hipotēku biedrības, kā piedzinējas, statūtu 89., 90. § nav sevišķi paredzēts, ka viņa varētu otrā izsolē viņai ieķīlāto immobilu iegūt arī par viņas prasījuma apmēra nesasniegušo summu, nemaz neizriet, ka viņai tādas tiesības nebūtu. Taisni otrādi, statūtu 90. § tieši teikts, ka Rīgas Hipotēku biedrība „var piedalīties torgos līdz viņas prasību segšanas summai", tā tad viņai tiesība arī neizsolīt minēto summu, t. i. iegūt immobilu arī par mazāku summu. Ar to atkrīt kasācijas sūdzības III pkts.

Jautājumā par to, ka izsoles dienā solītājiem neesot bijis fiziskas iespējas šauru telpu dēļ pieteikties pie izsoles, Tiesu palāta pamatoti aizrāda, ka vienmēr nopietniem solītājiem esot bijis iespējams tikt pie tiesu izpildītāja klāt. Bez tā, sūdzētājs pat neapgalvo, ka par viņa it kā novēroto nekārtību viņš pirms vai pēc izsoles izdarīšanas būtu lūdzis, ierakstīt protestu vai kādu piezīmi izsoles lapā. Tāpēc Tiesu palātai nebija iemesla stāties pie sūdzētāja minēto apstākļu pārbaudīšanas. Ar to atkrīt kasācijas sūdzības IV pkts.

Pēc CPN. 1298. p., uz kuŗu atsaucas pats sūdzētājs, „katrs kas vēlas pirkt nekustamo mantu, var piedalīties izsolē pats vai caur pilnvarnieku, kam dota uz to sevišķa pilnvara". Tiesu palāta šajā ziņa konstatējusi, ka Rīgas Hipotēku biedrības

pilnvarnieka pilnvarā taisni izteikts pilnvarojums „piedalīties torgos". Ar to atkrīt beidzot kasācijas sūdzības V pkts.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi sūdzētāja minētos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Dāvida Markuzes kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. panta pamata, atstāt bez ievērības. (2264. l.)

25. 1934. g. 13. jūnijā. Marijas Rodzevičs pilnvarnieka zv. adv. Hamaņa lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu Marijas Rodzevičs nekustamas mantas pārdošanas lietā un Jāņa Jūrmalieša pilnvarnieka zv. adv. Rūša paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Izklausījis Jāņa Jūrmalieša pilnvarnieka zv. adv. Rūša paskaidrojumus, Senāts atrod: Tiesu palāta sūdzētājas blakus sūdzību atstājusi bez caurskatīšanas, atsaucoties uz CPN. 1342. p., t. i. it kā nokavētu. Pretēji Tiesu palātas domām, 1342. p. un tajā paredzētais 7 dienu laiks kā pēc panta satura, tā arī pēc sistēmas, zīmējas vienīgi uz sūdzībām, kas iesniegtas apgabaltiesai par izsoles nepareizu noturēšanu. Turpretim 1342. p. nemaz neaizskaŗ vai neizšķiŗ jautājumu par to, kādā laikā jāiesniedz blakus sūdzības par apgabaltiesas lēmumiem, ar kuŗiem apgabaltiesa savukārt atstājusi bez ievērības sūdzību par izsoles nepareizu noturēšanu. Šajā pēdējā jautājumā jārīkojas pēc vispārējiem noteikumiem par blakus sūdzību iesniegšanas termiņu par apgabaltiesas lēmumiem, un proti, pēc CPN. 998. p., kas paredz 2 nedēļu laikā, skaitot no apgabaltiesas lēmuma pasludināšanas dienas un kas ar 1931. g. 3. jūlija likumu (Lik. kr.137) palicis negrozīts. 1342. p., kas saīsinājis parasto blakus sūdzības termiņu, uzskatāms par izņēmuma noteikumu un tāpēc nav iztulkojams paplašināti. Lietā nav strīda par to, ka sūdzētāja ievērojusi 898. p. paredzēto 2 nedēļu laiku. Neatkarīgi no tā, Tiesu palāta pavēsti par sūdzētājas izsaukšanu uz Tiesu palātas 1933. g. 12. novembŗa sēdi, atstājot kancelejā, pēc CPN. 875. p., nav ievērojusi, ka sūdzētāja savā blakus sūdzībā tieši aizrādījusi uz savu „juridisko" adresi Rīgā. Tāpēc Tiesu palātai bija sūdzētāja jāizsauc taisni pēc viņas uzdotās adreses Rīgā.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta pārkāpusi CPN. 444., 1342., 898., 875. p., kādēļ viņas lēmums atceļams, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1933. g. 22. novembŗa lēmumu, CPN. 1342., 898., 875. p. pārkāpumu dēļ, atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā. (2627. l.)

26. 1934. g. 13. jūnijā. Friča Zeidmaņa lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu viņa, Zeidmaņa, prasībā pret Oto Freibergu.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: prasītājs apstrīd runā esošā dokumenta raksturu kā vekseļa uz tā pamata, ka zīmogmarkas dzēstas ar prasītāja parakstu, bet datumu uz markām uzrakstījis nevis pats prasītājs, bet kāda cita persona. Šo pēdējo apstākli atbildētājs nenoliedz un arī apgabaltiesa to sava sprieduma motīvos pielaiž. Apgabaltiesa minēto prasītāja iebildumu uzskata par nepamatotu uz tā pamata, ka pēc Veks. nolik. 3. p. 2. piez. 1932. g. redakcijas (Lik. kr. 227) tagad vairs neesot prasāms, lai datumu pāri zīmogmarkām rakstītu pats vekseļdevējs.

Prasītāja kasācijas sūdzība nepelna ievērību. Pēc Veks. nolik. 3. p. 2. piez. (1930. g. red.) zīmogmarkas bija uzlipināmas vekseļa pirmās puses kreisajā daļā un dzēšamas ar vekseļdevēja parakstu vai uzspiežot firmas spiedogu un atzīmējot uz katras markas tās dzēšanas datumu. No šādas redakcijas Senāts bija nācis pie atzinuma (Sen. CKD. 30./23., 32./57., 179. spr.), ka dzēšanas datumam jābūt atzīmētam ar paša vekseļdevēja rokrakstu. Finanču ministrs, lai par 3. p. 2. piez. īsto izpratini tirdznieciskā un banku

praksē nebūtu nekādu šaubu, bija pārstrādājis 3. p. 2. piezīmi, izteicot tās pirmā teikuma beigas šādi: „atzīmējot vai uzspiežot uz katras markas bez izlabojumiem vekselī atzīmēto izrakstīšanas datumu, pie kam dzēšanas datumu bez vekseļdevēja var atzīmēt vai uzspiest arī cita persona". (Finanču ministra paskaidrojums pie pārgrozījuma vekseļu nolikumā). Saeimas juridiskā komisijā referents paskaidrojis, ka, ja datums jāatzīmē pašam vekseļdevējam, tad rodoties lielas neērtības, jo grūti esot pārbaudīt, vai datumu atzīmējis vekseļdevējs ar savu roku. Juridiskā komisija, pievienojoties referenta domām, lai novērstu iespēju 2. piezīmi iztulkot tā, ka datums būtu jāatzīmē pašam vekseļdevējam (kādam tulkojumam par pamatu bijis, ka par datuma atzīmēšanu ticis pateikts tādā pašā teikumā), pieņēmusi priekšlikumu, par datuma atzīmēšanu pateikt atseviškā teikumā (Jurid. komisijas 1932. g. žurnāla 52. num.). Saskaņā ar šo, Saeima 1932. g. 9. decembŗa sēdē, uz referenta priekšlikumu, pieņēmusi pārgrozījumu vekseļnolikumā, izdalot no 3. p. 2. piezīmes pirmā teikuma aizrādījumu uz vekseļa izrakstīšanas datumu un ievietojot to atsevišķā (trešā) teikumā šādā redakcijā: „Vekseļa izrakstīšanas datums jāuzraksta vai jāuzspiež uz katras zīmogmarkas". Tādā kārtā likumdevējs tagad pilnīgi skaidri izteicis savas domas tajā nozīmē, ka nekrīt vairs svarā, kas īsti uzraksta uz zīmogmarkām vekseļa izrakstīšanas datumu, vai nu vekseļdevējs, vai kāda cita persona. Tādēļ, izejot no 3. p. 2. piez. tagadējās redakcijas, kas bija jau spēkā runā esošā vekseļa izdošanas laikā, apgabaltiesa pareizi atzinusi, ka zīmogmarkas atzīstamas par dzēstām saskaņā ar tagad spēkā esošo likumu un ka tāpēc prasītājs nav atsvabināms no indosanta vekseļatbildības.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa nav pārkāpusi prasītāja minētos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Friča Zeidmaņa kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības. (2707. l.)

27. 1934. g. 13. jūnijā. A. s. „Kuldīgas adatu fabrika Planēt" pilnvarnieka zv. adv. Ollenšteina lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Kārļa Sjöströma prasībā pret a. s. „Kuldīgas adatu fabrika Planēt" un prasītāja pilnvarnieka zv. adv. pal. Brēma pretlūgums.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Tiesu palāta apmierinājusi prasību Ls 1900,— uz tā pamata, ka šī summa ierakstīta par labu prasītājam, pēdējam atvērtā kontā atbildētājas grāmatās un apstiprināta ar 1927. g. 30. septembŗa zīmīti kā attaisnojošu dokumentu, uz kuŗas atrodas atbildētājas toreizējā direktora Lībesmaņa šifra „L". Šāds Tiesu palātas konstatējums attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā. Pie tam Tiesu palāta uzsveŗ vēl, ka atbildētāja pret šīs šifras īstumu celtās šaubas pieteikusi, pretēji CPN. 634. p., nevis pirmā, bet tikai vēlākā sēdē un strīdu par viltojumu vispār nav pieteikusi. Tādēļ vien Tiesu palātai bija pietiekošs iemesls minēto zīmīti atzīt par saistošu atbildētājai. Nepelna šajā ziņā ievērību atbildētājas paskaidrojums, it kā nevarot celt šaubas vai viltojuma strīdu pret atsevišķu burtu. Lieta nēgrozās ap atsevišķu burtu, bet gan ap pašu dokumentu, kuŗa sastāvā ieiet visi tajā izteiktie akti, kaut arī tie sastādās tikai no kādas šifras, par kādu uzskatāms minētais burts „L", kā zīmītē izteiktās deklarācijas apstiprinājums. Izejot no sava minētā konstatējuma par zīmītes izšķiŗošo nozīmi kā pierādījuma, Tiesu palāta varēja sevišķi neapstāties pie jautājuma par algas apmēriem dažādos laikmetos, kuŗos prasītājs atradies atbildētājas dienestā. Atbildētājas šajā ziņā izteiktos paskaidrojumus Tiesu palāta ņēmusi vērā minot tos sprieduma vēsturiskā daļā. Par to, ka zīmītei nevarot būt pierādījuma spēks uz tā pamata, ka tā esot atradusies pie prasītāja un ka uz zīmītes neesot zīmoga vai atbildētāja paraksts, atbildētāja runā pirmo reizi tikai savā kasācijas sūdzībā, kādēļ vien šāds atbildētājas aizrādījums nav Senātā apspriežams. Savu iebildumu par prasības skaldīšanu atbildētāja nav vairs uzturējusi Tiesu palātā, kādēļ Tiesu palāta

varēja sevišķi neapstāties pie šā atbildētājas iebilduma. Tādā kārtā Tiesu palāta nav pārkāpusi atbildētājas kasācijas sūdzībā minētos likumus, kādēļ viņas kasācijas sūdzība atraidāma. Kas attiecas uz prasītājas kasācijas sūdzību, tad Tiesu palāta atraidījusi prasību daļā par Ls 300,— uz tā pamata, ka šajā daļā ierakstam, atbildētājas grāmatās prasītājam par labu, trūkstot attaisnojošu dokumentu. Tomēr Tiesu palāta šajā ziņā nepaskaidro, kādēļ viņa nav apmierinājusi prasītāja lūgumus uzlikt atbildētājai par pienākumu iesniegt tiesā savu grāmatu ar t. s. „Salair-kontu" par 1926.—1929. g. (I 97), revīzijas komisijas 1932. g. lēmumu par šo kontu un atbildētājas bilances par 1927.—1929. g. (II 7. o. p.), ar kādiem dokumentiem prasītājs taisni domājis pierādīt minētās prasības daļas (Ls 300) pareizību. Nepārbaudot prasītāja priekšā liktos pierādījumus, un tomēr atraidot prasību šajā daļā kā nepierādītu, Tiesu palāta pārkāpusi CPN. 444., 816. p., kādēļ šajā daļā Tiesu palātas spriedums, prasītāja kasācijas sūdzībā atceļams.

Bez tā, Tiesu palāta gan piespriedusi prasītājam lietas vešanas izdevumus, bet nolēmusi ieturēt valstij par labu tiesas nodevas u. c. (Ls 217,86+7,20+2,80=) Ls 227,86, tomēr iepriekš neuzliekot attiecīgos izdevumus pašai atbildētājai. Ar to Tiesu palāta atsvabinājusi atbildētāju no šās summas samaksas prasītājam, pretēji Civīlproc. nolik. 993., 995. un 1011. p. izteiktam principam, pārkāpjot CPN. 993., 995., 1011. p., kādēļ viņas spriedums prasītāja kasācijas sūdzībā atceļams arī šajā daļā.

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts nolemj: Tiesu palātas 1933. g. 25. oktobŗa spriedumu prasītāja Kārļa Sjöströma pārsūdzētās daļās attiecībā uz summas Ls 300,—, kā arī tiesu izdevumu nepiespriešanu viņam, atcelt CPN. 444., 816., 1011. p. pārkāpumu dēļ, un lietu šajā daļā nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā. A. s. „Kuldīgas adatu fabrika Planēt" pilnvarnieka zv. adv. Ollenšteina kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (2794. l.)

28. 1934. g. 13. jūnijā. Gustava Klaustiņa lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu krāj-aizdevu sabiedrības „Spēks" prasībā pret Gustavu Klaustiņu.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: apgabaltiesa apmierinājusi prasību uz tā pamata, ka nedz no prasītājas statūtiem, nedz no likuma par kooperātīviem, neizrietot, ka biedru papildu atbildība iestātos tikai vai nu ar viņa izstāšanos, vai ar kooperātīvu likvidāciju, resp. konkursa atklāšanu, un ka, turpretim, pēc statūtu 58. § un lik. 12., 19. p., biedri esot atbildīgi ar saviem pajiem pilnā apmērā statūtos noteiktās summās un līdz tajos noteiktam termiņam. Šāds apgabaltiesas uzskats atzīstams par maldīgu. Prasītāja pieder pie kooperātīviem, kuŗās biedru atbildības summa ir 10 reizes lielāka par biedra paju kopsummu (statūtu 11. § un lik. 12. p. 2. pkt.). No kooperācijas teorijas viedokļa nav pielaižams biedrus pievilkt pie atbildības, kamēr kooperātīvam ir vēl manta zaudējumu segšanai. Kooperātīvs ir personu, bet ne kapitālu savienība; viņa mērķis un uzdevums ir sekmēt biedru saimniecību vai darbu. Tāpēc ar kooperātīvās organizācijas būtību nav savienojama tāda rīcība, kas varētu novest pie biedru pazaudēšanas (ar viņu izslēgšanu, vai izstāšanos),) saglābjot mantu. Likums nedod pamata ieskatam, ka biedru atbildība būtu reālizējama kooperātīva pastāvēšanas laikā, kad kooperātīvam pašam ir vēl manta, ar ko segt savus zaudējumus. Likuma 43. p. runā par biedru papildu atbildību, saskaņā ar noteikumu 12. p., kuŗā noteikta biedru papildu atbildība. Likuma 43. p. ir ievietots likuma nodaļā par sabiedrības darbības izbeigšanu. Izejot no sistēmatiskās likumtulkošanas, tādēļ jānāk pie atzinuma, ka likuma 12. pantā paredzētā papildu atbildības saistības izpildīšana iestājas pret biedri tikai sabiedrības darbību izbeidzot. Tas pats izriet no statūtu 108. §, kuŗš tāpat ievietots nodaļā, kur ir runa par sabiedrības likvidāciju. Minētie likuma un statūtu panti taisni norāda uz to, ka tikai sabiedrības likvidācijas gadījumā iestājas biedru papildu atbil-

dības izpildīšanas moments. Bez tam vēl par zaudējumu izdalīšanu starp biedriem runā arī 31. p., kuŗa 4. pkts nosaka, ka pilnsapulces uzdevums ir arī „lūkot cauri un apstiprināt pārskatus un budžetus un izdalīt peļņu un zaudējumus". Tas ir viss, un tas ir par maz, lai no tā izrietinātu atzinumu, ka likums būtu domājis biedru atbildības reālizēšanu kooperātīva pastāvēšanas laikā, iepriekš neizlietojot zaudējumu segšanai visu kooperātīva mantu. Likuma noteikumi, paredzot biedru papildu atbildību ex professo taisni tikai savā VI nodaļā par sabiedrības izbeigšanos, ne vārda par biedru atbildību nemin tajās likuma nodaļās, kuŗās ir runa par kooperātīva attiecībām ar biedriem viņa pastāvēšanas laikā. Likuma 12. p. 2. pkts nosaka, ka biedrs atbild statūtos noteiktās summas lielumā, bet nemaz nenosaka, ka biedriem katru gadu būtu *jāatbild tādā apmērā. Tā tad likums pielaiž biedru atbildības reālizēšanu tikai kooperātīvam izbeidzoties.* Biedru atbildības jautājums kooperātīva pastāvēšanas laikā, biedriem paliekot kooperātīvā, pēc likuma pareizi ir atrisināms tādā kārtā, ka saviem tekošiem zaudējumiem kooperātīvam jātiek pašam galā; šim nolūkam viņam obligātoriski jākrāj rezerves kapitāls (sk. P. Berģis, Biedru atbildība kooperātīvās organizācijās 46.—49. lpp., un Jevlanovs, Kooperātīvās tiesības 1934. g., 69.—72. lpp.). Kā pareizi aizrāda atbildētājs, lai kooperātīvs varētu darboties, lai būtu no kā segt zaudējumus, kamēr vēl nav uzkrāti rezerves kapitāli, pastāv paji; tādēļ jārēķinājas ar biedru pajiem. Ja, kooperātīvam pastāvot, iemaksāto paju nepietiek, tad kooperātīvs izrādās par maksātnespējīgu, un tas, kā bankrotējis, likvidējams. Tikai likvidācijas gadījumā, ja kooperātīva saistību apmierināšanai nepietiek līdzekļu, t. i. bilances pasīvs pārsniedz aktīvu, biedriem jāizdara papildu iemaksas saskaņā ar viņu atbildības apmēriem. Īstenībā, prasīt piemaksu no biedriem pielaižams tikai divos gadījumos: a) galīgi norēķinājoties ar izstājušos biedri (lik. 20. p.), un b) kooperātīvam likvidējoties (lik. 43. p.), t. i. kad izbeidzas biedra attiecības ar kooperātīvu, vai izbeidzas kooperātīva pastāvēšana. Abos šajos gadījumos nevar prasīt no biedra divreizējas vai vairākreizējas piemaksas uz atbildības summas rēķina, jo abos gadījumos ar piespiedu piemaksas (papildu iemaksas) izdarīšanu jau izbeidzas visas biedra attiecības ar kooperātīvu. Likums neparedz iespējamību prasīt no biedriem piespiedu iemaksas, kamēr tie stāv kooperātīvā un kamēr kooperātīvs vēl darbojas. Pretējā gadījumā biedra atbildība pārsniegtu statūtos paredzēto atbildību, kā tas ir runā esošā gadījumā, kur jau pirms biedru izstāšanās un pirms kooperātīva likvidācijas piedzen no biedriem piemaksas. Par to, ka sabiedrības tekošas darbības zaudējumu segšanai varētu piedzīt no biedra piespiedu piemaksas (papildu atbildību), likumā nav nekādu norādījumu. Tāpat statūtu 11. un 12. §, uz kuŗiem celta prasība, nav norādījumu uz to, ka no biedra piespiedu piemaksu (papildu atbildību) varētu piedzīt katrā laikā, neizbeidzot sabiedrības darbību. Saskaņā ar statūtu 14. §, sabiedrības tekošai normāldarbībai biedri iemaksā pajus. Nekādas citas iemaksas no biedra tekošai sabiedrības darbībai likums un statūti neprasa. Tādēļ sabiedrības tekošai darbībai jānorit iemaksāto paju, resp. pamatkapitāla apmērā. Prasītāja neapgalvo, ka viņas pilnsapulce būtu lēmusi par prasītājas likvidāciju. Prasītāja neatrodas arī konkursā. Lai gan likumā (1. p.) un statūtos (2. §) sabiedrības mērķis ir noteikts „..veicināt savu biedru materiālo un garīgo labklājību..", tomēr prasītājs sistēmatiski katru gadu strādājusi ar zaudējumiem. Šāda darbība vairs neatbilst likuma noteikumiem. Ja pasīvs pārsniedz aktīvu, tad prasītājai bija jālikvidējas un tādā gadījumā viņai bija jāpiedzen no biedriem piespiedu piemaksa (papildu atbildība). Bet, uzliekot biedriem maksāt katru gadu tekošos izdevumus („zaudējumus"), nozīmē kopsummā paaugstināt biedru statūtos noteikto papildu atbildības apmēru. Jo, sedzot ar papildu atbildības iemaksām tekošos biedrības darbības zaudējumus, biedru atbildība paaugstinātos. Biedri, samaksājot šīs piemaksas, sabiedrības likvidācijas gadījumā atbild atkal 10 kārtēji. Šāds stāvoklis runā pretim biedru aprobežotas atbildības institūtam, pārvēršot statūtos paredzēto papildu atbildību no 10 kārtējas uz daudz lielāku. Tāds stāvoklis neatbilst likuma un statūtu noteikumiem. Apgabaltiesa tādēļ, piemērojot likuma 12. p. noteikumus par papildu atbildības iestāšanās

momentu pie sabiedrības darbības turpināšanas, nepareizi ir iztulkojusi noteikumus par kooperātīvām sabiedrībām un viņu savienībām 43. p. un prasītājas statūtu 108. §.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa pārkāpusi likuma par kooperātīviem 12., 20., 43. p. un statūtu 11., 12., 108. §, kā arī CPN. 186., 191. p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senāts, neielaižoties pārējo atbildētāja aprādīto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1934. g. 19. janvāra spriedumu lik. par koop. sab. un sav. 12., 20., 43. p., krāj-aizdevu sab. „Spēks" statūtu 11., 12., 108. p., CPN. 186., 191. p. pārkāpumu dēļ, atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā. (2841. l.)

29. 1934. g. 21. martā. Atbildētāju Ādolfa un Annas Feldbergu lūgums atcelt Liepājas apgabaltiesas spriedumu Ernesta Jukumsona prasībā pret Ādolfu un Annu Feldbergiem.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa ir konstatējusi, ka atbildētāji panākuši prasītāja izlikšanu no dzīvokļa ar tiesas spriedumu, kurš vēlāk no Senāta atcelts un, pie otrreizējās lietas iztiesāšanas otrā instancē, spriedums kritis par labu prasītājam, kurš uz sprieduma pamata ielikts atpakaļ dzīvoklī. Atrodot, ka ar izlikšanu no dzīvokļa prasītājam nodarīti zaudējumi, kas cēlušies aiz atbildētāju tiešas un apzinātas rīcības, un ka CL. 3444. p. neatsvabina atbildētājus no zaudējumu atlīdzības arī tajā gadījumā, ja atbildētāji, labā apziņā būdami, būtu maldījušies par savām tiesībām, apgabaltiesa ir apmierinājusi prasību par zaudējumiem viņas konstatētā apmērā. Pretēji apgabaltiesas domām, pēc CL. 3444. p., zaudējumu atlīdzības pienākums iestājas tikai tad, ja konstatēta zaudējumu nodarītāja vaina, jo CL. 3444. p. piemērošanas priekšnoteikumi ir neatļauta darbība vai tai pielīdzināmā darbība, p. piem., kad kāds kaut ko izdarījis ar tiešu nolūku nodarīt otram zaudējumus (Schuldprinzip), pretēji nodarījuma principam (Veranlassungsprinzip), kas nav savienojams ar likuma noteikumiem, kuri stāv ciešā sakarā ar CL. 3444. p. (sk. Sen. CKD. 32./1759.). Apgabaltiesa nav konstatējusi nedz atbildētāju vainu, nedz tiešu nolūku nodarīt prasītājam zaudējumus, tāpat viņa neatrod atbildētāju rīcību nedz ļaunprātīgu, nedz paviršu, bet atrod vienīgi tiešu un apzinātu rīcību, kas vērsta uz prasītāja izlikšanu no dzīvokļa uz tiesas sprieduma pamata, nākot pie atzinuma, ka arī tiesiskas maldības gadījumā atbildētāji nav atsvabināti no atbildības par nodarītiem zaudējumiem pēc CL. 3444. p. Tādējādi apgabaltiesa, interpretējot CL. 3444. p., ir pilnīgi nostājusies uz „nodarījuma principa" viedokļa, jo apgabaltiesa nav saskatījusi atbildētāju rīcībā kādu neatļautu darbību vai tiešu nolūku nodarīt zaudējumus, t. i. nav saskatījusi atbildētāju rīcībā nekādus vainas elementus. Pie tam apgabaltiesa nebūt nenoliedz, ka prasītāja izlikšana no dzīvokļa ir notikusi uz spēkā stājušos otrās instances sprieduma pamata, kāds spriedums uz likuma pamata bija izpildāms, ciktāl tā izpildīšana likumā paredzētā kārtībā nebija apturēta. Nekonstatējot atbildētāju rīcībā nekādus vainas elementus, un tomēr piemērojot viņiem CL. 3444. p. it kā uz nodarījuma principa pamata, kāds princips, kā augšā minēts, nav saskaņojams ar CL. 3444. p. tiešo saturu un izpratni, apgabaltiesa ir pielaidusi savā spriedumā kā CL. 3444. p. nepareizu iztulkošanu, tā arī lietas apstākļu noskaidrošanas un motivēšanas nepilnību, pārkāpjot ar to CL. 3444. p. un CPN. 181., 196. p. Neatkarīgi no tā, pēc pareiza aizrādījuma kasācijas sūdzībā, apgabaltiesa nepareizi ir apmierinājusi prasību pret atbildētāju Ādolfu Feldbergu, jo prasītājs no prasības pret viņu ir atsacījies (Miert. akts 8. lpp.), un arī apellācijas sūdzībā prasītājs ir uzturējis prasību tikai pret atbildētāju Annu Feldbergs. Ar to tiesa ir pārkāpusi CPN. 808. p.

Atrodot tādēļ, ka CL. 3444. p. un CPN. 181., 196. un 808. p. pārkāpuma dēļ apgabaltiesas spriedums nav uzturams spēkā, Senāts nolemj: Liepājas apgabaltiesas 1931. g. 20. novembra spriedumu atcelt CL. 3444. p. un CPN. 181., 196. un 808. p. pārkāpumu dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izspriešanai no jauna citā tiesnešu sastāvā. (838. l.)

30. 1934. g. 21. martā. Valsts zemes bankas lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par Valsts zemes bankas Daugavpils nodaļas lūgumu piedzīt no Jāzepa Strobeļa parādu pēc ieķīlāšanas akta un Daugavpils pilsētas pašvaldības pilnvarnieka zv. adv. P. Miķelsona paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: lietā pacelts jautājums par to, vai Valsts zemes bankai pie ieķīlājuma raksta (obligācijas) nodošanas piedzīšanai ir jāmaksā LCL. 1649. p. piezīmē paredzētā $^1/_4$% liela nodeva par labu pilsētas pašvaldībai. Šo jautājumu pilnīgi pareizi Tiesu palāta bija izšķīrusi pozitīvi uz to noteikumu pamata, kādi pastāvēja Tiesu palātas lēmuma taisīšanas laikā (sal. Sen. CKD. 29./878. un 33./815.). Bet tagad, ar 1934. g. 18. janvāra likuma izdošanu (V. V. № 17./34.), stāvoklis ir grozījies, jo LCL. 1649. p. piezīme ir papildināta ar otru daļu, saskaņā ar kuru šajā piezīmē minētā nodeva nav ņemama no ieķīlājuma rakstiem, kuŗus Valsts zemes banka jau agrāk iesniegusi vai iesniedz piedzīšanai. Ar šādu šās piezīmes jauno redakciju, jaunam likuma noteikumam ir piešķirts atpakaļejošs spēks, jo tas attiecināms arī uz agrākiem Valsts zemes bankas piedzīšanas iesniegumiem, tikai ar to izņēmumu, ka samaksāta nodeva (сбор), bet ne nodoklis, kā tas nepareizi lietots jaunā likuma redakcijā, nav atmaksājama. Tā kā šajā lietā trūkst datu par to, vai augšā minētā nodeva jau būtu samaksāta, tad ir atceļams Tiesu palātas lēmums, pēc kuŗa pieprasīta LCL. 1649. p. paredzētā $^1/_4$% nodeva no ieķīlājuma rakstiem (obligācijām), kuŗus Valsts zemes banka iesniegusi piedzīšanai (Sen. 34./26. spr.). Kas attiecas uz Valsts zemes bankas kasācijas sūdzībā izvirzītiem apsvērumiem, kā arī pēc agrāko likumu izpratnes minētā nodeva no Valsts zemes bankas nebūtu ņemama, tad tie no Senāta tagadējā lietas stāvoklī kā irrelevanti nav pārbaudāmi.

Aiz minētiem apsvērumiem Senāts nolemj: Tiesu palātas 1933. g. 14. oktobŗa lēmumu atcelt un šo lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā. (2197. l.)

31. 1934. g. 17. aprīlī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu attiecībā uz lietas izbeigšanu Nodokļu departamenta prasībā pret Olgu Kāliņš un Olgas Kāliņš paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa izbeigusi prasības lietu par Ls 250 patenta vērtības piedzīšanu no atbildētājas uz Akc. sodu lik. 37. p. pamata, atrodot, ka lieta nesatur strīdu par civiltiesībām, kādēļ, saskaņā ar CPN. 1. p., lieta nav izspriežama civiltiesā. Savā kasācijas sūdzībā Nodokļu departaments uzsveŗ, ka, neizpērkot attiecīgu patentu, persona, kas uz Akc. sodu lik. 37. p. pamata ir atzīta par vainīgu un sodīta, ir nodarījusi valstij zaudējumus patenta vērtības apmērā, par kādiem zaudējumiem valsts var prasīt vai nu ar civilprasību kriminālliet ā, vai arī atsevišķi no tās civiltiesā. Gan ordinārais patenta nodoklis, kas piespriežams no notiesātā pēc Akc. sodu lik. 37. p., nav uzskatāms kā piedziņa (soda nauda), par kuŗu ir runa Kriminālproc. nolik. 1136. pantā, bet vienīgi kā valstij pienākošais, bet savā laikā nesamaksātais akcīzes nodoklis (Sen. KKD. 27./208.), un principā piedzenamais nodoklis uzskatāms par atlīdzību valstij par nodarītiem zaudējumiem; tomēr šāda, par labu valstij piespriežamā, atlīdzība atšķiŗas no zaudējumu atlīdzības, kuŗu piesprież uz vispārēja pamata civiltiesa, vai arī krimināltiesa, bet uz kriminālprocesā celtās civilprasības pamata (par kādu prasību vien runā Nodokļu departamenta aprādītie Kriminālproc. nolik. 145. p. un CPN. 7. p.), jo Akc. sodu lik. 37. p. paredzētā atlīdzība piespriežama ipso jure uz šā paša sevišķa likuma pamata, un tās apmērs noteikts pašā likumā un tādā kārtā atlīdzība nesastāda faktisku zaudējumu ekvivalentu (sal. Sen. KKD. 23./347.). Katrā ziņā Akc. sodu lik. 37. p. noteikums par valstij piespriežamo patenta vērtības samaksu satur valsts publiski-tiesisku prasījumu, un tas vien, ka prasījuma lieluma noteikšanai jāizšķiŗ strīds

par to, par kādu laiku un kāds tieši patents bija jāizpērk, nepiešķir prasījumam civiltiesisku raksturu. Tādēļ apgabaltiesa, atrodot, ka lietā nav strīda par civiltiesībām, nav pārkāpusi gala atzinumā CPN. 1. pantu.

Atrodot tādēļ, ka iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota nepelna ievērības, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības. (919. l.)

32 1934. g. 17. aprīlī. Jāņa Usas lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas lēmumu par lietas izbeigšanu viņa, Usas, prasībā pret Rīgas pilsētas pašvaldību.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa atradusi, ka pilsētas pašvaldības štāta darbinieku prasījumi par algas izmaksu nav padoti civiltiesu iestāžu kompetencei, kādēļ nākusi pie atzinuma, ka miertiesnesis pareizi izbeidzis lietu. Prasītājs savā kasācijas sūdzībā nenoliedz, ka viņš ir Rīgas pilsētas pašvaldības štāta darbinieks un saņem algu pēc attiecīgas dienesta katēgorijas, bet aizrāda uz to, ka viņš ir bijis fiziska darba strādnieks, durvju sargs Rātsnamā, un ka tādēļ viņa prasījumam pret atbildētāju ir privāttiesisks raksturs. Pretēji prasītāja domām, atrašanās štāta dienestā taisni nozīmē štātos paredzētā amata ieņemšanu pēc attiecīgas katēgorijas (sal. Rīgas pilsētas domes 1930. g. 15. janvārī pieņemto „Dienesta noteikumu" 3. un 5. p.), kādēļ prasītājs bija amatpersona, kuŗas attiecībām pret atbildētāju piemīt publiski-tiesisks raksturs. Amatpersonas uzdevumu aploks un izpildāmo darbu raksturs nespēlē izšķiŗošu lomu pilsētas darbinieka juridiskā stāvokļa kvalifikācijā. Nav izšķiŗošas nozīmes arī aizrādījumam uz 1930. g. likumu par pilsētu pašvaldībām (Lkr. 1930. g. 183) 52. p. 6. pktu, kuŗā deklarētas pilsētas valdes kompetences pilsētas pašvaldības iestāžu darbinieku pieņemšanā un atlaišanā, jo šis noteikums neatņem spēku pilsētas domes noteikumam par štāta dienesta amata personām. Minēto „noteikumu" 15. pantā paredzētā tiesība uz dienestam atbilstošu atalgojumu nezaudē savu publiski-tiesisko raksturu ar to vien, ka amats ir nolikts un dienesta attiecības ir pārtrauktas, jo prasījums tomēr izriet no publiska dienesta attiecībām ar pilsētas pašvaldību, bet šāds strīds nepiekrīt civiltiesai uz CPN. 1. p. pamata (sal. Sen. CKD. 32./470.). Ar to atkrīt visi aizrādījumi prasītāja kasācijas sūdzībā.

Atrodot tādēļ, ka apgabaltiesa nav pielaidusi savā lēmumā prasītāja aprādīto likumu pārkāpumus, Senāts nolemj: Jāņa Usas kasācijas sūdzību uz CPN. 283. p. pamata atstāt bez ievērības. (2156. l.)

33. 1934. g. 18. aprīlī. Prasītāja Ādolfa Brāļa un a. s. „Lignum" pilnvarnieka zv. adv. pal. H. Brēma lūgumi atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Ādolfa Brāļa prasībā pret a. s. „Lignum" un pretprasībā.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: atkarībā no darbinieka atlīdzības veida, jāizšķiŗ divi personiska darba līguma tipi: a) laika darba algas līgumi (Zeitlohnverträge), un b) akorda līgumi (Akordveträge). Ja darbinieka atlīdzība noteikta atkarībā no nostrādātā darba laika un darba rezultāts nespēlē lomu, tad ir darīšana ar pirmā tipa līgumu; ja, turpretim, atlīdzības apmērs atkarājas no nostrādātā darba rezultāta, no tā daudzuma, tad ir konstatējams akorda līgums, pie kam šajā pēdējā gadījumā, atlīdzību parasti noteic pēc izgatavotiem gabaliem (sal. Stier-Somlo u. Elster, Handwörterbuch der Rechtswissenschaft, I sej. 83. lpp.). Atbildētājas uzskats, it kā pastāvētu kāda principiāla starpība starp akorda un gabalu darbiem, nav pareizs, jo gabalu darbs ir taisni dzīvē visbiežāk sastopamais akorda darbs. Pie pretēja atzinuma nenoved arī atbildētājas aprādītais rūpniecības darba lik. 53. p., kas taisni identificē akorda un gabalu darbus, runājot par akorda vai gabala darbiem. Ja — kā tas ir konstatējams konkrētā gadījumā — darbiniekam ir

garantēta minimāla atlīdzība tādā kārtā, ka viņš saņem noteiktu atlīdzību par katru nostrādātu stundu gadījumā, ja viņš nav paspējis izpelnīt to pašu vai lielāku summu gabalu darbos, tad — no teorētiskā viedokļa — tomēr, pretēji atbildētājas domām, nebūtu jārunā par kādu atsevišķu, patstāvīgu darba līguma tipu, bet gan par laika darba algas līguma (Zeitlohnvertrag) un akorda līguma kombināciju. Pastāvošais likums par darba laiku tomēr pat netaisa tādu izšķirību, bet runā par akorda līgumu arī tad, ja darbiniekam garantēta stundu vai dienas izpeļņas, kā tas izriet no 1930. g. 23. decembŗa papildinājuma likumā par darba laiku (Lkr. 194) trešās rindkopas. Tā tad, saskaņā ar pastāvošu likumu, prasītājs, kas strādājis gabalu darbus ar garantēto stundas izpeļņu, uzskatāms taisni par akorda strādnieku, un tādēļ apgabaltiesa, attiecinot uz prasītāju likumu par darba laiku, un tā tad arī virsstundu atlīdzību, rīkojusies gala atzinumā pareizi. Pretēji atbildētājas domām, apgabaltiesa arī pareizi atzinusi, ka nav pamata prasītāja darbu uz liellaivas kvalificēt kā tādu, kas prasītu tādu personu darbu, kuŗām būtu dāvāta sevišķa uzticība darba lik. 19. p. nozīmē, ja arī uz liellaivas būtu atradušies materiāli par lielākām summām. Apgabaltiesas atzinumam nebūt nerunā pretim atbildētājas uzsvērtie apstākļi, ka prasītājam bija jāpaliek uz laivas līdz kravas uzkraušanai uz kuģa, ka prasītājs skaitījās kā laivinieks, kuŗa uzraudzībā laiva atradās, ka viņam par laivu bija jāatbild un ka viņam prece bija jāpieņem un jānodod uz kuģa. Par to, ka prasītājs esot uzskatāms par darba vadītāju, atbildētāja min pirmo reizi tikai savā kasācijas sūdzībā, kādēļ šis aizrādījums Senātā nemaz nav apspriežams.

Tādējādi atbildētājas kasācijas sūdzība, kā nepamatota, atraidāma.

Nepelna ievērību arī prasītāja kasācijas sūdzība. Apgabaltiesa atzinusi, ka par pie gabalu darbiem (akorddarbiem) nostrādātām 136 virsstundām prasītājam nākas piemaksa, ņemot par pamatu garantēto stundas algu 35 sant., — Ls 0,175 par katru virsstundu (prasītājs strādājis virsstundas ar 50% piemaksu). Ņemot vērā, ka prasītājs atalgojumu par gabalu darbiem saņēmis, apgabaltiesa pareizi atzinusi, ka nav nekādu pamata par gabalu darbos nostrādātām virsstundām bez piemaksas pierēķināt arī stundas atalgojumu. Šāds apgabaltiesas uzskats pilnīgi saskan ar lik. par darba laiku 17. p. (1930. g. izd.) 4. rindkopas skaidro tekstu, pēc kuŗa akorda darba strādniekiem virsstundu darba minimālās piemaksas aprēķināmas taisni pēc viņiem garantētās stundu vai dienas izpeļņas. Pretējam prasītāja uzskatam likumā pamatojumu atrast nevar.

Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: Ādolfa Brāļa un a. s. „Lignum" pilnvarnieka zv. adv. pal. Brēma kasācijas sūdzības, uz CPN. 283. panta pamata, atstāt bez ievērības. (1846. l.)

34 1934. g. 16. maijā. Prasītāja Juŗa Skudras lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Juŗa Skudras prasībā pret Arturu un Miķeli Teteŗiem.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: prasītājs, atrodot, ka namsaimnieki nama apkurināšanas naudu neesot sadalījuši vienlīdzīgi starp visiem īrniekiem proporcionāli ieņemto telpu tilpumam, ar šo prasību prasa atpakaļ no namsaimniekiem to apkurināšanas naudu no 1924. g. 1. decembŗa līdz 1931. g. 1. oktobrim, kuŗu viņš pārmaksājis vairāk par pārējiem īrniekiem.

Apgabaltiesa prasību atraidījusi aiz tā iemesla, ka prasītājs neesot pierādījis, ka uz viņa ieņemtām telpām faktiski krītošie apkurināšanas izdevumi būtu bijuši mazāki par to summu, ko viņš maksājis katru gadu. Šāds apgabaltiesas uzskats ir atzīstams par pareizu, un nepareizi domā prasītājs, it kā namsaimnieks nevarētu atsevišķi ar īrnieku vienoties par apkurināšanas maksas apmēru, jo, pēc lik. par telpu īri 46. p., no svara ir tikai tas, lai no namsaimnieka pieprasītā apkurināšanas nauda nepārsniegtu faktiskos apkurināšanas izdevumus proporcionāli ieņemto telpu tilpumam, bet likums nemaz neuzliek namsaimniekam pienākumu no dažiem vai arī visiem īrniekiem pieprasīt mazāku maksu par apkurināšanu, nekā faktiskie izdevumi, sedzot daļu no apkurināšanas izde-

vumiem uz sava rēķina. Neatkarīgi no tā, pēc lik. par telpu īri 46. p. izpratnes, īrniekam ir tiesība prasīt galīgu norēķināšanos tikai par notecējušo apkurināšanas sezonu, bet nevis par iepriekšējiem gadiem, par kuŗiem norēķināšanās uzskatāma par izbeigtu ar to momentu, kad īrnieks pieņēmis namsaimnieka apkurināšanas noteikumus par nākošo sezonu; šajā gadījumā tas noticis 1931. g. 10. jūnijā (I sēj. 20. lapp.), bet prasība iesniegta tikai 1932. g. 10. februārī (sal. Sen. 33./1030. spr.). Nepareizi prasītājs atsaucas uz Senāta CKD. 25./581. spr., jo taisni šis spriedums apgāž prasītāja izvirzīto tēzi, it kā namsaimnieks nevarot vienoties ar atsevišķu īrnieku par apkurināšanas naudu (sk. spried. 2. lpp.). Kas attiecas uz Senāta CKD. 29./151. spried., tad minētā lietā dotais spriedums nemaz nestāv sakarā ar šajā lietā pacelto jautājumu.

Aiz minētiem apsvērumiem, atrodot, ka apgabaltiesa, atraidot šo prasību, nav pārkāpusi kasācijas sūdzībā aprādītos likuma noteikumus, Senāts nolemj: Juŗa Skudras kasācijas sūdzību uz CPN. 283. p. pamata atstāt bez ievērības. (1018. l.)

35. 1934. g. 16. maijā. Daugavpils pilsētas pašvaldības pilnvarnieka zv. adv. A. Buševica un Finanču ministrijas pilnvarnieka zv. adv. A. Lavrentjeva lūgumi atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par Michaila Altuchova akciju mortifikāciju.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē priekšsēdētājs.

Izklausījis Daugavpils pilsētas pašvaldības pilnvarnieka zv. adv. Volkova un Finanču ministrijas pilnvarnieka zv. adv. Lavrentjeva paskaidrojumus, Senāts atrod: šajā lietā Senāts savā 1933. g. 22./23. februāŗa spriedumā, izejot no tā, ka mortifikācijai pieteiktās akcijas pieder Altuchovam, un ka viņam bijusi tiesība ierosināt šo akciju mortifikāciju, bija atcēlis Tiesu palātas 1931. g. 23. aprīļa lēmumu tikai tāpēc, ka Tiesu palātai, atzīstot Altuchovam tiesību ierosināt savu akciju mortifikāciju, nebija pietiekoša iemesla apturēt lietas gaitu un dot lietas dalībniekiem tiesību strīdu izšķirt prasības kārtībā. Pie tam Senāts izskaidrojis, ka nevis katrs pieteikts strīds pats par sevi noder par lietas apturēšanas iemeslu, ka par „strīdu", mortifikācijas procesa izpratnē var atzīt vienīgi tādu strīdu, kas vērsts pret lūdzēja kā īpašnieka tiesībām, un ka Finanču ministrija neatsaucas sev par labu uz tādām tiesībām, bet bija atsaukusies tikai uz to, ka akcijas esot bezmantinieku akcijas. Šādu „strīdu", kuŗu Senāts jau savā aprādītā spriedumā apzīmējis par indiferentu, Finanču ministrija savā tagadējā kasācijas sūdzībā vairs neuztur, bet apstrīd tikai Altuchova īpašuma tiesības uz akcijām vai viņa leģitimācijas tiesības mortifikācijas ierosināšanai. Ar to vien jau atkrīt Finanču ministrijas agrāk paceltā strīda priekšmets un pamats. Tāpat arī Daugavpils pilsētas izvirzītais iebildums par akciju nacionālizāciju nevar izrādīt iespaidu uz minēto akciju mortifikāciju. Daugavpils pilsēta nepretendē uz pašām akcijām, bet atrod tikai, ka Altuchovam īpašuma tiesības nepiederot, un ka īpašuma tiesības piederot S. P. R. S. Pēdējā tomēr no sevis uz akcijām šajā lietā nekādas pretenzijas nav pieteikusi. Senāta spriedumā aprādīto jautājumu robežās lieta nonākusi Tiesu palātas izspriešanā no jauna. Tiesu palāta lietu tāpēc varēja izspriest vienīgi to pašu jautājumu komplekta robežās (Senāta CKD. 29./13., 1913; 30./106. u. c.). Šajā ziņā Tiesu palāta, uz viņas aprādīto datu pamata un aiz viņas paskaidrotiem iemesliem, sekojot Senāta aizrādījumiem, konstatējusi, ka Altuchovam runā esošās akcijas pieder īpašumā. Šāds Tiesu palātas konstatējums attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā. Ar to vien jau atkrīt visi Finanču ministrijas un Daugavpils pilsētas paskaidrojumi viņu kasācijas sūdzībās, kuŗos viņas apstrīd Tiesu palātas konstatējuma pareizību pēc būtības, un sevišķi Tiesu palātas, no viņas minēto dokumentu satura taisītos atzinumus, kā arī Tiesu palātas atzinumu par liecinieces Jakubovičs liecības saturu un ticamību. Atkrīt, starp citu, arī visi no minētām sūdzētājām celtie iebildumi pret atsevišķu dokumentu pierādīšanas spēku, uz kuŗiem atsaucas Tiesu palāta. Vispirms, pretēji sūdzētāju domām, Tiesu palāta šo dokumentu skaitā nemaz nemin par 1917. g. 12. maija apliecību, kuŗa šajā lietā nemaz nefigurē, un uz kuŗu arī pats Altuchovs neatsaucas. Tāpat sūdzētājas, kā liekas, aiz-

mirst, ka nevis tā iestāde nacionālizēta, kas akcijas bija izlaidusi, bet gan tikai tā bankas iestāde, kuŗā akcijas deponētas; no tā nemaz vēl neizriet, ka pašas akcijas būtu nacionālizētas. Bez tā, sūdzētājas arī savā starpā nav vienās domās par to, kam īsti akcijas piederētu: Finanču ministrija bija aizrādījusi, ka akcijas, it kā bezmantnieku manta, piekristu valstij, kurpretim Daugavpils pilsēta domā, ka akcijas piederot S. P. R. S. Apstrīdot Tiesu palātas minētos dokumentus, sūdzētājas pirmo reizi tikai savās kasācijas sūdzībās aizrāda, ka tie esot nederīgi tāpēc, ka tie nav legālizēti Latvijas konsulātā S. P. R. S. Šāds sūdzētāju aizrādījums nav Senātā vērā ņemams jau tāpēc vien, ka tas izteikts pirmo reizi tikai kasācijas sūdzībās; bez tā, pat legālizācijas trūkums nepadara dokumentu par nederīgu (Senāta CKD. spried. krāj. 20./20.). Ja arī S. P. R. S. Tautas F. K. ziņojums № 118396 (I, 3) savukārt atsaucas uz minēto 1917. g. 12. maija apliecību, tad, augstākais, atkristu Tiesu palātas atsauce uz šo ziņojumu, bet tomēr paliktu pilnā spēkā pārējie dokumenti, uz kuŗiem Tiesu palāta pamato savu atzinumu par Altuchova īpašuma tiesībām uz akcijām. Gan atkrīt Tiesu palātas lēmuma motīvs par to, ka sūdzētājas neesot laikā pieteikušas savus iebildumus pret Altuchova lūgumu par akciju mortifikāciju, jo lēmums, ar kuŗu nepieteiktas pretenzijas vai iebildumi prekludēti, proti Tiesu palātas 1933. g. 22. maija lēmums, uzskatāms par pirmo galīgo lēmumu ar konstitutīvu efektu. Tiesu palāta nevis tikai apstiprinājusi apgabaltiesas 1929. g. 13. augusta lēmumu (I, 15), bet gan taisījusi patstāvīgu jaunu lēmumu, līdz kuŗam sūdzētājas jau bija pieteikušas savus iebildumus. Bet šāda Tiesu palātas pielaistā nepareizība nevar pati par sevi novest pie Tiesu palātas lēmuma atcelšanas, jo aprādītam Tiesu palātas aizrādījumam piešķiŗama tikai blakus motīva nozīme. Pretēji Daugavpils pilsētas apgalvojumam, Altuchovs savā ierosinājumā nemaz neuzdod, ka akcijas būtu nacionālizētas, bet gan tikai aizrāda, ka akcijas S. P. R. S. iestādes pārņēmušas „rīcībā", kas vēl nenozīmē, ka akcijas jau būtu nacionālizētas. Arī savā 1928. g. 3. augusta izziņā S. P. R. S. N. K. F. (I, 5) runā vienīgi par pašas bankas pievienošanu Valsts bankai, bet ne par akciju „nacionālizāciju". Sūdzētājas pat neapgalvo, ka no lietā esošiem dokumentiem vispār būtu redzams, ka pašas akcijas būtu nacionālizētas. Ar to vien jau atkrīt Daugavpils pilsētas aizrādījums, ka Altuchova „īpašuma tiesības" esot uzskatāmas par noilgušām, it kā aiz tā iemesla, ka Altuchova ierosinājums par akciju mortifikāciju ienācis pēc 10 gadiem no akciju „nacionālizācijas". Bez tā, par CL. 3620. p. analoģisku piemērošanu nevar būt runas, jo noilgumam padota tikai vindikācija, bet nevis pašas īpašuma tiesības, kā pareizi uz to aizrāda Tiesu palāta. Pretēji sūdzētāju aizrādījumam, jautājumam par to, vai ar Latvijas konvenciju ar S. P. R. S. par juridiskas palīdzības sniegšanu vai ar tirdzniecības līgumu ar S. P. R. S. Latvija jau à priori būtu atzinusi par saistošiem sev visus S. P. R. S. likumus un rīkojumus, nav nekādas nozīmes, jo, ja akcijas vispār nav uzskatāmas par „nacionālizētām", tad nav nozīmes jautājumam, vai S. P. R. S. rīkojumi vispār būtu spēkā Latvijā. Tā tad Tiesu palātai bija pietiekošs iemesls taisīt prekluzīvu lēmumu par Altuchova akciju mortifikāciju. Tomēr Tiesu palātas 1933. g. 22. maija lēmums nav uzturams spēkā pilnā apmērā. Tiesu palāta, pieturoties savā lēmumā pie apgabaltiesas 1929. g. 13. augusta lēmuma redakcijas, nolēmusi netikvien par akciju atzīšanu par nederīgām, bet sava lēmuma rezolūtīvā daļā vēl devusi Altuchovam tiesību akciju vietā saņemt attiecīgu ekvivalentu. Šādas tiesības tiesa, taisot mortifikācijas lēmumu, nevar dot lūdzējam pašā lēmumā, resp. lēmuma rezolūtīvā daļā. Pēc CPN. 2087. (tagad 1718.) p. un turpm. pantiem un 2066. (tagad 1699.). p., tiesa savā prekluzīvā lēmumā atzīst vienīgi „nepieteiktās tiesības par anullētām". Likums par nozud. vai iznīc. uz uzrād. izdod. vērtspapīru mortifikāciju (Lkr. 1919. g. 130) savā 5. p. noteikti aizrāda, ka tiesai sludinājumā jāuzaicina iestāde vai persona, kuŗas rokās tajā laikā atrodas vērtspapīrs, pieteikt izsludināšanas terminā savas tiesības, kā arī jāaizrāda, ka pretējā gadījumā tās zaudē savas tiesības ar vērtspapīra atzīšanu par nederīgu. Tā tad, nedz pašā sludinājumā, nedz prekluzīvā lēmumā par vērtspapīra mortifikāciju, tiesa kā kominaciju nepiešķiŗ lūdzējam tiesību mortificētā vērtspapīra

vietā saņemt ekvivalentu naudā. Tikai pats likums šajā ziņā savā 9. p. gan uzliek attiecīgai iestādei, kas vērtspapīru izlaidusi, par pienākumu uz lūdzēja rēķina izdot viņam par nederīgu atzītā vērtspapīra vietā, jaunu vērtspapīru, vai, ja pienākas, tūlīt izmaksāt tā vietā naudu. Tā tad jauna vērtspapīra izdošanas procedūra atrodas ārpus uzaicināšanas kārtības, un tiesa, kas taisa prekluzīvo lēmumu, nekad nevar no sevis jau piespiest vērtspapīru izlaidušo iestādi izdot jaunu vērtspapīru vai pat izmaksāt to vietā tieši naudu. Uzlikt minētai iestādei šādus pienākumus var tikai tiesa ar sevišķu spriedumu, sakarā ar lūdzēja sevišķu prasību, ceļamu jau pret iestādi, kas neizpilda minētā 9. p. paredzēto pienākumu. Tādā kārtā, Tiesu palāta, ievietojot minētā 9. p. saturu pašā prekluzīvā lēmuma rezolūcijā, un prejudicējot ar to tikai prasības ceļā panākamu tiesas spriedumu, pārkāpusi CPN. 816., 1718., 1699. p. un lik. par nozud. vai iznīc. uz uzrād. izd. vērtspap. mortifikāciju 5., 9. p. Tādēļ Tiesu palātas 1933. g. 22. maija lēmums atceļams daļā, kuŗā lūdzējam Altuchovam Tiesu palāta dod tiesību akciju vietā saņemt attiecīgu ekvivalentu, un lieta šajā daļā nododama Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā; pārējās daļās sūdzētāju kasācijas sūdzības atstājamas bez ievērības.

Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1933. g. 22. maija lēmumu daļā, kuŗā Tiesu palāta dod Michailam Altuchovam tiesību akciju vietā saņemt attiecīgu ekvivalentu, atcelt lik. par nozud. vai iznīc. uz uzrādītāja izdotu vērtspapīru mortifikāciju 5., 9. p. un CPN. 816., 1718., 1699. p. pārkāpumu dēļ un lietu šajā daļā nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā. Daugavpils pilsētas pašvaldības pilnvarnieka zv. adv. Buševica un Finanču ministrijas pilnvarnieka zv. adv. Lavrentjeva kasācijas sūdzības pārējās daļās, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (2242. l.)

36 1934. g. 17. maijā. Atbildētājas Rozas Veinbergs lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Latvijas bankas prasībā pret Rozu Veinbergs.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa ir konstatējusi, ka prasītāja ieguvusi strīda namu publiskā izsolē 1931. g. 23. aprīlī un ievesta nama valdīšanā, un ka tādēļ prasītāja, kā nosolītās lietas ieguvēja, varēja vienoties par lietas civīliem augļiem, resp. īres maksu ar atbildētāju kā īrnieci. Šādu vienošanos par īres maksu apgabaltiesa partu starpā taisni ir konstatējusi, atrodot vēl, ka pati atbildētāja ir stājusies pie līguma izpildīšanas, izdarot īres maksājumus. Tādējādi partu vienošanās ir notikusi par īres naudas samaksu par atbildētājas ieņemto dzīvokli, pie kam atbildētāja noteikti atzinusi prasītāju par savu namsaimnieku, kādos apstākļos partu strīds par īres naudas samaksu taisni piekrita īres valdei saskaņā ar lik. par telpu īri 8. pantu. Ar to atkrīt aizrādījumi, kas minēti kasācijas sūdzības 1. pktā. Nepelna ievērības arī aizrādījums kasācijas sūdzībā uz to, ka prasītāja nav ierakstīta zemes grāmatās par immobiļa īpašnieci, pie kam, pēc atbildētājas domām, neesot nozīmes prasītājas ievešanai immobiļa valdīšanā. Pretēji atbildētājas domām, šajā ziņā, ar ievešanu valdīšanā uz tiesas adjudikācijas lēmuma pamata, notiek immobiļa nodošana nosolītājam, pārtraucot tajā pašā laikā agrākā īpašnieka valdīšanu, kas no šā laika vairs nevar reālizēt uz immobili kaut kādas tiesības, lai gan tās ierakstītas zemes grāmatās. Agrākā īpašnieka vietā stājies nosolītājs, kas pirmo var izlikt no immobiļa, bet tā kā lēmums par nosolītāja ievešanu valdīšanā ir saistošs arī īrniekam, kā personai, kas savas tiesības atvasina no agrākā īpašnieka, tad nosolītājs arī tos varētu izlikt, ja tas nerunātu pretim lik. par telpu īri. Pēdējais īrniekus šajos gadījumos aizsargā, kādēļ viņu īres līgums paliek spēkā, bet par izīrētāju vairs nevar uzstāties agrākais īpašnieks, kuŗa tiesības ir anullētas, bet tikai nosolītājs, kas tādēļ arī vienīgi var uzstāties īrniekam pretim kā kreditors, kam tiesība *uz īres naudas maksājumiem. Šāds atzinums arī pilnīgi saskan ar CL. 756. p., pēc kuŗa* bonae fidei possessor (un par tādu atzīstams nosolītājs, kas uz tiesas lēmuma pamata ievests valdīšanā) iegūst (saņem) augļus ar separāciju, t. i. civīlaugļus (īri) ar īres maksas

termiņa iestāšanos. Tā tad īrnieks būtu likumīgi atbrīvots no īres maksas, ja viņš samaksātu ieguvējam, kas ievests immobiļa valdīšanā, bet ja īrnieks likumīgi atbrīvojas no īres maksas, maksājot to ieguvējam (nosolītājam), tad pēdējais arī atzīstams par likumīgu kreditoru, jo parādnieks tikai tad var atsvabināties no parāda, ja viņš to maksā kreditoram (CL. 3488., 3489. p.). Tādējādi valdīšanā ievestais ieguvējs ir pietiekoši leģitimēts stāties agrākā īpašnieka vietā saņemt īres maksas no īrnieka. Šāds uzskats nestāv pretrunā ar lik. par telpu īri 27. p., jo šis pants nav domājis regulēt tās attiecības, kādas immobiļa ieguvējam nodibinas ar īrnieku par immobiļa civīliem augļiem, saņemot kā labticīgam valdītājam immobili valdīšanā uz tiesas adjudikācijas lēmuma pamata. Tādēļ gala atzinumā, apgabaltiesa pareizi nav piedevusi izšķirošu nozīmi tam apstāklim, ka prasītāja zemes grāmatās vēl nebija ierakstīta par immobiļa īpašnieci. Ar to atkrīt visi pārējie aizrādījumi atbildētājas kasācijas sūdzībā.

Atrodot tādēļ, ka iesniegtā kasācijas sūdzība, kā nepamatota, nepelna ievērības, Senāts nolemj: atbildētājas Rozas Veinbergs kasācijas sūdzību uz CPN. 283. p. pamata atstāt bez ievērības. (929. l.)

37. 1934. g. 17. maijā. Atbildētāju Gotlība Krīgera un Jūlija Fišera pilnv. zv. adv. P. Rīdigera lūgums atcelt Liepājas apgabaltiesas spriedumu Kārļa Oša prasībā pret Gotlību Krīgeru un pret Jūliju Fišeru, un prasītāja Kārļa Oša paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors F. Konrādi, referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēju domām, lietas piekritību tiesai nosaka prasības saturs, bet ne atbildētāju ierunas (Kr. Sen. spried. № 54. — 93. g.; № 88 — 1907. g.; L. Sen. spried. № 305 — 26. g.). Pēc prasības raksta satura prasība kvalificējama kā negatorijas prasība, kādēļ lieta atzīstama par piekrītošu miertiesnesim. Negatorijas prasība nav vērsta uz prasītāja īpašuma atzīšanu, bet gan uz to, lai novērstu atbildētāja izdarīto īpašuma traucējumu. Tomēr arī negatorijas prasībā prasītājam jāpierāda savas īpašuma tiesības (Erdmann, II. 208. lpp., Dernburg. I. 465. lpp., Vangerow, I. 770. lpp., Windscheid, I. § 198.). Tādēļ arī miertiesu iestādes šādā prasībā var izšķirt jautājumu par īpašuma tiesībām, kāds jautājums viņām nepiekristu, ja tās būtu patstāvīgas prasības priekšmets (salīdz. Sen. spried. № 227—74. g.; № 246. — 80. g.; № 12 — 81. g.). Šādā prasībā miertiesu iestādes izšķiļ tikai jautājumu par to, vai prasītājs pierādījis savas īpašuma tiesības un konstatējums, ka prasītājs tās pierādījis, nav identisks ar īpašuma tiesību atzīšanu prasītājam (it kā sprieduma rezolūtīvā daļā). Tādēļ šis konstatējums neprejudicē varbūtējai vēlākai atbildētāja patstāvīgai vindikācijas prasībai pret tagadējo prasītāju. Jau tādēļ vien atkrīt aizrādījums kasācijas sūdzībā, ka tiesa pārpratusi lietas sastāvu, un izšķīrusi jautājumu par īpašuma tiesībām, ko tiesa nebijusi kompetenta darīt.

Tomēr apgabaltiesas spriedums nav uzturams spēkā tādēļ, ka, pēc pareiza aizrādījuma kasācijas sūdzībā, tiesa nav pietiekoši motīvējusi liec. Baberta nopratināšanas noraidīšanu. Tiesa atsaucas vienīgi uz to, ka nav nozīmes liecinieku liecībām par to, ka strīda ēkas jau ilgākus gadus lietojuši atbildētāji. Pēdējie, turpretim, ar liec. Babertu gribēja pierādīt, ka no pašas muižas sadalīšanas strīda ēkas piederēja pie atbildētāju Fišera un Krīgera mājām. Ja tiesa, pamatojoties uz neskaidriem plāniem, tikai slēdziena veidā nākusi pie atzinuma par prasītāja īpašuma tiesībām uz ēkām, pamatojoties pie tam uz ekspertu atzinumu, kuŗā pēdējie savu atzinumu zināmā mērā stāda atkarībā no pārdevēja nodomiem muižas sadalīšanā, tad tiesai, gala atzinumu taisot, varēja krīst svarā aizrādījuma apsvēršana, ka no pašas muižas sadalīšanas ēkas piederēja atbildētāju mājām. Neapsvēŗot šo apstākli, kā arī nenopratinot liec. Babertu, apgabaltiesa ir pielaidusi savā spriedumā lietas apstākļu noskaidrošanas un motīvēšanas nepilnību, pārkāpjot CPN. 181. un 196. p.

Atrodot tādēļ, ka CPN. 181. un 196. p. pārkāpumu dēļ apgabaltiesas spriedums nav uzturams spēkā, Senāts nolemj: Liepājas apgabaltiesas 1931. g. 17. novembŗa spriedumu atcelt CPN. 181. un 196. p. pārkāpumu dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izspriešanai no jauna citā tiesnešu sastāvā. (1009. l.)

38. 1934. g. 17. maijā. Prasītājas Lības Lifs lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Lības Lifs prasībā pret Abe Lifu un atbildētāja Abe Lifa paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors F. Konrādi; referē senātors V. Bukovskis.

Senāts atrod: apgabaltiesa, pamatojoties uz CL. 199. p., nākusi pie atzinuma, ka vecāku pienākums ir gādāt saviem bērniem uzturu un apģērbu saskaņā ar viņu, t. i. vecāku, līdzekļiem. Vecāku pienākums dot bērniem uzturu, tā tad, pēc apgabaltiesas domām, ir atkarīgs no vecāku līdzekļiem un tikai gadījumā, ja vecākiem ir līdzekļi ar ko uzturēt bērnus, iestājas viņu pienākums to darīt.

Tā kā prasītājas liecinieki nevarēja dot kaut cik noteiktus datus, kuŗi varētu būt par pamatu atbildētāja ienākumu noteikšanai, un atbildētājs pats tiesā atzinis, ka viņš mēnesī nopelnot caurmērā Ls 40—50, tad apgabaltiesa, konstatējot, ka pie peļņas Ls 40—50 mēnesī, kuŗa nav pietiekoša pašam atbildētājam, lai apmierinātu viņa nepieciešamākās vajadzības, un atbildētājam nepaliek pāri līdzekļu, ar kuŗiem uzturēt partu bērnu, nosprieda apstiprināt miertiesneša atraidošo spriedumu.

Prasītājas kasācijas sūdzība pelna ievērību.

Apgabaltiesas uzskats, ka vecāku pienākums uzturēt savus bērnus iestājas tikai tad, kad viņiem ir līdzekļi, atzīstams par maldīgu. CL. 199. p. jaunā redakcijā (Lkr. 1928. g. 122) netikai pēc ratio legis, bet arī pēc viņa burtiskā satura, nepielaiž tādu tulkošanu. Šis pants skan: „vecāku pienākums rūpēties, samērā ar viņu mantas un sabiedrisko stāvokli, par viņu varā esošu bērnu dzīvību un labklājību, sagādāt tiem uzturu, apģērbu, kopšanu, audzināšanu un skološanu. Bērnu apgādāšanu līdz tam laikam, kad viņi var sevi apgādāt, gulstas pirmā kārtā uz tēvu, bet māte šajā pienākumā piedalās samērā ar savu mantas stāvokli. Ja vecāku nav, šis pienākums gulstas arī uz vectēvu un vecmāti". No šā panta satura izriet, ka vecāku pienākums bērnus apgādāt, un pirmā kārtā tēva pienākums, ir absolūts, bet nemaz ne nosacīts pienākums, kuŗš būtu atkarīgs no līdzekļu esamības vai neesamības. Ja likums pašā sākumā norāda, ka vecāku pienākums rūpēties par bērnu apgādāšanu, samērā ar viņu mantas un sabiedrisko stāvokli, tad pēdējie vārdi atzīstami ne par nosacījumu, bet tikai par aizrādījumu, kādā apmērā bērniem ir tiesība prasīt uzturu no vecākiem. Ka bērnu apgādāšana ir beznosacījuma vecāku pienākums, izriet arī no 199. panta pēdējās daļas, pēc kuŗas, ja vecāku nav — šis pienākums gulstas uz vectēvu un vecmāti. Jautājums par to, vai vecākiem, šajā gadījumā tēvam, ir līdzekļi vai nav ir fakta jautājums, kas atkarājas no zināmiem apstākļiem, kuŗi var mainīties ikkatrā laikā. Saskaņā ar CPN. 185. p., ja prasībā par naudas prasījumiem tiesa atzīst, ka prasītājam ir tiesība uz atlīdzību, bet ieskata, ka tās apmēra noteikšanā prasījuma rakstura dēļ nevar piemērot vispārīgo noteikumu par prasības apstiprināšanu ar pierādījumiem, tad viņa atlīdzību var noteikt pēc sava taisnīgā ieskata, kas pamatots uz visu lietas apstākļu apsvēruma. Tā tad tas apstāklis vien, ka prasītāja nevarēja pierādīt, ka atbildētājam ir līdzekļi, pats par sevi nevarēja atņemt tiesai tiesību noteikt uzturu pēc tiesas taisnīga ieskata.

Aiz minētiem apsvērumiem atrodot, ka minētā LCL. 199. p. pārkāpuma dēļ apgabaltiesas spriedums nav uzturams spēkā, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1932. g. 22. septembŗa spriedumu LCL. 199. p. un CPN. 181. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā. (1056. l.)

39. 1934. g. 14. jūnijā. Prasītāju Līzes un Valta Samīšu pilnvarnieka zv. adv. A. Buševica lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Līzes un Valta Samīšu prasībā pret tirdzniecības un rūpniecības akc. sab. „Auto".

Sēdi vada *priekšsēdētāja v. senātors F. Konrādi; referē senātors J. Grots.*

Senāts atrod: apgabaltiesa ir apstiprinājusi miertiesneša spriedumu, ar kuru atraidīta Līzes Samīts un viņas vīra Valta Samīts prasība, atzīstot Līzes Samīts saistību pēc vekseļa, izdotu no Kārļa Samīts un Līzes Samīts tirdzniecības un rūpniecības akciju sabiedrībai „Auto", par atceltu, nederīgu un spēkā neesošu. Pretēji kasācijas sūdzībā izteiktām domām, darījums, kuru noslēgusi Kurzemes zemniece, nepieaicinot sev asistentu, nav atzīstams par nederīgu. Kurzemes zemn. lik. 78. p. nosaka, ka Kurzemes zemniece bez padomdevēja-asistenta nevar noslēgt darījumus, bet šis noteikums uzskatāms par atceltu ar vēlāku — 1863. g. 28. oktobra likumu (полное собр. зак. 40158/108), kurš pārņemts L. civīllik. 512. p. un kurš nosaka, ka asistenta pieaicināšana nav noliegta, bet nav obligātoriska. Saskaņā ar vecā Krievijas vekseļu likuma 2. p. gan pastāvēja ierobežojumi attiecībā uz zemniekiem un sievietēm, bet šie ierobežojumi atcelti jau ar Krievijas 1914. g. 12. marta likumu (С. У. № 76. ст. 902.) un arī Latvijas veks. lik. 2. pants nosaka, ka vekseļu saistības var uzņemties visas personas, kurām likums atļauj stāties parādu saistībās. Līdz ar to arī atkrīt prasītāju atsaukšanās uz CL. 2916. un 3109. p. *Prasītāju iebildums, ka darījums atzīstams par nesaistošu Līzei Samīts* aiz tā iemesla, ka Līze Samīts ir bijusi garā vāja, šajā lietā nav apsverams, jo kādā ceļā persona atzīstama par garā vāju, to nosaka CPN. 1533. (1913.) un turpmākie panti, saskaņā ar kuriem lūgumi atzīt personu par nespējīgu pārvaldīt savu mantu un rīkoties ar to vājprātības vai ārprātības dēļ iesniedzami apgabaltiesai minētos pantos aprādītā kārtībā, kāda konkrētā gadījumā nav ievērota. Lūgums atsvabināt no piedzīšanas aprakstīto mantu, atkrīt aiz tā iemesla, ka šāds lūgums nemaz nebija izteikts iesūdzības rakstā.

Atrodot tādēļ, ka apgabaltiesa nav pārkāpusi kasācijas sūdzībā minētos likumus un ka kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Līzes un Valta Samīšu pilnvarnieka zv. adv. Buševica kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības. (793. l.)

40. 1934. g. 14. jūnijā. Prasītāja Paula Kvāla pilnvarnieka zv. adv. pal. Ž. Stūra lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Paula Kvāla prasībā pret Frici Graudu *un atbildētāja Friča Grauda pilnvarnieka zv. adv. pal. J. Klīsmeta paskaidrojums.*

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors F. Konrādi; referē senātors J. Grots.

Senāts atrod: apgabaltiesa atzinusi, ka vienreizējā atlīdzība (2 mēnešu algas apmērā), kura jūrniekam pienākas saskaņā ar noteik. par jūrniekiem 39. p. (1930. g. 27. jūnija lik. red. — Lkr. 94), atzīstama par jūras prasību 1928. g. 4. jūnija likuma par kuģu hipotēkām un jūras prasībām nozīmē (Lkr. 126). Apgabaltiesa tālāk atzinusi, ka arī par šo atlīdzību, kā vispārīgi par jūras prasībām, atbildot vienīgi kuģa saimnieka jūras manta, un ka šī prasība, kā jūras prasība, sekojot kuģim neatkarīgi no tā, kā īpašumā tas atrodas (1928. g. 4. jūnija lik. 7. p.), kādēļ arī prasība bijusi vēršama pret kuģa īpašnieku, bet nevis pret agrāko kuģa īpašnieku-atbildētāju, ar kuru prasītājs slēdzis savu līgumu. Nākot pie šāda atzinuma, apgabaltiesa tomēr nav apsvērusi 1925. g. 8. jūnija Konvencijas par bezdarba atlīdzību kuģa bojā iešanas gadījumā (Lkr. 119) 2. p., uz kuru prasītājs bija atsaucies savā apellācijas sūdzībā. Konvencijas 2. p. nosaka, ka atlīdzību par bezdarbu (t. i. to pašu atlīdzību, kuru paredz noteik. par jūrniekiem 39. p.), jūrniekam kuģa bojā iešanas gadījumā maksā tā persona, ar kuru *jūrnieks ir slēdzis līgumu par kalpošanu uz kuģa. Tādā kārtā šī atlīdzība nav uzskatāma* par parastu jūras prasību, bet gan par sevišķu, uz likuma pamatotu prasību, kura vēršama taisni pret jūrnieka līguma kontrahentu. Apgabaltiesa, neapsverot jautājumu par minētās konvencijas piemērošanu konkrētā gadījumā, pielaidusi motīvēšanas nepilnību un līdz ar to CPN. 181. un 196. p. pārkāpumus, kādēļ viņas spriedums atceļams.

Tāpēc, neielaižoties citu prasītāja minēto sprieduma kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1932. g. 22. septembŗa spriedumu atcelt CPN. 181. un 196. p. pārkāpumu dēļ un lietu nodot apgabaltiesai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā. (1048. l.)

J. Osītis.

41. 1934. g. 14. jūnijā. Prasītāja Ģerta Ševiškes pilnv. zv. adv. R. Frīdenberga lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Ģerta Seviškes prasībā pret Rīgas pilsētu un atbildētājas Rīgas pilsētas pilnv. zv. adv. J. Volkova paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors F. Konrādi; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: Tiesu palāta, pamatojoties uz iesniegtiem dokumentiem un nopratināto liecinieku liecībām, atzinusi par pierādītu, ka prasītājs strādājis atbildētājas būvju nodaļas sūkņu stacijā kā mašīnists no 1926. g. janvāŗa līdz 1931. g. 17. februārim, t. i. prasības sūdzībā minētā laikā, saņemdams algu pēc VIIIa katēgorijas, ar tiesībām saņemt ģimenes piemaksas ar atvilkumiem, starp citu, pensijas kasei, pie kam alga prasītājam izmaksāta pēc pastāvīgo (štāta) darbinieku algu tabulām. Šādi konstatējumi, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja aizrādījumam, attaisno Tiesu palātas atzinumu, ka prasītājs atradies atbildētājas dienestā kā pastāvīgs (štāta) darbinieks un ka tādēļ prasītāja virsstundu prasība izriet ne no privāttiesiska līguma, bet gan no publiskām pašvaldības dienesta attiecībām pret viņu, kādēļ Tiesu palāta pareizi šo prasību atzinusi par nepiekrītošu civiltiesai (sal. Sen. CKD. 26./456.). Kasācijas sūdzības iesniedzēja paskaidrojumi, kuŗos viņš cenšas apstrīdēt Tiesu palātas atzinuma pareizību, nav pamatoti. Ja arī atbildētājas iesniegtās apliecībās prasītājs nav tieši apzīmēts par štāta darbinieku, tad tomēr ar būvju nodaļas apliecību (II sēj. 4. lpp.) ir konstatēts, ka prasītājs visu 5 gadu laikā saņēmis algu pēc VIIIa katēgorijas, bet liecinieks Vinters tieši apliecinājis, ka prasītājs bijis štāta darbinieks, t. i. ieņēmis pilsētas darbinieku katēgoriju sarakstā (štātā) paredzēto amatu. Tādēļ jāatzīst par pilnīgi pareizu Tiesu palātas uzskats, ka prasītājs nav bijis pagaidu (ārštāta), bet gan pastāvīgs (štāta) darbinieks, kāda uzskata pareizību apstiprina Tiesu palātas uzsvērtais apstāklis, ka prasītājs bijis Rīgas pilsētas pašvaldības pensiju kases dalībnieks. Šās kases statūtu 3. pants (tajā redakcijā, kuŗa bija spēkā prasītāja dienesta laikā) neattaisno prasītāja uzskatu, ka par kases dalībnieku varēja būt arī brīva līguma darbinieki, kāda tiesība viņiem piešķirta tikai ar 1932. gada pārgrozīto statūtu 3. pantu; šā panta agrākā redakcija par kases dalībniekiem atzīst tikai tos darbiniekus, kas ierakstīti pilsētas domes apstiprinātā pilsētas darbinieku katēgoriju sarakstā. Tāpat Tiesu palātas uzskatam par labu runā tas apstāklis, ka prasītājam bija tiesība saņemt ģimenes piemaksas, kāda tiesība brīva līguma darbiniekam nav piešķirta, pie kam, protams, nav nozīmes, vai prasītājs šo tiesību faktiski izlietojis. Bez tam, kā pareizi aizrāda atbildētāja paskaidrojumā uz kasācijas sūdzību, prasītājs, ja viņš būtu brīva līguma darbinieks, nebūtu saņēmis izdienas piemaksu 10% apmērā, kas viņam maksāta jau sākot no 1927. g. (II sēj. 4. lpp.). Jautājumam par to, vai prasītāja amats bija paredzēts pilsētas budžetā, Tiesu palāta pareizi nav piedevusi izšķiŗošu nozīmi un šim uzskatam galu galā pievienojas arī kasācijas sūdzības iesniedzējs, uzsveŗot, ka pilsētas budžetos uzņemti kā štāta, tā arī brīva līguma darbinieki. Šim jautājumam gan būtu nozīme no 1931. g. 16. marta pilsētu pašvaldības darbinieku dienesta lik. (Lkr. 54) 3. p. piezīmes viedokļa, kuŗa tomēr uz konkrēto lietu neattiecas, jo tā prasītāja dienesta laikā nebija spēkā. Tāpat nav piemērojami šajā lietā 1930. g. 15. janvārī pieņemtie Rīgas pilsētas pašvaldības darbinieku dienesta noteikumu 1., 3., 11., 12. §, kuŗi nebija spēkā laikā, kad prasītājs iestājās atbildētājas dienestā; Tiesu palātai tādēļ, pretēji prasītāja aizrādījumam, šie noteikumi nebija jāņem vērā. Kas attiecas uz prasītājam izdoto darba grāmatiņu, tad Tiesu palāta konkrētā gadījumā varēja atzīt, ka tā nepierāda privāttiesiska darba līguma pastāvēšanu prāvnieku starpā. Tiesu palāta šajā ziņā konstatējusi, ka darba grāmatiņas (kuŗu izpildīšana, saskaņā ar Vintera liecību, pēc 1924. g. pārtraukta), atjaunotas uz pašu

strādnieku iniciatīvi, lai ar tām varētu pierādīt savus ienākumus un caur to dabūt preces uz kreditu. Šis konstatējums kasācijas kārtībā nav pārbaudāms un, saskaņā ar to, Tiesu palāta varēja atzīt, ka konkrētā gadījumā darba grāmatiņa neatspoguļo īstas prāvnieku attiecības.

Beidzot jāatzīst par nepamatotu prasītāja uzskats, ka tā darbinieka alga, kurš nav vairs dienestā, katrā gadījumā esot civiltiesisks strīda objekts, kāda uzskata nepareizība jau noskaidrota ar Kr. un Latv. Senāta praksi (Kr. Sen. Apv. sap. spr. 1909./38; Latv. Sen. CKD. 34./2156. spr.).

Atrodot, ka prasītāja kasācijas sūdzība aiz aprādītiem iemesliem kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Ģerta Seviškes pilnvarnieka zv. adv. Frīdenberga kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. panta pamata, atstāt bez ievērības. (2735. l.)

42. 1934. g. 26. septembrī. Johannas Leitlands lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu, viņas, Leitlands, prasībā pret Haimu Feitelmani.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš, referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pretēji prasītājas paskaidrojumiem viņas kasācijas sūdzībā, viņa Tiesu palātu nemaz nebija lūgusi uzdoto liecinieku Butovicu nopratināt par to, ka obligācijas procenti būtu samaksāti „tieši atbildētājam", bet gan Tiesu palātas 1931. g. 4. februāra sēdē (II 19) viņa bija tikai uzturējusi 1930. g. 22. oktobra lūgumu par tajā minēto liecinieku nopratināšanu, kuŗi bez tam varot apliecināt, ka procenti bijuši samaksāti līdz 1928. g. 13. decembrim. Minētā lūgumā (II 18) prasītāja bija lūgusi liecinieku Butovicu nopratināt par to, ka „pie Bekmaņa procenti pastāvīgi pierēķināti kā pie vekseļiem, tā arī obligācijām, kuŗi palika kā rokas ķīlas drošības līdzekļi, un ka procenti katrreiz kārtīgi nomaksāti". Tā tad arī minētā lūgumā prasītāja pat nav apgalvojuši, ka viņa procentus būtu samaksājusi tieši atbildētājam.

Tiesu palāta konstatējusi, un prasītāja neapstrīd, ka atbildētājs obligāciju, kā blanko cedētu, ieguvis izsolē. Pie tam uz obligācijas neatrodas nedz Bekmaņa, nedz kādas citas personas atzīme vai uzraksts, kuŗai prasītāja, pēc viņas apgalvojuma, būtu samaksājusi procentus, vai ar kuŗu tā būtu vienojusies par procentu ieskaitīšanu. Tāpēc blanko cedētas obligācijas ieguvējam nav arī jārēķinās ar iebildumu par procentu samaksu (Sen. CKD. 30./889.); Bukovska komment. 3480. p. lit. „b" un „m"; Cvingmaņa piezīme pie Cvingmaņa spried. krāj. IV 562., 202. lpp. lit. „c"), ja vien procentu vai kapitāla saņēmējs neskaitās uz obligācijas kā tās (iepriekšējais) kreditors, vai nu kā pirmais kreditors, vai kā kāds iepriekšējs cesionārs, kas būtu varējis leģitimēties ar aizpildītu (pilnu) cesiju uz sava vārda. Ar to arī izskaidrojams, ka blanko cedēta obligācija, kas nonākusi paša parādnieka rokās, ar to vien nav uzskatāma par dzēstu, it kā uz konfusijas pamata (Kr. Sen. CKD. 12./120.; Sen. CKD. spried. krāj. 23./22.; Cvingmaņa piez. l. c. lit. „b"). Ja nu, Bekmans, kuŗam prasītāja pēc viņas apgalvojuma samaksājusi (resp. vienojusies par ieskaitīšanu vekseļa parādā) procentus no 1927. g. 27. jūnija līdz 1928. g. 31. decembrim, neskaitās nedz par pirmo, nedz par kādu vēlāku kreditoru, kas būtu varējis leģitimēties ar pilnu cesiju uz pašas obligācijas, tad tagadējais obligācijas turētājs, atbildētājs šajā lietā, var neatzīt procentu samaksu par aprādīto laiku. Par to, ka prasītāja būtu procentus samaksājusi pašam atbildētājam, prasītāja paskaidro pirmo reizi tikai savā kasācijas sūdzībā. Pretēji prasītājas aizrādījumam kasācijas sūdzībā, viņa nebija Tiesu palātā lūgusi viņas uzdotos lieciniekus Jakstiņu un Butovicu pārpratināt par to, ka viņa procentus samaksājusi taisni atbildētājam, bet Tiesu palātas sēdē uzturējusi tikai savu rakstisko lūgumu (II 18), kur viņa par samaksu atbildētājam nav runājusi.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta gala atzinumā nav pārkāpusi prasītājas minētos likumus, kādēļ viņas kasācijas sūdzība atraidāma, Senats nolemj: Johannas Leitlands kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (281. l.).

43. 1934. g. 26. septembrī. Dzelzceļu virsvaldes pārstāvja juriskonsulta pal. V. Matsona lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Rīgas koku zāģētāvas akc. sab. „A. Broitmanis" prasībā pret Dzelzceļu virsvaldi.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Tiesu palāta, apsveļot jautājumu par to, vai preču eksportēšanas faktu var pierādīt vienīgi ar eksporttarīfā paredzētām muitas apliecībām, vai arī ar citiem līdzekļiem, piem., ar liecinieku liecībām, nākusi pie atzinuma, ka par vienīgo pierādījumu preču eksportēšanai nebūt nav uzskatāms muitas apliecības, par kuŗām ir runa eksporttarīfa 8. §. Prasītājai, pēc Tiesu palātas domām, nevar liegt pierādīt eksportēšanas faktu arī ar citiem civīlprocesā paredzētiem pierādījumiem, p. p., lieciniekiem, kas izriet no CPN. 497. (409.) p. nosacījumiem. Šāds Tiesu palātas atzinums atrodas tomēr pretrunā ar eksporta tarīfa noteikumu 8. § („Vald. Vēstn." 28./63.), kā arī ar Senāta konstantu praksi (sk. Sen. CKD. 1931. g. 797., 1932. g. 2424., 1210., 1934. g. 229., 234. spried.), kur Senāts jau paskaidrojis, ka muitas iestādes apliecība nekad nav atvietojama ar liecinieku liecībām, jo minētie noteikumi prasa aprādīto formālitātu izpildīšanu un, tikai izpildot tās, ir iespējams atzīt preču rīkotājam tiesības pieprasīt vedummaksas starpības atmaksu, un, augstākais, muitas apliecība papildināma ar liecinieku liecībām tikai tad, ja apliecība nebūtu izsmeļoša (Sen. CKD. 1932. g. 2424. spried.).

Atrodot tādēļ, ka Tiesu palātas spriedums nav uzturams spēkā, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1931. g. 12. marta spriedumu eksporttarīfa 8. § un CPN. 816. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā. (309. l.)

44. 1934. g. 26. septembrī. Zilupes krāj-aizdevu sabiedrības pilnvarnieka zv. adv. E. Tomsona lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Dzelzceļu virsvaldes sūdzības lietā par Zilupes iecirkņa tiesu izpildītāja Jankoviča nepareizu rīcību un Dzelzceļu virsvaldes pārstāvja A. Ruka paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Tiesu palāta piešķiŗ izšķiŗošu nozīmi tam, ka līdz izsoles dienai neviens kreditors, tā tad arī sūdzētāja, nav pierādījis savas „priekštiesības uz pārdodamām mantām" CPN. 1234. p. paredzētā kārtībā. Pretēji Tiesu palātas domām, 1234. p., vismaz tajā Latvijas territorijā, kur spēkā LCL., pat nedod ķīlu ņēmējam tiesību sakarā ar savu rokas ķīlu celt 1234. p. paredzēto intervencijas prasību izsoles novēršanai. 1234. p. intervencijas prasību dod vienīgi pārdošanai noliktās mantas īpašniekam, bet — pretēji savam burtiskam tekstam — nekad ne kādas citas, pat lietiskas, tiesības valdītājam, tā tad nedod arī rokas ķīlas ņēmējam (Kr. Senāta CKD. 1900. g. 58. spried. Martinova lietā, Isačenko, Гражд. проц. 5. sēj. 640. lpp.). Neatkarīgi no tā, ķīlu ņēmējam jau tāpēc vien nav obligātoriski jāceļ intervencijas prasība, ka ieķīlātā manta skaitās par viņa, bet ne parādnieka valdīšanā esošu mantu; tādēļ rokas ķīlas ņēmējs būtu varējis aprobežoties ar blakus sūdzību par tiesu izpildītāja rīcību. Bet, pieteikt savas ķīlu tiesības, kīlu ņēmējs varēja arī pašā izsoles dienā, ko sūdzētāja arī darījusi runā esošā gadījumā. Tāpēc atkrīt kā nepamatota Tiesu palātas atsauce uz 1234. p. un viņas no tā izrietošais atzinums. Tomēr gala atzinumā Tiesu palātai bija pietiekošs iemesls tiesu izpildītāja rīkojumu atzīt par nepareizu. Sūdzētāja nenoliedz, ka viņa runā esošās mantas patiesi nopirkusi pašā izsolē. Tādā kārtā šādas mantas no vienas puses gan pārgājušas viņas mantībā, kaut arī ar rezolūtīvo nosacījumu, ja pirkšanas cena netiktu attiecīgi norēgulēta (Sen. CKD. 29./1043. u. c.), bet, no otras puses, viņai, kā nosolītājai, katrā ziņā jāiemaksā pirkšanas cena 1202. p. paredzētos termiņos, kā pareizi atzinusi Tiesu palāta. Pie tam nekrīt svarā, vai mantu nopircis izsolē kāds vienkāršs kreditors, vai piedzinējs, vai pat ķīlu ņēmējs-piedzinējs. Likums šajā ziņā nekādus izņēmumus neparedz, tikai tad, kad uzstājies viens pats piedzinējs,

vai arī vairāki, bet izsolē ienākušā summa būtu pietiekoša šā kreditora vai visu kreditoru apmierināšanai, nosolītājam-pircējam būtu tiesība savu pretenziju ieskaitīt pirkšanas summā (Isačenko 1. c. 5. sēj. 482. lpp.). Runā esošā gadījumā, turpretim, šāds priekšnoteikums nav nodibināts, pie kam, taisni otrādi, kā konstatē Tiesu palāta, Dzelzceļu virsvaldes un Latvijas bankas pārstāvji pat cēluši noteiktus iebildumus pret sūdzētājas,kā ķīlu ņēmējas, uzstāšanos un tās pielaišanu izsolē. Šādos apstākļos tiesu izpildītājam nebija tiesības nedz pielaist sūdzētājas pretenzijas kompensāciju viņas nosolītā pirkšanas cenā, nedz izsolē nopirkto mantu nodošanu sūdzētājai (1202., 1203. p.), t. i. pašam sadalīt izsolē ienākušās summas un rīkoties par ieķīlātām mantām ārpus likumā (1357. p.) paredzētās sadalīšanas un kreditoru apmierināšanas kārtības (1353., 1354. p.). Saprotams, sūdzētāja, ja tā nebūtu vēlējusies, vai varējusi, skaidrā naudā samaksāt izsolē nosolīto pirkšanas cenu, nebija spiesta vispār piedalīties izsolē kā nosolītāja-pircēja, bet būtu varējusi vienkārši aprobežoties pieteicot savas ķīlu tiesības pirms izsoles un tādā kārtā rezervēt sev attiecīgās priekšrocības ienākušo summu sadalīšanas kārtībā. Bet reiz sūdzētāja šo vienkāršāko ceļu nebija izvēlējusies, un uzstājusies kā nosolītāja-pircēja, tad viņai bija jāizpilda visi nosolītājas-pircējas pienākumi, starp citu, pirkšanas cenu samaksāt skaidrā naudā pēc 1202. p. Taisni iekš tā pastāvēja tiesu izpildītāja pielaistā nepareizā rīcība un pašas sūdzētājas pielaistais pārpratums, ka sūdzētāja pieprasījusi un tiesu izpildītājs viņai nodevis runā esošās mantas it kā ieķīlātas sūdzētājai, neskatoties uz to, ka sūdzētāja tās ieguvusi kā nosolītāja-pircēja un ka viņa šajā īpašībā taisni nav varējusi izvairīties no pirkšanas cenas samaksas skaidrā naudā pēc 1202. p. Sūdzētājas minētais 1213. p. 2. pk. runā esošam gadījumam nav piemērojams. Pēc 1213. p., jaunu izsoli var nolikt uz vispārēja pamata, kad ķīlas ņēmējs nevēlas mantu paturēt sev. Tā tad, 1213. p. vispirms paredz, ka izsole nav notikusi. Runā esošā gadījumā, turpretim, izsole taisni notikusi un pati sūdzētāja mantas izsolē nosolījusi-nopirkusi. Tā tad atkrīt tas vienīgais pamats, uz kuru atsaucas sūdzētāja tiesu izpildītāja rīcības attaisnošanai. Pārējie likuma panti (CPN. 1087., 1203. p.), kuru pārkāpšanu sūdzētāja pārmet Tiesu palātai, taisni apgāž sūdzētājas sūdzības pamatu, jo 1087. p. uzliek tiesu izpildītājam par pienākumu izsolē ienākušo summu iemaksāt tiesai, ja šo summu nav iespējams nodot piedzinējam; nav iespējams summu nodot piedzinējam taisni tad, ja tās nepietiek visu piedziņai pieteikto pretenziju apmierināšanai (1353. p.). Ienākušo summu sadala tiesa arī tad, ja piedalās ķīlu ņēmējs kā kreditors-piedzinējs, kas laikā pieteicis savas ķīlu tiesības (1357. p. 1. pk.).

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Zilupes krāj-aizdevu sabiedrības kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Zilupes krāj-aizdevu sabiedrības pilnvarnieka zv. adv. Tomsona kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p .pamata, atstāt bez ievērības. (1154. l.)

45. 1934. g. 26. septembrī. Prasītājas Lūcijas-Paulīnes Andersons lūgums atcelt Liepājas apgabaltiesas spriedumu Lūcijas-Paulīnes Andersons prasībā pret Miķeli un Matīsu Plaudi.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors M. Čakste.

Senāts atrod: partu attiecības šajā gadījumā rēgulē Kurzemes zemnieku likumu noteikumi, jo parti, stājoties līguma attiecībās, dzīvoja uz laukiem Gaiķu pagastā un aroda veidā apsaimniekoja uz laukiem esošo lauksaimniecību (Sen. CKD. 30./29. spried.). Tādēļ apgabaltiesa šajā gadījumā nepareizi piemēroja CL. 4184. pantu. Kurz. zemn. lik. 165. pants savā darbības rajonā izslēdz CL. 4184. pantu (Sen. CKD. 24./259. spried.), un CL. 4189[1]. pantu, jo Kurzemes zemnieku likuma 164. pants paredz gadījumus, kad saimniekam ir tiesības atlaist strādnieku, bet, saskaņā ar CL. ievada XII pantu, Kurzemes zemes tiesības ir piemērojamas zemnieku tiesībām padotām personām tikai tad, ja zemnieku likumos nav atrodami speciāli noteikumi par civil-

tiesisku jautājumu (Sen. CKD. 28./1061.). Apgabaltiesa gan arī atzina, ka lietā nav pierādīts, ka atbildētāji būtu atteikušies ņemt atpakaļ darbā prasītāju, bet apgabaltiesa nav apsvērusi liecinieces Krizgolds liecību un prasītājas apsvērumus apellācijas sūdzībā, ar kuŗiem viņa kritizē miertiesneša atzinuma pareizību, ka nav pierādīta viņas atlaišana no darba. Ar to apgabaltiesa ir pielaidusi motīvu nepilnību, pārkāpjot CPN. 196. pantu. Šo likumu pārkāpumu dēļ apgabaltiesas spriedums nav atstājams spēkā, kādēļ, neielaižoties pārējo kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, Senāts nolemj: Liepājas apgabaltiesas 1933. gada 19. janvāŗa spriedumu CL. 4184. un 4189[1]. pantu un CPN. 196. panta pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā. (1623. l.)

46. 1934. g. 28. septembrī. Prasītāju Edes Bērziņš u. c. pilnvarnieka zv. adv. M. Antona lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Edes Bērziņš, Annas Rubens un Ilzes Griķis prasībā pret Pēteri Lībeku.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors V. Bukovskis.

Senāts atrod: Tiesu palāta uz viņas spriedumā minēto apsvērumu un datu pamata konstatējusi, ka starp prāvniekiem 1911. g. attiecīgā kārtā noslēgts dāvināšanas līgums, ar kuŗu prasītājas dāvinājušas atbildētājam savas nekustamas mantas ideālo pusi, pie kam līguma septītā paragrafā izteikta dāvinātāju iepriekšējā piekrišana līguma korroborēšanai bez dāvinātāju dalības; ka atbildētājs, pamatojoties uz līgumā minēto 7. § izteikto dāvinātāju piekrišanu korroborācijai, 19 gadus pēc līguma slēgšanas, iesniedzis to Cēsu-Valkas zemes grāmatu nodaļai korroborēšanai, kaut gan citā lietā atbildētājs pats esot paskaidrojis, ka šis dāvināšanas līgums savā laikā neesot korroborēts zemes grāmatās dažādu iemeslu dēļ, un ka minētā līguma akts esot tiktāl ārēji bojāts, ka nesaturot vairs pilnīgi līguma tekstu; ka apgabaltiesas spriedums, ar kuŗu atraidīta prasītāju prasība atzīt šo dāvināšanas līgumu par atceltu un atzīt prasītāju īpašuma tiesības uz nekustamas mantas dāvināto ideālo pusi, atzīstams par pareizu, jo, pēc Tiesu palātas domām, atbildētājam nebija nekādas vajadzības prasīt no prasītājām vēl kādu rīcību atdāvinātās nekustamās mantas pārejas ierakstīšanai zemes grāmatās, kāds prasījums būtu noildzis pēc 10 gadu notecēšanas, un viņš varējis panākt šā nekustamā īpašuma korroborēšanu iesniedzot šim nolūkam zemes grāmatu nodaļas priekšniekam dāvināšanas līgumu, un ka nav pamata atzīt dāvināšanas līgumu par atceltu aiz tā iemesla vien, ka atbildētājs to korroborējis pēc 10 gadu notecēšanas no līguma noslēgšanas dienas. Savā kasācijas sūdzībā prasītājs vispirms aizrāda, ka Tiesu palāta nedrīkstēja apšaubīt apstākļus, kuŗus atzinušas abas puses attiecībā uz dāvināšanas līguma akta bojāšanu, un ka Tiesu palāta, pretēji sūdzības tekstam, norāda, it kā prasība būtu celta tikai tā iemesla dēļ, ka līgums iesniegts korroborēšanai pēc 10 gadu notecēšanas. Šāds prasītāju iebildums nepelna ievērību, jo savā prasībā prasītājas, apstrīdot zemes grāmatu nodaļas priekšnieka rīcību, tieši aizrādījušas, ka izrietošās no 1911. g. 16. marta līguma apdāvinātā tiesības, to starpā arī tiesības prasīt korroborācijas izdarīšanu (CL. 813., 3015. p.) noilgušas, kādēļ prasītājām esot tiesība, saskaņā ar CL. 3016. un 3639. p. un Not. nol. 365. p., prasīt eksgrosāciju. Tādēļ arī Tiesu palāta varēja nākt pie atzinuma, ka prasība celta tikai tā iemesla dēļ, ka līgums iesniegts korroborēšanai pēc 10 gadu notecējuma, un ja prasītājas atrada, ka korroborācija nebija izdarāma tā iemesla dēļ, ka dāvināšanas līguma akts tiktāl ārēji bojāts, ka nesatur vairs pilnīgi līguma tekstu, tad tieši par to prasītājam bija jāiesniedz sūdzība, liekot šo apstākli sūdzības pamatā, kāda gadījumā tad arī tiesai būtu iespējams pārliecināties, ciktālu šāds apgalvojums atbilst īstenībai. Ar to atkrīt prasītāju paskaidrojumi viņu kasācijas sūdzības 1. punktā. Pretēji prasītāju aizrādījumam kasācijas sūdzības otrā punktā, Tiesu palātai, izejot no vienīgā aizrādītā prasības pamata, ka apdāvinātā tiesības prasīt korroborāciju esot noilgušas — nebija pietiekoša pamata nopratināt uzdotos lieciniekus par to, ka atbildētājs neesot maksājis pienācīgos

nodokļus un nodevas. Ar to atkrīt prasītāju paskaidrojumi kasācijas sūdzības 2. punktā. Kasācijas sūdzības 3. punktā prasītājas aizrāda, it kā Tiesu palāta nepareizi un šauri tulko Civīllikumu 3618., 3620. un 3639. p. Arī šie prasītāju iebildumi nepelna ievērību. Visos no prasītāju aizrādītos likumu pantos ir runa par prasījumiem (Forderungsrechte), kuŗus attiecīgai personai jāizlieto noliktā kārtībā un likumā noteiktā noilguma termiņā, un kuŗi izbeidzas, kad tas, kam tiesība uz tiem, neizlieto tos noteiktā noilguma termiņā (CL. 3618., 3620. p.), pie kam ar noilguma termiņa notecējumu izbeidzas nevien prasības tiesība, bet arī prasījuma tiesība (CL. 3639. p.). Šai prasībai un prasījumam jābūt vienmēr vērstam pret to personu (parādnieku, atbildētāju), kas nav izpildījusi savu pienākumu (sal. CL. 3623. p.). Ja nu šī persona savā laikā izpildījusi savu pienākumu, t. i. devusi savu piekrišanu korroborācijai (CL. 3015. p., Notār. nolik. 340. p. 2. pk.), tad nekādas prasības un nekāda prasījuma vairāk nevar būt, jo katrs prasījums izbeidzas pats no sevis, kad izpildīta tam atbilstošā parādnieka saistība (solutio CL. 3483. p.), kādēļ nevar būt runas par prasības vai prasījuma tiesības noilgumu. Šajā gadījumā, kā tas ir konstatēts no Tiesu palātas, dāvinātājas līguma 7. § izteikušas savu iepriekšēju piekrišanu līguma korroborēšanai bez dāvinātāju dalības. Tā tad apdāvinātam pret dāvinātājām nebija un nav nekādas prasības vai prasījuma tiesības, un tādēļ arī nevar būt runas par prasības vai prasījuma noilgumu. Šis prasījums vai lūgums izdarīt korroborāciju, kas piederēja atdāvinātājam pēc Not. nol. 350.—352. p., un kas adresēts Zemes grāmatu nodaļas priekšniekam, prasa zināmu darbību no pēdējā, bet ne no prasītājām, kā apdāvinātā kontrahentēm. Šī Zemes grāmatu nodaļas priekšnieka darbība ir publiska tiesiska rakstura un nav padota noilgumam, kuŗš ir privāttiesisks institūts, un kuŗš vienmēr vērsts pret privātas personas pienākumiem, kuŗu izpildīšana noteiktā laikā netiek pieprasīta. Pretēji prasītāju aizrādījumam, Not. nol. 350.—353. p. paredzēto korroborācijas kārtību nevar atzīt par spaidu kārtā izdarāmu korroborāciju, ja tikai šī korroborācija nebūtu izdarīta uz tiesas sprieduma pamata (Not. nol. 339. p.). Šajā gadījumā, kā tas konstatēts no Tiesu palātas, korroborācija izdarīta uz dāvināšanas līguma 7. § pamata, kuŗā izteikta dāvinātāja iepriekšējā piekrišana korroborācijas izdarīšanai un tādēļ, atzīt to par spaidu kārtā izdarītu, nevar. Ar to atkrīt prasītāju paskaidrojumi viņu kasācijas sūdzības trešā punktā.

Atrodot tādēļ, ka prasītāju kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Edes Bērziņš, Annas Rubens un Ilzes Griķis pilnvarnieka zv. adv. M. Antona kasācijas sūdzību uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (725. l.)

47. 1934. g. 28. septembrī. Prasītāja Jēkaba Kaufmaņa pilnvarnieka zv. adv. M. Antona lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Jēkaba Kaufmaņa prasībā pret a. s. „Samuel Martin un Co Ltd" Anglijā, un atbildētājas a. s. „Samuel Martin un Co Ltd" pilnv. zv. adv. pal. A. Neuhausa paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors V. Bukovskis.

Senāts atrod: apgabaltiesa uz viņas spriedumā minēto apsvērumu un aprādīto datu pamata nākusi pie atzinuma, ka Vekseļu lik. 45. p. otrais teikums piemērojams tikai 2 gadījumos: kad ārzemēs izrakstīts vekselis ar samaksu Latvijā, un kad Latvijā izrakstīts vekselis ar samaksu ārzemēs; ka, no otras puses, saskaņā ar noteikumiem par naudu 10. p. piezīmi, aprēķins par ārzemju valūtā Latvijā noslēgtiem darījumiem izdarāms Latvijas naudā pēc darījumu slēgšanas dienas vidējā Rīgas biržas kursa.

Šajā gadījumā vekselis, kaut gan uz ārzemju valūtu, izrakstīts Latvijā, ar samaksu Latvijā; apgabaltiesa, atrodot, ka Veks. lik. 45. p. uz šo gadījumu nav attiecināms, atraidījusi prasību, kuŗa bija vērsta, saskaņā ar Veks. lik. 45. p., uz vekseļa valūtas aprēķināšanu pēc samaksas vieta sun dienas kursa. Savā kasācijas sūdzībā prasītājs atrod, ka 1922. g. noteikumi par naudu nav piemērojami šajā gadījumā, jo vekseļu likums ir speciāls, kāpēc arī visos uz vekseli attiecīgos gadījumos piemērojams vekseļu likums.

Prasītāja kasācijas sūdzība nepelna ievērību. Kā pareizi atzinusi apgabaltiesa, Vekseļu lik. 45. p. noteiktā redakcija neatļauj šaubīties, ka šajā pantā paredzētā pārrēķināšana domāta tikai minētos 2 gadījumos, bet nemaz ne katrā gadījumā, kad vekselis izrakstīts ārzemes valūtā. Speciāli likumi, par kuru atzīstams arī Vekseļu lik. 45. p., nepielaiž paplašinātu iztulkošanu. Pretēji prasītāja aizrādījumam viņa kasācijas sūdzībā, zem jēdziena „darījumi" par kuriem runā noteikumu par naudu 10. p. piezīme, saprotami netikai darījumi ar kauzālu pamatu, bet arī vekseļi, kā tas izriet no CL. 3027. p., kur vekseļi tieši atzīti par darījumiem. Tādēļ arī 1922. g. 3. augusta likums par naudu (10. p. 1. piezīme), uzsverot kursu, kas pastāvēja darījuma noslēgšanas dienā, un šajā ziņā paredzot Latvijā ārzemes valūtā noslēgtus darījumus ar samaksu Latvijā, piemērojams arī vekseļiem, kas izrakstīti Latvijā ārzemju valūtā ar samaksas vietu Latvijā (sal. arī Dr. Lēbera Tirdzniecības tiesību pārskata 178. lpp.). Pretēji prasītāja domām, frāze (Veks. nol. 45. p. 2. teik.) „. . . . . uzrādot tādus vekseļus, samaksai, Latvijā", taisni zīmējas vienīgi uz tajā pašā 2. teikumā minētām divām vekseļu katēgorijām, bet nevis uz vekseļiem, kas izrakstīti Latvijā ar samaksu Latvijā. Jāpiezīmē vēl, ka vekselis akceptēts tāpat arī Latvijā. Ar to atkrīt visi kasācijas sūdzībā minētie paskaidrojumi, kuros prasītājs apstrīd apgabaltiesas sprieduma pareizību. Atrodot tādēļ, ka prasītāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma. Senāts nolemj: prasītāja Jēkaba Kaufmaņa pilnvarnieka zv. adv. M. Antona kasācijas sūdzību, uz CPN. 387. p. pamata, atstāt bez ievērības. (920. l.)

48. 1934. g. 24. oktobrī. Kārļa Pētersona pilnvarnieka zv. adv. Trauciņa lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu Kārļa Pētersona sūdzībā par Rīgas apgabaltiesas Valkas apr. 2. iec. tiesu izpildītāja K. Lapiņa rīcību Kārļa Jēgera lietā ar Hildebertu Vimbe.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš, referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Tiesu palāta konstatējusi un sūdzētājs Pētersons neapstrīd, ka runā esošā lokomobile strīdā esošā laikā (1930. g. 30. jūlijā un 8. augustā: I 9,8) atradusies nevis sūdzētāja, bet kādas citas personas, kalēja Zauera, faktiskā valdīšanā. Pēc CPN. 1234., 1336. p. izpratnes (sk. Isačenko, Graždanskij process, 5. sēj. 639. lpp., 640. lpp. 2. pk.) jautājumā par to, vai sūdzētājs var aprobežoties ar sūdzību pēc CPN. 1095. p., jeb viņam jāceļ prasība pēc 1234. p., izšķirošs ir tas, vai priekšmets, kura izslēgšanu no aresta kā tās īpašumu prasa trešā persona (sūdzētājs Pētersons), atrodas viņas, trešās personas, faktiskā valdīšanā jeb nē. Turpretim, nekrīt svarā, vai šāds priekšmets atrastos paša parādnieka jeb kādas „citas" trešās personas (ne sūdzētājas) faktiskā valdīšanā. Tā tad sūdzētājs, kas pretendē uz īpašuma tiesībām uz aprakstīto priekšmetu, var aprobežoties ar vienkāršu sūdzību par tiesu izpildītāja rīcību (CPN. 1095. p.) vienīgi tajā gadījumā, kad strīda priekšmets atrodas viņa paša personīgā, faktiskā valdīšanā (detencijā). Turpretim, visos pārējos gadījumos, kad priekšmets atrodas vai nu parādnieka vai kādas „citas" personas faktiskā valdīšanā, pretendentam jāceļ prasība pēc CPN. 1234. p. Tāpēc, pretēji sūdzētāja Pētersona domām, nekrīt svarā vai šī „cita" persona (kalējs Zauers) lokomobili tur it kā sūdzētāja vārdā vai savā vārdā. Ja vien lokomobile atrodas šās „citas" personas faktiskā valdīšanā, tad jau skaidrs, ka ārējie apstākļi (faktiskā valdīšana) paši par sevi pietiekoši neleģitimē sūdzētāju-pretendentu par prezumptīvo īpašnieku attiecībā pret piedzinēju-prasītāju. Tāpēc arī sūdzētājam-pretendentam (Pētersonam), kas, neskatoties uz to, ka ārējie apstākļi viņu par prezumptīvo īpašnieku neleģitimē, tomēr vēlas panākt savas pretendētās īpašuma tiesības uz aprakstīto priekšmetu taisni attiecībā pret piedzinēju-prasītāju (Jēgeru), obligātoriski bija jāceļ 1234. pantā paredzētā intervencijas prasība pret piedzinēju-prasītāju (Jēgeru), parādnieku-atbildētāju (Vimbu) un faktisko valdītāju (Zaueri). Turpretim, vienkāršas sūdzības kārtībā (pēc 1095. p.) tādas sarežģītas juridiskas attiecības, kur būtu vēl sevišķi jānoskaidro sūdzētāja-pretendenta

attiecibas pret faktisko valdītāju (Zaueru), nav atrisināmas un izšķiramas. Vēl mazāk minētās juridiskās attiecības varētu izšķirt un noskaidrot tiesu izpildītājs, izpildot tiesas spriedumu par īpašuma tiesību atzīšanu uz strīda priekšmetu prasītājam (Jēgerim) un šā priekšmeta nodošanu viņam, resp. izņemšanu no „citas" personas (Zauera) faktiskās valdīšanas, kur sūdzētājs-pretendents (Pētersons) uz savu faktisko valdīšanu pat nevar atsaukties, bet pamatojas vienīgi uz savu juridisko (indirekto) valdīšanu. Tikai šādā šaurā nozīmē 1234. p. interpretācija saskan ar CPN. 1. pantā izteikto pamatpricīpu, ka ikviens strīds par civiltiesībām piekrīt tiesu iestāžu izšķiršanai. Tas ievērojams vēl vairāk runā esošā gadījumā, kur arests (un pie tam vēl jau 1925. g. 6. aprīlī) uzlikts taisni prasītāja (Jēgera) īpašuma prasības nodrošināšanai pret atbildētāju Vimbu, kāda prasība, kā *nenoliedz sūdzētājs Pētersons, galīgi piespriesta prasītājam (Jēgeram)*. Tādēļ izrādās par nepareizu sūdzētāja Pētersona, viņa kasācijas sūdzībā izvirzītais uzskats, it kā krītot svarā viņa pretendētā juridiskā (ne faktiskā) valdīšana, kāda, pēc viņa domām, esot devusi viņam tiesību aprobežoties ar vienkāršu blakus sūdzību pēc CPN. 1095. p.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav likumu pārkāpusi, kādēļ sūdzētāja kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Kārļa Pētersona pilnvarnieka zv. adv. Trauciņa, kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (268. l.)

49. 1934. g. 24. oktobrī. Mir. Artura Kārklīša mantojuma masas pilnvarnieka zv. adv. pal. Branta lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu mir. Artura Kārklīša mant. masas prasībā pret Ērģemes patērētāju biedrību „Dzimtene".

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pretēji prasītājas domām, Tiesu palātai bija pietiekošs pamats prasību par 4 prasības rakstā minētiem vekseļiem atraidīt, atzīstot lietu par res judicata. Pēc CPN. 1021. p., spriedums stājas spēkā tikai uz strīdamo priekšmetu, kuru prasa un apstrīd tās pašas prāvnieku puses un uz tā paša pamata. Pie tam nemaz nekrīt svarā, vai jaunajā lietā tie paši parti uzstājas tajā pašā procesuālā lomā kā iepriekšējā lietā, ja vien pārējie procesuālie momenti sakrīt. Tāpēc, ja pirmajā prasības lietā toreizējam prasītājam piespriests viņa prasījums pēc 4 vekseļiem, tad toreizējais atbildētājs nevar celt prasību pret toreizējo prasītāju (vekseļkreditoru) par tās pašas vekseļsummas pēc tiem pašiem vekseļiem piespriešanu viņam atpakaļ un šajā otrā lietā celt iebildumus pret tiem pašiem vekseļiem. Šajā ziņā Kr. Senāts (CKD. 1879./87., Barmaka lietā) atzinis, ka „atbildētājam, pret viņu celtās prasības atspēkošanai, jāiesniedz visi viņa rīcībā esošie pierādījumi; pēc sprieduma, kas stājies likumīgā spēkā, atbildētājs var izlietot pirmajā lietā neiesniegtos pierādījumus vienīgi lūgumā par sprieduma pārspriešanu, ja šāds pierādījums nav bijis viņam pirms sprieduma, vai pazaudēts un atrasts pēc sprieduma taisīšanas (CPN. 891., 893., 894., 794. p.), bet atbildētājam uz jaunatklāto pierādījumu pamata, nekad nav tiesības celt pret prasītāju prasību par tās summas piespriešanu viņam atpakaļ, kuŗa no viņa piespriesta". Piekrītot šim spriedumam, Isačenko (Graždanskij process, 3. sēj. 258. lpp., pie CPN. 589. p.) izteicas tā: „Действительно, если я, в иске, пред'явленном против меня, не опровергну так или иначе право истца на иск, то уже, конечно, не имею права пред'являть вновь иск о признании того права недействительным. Если допустить противное, то нет принципа законной силы решения: сегодня за мною признают известное право, а завтра, по иску ко мне моего ответчика это право непризнается принадлежащим мне; *после завтра я опять пред'являю иск, и суд опять признает это право моим*, и т. д. без конца. В чем бы заключалась сила решения и его безповоротность?". Tā tad, atraidot prasību par minētiem 4 vekseļiem, Tiesu palāta nav pārkāpusi CPN. 1021. p. Kas attiecas uz vekseli par

Ls 3000, pēc kuŗa šī summa piespriesta no tagadējā prasītāja „Konzumam", tad tagadējais prasītājs prasību kvalificē vai nu kā „vērtības atlīdzināšanas" prasību (I, 1), vai kā pamatotu uz „aizdevumu" (I, 13 o. p. un kasācijas sūdzībā). Kvalifikācija „vērtības atlīdzināšana" nekā nedod, ja nav aizrādīts uz pašu pamatu. Bet arī prasītāja uzturētā konstrukcija par „aizdevumu" nav nopietni ņemama. Aizdevuma priekšmets var būt tikai atvietojama manta. Vekselis, saprotams, nav atvietojama manta. Ja prasītājs domā patapināšanas darījumu (commodatum), tad prasība attiecībā uz vekseli par Ls 3000,— atzīstama vispār par priekšlaicīgu aiz apgabaltiesas spriedumā minētiem iemesliem. Bet, neatkarīgi no tā, Tiesu palātai bija arī tiesība prasību šajā daļā atzīt par nepamatotu pašā pamatā, atsaucoties uz to, ka tagadējais prasītājs nav lietā par „Konzuma" prasību pēc minētā vekseļa par Ls 3000 pieaicinājis tagadējo atbildētāju kā 3. personu un vispār nav cēlis iebildumus (par vekseļa bezvalūtību) pret „Konzumu". Gan 3. personas pieaicināšana procesā ir tiesība, bet ne pienākums, kuŗam korespondētu kādas subjektīvas tiesības, bet tomēr tas ir pienākums „pret sevi pašu", kas nozīmē, ka ja kāds šādu „pienākumu pret sevi pašu" neievēro, tad tas zaudē zināmu labumu un pasliktina savu paša juridisko stāvokli. Kur procesuālais likums dod partam zināmus procesuālus līdzekļus un tiesības, tur partam, to neizlietošanas gadījumā, jārēķinājas ar zināmām nelabvēlīgām sekām, kas var atsaukties un izteikties netikvien tajā pašā procesā, bet arī varbūtējās tālākās prāvās; šajā ziņā tiesība izlietot procesuālu līdzekli, tajā pašā laikā satur sevī arī pienākumu šo līdzekli izlietot. Tāpēc, ja tagadējais prasītājs savā laikā, „Konzuma" prasības lietā pret viņu, nebija tagadējo atbildētāju pieaicinājis kā 3. personu un pret „Konzumu" nekādus iebildumus nav cēlis, pielaižot tādā kārtā spriedumu pret sevi un nedodot tagadējai atbildētājai procesuālo iespēju tai prasības lietā piedalīties, tad tagadējam prasītājam nav tiesības uz minētā, „Konzumam" par labu notikušā, sprieduma pamatot savu tagadējo prasību. Minētais spriedums nav tagadējai atbildētājai saistošs un tos iebildumus pret tā sprieduma pamatā esošo vekseli, kuŗus tagadējais prasītājs tomēr nebija cēlis „Konzuma" prasības lietā, viņš nevar likt tagadējās prasības pamatā, kur tagadējai atbildētājai pats prasītājs netikvien nav atļāvis laikā celt iebildumus pret „Konzumu", bet pats vispār iebildumus pret „Konzuma" prasību nav cēlis. Tāpēc Tiesu palātai bija pietiekošs iemesls atraidīt prasību arī attiecībā uz minēto vekseli par Ls 3000 nemaz nepārkāpjot CPN. 755. p., nedz kādu citu pantu noteikumus par 3. personas pieaicināšanu lietā.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka prasītāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: mirušā Artura Kārklīša mantojuma masas pilnvarnieka zv. adv. p. Branta kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (368. l.)

50. 1934. g. 24. oktobrī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu Ābrāma Ribakova un Pēteŗa Ozoliņa sūdzībā par Rīgas notāra E. Brikovska rīcību viņu, Ribakova un Ozoliņa, miera līguma lietā.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pēc CPN. 1480. p., izlīgumi noslēdzami: 1) ar aktu, kas apliecināms pie notāra vai miertiesneša, un 2) iesniedzot izlīguma lūgumu vai sastādot izlīguma protokolu. Tā tad izlīguma lūgums (par kādu runā arī turpmākie 1481.—1483. p.) nav akts, bet procesa papīrs, iesniegums, kas, kā visi pārējie procesa papīri (iesniegumi, lūgumi), saskaņā ar CPN. 967. p., apliekami ar zīmognodevu pēc Rīkoj. par zīmognod. 1. p. 1. pk. un 16. p. 1. pk. ar vienkāršu zīmognodevu. Nodokļu departaments nenoliedz, ka runā esošais dokuments taisni nav CPN. 1480. p. 1. pktā minētais izlīguma akts, kādu vien paredz Rīk. par zīmognod. 39. p. 1. pkts, un kāds būtu apliekams ar proporcionālu zīmognodevu. Izlīguma lūgums obligātoriski apliecināms pie notāra vai miertiesneša (CPN. 1482. p.), bez kā tiesa vispār izlīguma lūgumu neapstiprina (1483. p). Izlīguma lūgums, kā procesa papīrs, taisni pēc Nodokļu departamenta minētā Senāta

CKD. sprieduma (31./774.), nav apliekams ar proporcionālo zīmognodevu, jo izlīguma lūgums nav „patstāvīgs dokuments", kāds būtu apmaksājams ar proporcionālo zīmognodevu. Pretēji Nodokļu departamenta domām, arī Rīkoj. par zīmognod., tāpat kā krievu ustavs, ar nodevu apliek rakstus, aktus un dokumentus, bet nevis pašus darījumus it kā neatkarīgi no rakstiskas formas. Tāpēc kontrahentu minētais Kr. Sen. CKD. *spriedums* (sk. *Aņisimova, Ustav o gerbovom sbore, pie* 14. p. 2. pk. 19. lapp.; piez. lit. „b"), pēc kuŗa izlīguma lūgumi nav ar proporcionālo zīmognodevu apliekami, pilnā mērā piemērojams.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta gala atzinumā nav pārkāpusi Nodokļu departamenta aprādīto likumu, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (392. l.)

51. 1934. g. 24. oktobrī. Antona Radzeviča pilnvarnieka zv. adv. E. Rozenberga lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Barbaras Šnitkov prasībā pret Antonu Radzeviču.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: apsveŗot lietas juridisko pusi, Tiesu palāta šajā alimentu lietā ir izšķīrusi pozitīvi jautājumu par to, vai, likumīgai laulībai pastāvot, paternitātes jautājumu var izšķirt saskaņā ar bērna reālām interesēm alimentācijas ziņā, nodibinot bērna īsto tēvu apstākļos, kad bērna likumīgi prezumējamais tēvs ir nezināmā prombūtnē. Pie tam Tiesu palāta atrod, ka no sociāli-politiskā viedokļa būtu nepielaižami liegt bērnam uzturu no īstā tēva, kad viņa likumīgais tēvs viņam faktiski neeksistē, un ka vienīgais ierobežojums šajā ziņā varētu būt princips, ka likumīgā tēva stāvokli nedrīkst aizskārt *un diskreditēt ar sievas ārlaulības attiecībām, par ko tomēr nevarot būt runas* gadījumā, kad likumīgais tēvs ir nezināmā prombūtnē. Tādēļ Tiesu palāta nākusi pie atzinuma, ka konkrētā lieta ir izspriežama uz LCL. 132[4]. p. un nevis uz 172. p. pamata, jo prasītājas likumīgais vīrs ir nezināmā prombūtnē. Šādi Tiesu palātas apsvērumi tomēr nav atzīstami par pareiziem. Senāts jau ir paskaidrojis (Sen. CKD. 32./1596.), ka šādas prasības, kaut tajās jautājums grozās ap alimentiem, īstenībā iziet uz bērna atzīšanu par nelikumīgi dzimušu, kāda prasība nav iespējama nedz no bērna, nedz no viņa mātes. Pēc Tiesu palātas domām krīt svarā vienīgi princips par tēva stāvokļa labās slavas nodrošināšanu. Īstenībā jautājums grozās ap bērna dzimts stāvokļa tiesībām, kuŗas likums aizsargā vispārības labā; šajā ziņā likuma mērķis ir stabilizēt pilsoņu dzimtsstāvokli, un taisni publisko interešu labā neviens no šīm tiesībām nevar atteikties, kaut arī mantiskā ziņā tas viņam izliktos izdevīgi (Kr. Sen. CKD. 4./1901. g. spried.). Ja bērns, kas dzimis likumīgai laulībai pastāvot, ir atzīstams par likumīgi dzimušu, tad iekams likuma prezumpcija nav apgāzta ar tiesas spriedumu uz vīra vai viņa mantnieku prasības pamata, Tiesu palātai nav pamata piemērot šādam bērnam noteikumus par ārlaulības bērniem (Kr. Sen. CKD. 49./97. g. spried.). Pēc CPN. 1348. un 1352. p. (1914. g. red.) tiesības pieteikt strīdu pret bērna likumību ierobežota ar aprādītos pantos minētām personām (Sen. CKD. 32./1596.). Tādēļ prasītājai taisni nav tiesības iekustināt jautājumu tiesā par viņas bērna piedzimšanu ārlaulībā. Minētie apcerējumi pilnā mērā attiecināmi arī uz civiltiesisko stāvokli Latgalē, jo LCL. 119. un 132[4]. p. pēc būtības atbilst CL. 132., 167. un 168. pantam, un sevišķi CPN. 1468. (1348.) p., ir piemērojams arī Latgalē. Nākot pie pretējiem atzinumiem, Tiesu palāta ir pārkāpusi CPN. 1468. (1348) p. un 816. p.

Atrodot tādēļ, ka jau pielaisto CPN. 1468. (1348.) un 816. p. pārkāpumu dēļ Tiesu palātas spriedums nav uzturams spēkā, Senāts, neielaižoties pārējo kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolemj: Tiesu palātas 1931. g. 22. aprīļa spriedumu atcelt CPN. 1468. (1348). p. un 816. p. pārkāpumu dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izspriešanai no jauna citā tiesnešu sastāvā. (411. l.)

52. 1934. g. 24. oktobrī. Prasītāja Jāņa Cepļa pilnvarnieka zv. adv. Buševica lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Jāņa Cepļa prasībā pret Jāni Cepli.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: prasītājs savā kasācijas sūdzībā apstrīd Tiesu palātas spriedumu vienīgi tajā ziņā, ka tos uztura izdevumus, kuŗus pēc Tiesu palātas konstatējuma sedzis nogalinātais dēls, Tiesu palāta bez pamatota iemesla neesot piespriedusi no atbildētāja pilnā apmērā, bet tikai $^1/_4$ daļā; jo, ja prasītājam bez nogalinātā dēla vēl esot trīs meitas, kuŗu pienākums būtu tāpat uzturēt savu tēvu, tad tomēr Tiesu palāta neesot šajā lietā konstatējusi, ka prasītāja pārējie bērni būtu bijuši spējīgi Tiesu palātas nodibinātā apmērā piedalīties prasītāja uzturēšanā.

Šis prasītāja aizrādījums nepelna ievērību. Pats prasītājs atsaucas uz CL. 209. p. (1928. g. redakcijā Lkr. 122), bet saskaņā ar šo pantu vecāku uzturēšana gulstas uz visiem bērniem vienlīdzīgās daļās, un tikai tajā gadījumā, kad bērnu mantas stāvoklis ir nevienlīdzīgs, apgādāšanas dalības apmērs nosakāms samērā ar katra bērna mantas stāvokli. Tādēļ arī prasītājam, ja tas atrada, ka nogalinātā dēla mantas stāvoklis bija labāks par pārējo bērnu mantas stāvokli un pēdējo mantas stāvoklis ir tāds, kas tiem nedod iespēju piedalīties tēva uzturēšanā, vajadzēja šos apstākļus pierādīt. Kamēr šie apstākļi no prasītāja puses nebija pierādīti, Tiesu palāta varēja vadīties no prezumpcijas, ka visiem prasītāja bērniem jāpiedalās līdzīgās daļās tēva uzturēšanā. Prasītājs savā kasācijas sūdzībā pat neaizrāda, ka pārējie bērni pēc sava mantas stāvokļa nevarētu piedalīties viņa uzturēšanā. Sakarā ar to Tiesu palāta varēja nākt pie sava tālākā atzinuma, ka prasītājam ir tiesība prasīt zaudējumus, kas viņam cēlušies ar dēla-uzturētāja nāvi tikai tajā daļā, kādā daļā nogalinātā dēla pienākums bija piedalīties tēva uzturēšanā, saskaņā ar CL. 209. p. noteikumiem. Prasītājs savas tiesības uz uzturu sakarā ar sava dēla nonāvēšanu no atbildētāja puses visā prāvas gaitā bija pamatojis vienīgi uz CL. 4557. p., kādēļ, izšķiŗot jautājumu, vai prasītājam ir tiesība, un kādā mērā, prasīt no atbildētāja uzturu, Tiesu palāta varēja vadīties no CL. 4557. p. noteikumiem, pēc kuŗiem tikai tajā gadījumā, ja mirušam bija pienākums kādu uzturēt, šis pienākums pāriet uz to, kas tam sagādājis nāvi. Cik liels bija mirušā pienākums piedalīties prasītāja uzturēšanā, to savukārt nosaka CL. 209. p., uz kuŗu Tiesu palāta arī pamato savu atzinumu par atbildētāja pienākuma apmēru.

Aiz aprādītiem apsvērumiem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi kasācijas sūdzībā aprādītos likuma noteikumus, Senāts nolemj: Jāņa Cepļa pilnvarnieka zv. adv. A. Buševica kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (427. l.)

53. 1934. g. 24. oktobrī. Prasītāja Augusta Ozoliņa pilnvarnieka zv. adv. K. Trauciņa lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Augusta Ozoliņa prasībā pret Elīzabeti Ripa u. c.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: Tiesu palāta atraidījusi prasību aiz tā iemesla, ka dāvinājuma objekta vērtība 1922. g. bijusi lielāka par Ls 300,—, kādēļ pats dāvinājuma līgums bijis jāslēdz pie notāra notāriālā kārtībā, un ka tāpēc esot nederīgs pagasttiesā noslēgtais līgums. Pretēji prasītāja paskaidrojumiem viņa kasācijas sūdzībā, no tā vien, ka Not. nol. 280. p. neparedz, ka Vidzemes zemniekiem dāvināšanas līgumi, kuŗu objekta vērtība pārsniegtu 15 rubļus (ar 1924. g. 22. marta likumu Ls 15, Lkr. 52) būtu slēdzami notāriālā kārtībā, vēl neizriet, ka Vidz. zemn. lik. 1024. p. jau būtu atcelts ar tiesu reformu ievešanu 1889. g., jo šis pants ir atcelts tikai ar 1934. g. 28. jūlija likumu (Lkr.217). Attiecībā uz atdāvinātā objekta vērtību Tiesu palāta pareizi aizrāda, ka no svara būtu objekta vērtība dāvināšanas laikā (1922. g.), un ka uz šo gadījumu nav attiecināms 1924. g. likums (Lkr. 52) par Krievijas rubļa pārrēķināšanu latos. Tomēr kādā kārtībā

Krievijas rublis 1933. g. būtu pārrēķināms latos, to Tiesu palāta savā spriedumā nepaskaidro, lai gan no svara bija nodibināt, kāda bija objekta vērtība Krievijas rubļos, vai arī šo rubļu ekvivalents Latvijas valūtā, jo no tā tieši atkarājas, vai līgums bija slēdzams pagasttiesā vai pie notāra. Tiesu palāta savā spriedumā gan aizrāda, ka objekta vērtība esot Ls 1000, jo par tādu summu pats prasītājs esot novērtējis šo prasību, bet tas vien, ka šī prasība novērtēta par Ls 1000, vēl nenorāda, ka atdāvinātā objekta vērtība 1922. g. būtu bijusi Ls 1000, jo prasība celta 1930. gadā. Tiesu palāta savā spriedumā nepareizi aizrāda, it kā pats prasītājs būtu piekritis, ka jau 1922. g. minētie „rubļi" būtu pielīdzināmi latiem, jo savā paskaidrojumā uz apellācijas sūdzību prasītājs aizrāda tikai uz dažādiem rubļa aprēķināšanas variantiem, bet par pareizu prasītājs uzskata to variantu, pēc kuŗa rubļa vērtība latos būtu noteicama salīdzinot rubļa pirktspējas ar lata pirktspējām. Ar to Tiesu palāta savā spriedumā ir pielaidusi motīvu nepareizību un nepilnību, ar ko pārkāpusi CPN. 816.p.

Tā kā šajā gadījumā dāvinājuma objekta vērtībai ir izšķiroša nozīme, tad Tiesu palātas spriedums jau minēto pārkāpumu dēļ vien nav uzturams spēkā, kādēļ, neielaižoties pārējo kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1931. g. 9. jūlija spriedumu CPN. 816. p. pārkāpumu dēļ atcelt un šo lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā tiesnešu sastāvā. (435. l.)

54. 1934. g. 24. oktobrī. Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par mir. Malvīnes Svinkovskas mantnieku apstiprināšanu mantojuma tiesībās.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: pretēji Tiesu palātas domām, no tā apstākļa, ka apdrošināšanas sabiedrība paziņojusi, ka immobils apdrošināts par Ls 24.000, bet apdrošināšanas novērtējums no sabiedrības īpaši nav izdarīts, vēl neizriet, ka Tiesu palāta vispār varēja neņemt vērā pašu apdrošināšanas summu kā likumīgu taksāciju. Apdrošināšanas summa parasti sakrīt ar apdrošināmā novērtējumu (sk. Dr. A. Lēbera Tirdzn. tiesību pārskata 430. lpp.), un apdrošināšanas summa taisni nedrīkst pārsniegt apdrošināšanas novērtējumu. Tādēļ, ja apdrošināšanas sabiedrība immobili īpaši nav novērtējusi, viņa taisni ir piekritusi apdrošināšanas summai kā apdrošinājuma novērtējumam. Noraidot jebkādu nozīmi apdrošināšanas summai, un atsakoties no šās summas kā likumīgas taksācijas, Tiesu palāta savos atzinumos pielaiž motīvēšanas nepareizību, pārkāpjot arī Nod. nol. (1914. g.) 231. p., kādēļ viņas lēmums šā likuma panta un CPN. 816. p. pārkāpuma dēļ nav uzturams spēkā.

Teikto vērā ņemot, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1931. g. 22. oktobŗa lēmumu atcelt CPN. 816. p. pārkāpuma dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izlemšanai no jauna citā tiesnešu sastāvā. (529. l.)

55. 1934. g. 24. oktobrī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par Augusta Mierkalna nekustamas mantas pārdošanu publiskā izsolē un naudas sadalīšanu starp viņa kreditoriem un Pēteŗa Zībiņa paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pretēji Nodokļu departamenta domām, Rīk. par zīmognod. 67. p. 4. pk., runā par privātiem dokumentiem, t. i. par tādiem, kuŗi vai nu vispār sastādīti bez kaut kādas amatpersonu piedalīšanās, vai kuŗos tikai apliecināti kontrahentu paraksti, Notār. nolik. 133. p. un turpm. pantu izpratnē. Šajos gadījumos atbildīgi par attiecīgo zīmognodevas samaksu vienīgi paši kontrahenti, bet nevis amatpersonas, kas bija apliecinājušas tikai kontrahentu parakstus. Tupretim amatpersonas gan atbild par zīmognodevu attiecīgo samaksu Rīkoj. par zīmognod. 4. p. 1. pk. paredzētos gadī-

jumos, t. i. par publisku dokumentu (Notār. nolik. 282. p., Rīkoj. par zīmognod. 91. p.) apmaksu ar zīmognodevu, un proti, kad dokuments sastādīts notāriālā kārtībā (Notār. nolik. 280. p.), vai kad dokuments uzrādīts apliecināšanai (Notār. nolik. 146., 282. p. izpratnē). Tā tad runā esošais dokuments, kur notārs tikai apliecinājis kontrahentu parakstus, attiecināms uz privātiem dokumentiem, par kuru apmaksu ar zīmognodevu amatpersonas neatbild (Sen. CKD. 32./905.; sk. arī 30./813.; 27./148.). Nodokļu departamenta minētais Rīkoj. par zīmognod. 67. p. 5. pk. nepielaiž argumentum e contrario, it kā tajā izpratnē, ka par privāta dokumenta, kurā notārs apliecina parakstus, neapmaksu ar zīmognodevu notāram būtu jāmaksā zīmogsods. Tāpat neattaisno Nodokļu departamenta uzskatu viņa minētie 3., 4., 104. p., jo jēdziens „pieņemšana" nezīmējas uz notāra darbību, kad viņš apliecina parakstus uz viņam šajā nolūkā iedotā dokumenta. Pretēji Nodokļu departamenta domām, jēdzienu „pieņemt" nevar tulkot „paplašināti" jau tāpēc vien, ka uz vispārējā pamata fiskālie likumi iztulkojami taisni visšaurākā izpratnē.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi Nodokļu departamenta minētos likuma noteikumus, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas dūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (559. l.)

56. 1934. g. 25. oktobrī. Teodora Saulīša lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Annas Kokins prasībā pret Teodoru Saulīti.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: Tiesu palāta atzinusi atbildētāju par prasītājas ārlaulības bērna tēvu uz tā pamata, ka partu starpā 1926. gadā notikuši miesīgi sakari, un ka atbildētājs sevi atzinis par prasītājas bērna tēvu. Atbildētāja atsaukšanos uz exceptio plurium, un šā iebilduma pierādīšanai ar lieciniekiem aprādītos konstatējumus par prasītājas sakariem ar citiem vīriešiem, Tiesu palāta nav ņēmusi vērā un nemaz nav apspriedusi uz tā pamata, ka šie apstākļi neatsvabina atbildētāju no bērna tēva pienākumiem, jo viņš pats ir atzinies par bērna tēvu. Tiesu palāta šajā ziņā gan atsaucas uz Sen. CKD. 1929. g. 857. spried., kur šis princips uzsvērts, bet Tiesu palāta nav ievērojusi, ka šis Senāta paskaidrojums ir dots par CL. 165. p., kurš Latgalē nav spēkā. Senāta CKD. 1929. g. 857. spried. pamatojas uz tiesu prakses interpretāciju, pēc kuras CL. 165. p. pielaiž paternitātes konstatēšanu ar diviem apstākļiem: a) ar paternitātes labprātīgu atzīšanu, b) ar miesīgiem sakariem ar ārlaulības bērna māti kritiskā periodā (Cvingmaņa VII, 1242.). Tā tad Tiesu palātas viedoklis būtu gan pareizs no CL. 165. p. ieņemtā stāvokļa paternitātes pierādīšanas ziņā, kāds pants taisni pielaiž paternitātes atzīšanu, bet Tiesu palātas uzskats nav pareizs no LCL. viedokļa, jo X sēj. 1. d. ārlaulības bērna atzīšanu no viņa tēva puses neparedz, un likumdevējs taisni ar nodomu nav ievedis atzīšanas institūtu (sal. Šeršeņevičs, Civīltiesību kurss, 661. lpp.; A. Būmanis, Ārlaul. bērns un viņa māte, 56.—57. lpp). Tupretim exceptio plurium, par kuru X sēj. 1. d. neuzrāda konkrētus noteikumus, ir uzskatāms par piemērojamu arī Latgalē, izejot no tā, ka, ja daba vispār paternitāti slēpj, prezumējamo paternitāti var apgāzt, ja pierāda sakarus ar vairākiem vīriešiem, ar ko prezumējamai paternitātei nav vairs droša pamata. Šādā nozīmē exceptio plurium piemēroja pēc X sēj. 1. d. arī bij. Kriev. Senāta prakse (sal. Tjutrjumov, Civīllik. projekts, 1910. g. 356. lpp., paskaidr. pie 436. p.). Tādos apstākļos Tiesu palātai bija jāņem stāvoklis atbildētāja iekustinātā jautājumā par prasītājas sakariem ar citiem vīriešiem un bija jāapsver atbildētāja liecinieku izteicienu nozīme. Jau tādēļ vien Tiesu palātas spriedums CPN. 816. p. pārkāpuma dēļ nav uzturams spēkā.

Teikto vērā ņemot, un neielaižoties pārējo kasācijas sūdzībā aprādīto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1931. g. 6. maija spriedumu atcelt CPN. 816. p. pārkāpuma dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izspriešanai no jauna citā tiesnešu sastāvā. (329. l.)

57. 1934. g. 25. oktobrī. Madaļas Broks pilnvarnieka zv. adv. Tomsona lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Madaļas Broks prasībā pret Jāni Broku un cit.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors M. Čakste.

Senāts atrod: Senāts jau ir paskaidrojis (Sen. CKD. 28./391.), ka par „trešām personām" 1924. gada 20. jūnija likuma par īpašuma tiesībām uz piešķirtām šņoņu zemēm (Lkr. 97) 18. panta nozīmē uzskatāmas tādas personas, kuŗas nepieder pie šajā likumā minētām „ieinteresētām personām", t. i. pie pusēm un personām, kuŗas bija iesniegušas sūdzības (minētā lik. 8. un 9. p.), resp. tikai tādas personas, kas nebija piedalījušās akta sastādīšanā un nebija minētas pašā aktā. Tiesu palāta šajā gadījumā atzina par pierādītu, ka prasītāja bija iesniegusi sūdzību par mērnieka sastādīto aktu šņoņu zemju komisijai, un tādēļ viņas atzinums, ka prasītāja nepieder pie trešām personām likuma 18. panta nozīmē, pilnīgi saskan ar jau minēto Senāta spriedumu. Tādēļ prasītājai nav tiesības prasības ceļā atspēkot šņoņu zemju komisijas lēmumu. Līdz ar to atkrīt arī kasācijas sūdzības otrais punkts, jo, ja prasītājai vispārīgi nav tiesības uz šo prasību, tad tiesai nebija pienākuma pārbaudīt prasītājas uzdotos pierādījumus. Tādējādi Tiesu palāta nav pārkāpusi kasācijas sūdzībā minētos likumus, kādēļ kasācijas sūdzība atraidāma.

Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: prasītājas Madaļas Broks pilnvarnieka zv. adv. Tomsona kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. panta pamata, atstāt bez ievērības. (364. l.)

58. 1934. g. 25. oktobrī. Atbildētājas Vispārējās apdrošināšanas sab-bas nelaimes gadījumos pilnvarnieka Kārļa Zemola lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Pēteŗa Pilkas prasībā pret Vispārējo apdrošināšanas sab-bu nelaimes gadījumos.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: apgabaltiesas atzinums par to, ka nav pamata apšaubīt ekspertu lietpratību un viņu atzinumu pareizību, un ka tādēļ otrreizēja ekspertīze nav vajadzīga, attiecas uz lietas faktisko pusi un tādēļ nav pārbaudāms kasācijas kārtībā, ar ko atkrīt visi kasācijas sūdzības iesniedzējas paskaidrojumi, kuŗos viņa aizstāv viedokli, ka jauna ekspertīze bija vajadzīga tādēļ, ka ekspertu atzinums nesaskan ar atbildētāja iesniegtiem ārstu atzinumiem; šiem pēdējiem, kā ārpus tiesas dotiem, apgabaltiesa varēja nepiedot izšķiŗošu nozīmi. Atkrīt arī kasācijas sūdzības iesniedzējas iebildumi pret apgabaltiesas konstatējumu, ka eksperti iepazīstināti ar lietas apstākļiem, kāds konstatējums lidzīgā kārtā nav pārbaudāms kasācijas kārtībā. Beidzot, apgabaltiesa pareizi arī nav piešķīrusi nozīmi atbildētājas aizrādījumam, ka prasītāja izpeļņa nav samazinājusies. Apgabaltiesa pamatoti aizrāda uz to, ka, saskaņā ar lik. par algoto darbinieku apdrošināšanu (Lkr. 1927. g. 91) 17. p., izmaksājamās pensijas apmērs nosakāms tikai samērā ar zaudētām darba spējām (kuŗas konstātējamas šajā likumā aprādītā kārtībā), un nav atkarīgs no tā, vai cietušais pēc nelaimes gadījuma saņem agrāko algu. Šo likuma noteikumu nevar grozīt Darba aizsardzības departaments un Sociālās apdrošināšanas nodaļas izdotie noteikumi („Vald. Vēstn." 1929. g. 64. num.), kuŗi (4. p.) jautājumu par cietušā darba spēju zaudēšanu nostāda atkarībā no tā, vai viņš var vai nevar iegūt to peļņu, kuŗu viņš dabūjis pirms darba spēju bojājuma, kādam apstāklim konkrētos gadījumos var būt nejaušības raksturs un nav vērā ņemams kā likumā neparedzēts.

Atrodot tādēļ, ka atbildētājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Vispārējās apdrošināšanas s-bas nelaimes gadījumos pilnvarnieka Zemola kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības. (1527. l.)

59. 1934. g. 26. oktobrī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu par mantojuma nodokļa un soda naudas aprēķināšanu no mir. Helenes Beļajevs atstātās mantas.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: kasācijas sūdzības robežās Senātam jāizšķir vienīgi jautājums, pēc kādiem noteikumiem aprēķināmi runā esošo nekustamo mantu apgrūtinošie hipotēkāriskie parādi Kr. c. rbļ. 1279,77 kap. apmērā. Pēc Nodokļu departamenta pareizā aizrādījuma, 1922. g. 14. *februāra rīkojums* („V. V." 39. *num.*) *nav piemērojams. Rīkojums* zīmējas uz zelta franka kursiem nodokļa aprēķināšanai, kas paredzēts noteikumos par nekustamas mantas atsavināšanu un apgrūtināšanu un izdots uz minēto noteikumu 12. un 14. p. pamata. Tā tad, rīkojumā paredzētie zelta franka kursi nav attiecināmi uz runā esošo gadījumu, kur jautājums grozās ap hipotēkārisko parādu aprēķināšanas kursu, kuŗi apgrūtina mantojumā ietilpināto nekustamo mantu, mantošanas nodokļa ņemšanai. Nodokļu departaments šajā ziņā pareizi piemēro taisni 1920. g. 18. marta likumu (Lkr. 181), kas taisni noteic, pēc kāda kursa jāaprēķina krievu rubļos pirms 1918. g. 1. janvāŗa noslēgtie parāda darījumi, tā tad arī hipotēkas, un proti pēc kursa: 1 Latv. rub. = 1,5 kr. c. rub. (4. p. „a" pkts), kas par hipotēkārisko parādu summu Kr. c. rub. 1279,77 kap. sastāda Nodokļu departamenta aprēķināto summu Ls 17,06. Tāpēc tikai šā pēdējā summa atskaitāma no nekustamas mantas vērtības.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta, piemērojot 1922. g. 14. februāŗa rīkojumu, pārkāpusi kā šo rīkojumu, tā arī 1920. g. 18. marta likuma 4. p. „a" pktu un CPN. 816. p., kādēļ viņas lēmums atceļams, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1930. g. 18. decembŗa lēmumu 1922. g. 14. februāŗa rīkojuma („Vald. Vēstn." 39. num.), 1920. g. 18. marta likuma (Lkr. 181) 4. p., CPN. 816. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā. (239. l.)

60. 1934. g. 26. oktobrī. Prasītāja Jāņa Pudersella pilnvarnieces zv. adv. G. Hilmans lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Jāņa Pudersella prasībā pret Johanu *Putniku.*

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors V. Bukovskis.

Izklausījusi atbildētāja pilnvarnieka zv. adv. Millera paskaidrojumus, Senāts atrod: Tiesu palāta uz viņas spriedumā minēto apsvērumu un aprādīto datu pamata, sevišķi ņemot vērā nopratināto liecinieku liecības, konstatējusi, ka atbildētājs, uzticēdamies brālim Henrikam Putnikam, izdevis beznaudas obligāciju uz viņa vārda, kādu obligāciju tas, pretēji norunai, nebija atdevis atbildētājam atpakaļ; ka atbildētāja brālis Henriks Putniks liecinieku klātbūtnē tieši atzinis, ka obligācija pieder atbildētājam, un solījis aizbraukt uz Rīgu, lai dzēstu obligāciju, bet vēlāk to izlietojis savām vajadzībām, ieķīlājot obligāciju kādā Igaunijas bankā; ka atbildētājs bijis turīgs mājsaimnieks, kas *brālim Henrikam Putnikam atkārtoti izpalīdzējis ar naudu, bet Henrikam Putnikam* līdzekļu nav bijis, un ka pēc lietas apstākļiem ir ticams, ka prasītājs zinājis par Henrika Putnika noziedzīgo darbību ar runā esošo obligāciju. Šādi Tiesu palātas konstatējumi attiecas uz lietas apstākļu iztirzāšanu pēc būtības un nav pārbaudāmi kasācijas kārtībā. Ar to atkrīt visi prasītāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā, jautājumā par obligācijas bezvalūtību. Tiesu palātas konstatējumu par prasītāja ļaunticību prasītājs savā kasācijas sūdzībā nav apstrīdējis. Izejot no šiem konstatējumiem, Tiesu palāta varēja nākt pie atzinuma, ka atbildētājam, pēc lietas apstākļiem, bija tiesība pret tagadējo prasītāju, kā ļaunticīgu obligācijas turētāju, aizstāvēties ar ierunām, kas atbildētājam piekrita pret pirmo obligācijas nominālo kreditoru, savu brāli Henriku Putniku, kaut arī obligācija tagadējam prasītājam nonākusi ar blanko cesiju. Pretēji prasītāja domām, CL. 3122., 3123. un 3127. p. noteikumi nav obligācijām, kaut arī blanko cedētām, piemērojami, jo minētie CL. panti runā par uzrādītāja papīriem, attiecībā uz kuŗiem ir spēkā CL. 3125. p. noteikums, ka uzrādītāja papīra parādnieks nevar celt pret uzrādītāju nekādas ierunas, kuŗas viņam būtu bijušas tiesības celt pret pirmo vai kādu turpmāko šā papīra turētāju; tāpat arī uzrādītāju papīra parādniekam nav tiesības *izvairīties no savas saistības izpildīšanas, aizbildinoties ar to,* kādā kārtā vai par kādu cenu papīra turētājs šo papīru ieguvis. Šajā gadījumā, turpretim, prasība celta ne

uz uzrādītāja papīra pamata, bet uz obligācijas (t. i. rektapapīra) pamata, kaut arī pēdējā cedēta blanko. Attiecībā uz tādu parādrakstu un tā cesiju ir spēkā CL. 3480. p. noteikums, uz kuŗu pamatots arī Tiesu palātas spriedums un pēc kuŗa parādnieks — principā — var celt pret cesionāru nevien visas savas ierunas pret viņu pašu, bet arī tās ierunas, kādas viņam bijušas pirms cesijas un pret cedentu; 3480. p. nozīmi un piemērojamību šajā lietā prasītājs nav atspēkojis. Vispāri, Tiesu palāta nav noskaidrojusi tādus lietas apstākļus, vai tādu obligācijas akta saturu, kas noraidītu atbildētāja-parādnieka iebildumus pret tagadējo prasītāju. Tam apstāklim, ka obligācijas cedents ir miris, pretēji prasītāja aizrādījumam, nekādas nozīmes nav, jo CL. 3480. p. neņem parādniekam tiesību celt ierunu arī cedenta nāves gadījumā. Nepelna ievērību arī prasītāja aizrādījums uz CL. 923. p., jo šis pants paredz, ka īpašuma prasība atkrīt, kad kustamu mantu, kuŗu viņas īpašnieks labprātīgi uzticējis citai personai, šī persona nodotu trešās personas valdīšanā. Šajā gadījumā nav runas par obligācijas vindikāciju vai par kādu lietisku prasību, bet gan par personisku prasību pēc obligācijas, pret kādu prasību atbildētājs, saskaņā ar CL. 3480. p., varēja — principā — celt visas tās ierunas, kādas viņam bijušas pret pirmo nominālo kreditoru, savu brāli Henriku Putniku kā obligācijas cedentu. Tiesu palātai bija pietiekošs iemesls atsaukties arī uz CL. 3727. un 3734. p., pat ja atzītu, ka to piemērošana paredz saņēmēja ļaunticību, jo Tiesu palāta atradusi par ticamu, ka prasītājam par nominālā pirmā obligācijas nominālā kreditora noziedzīgo darbību bijis zināms. Nav arī nozīmes prasītāja aizrādījumam, ka parastās pārdošanas sekas esot tādas pašas, kā arī pārdodot izsolē, t. i. ka pirkšanas-pārdošanas līgums paliek spēkā, jo šajā lietā jautājums ir nevis par to, vai pirkšanas-pārdošanas līgums paliek spēkā vai nē, resp. vai obligācija, kuŗu prasītājs ieguvis, paliek viņa īpašumā vai nē, bet gan par to, ka obligācijas pārdošana izsolē neaizskaŗ jautājumus par obligācijas raksturu un par ierunām, kuŗas var celt obligācijas parādnieks pret tās ieguvēju (arī izsolē).

Atrodot tādēļ, ka Tiesu palāta gala atzinumā nav pārkāpusi prasītāja aprādītos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: prasītāja Jāņa Pudersella pilnvarnieces zv. adv. G. Hilmans kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (316. l.)

61. 1934. g. 26. oktobrī. Maksātnespējīgas Kristubu krāj-aizdevu s-bas „Palīgs" bij. zvēr. aizg. zv. adv. E. Šēnfelda lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu par atlīdzības noteikšanu viņam, Šēnfeldam, kā sabiedrības zvērinātam aizgādnim.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: pretēji sūdzētāja domām, apgabaltiesai, saskaņā ar Tirdzn. proc. nolik. 445. p., pieder uzraudzības funkcijas par konkursu, kādēļ viņai arī tiesība no sevis ierosināt jautājumu par zvēr. aizgādņa kreditoru pilnsapulcē piespriestās atlīdzības summu (Sen. CKD. 31./1137.). Sūdzētāja minētais CPN. 1396. p. pielik. 16. p. nenosaka, ka apgabaltiesa „tikai" uz kreditoru vai parādnieku lūgumu varētu revidēt konkursa valdes darbību, un vispār nemaz nenoliedz apgabaltiesas vispārējās uzraudzības tiesības, tā tad arī nenoliedz apgabaltiesai tiesību ierosināt jautājumu par atlīdzību zvēr. aizgādnim. Tirdzn. proc. nol. 545., 548. p. ir absolūti saistošas normas raksturs, kas nav ar kreditoru sapulces lēmumu grozāms (Sen. CKD. 31./1259., 1361.; 33./1326.). Tāpēc kreditoru sapulce, noteicot atlīdzību zvēr. aizgādnim, ja to arī ievēlētu par konkursa valdes locekli, nevar iziet no 545., 548. p. paredzētām robežām. Sūdzētāja minētā 546. p. paredzētā atlīdzība nosakāma tikai pēc zvēr. aizgādņa vienošanās ar kreditoriem, bet nevis pilnā sapulcē. Šajā ziņā pats 546. p. noteikti uzsveŗ savā 1. teikumā paredzēto atlīdzības izšķirību pret to atlīdzību, proti gratifikāciju, kādu gan nosaka pilnsapulce saskaņā ar tā paša 546. p. 2. teik. (Kr. Senāta Tiesu depart. 1911. g. 3246. b spried. minēts pēc R. Freimaņa darba: Latvijas konk. lik. 1934. g. 66.—67. lpp.). Kā pareizi aizrāda apgabaltiesa, 546. p. 1. teikumā paredzēto atlīdzību kreditori, ar kuŗiem zvēr.

aizgādnis bija vienojies, izsniedz no saviem līdzekļiem, bet nevis uz konkursa masas rēķina. Vispār konkursa darbībā jāievēro netikvien kreditoru, bet arī parādnieka intereses (Sen. CKD. 31./1137. spried.).

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta gala atzinumā nav pārkāpusi sūdzētāja minētos likuma noteikumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: maksātnespējīgās Kristubu krāj-aizdevu sabiedrības „Palīgs" bij. zvēr. aizgādņa zv. adv. Šēnfelda kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (727. l.)

62. 1934. g. 26. oktobrī. Alises Ventiņš lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par mir. Jāņa Šteina mantojumu.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: Tiesu palāta, pievienojoties apgabaltiesas lēmuma motīviem, blakus sūdzību atstājusi bez ievērības uz tā pamata, ka sūdzētāja nesot pierādījusi, ka viņas māte un brāļi atteikušies no mantojuma pēc sūdzētājas vectēva. Apgabaltiesa noraidījusi sūdzētājas lūgumu apstiprināt viņu vectēva mantojumā tāpēc, ka mantu devēja meitas meita, t. i. sūdzētāja šajā lietā, nevarot mantot pēc vectēva, kamēr dzīvo vēl viņas māte, pat ja pēdējā būtu atteikusies no mantojuma pēc sava tēva (sūdzētājas vectēva). Apgabaltiesa, un līdz ar to arī Tiesu palāta un pati sūdzētāja, min prof. Erdmaņa uzskatu, un pie tam nevis pēc oriģināla, bet pēc tā tulkojuma Bukovska kommentārā pie CL. 1880. p. Tulkojumā tomēr pielaista zināma nepareizība: oriģinālā ir teikts: „In der ersten Klasse werden alle diejenigen Descendenten des Erblassers berufen, zwischen denen und dem Erblasser kein zur Erbfolge berechtigter Descendent am Leben ist"... (System, 3. sēj. 99. lpp.). Parindu piezīmē (№ 2.) Erdmanis izteicas: „Zu den Nichtberechtigten sind hier nur diejenigen zu zählen, welche Kraft Gesetzes von der Delation ausgeschlossen werden, namentlich die Erbunfähigen. Dagegen sind der Verzichtende und derjenige, dem die Erbschaft später entrissen wird, immer zur Erbfolge berechtigt gewesen und schliessen somit, so lange sie leben, ihre Descendenten aus". Tā tad Erdmanis neapgalvo, ka „в I. разряде к неимеющим права наследования нисходящим должны быть причислены только те, которые силою закона исключены от призвания к наследованию, именно неспособны к наследованию".

Vārds „namentlich" nenozīmē „именно", bet gan „особенно", kurpretim „именно" jāpārtulko ar „nämlich". Tā tad atkrīt sūdzētājas domas, it kā Erdmanis esot ar izteicienu „mantošanas tiesības" sapratis „mantošanas spēju". Īstenībā Erdmanis, runājot par „mantošanas nespējīgiem", par tiem min tikai piemēra veidā („namentlich", nevis „nämlich"). Erdmanis patiesībā nācis tikai pie atzinuma par to, ka gadījumā, ja pieaicinātais mantot descendents atteicas no mantojuma, tad viņa vietā stājas nevis katrā ziņā, it kā ipso jure, viņa descendents, bet gan atteikušos (pirmajā) descendenta līdzmantinieki, jo akrescences tiesības iet pa priekšu pakāpju sukcesijai, saskaņā ar CL. 1882. p. (System 101. lpp. pie 4. parindu piezīmes). Tādējādi runā esošā gadījumā, pēc prof. Erdmaņa domām, pēc sūdzētājas vectēva, ievērojot viņas mātes atteikšanos, mantojumam jāpāriet uz sūdzētājas mātes līdzmantniekiem, t. i. uz varbūtējiem pārējiem sūdzētājas vectēva bērniem, tā tad nevis uz sūdzētājas mātes bērniem, resp. sūdzētājas brāļiem atteicoties, uz sūdzētāju vienu pašu. Tādējādi apgabaltiesa, un līdz ar to arī Tiesu palāta, savu uzskatu par to, ka sūdzētāja nevarot mantot pēc vectēva it kā tāpēc, ka sūdzētājas māte vēl dzīva, kaut arī tā no mantojuma pēc sava tēva būtu atteikusies, nevar pamatot uz Erdmaņa uzskatu, kāds uzskats gan pilnā mērā attaisnojams ar aprādītā 1882. p. 1. teik., pēc kuŗa izpratnes, vienam aicinātam mantniekam atkrītot, pēc tā aicinājuma (vai nu ar atteikšanos, vai ar erepciju vai nāvi), iestājas ipso jure nevis viņa descendenti, bet gan viņa, vienā laikā aicinātie līdzmantnieki. Tā tad reprezentācijas tiesība (1885. p.) notiek

vienīgi tad, ja attiecīgais mantnieks atkrīt jau pirms aicinājuma, t. i. pirms mantojuma atklāšanās. Runā esošā gadījumā Tiesu palāta atrod sūdzētājas blakus sūdzību par neapmierināmu vēl uz tā pamata, ka sūdzētāja neesot pierādījusi, ka viņas māte un brāļi būtu atteikušies no mantojuma pēc sūdzētājas vectēva. Tiesu palāta tomēr, no vienas puses, nenoliedz, ka sūdzētājas māte un brāļi nav pieteikušies šajā lietā proklamas laikā, neskatoties uz to, ka viņiem vēl sevišķi ar pavēstēm ticis paziņots par mantojumu (I 17.—19.), un tie pat aicināti uz Tiesu palātas 1931. g. 11. novembŗa sēdi (II 24.—26.); Tiesu palāta nepaskaidro, kādēļ minēto personu klusēšanā viņa nesaskata klusējot (CL. 2777. p.) izteiktu atsacīšanos no mantojuma. No otras puses, Tiesu palāta, pievienojoties prof. Erdmaņa uzskatam vispār par 1880., 1881. (tā tad arī 1882.) p. izpratni, nepaskaidro, kādēļ viņa piešķīrusi izšķiŗošu nozīmi taisni tam, ka no mantojuma būtu atteikušies sūdzētājas māte (un brāļi), bet ne mātes līdzmantnieki (t. i. sūdzētājas vectēva varbūtējie pārējie bērni), kuŗi vienīgi, pēc prof. Erdmaņa domām (CL. 101. p.), būtu varējuši iestāties sūdzētājas mātes vietā, bet kuŗi proklamas laikā patiesībā nebija pieteikušies. Šādos apstākļos Tiesu palātas lēmums, motīvu pretrunības un nepilnības dēļ, atceļams CPN. 816. p. pārkāpuma dēļ.

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts, neielaižoties pārējo, sūdzētājas minēto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolemj: Tiesu palātas 1931. g. 11. novembŗa lēmumu CPN. 816. p. pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā. (781. l.)

63. 1934. g. 26. oktobrī. Latvijas koku tirdzniecības un rūpniecības akc. sab. pilnvarnieku zv. adv. J. Eljaševa un P. Berģa lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu šķīrējtiesas lietā ar Sociālistisko padomju republikas savienības tirdzniecības pārstāvību Latvijā.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors V. Bukovskis.

Izklausījis Latvijas koku tirdzniecības un rūpniecības akc. sab. pilnvarnieku zv. adv. J. Eljaševa un P. Berģa paskaidrojumus, Senāts atrod: apgabaltiesa atstājusi Sociālistiskās padomju republiku savienības tirdzniecības pārstāvības sūdzību bez ievērības, atrodot, ka šķīrējtiesas spriedums ir likumīgs un atzīstams par spēkā gājušu; ka šķīrējtiesas motīvēta sprieduma pasludināšana bija nolikta 1930. g. 29. novembrī, par ko paziņots sūdzētājai un viņas arbitram, kuŗi sprieduma pasludināšanā neesot ieradušies, kāpēc sūdzētājai spriedums, saskaņā ar CPN. 1513. (1392.) p., esot skaitāms par pasludinātu beidzamā dienā, kas nolikta sprieduma iznešanai; ka motīvēts spriedums ar 2 šķīrējtiesas locekļu parakstiem esot izsniegts sūdzētājai 1931. g. 16. janvārī, bet viņa to esot atsūtījusi atpakaļ, un ka konvencijas 8. un 9. pants izsmeloši uzskaitot gadījumus, kādos var atteikt sprieduma izpildīšanu, bet neviens no šiem gadījumiem neesot piemērojams šajā lietā. Tiesu palāta atcēlusi pārsūdzēto apgabaltiesas lēmumu un atzinusi, ka šajā lietā 1930. g. 22. novembŗa šķīrējtiesas sprieduma pasludināšanas kārtība neesot ievērota; šķīrējtiesas parakstītais sprieduma eksemplārs esot piesūtīts sūdzētājai tikai pēc šķīrējtiesas darbības izbeigšanas, kādēļ arī jāatzīst, ka šajā lietā taisītais spriedums neesot gājis likumīgā spēkā un, tā tad, arī neesot izpildāms. Savā kasācijas sūdzībā Latvijas koku tirdzniecības un rūpniecības akc. sab. atrod, ka, pretēji Tiesu palātas apgalvojumam, konvencijas 6. § 1. p. gan prasa šķīrējtiesas sprieduma eksemplāra izsniegšanu pusēm, tomēr neuzskatot tādu izsniegšanu par sprieduma pasludināšanas veidu, un ka šķīrējtiesas pielaistās nepareizības sprieduma eksemplāru izsniedzot pusēm nevarot būt par pamatu atteikt šķīrējtiesas sprieduma izpildīšanu (Konvencijas 9. pants). Kasācijas sūdzība pelna ievērību. Konvencijā par šķīrējtiesām tirdznieciskās un civīllietās starp Latviju un Sociālistisko padomju republikas savienību nav neviena panta, kas paredzētu šķīrējtiesas tiesāšanas kārtību, un, starp citu, sprieduma pasludināšanas kārtību. Saskaņā ar 11. pantu, iztiesājot viņu caurlūkošanai iesniegtās

lietas, šķīrējtiesām jāņem vērā tiesas sacīkstes dati un pusu minētie pierādījumi, kā arī vietējie likumi un starptautiskie tirdznieciskie paradumi. Šis pants, kas pa daļai atbilst CPN. 816. p., paredz galvenā kārtā materiālās tiesības, ar kuŗām šķīrējtiesai jārēķinās. Materiāli tiesiskā attiecība, un ar to saistītās materiālās sekas, apspriežamas pēc to izcelšanās un izpildīšanas vietas likumiem (Civīll. ievada XXXV un XXXVI p.), bet no procesuāliem likumiem vienmēr ir piemērojams tas, kuŗš spēkā tiesas darbības vietā (lex fori), un katra tiesa var piemērot vienīgi savas nacionālās procesuālās tiesības (*Bukovskis. Civīlprocesa mācības grāmatas 130. lpp.*). *Tiesāšanas kārtības noteikumiem* konvencijā trūkstot, piemērojami vispārīgie civīlprocesa noteikumi, un, pirmā kārtā, vispārīgie noteikumi par šķīrējtiesu, ciktāl tie neatrodas pretrunā ar speciālo likumu — Konvencijas noteikumiem (CPN. 11. p.). Saskaņā ar CPN. 1513. p., šķīrējtiesas spriedumu pasludina prāvniekiem, parakstoties uz paša sprieduma, bet ja viņi nav ieradušies pasludināšanas noliktā laikā, tad spriedums uzskatāms par prāvniekiem pasludinātu sprieduma taisīšanai noliktā laikā pēdējā dienā. Kaut gan Konvencijas 6. pants paredz, ka šķīrējtiesas lēmumam, kuŗā norādīta tā sastādīšanas diena un vieta *un šķīrējtiesas sastāvs, un kuŗš satur norādījumu par pusēm doto iespēju izteikties*, jābūt parakstītam no šķīrējtiesas, pie kam pusēm izsniedz pa vienam šķīrējtiesas parakstītam lēmuma eksemplāram, tomēr šis pēdējais noteikums par sprieduma eksemplāra izsniegšanu pusēm nemaz neatvieto sprieduma pasludināšanas vajadzību uz vispārējo civīlprocesa noteikumu pamata (CPN. 192., 280., 802., 806., 1512. p.), jo sprieduma pasludināšana ir katras tiesas darbības nepieciešamais nosacījums un beidzamais moments, un arvien notiek ne kancelejas kārtībā, bet atklātā publiskā tiesas sēdē, kaut arī mutiskā sacīkste būtu notikusi aiz slēgtām durvīm (CPN. 802. p.). *Ar sprieduma pasludināšanu šķīrējtiesas darbība uzskatāma par nobeigtu* (CPN. 1515. p.). Šķīrējtiesas sprieduma izsniegšana pusēm ir jau tiesas kancelejas darbība, kas notiek pēc vispārējiem noteikumiem ne citādi, kā saskaņā ar puses lūgumu (CPN. 821. p.), bet pēc Konvencijas 6. panta tāda šķīrējtiesas parakstīto spriedumu eksemplāru izsniegšana pusēm ir obligātoriska, bet nemaz neatvieto sprieduma pasludināšanu, kas, kā jau aizrādīts, ir pašas tiesas nepieciešamā darbība, ar kuŗu šķīrējtiesas darbība uzskatāma par nobeigtu (CPN. 1515. p.), kamēr sprieduma eksemplāru izsniegšana pusēm ir kancelejas darbība, kas notiek jau pēc šķīrējtiesas darbības nobeigšanas. Šajā gadījumā, *kā tas redzams no pašas lietas, 1930. g. 22. novembrī pasludināta šķīrējtiesas rezolūcija*, kuŗa, kā to arī atzinusi apgabaltiesa, atbilst visiem Konvencijas 6. panta 1. teikumā paredzētiem nosacījumiem, un kuŗu ir parakstījuši visi trīs šķīrējtiesas locekļi, pie kam vienas puses arbitrs ir palicis pie atsevišķām domām (I sēj. 143. lpp.). Pēc tam motivēta sprieduma pasludināšana bija nolikta 1930. g. 29. novembrī, par ko ar ierakstītu vēstuli paziņots Sociālistiskās padomju republiku savienības juriskonsultam (II sēj. 3. un 4. lpp.). Tā kā Sociālistiskās padomju republikas savienības pārstāvji uz sprieduma pasludināšanu nebija ieradušies, spriedums, saskaņā ar CPN. 1392. p., *skaitāms par izsludinātu beidzamā dienā, kas nolikta sprieduma taisīšanai*. Kaut gan pēc tam šķīrējtiesas sprieduma noraksts nosūtīts tirdzniecības pārstāvībai 1930. g. 2. decembrī, pretēji Konvencijas 6. panta noteikumam, bez tiesnešu parakstiem, bet pēc tam šī kļūda 1931. g. 16. janvārī izlabota un Sociālistiskai padomju republiku savienībai izsniegts sprieduma eksemplārs ar diviem šķīrējtiesas locekļu parakstiem. Kādā laikā sprieduma eksemplāri iesniedzami pusēm, Konvencija nenosaka, un tādēļ arī šī kancelejas darbība nav atzīstama par novēlotu. Saskaņā ar Senāta paskaidrojumiem (Sen. CKD. 27./37.), ja spriedums būtu palicis pat neizsludināts kādam no partiem, tad ar to viņa intereses nevarētu ciest, jo termiņš lūgumam sprieduma atzīšanai par neesošu skaitās katrā ziņā tikai no sprieduma izsludināšanas. Kas attiecas uz jautājumu, vai šī šķīrējtiesas sprieduma eksemplāru izsniegšana pusēm, vispirms bez tiesneša parakstiem, un tikai pēc tam ar tiesnešu parakstiem, varētu atzīt par tādu apstākli, kas būtu par pamatu atteikt šķīrējtiesas sprieduma izpildīšanu, tad jāaizrāda, ka, saskaņā ar Konvencijas 7.—9. pantu, šķīrējtiesas sprieduma izpildīšanu var atteikt

tikai četros 9. pantā aizrādītos gadījumos, kuŗi, kā tas izriet no 9. panta otrā teikumā pasvītrotā vārda „tikai", atzīstami par izsmeļošiem. Tā kā no šķīrējtiesas kancelejas pielaistā nepareizība sprieduma eksemplāru izsniedzot pusēm nav paredzēta starp Konvencijas 9. pantā minētiem pamatiem, tad šo nepareizību arī nevar atzīt kā pamatu atteikt šķīrējtiesas sprieduma izpildīšanu. Līdz ar to jāatzīst, ka Tiesu palātas lēmums, kuŗā pielaists Konvencijas 6. un 9. panta nepareizs tulkojums, nav uzturams spēkā, un, sakarā ar to, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1932. g. 7. marta lēmumu Konvencijas par šķīrējtiesām tirdznieciskās un civīllietās starp Latviju un P. S. R. S. 6. un 9. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā. (822.l.)

64. 1934. g. 26. oktobrī. Atbildētājas Annas Kuplais m. m. aizg. pilnvarnieka zv. adv. K. Pauļuka lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Jūlija-Kārļa Kuplā prasībā pret Annu Kuplais m. m. un prasītāja Jūlija-Kārļa Kuplais pilnvarnieka zv. adv. G. Betchera paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors V. Bukovskis.

Senāts atrod: Tiesu palāta uz viņas spriedumā minēto apsvērumu un aprādīto datu pamata konstatējusi, ka starp laulātiem Frici un Annu Kuplais noslēgts 1909. g. 26. februārī korroborētais dāvinājuma līgums par „Lejas-Ruķu" māju vienu pusi; ka līgumslēdzēji bijuši Kurzemes zemnieki un ka apdāvinātā Anna Kuplais mirusi pirms dāvinātāja. Strīda jautājumu par to, vai šajā gadījumā piemērojams CL. 114. p., saskaņā ar kuŗu dāvinājums zaudē spēku, ja dāvinājuma saņēmējs mirst pirms dāvinātāja, Tiesu palāta izšķīrusi apstiprinoši, atrodot, ka Kurzemes zemnieku likumi nesaturot nekādus nosacījumus par dāvinājumiem starp laulātiem, kādēļ, saskaņā ar CL. ievada XII p. un Kurzemes zemn. lik. 62. p., piemērojami CL. 114. p. noteikumi. Savā kasācijas sūdzībā Annas Kuplais mantojuma masas aizgādnis atrod, ka CL. 114. p. ir izņēmuma norma no vispārīgiem CL. noteiknmiem par dāvinājumiem, kuŗi paredzēti CL. 4464. un turpm. pantos, kā to pierāda arī tas apstāklis, ka tas ievietots CL. ģimenes tiesību daļā; ka zemniekiem varētu piemērot kā subsidiārus CL. vispārīgos noteikumus par dāvinājumiem, t. i. 4464. un tāl. pantus, bet ne izņēmumu noteikumu, kas paredzēts 114. pantā. Kasācijas sūdzība nepelna ievērību. Kurzemes zemnieku likumu 140.—143. § paredz dāvināšanas līgumus, pie kam par dāvināšanas līgumiem vispār runā tikai 140. un 143. §, kuŗi pa daļai atkārto CL. 4481. un 4496. p., turpretim 141. un 142. § runā par dāvinājumiem nāves gadījumam un atkārto pa daļai CL. 2426., 2427. un 2431. p. Kurzemes zemn. likumi klusē par dāvinājumiem starp laulātiem, bet nevar būt šaubu, ka dāvinājumi starp laulātiem nav izslēgti arī Kurzemes zemniekos un tādā gadījumā, saskaņā ar CL. iev. XII p. un Kurz. zemn. lik. 62. §, piemērojami attiecīgie CL. panti un, katrā ziņā, 110., 113. un 116. panta noteikumi. Atbildētājas aizgādnis atrod, ka CL. 114. p. ir izņēmuma noteikums un tādēļ nav piemērojams zemniekiem. Jānorāda tomēr, ka CL. 114. p. atkārto visā Rietumlatvijā spēkā esošo 2431. pantā paredzēto noteikumu, ka dāvinājums nāves gadījumam zaudē spēku: 1) kad dāvinātājs to atceļ, un 2) kad apdāvinātais nomirst agrāk nekā dāvinātājs. Pirmo nosacījumu atkārto arī Kurzemes zemn. likumu 142. §, bet otrais piemērojams Kurzemes zemniekiem saskaņā ar to pašu Kurzemes zemn. lik. 62. § un CL. iev. XII p. Jau tādēļ šo CL. 114. p. nevar atzīt par tādu izņēmumu noteikumu, kuŗš nekādā ziņā nebūtu piemērojams Kurzemes zemniekiem. Bez tam jāaizrāda, ka Kurz. zemn. lik. 62. § uzsveŗ, ka gadījumos, kad šajos Kurz. zemn. likumos nav paredzēti atsevišķie speciālie noteikumi (когда не имеется особенных постановлений), piemērojami vispārējie Kurzemē spēkā esošie likumi, citiem vārdiem, Kurzemē spēkā esošie zemes likumi piemērojami arī zemniekiem, ja tikai Kurzemes zemniekiem likumos nav pretimrunājoša speciāla noteikuma. Aiz šiem apsvērumiem jāatzīst, ka trūkstot Kurz. zemn. likumos attiecīgam noteikumam, nav pamata nepiemērot arī CL. 114. p. Kurzemes zemniekiem. Teikto pastiprina arī Kurz. zemnieku lik. 145. § pēc kuŗa līgumi, kuŗus noslēdz Kurzemes

zemnieks, apspriežami saskaņā ar vispārējiem privātlikumiem, kuŗi izdoti katram atsevišķam līgumu veidam (крестьянские договоры разсматриваются на основании общих и частных законов на каждый особенный род договоров изданных). Ar to atkrīt visi atbildētājas aizgādņa paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā, kuŗos viņš apstrīd Tiesu palātas sprieduma pareizību.

Atrodot tādēļ, ka kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Annas Kuplais mantojuma masas aizgādņa pilnvarnieka zv. adv. K. Pauļuka kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (886. l.)

65. 1934. g. 26. oktobrī. Prasītāju Dāvīda un Hermaņa Cirinsku, kuŗi tirg. zem firmas „Brāļi Cirinski" pilnvarnieka zv. adv. Fr. Mendera lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Dāvīda un Hermaņa Cirinsku, tirg. zem firmas „Brāļi Cirinski" prasībā pret Finanču ministriju Muitas departamenta personā.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors V. Bukovskis.

Senāts atrod: Tiesu palāta uz viņas spriedumā minēto apsvērumu un aprādīto datu pamata konstatējusi, ka prasītāji prasot, lai viņiem atmaksātu par viņiem faktiski piederošo preci iekasēto muitas nodokli, ciktālu tas ir bijis pārmaksāts; ka nodokļa iemaksu esot izdarījusi „Baltijas Tranzits" Latvijas bankā, pie kam kvīts bijusi izdota arī uz „Baltijas Tranzits" vārdu. Izejot no šiem konstatējumiem, Tiesu palāta atzinusi, ka prasītāji esot cēluši condictio indebiti prasību (CL. 3680. un turpm. p.) un ka tādēļ, saskaņā ar CL. 3690. p., atprasīšanas tiesība piederot tam, kā vārdā maksājums izdarīts, bet ne tam, kas to izdarījis svešā vārdā, un tādēļ tikai sabiedrībai „Baltijas Tranzits", pēc CL. 3690. p. skaidrā teksta, piederot tiesība atprasīt pārmaksāto nodokli. Savā kasācijas sūdzībā prasītāji aizrāda, ka condictio indebiti prasība ceļama tad, ja maksājums izdarīts bez likumīga pamata un maldīgā pārliecībā, ka maksājums jādara, ka, turpretim, šajā gadījumā nekādas maldīšanās no maksātāja puses neesot bijis, bet prasītāju atklātais vietnieks esot pilnīgi apzinājies, ka viņš izdara nepareizu maksājumu, un esot izdarījis šo pārmaksājumu uz muitas pavēles pamata, cerot pārmaksāto summu dabūt vēlāk atpakaļ; ka īstenībā prasītāji esot cēluši condictio sine causa prasību (CL. 3737. p.), uz kuŗu CL. 3690. p. neattiecoties. Prasītāju kasācijas sūdzība nepelna ievērību. Kaut gan prasītāji tiešām ir cēluši ne condictio indebiti, bet condictio sine causa prasību, tomēr arī šajā gadījumā, saskaņā ar CL. 3730. p., atprasījuma tiesība pieder vienīgi tam, kas kautko devis aiz tāda iemesla, kas vēlāk atkritis. Saskaņā ar Erdmaņa paskaidrojumiem (sal. Erdmann, System IV 545. lpp.) pie condictio sine causa „hat nur der Leistende die Condiction, nicht ein dritter Benachteiligter". Preces nomuitojis un naudu iemaksājis firmas „Baltijas Tranzits" īpašnieks Bērzups un iemaksājis šo naudu nevis prasītāju pilnvarā, bet savā vārdā; kvīts par Latvijas bankā iemāksāto naudu izdota uz firmas „Baltijas Tranzits" vārdu. Ja nu speditors rīkojas savā vārdā, tad arī muitas iestādei kā trešai personai jārēķinājas ar speditoru personīgi, bet ne ar mandātiem prasītājiem. Taisni ar to arī izskaidrojami muitas nolikuma 361. un turpm. p. noteikumi, kuŗiem ir stingri formāls raksturs. Ja arī speditors rīkojas uz sveša rēķina, tad tam nav nozīmes attiecībā pret 3. personām (šajā gadījumā pret muitu), bet gan tikai pret savu mandantu. Vai trešai personai (muitai) ir zināms par speditora attiecībām pret viņa mandantu vai nē, tam nav nozīmes (sal. arī Handwörterbuch der Rechtswissenschaft Stier-Stomlo un Alexander Elster III 638. lpp.: „die Forderungen aus dem Ausführungsgeschäft stehen formell dem Kommissionär zu, daher kann sie der Kommittent vor ihrer Abtretung dem Dritten gegenüber nicht geltend machen".) Tas pats princips piemērojams arī spedīcijas līguma attiecībām uz analoģijas pamata (CL. iev. XXI p.). Prasītāju minētais spriedums Cvingmaņa Civilrechtliche Entscheidungen VII № 1365 nezīmējas uz CL. 3730. p. Ar to atkrīt visi prasītāju paskaidrojumi viņu kasācijas sūdzībā, kuŗos viņi apstrīd Tiesu palātas sprieduma pareizību.

Atrodot tādēļ, ka tas apstāklis vien, ka Tiesu palāta nepareizi kvalificējusi prasītāju prasību kā condictio indebiti nevar būt par pamatu viņas sprieduma atcelšanai, jo Tiesu palātas gala atzinums tomēr atzīstams par pareizu un ka prasītāju kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Dāvīda un Hermaņa Cirinsku, kuŗi tirg. zem firmas „Brāļi Cirinski" pilnvarnieka zv. adv. Fr. Mendera kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (908. l.)

66 1934. g. 26. oktobrī. Daugavpils pilsētas pašvaldības pilnvarnieka zv. adv. A. Buševica un Finanču ministrijas pilnvarnieka zv. adv. A. Lavrentjeva lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par mir. Nikolaja Cviļeva testāmenta izpildītāja lūgumu par akciju mortifikāciju un Nikolaja Cviļeva testāmenta izpildītāju Konstantina un Michaila Cviļevu pilnv. zv. adv. J. Krūmiņa paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors V. Bukovskis.

Senāts atrod: Tiesu palāta uz viņas lēmumā minēto apsvērumu un aprādīto datu pamata, sevišķi ievērojot iesniegtos dokumentus, atzinusi, ka Nikolaja Cviļeva testāmenta izpildītāji esot pierādījuši viņa īpašuma tiesības uz mortificējamām „Daugavpils ūdensvads" akcijām (Petrogradas savst. kr. sab. 332. apraksts ar akciju sarakstu un Pad. Kriev. Nar. Kom. Fin. 1931. g. 31. augusta apliecība); ka akciju nacionālizācijai Krievijā neesot nozīmes Latvijā, kur Latvijas likumi tādu nacionālizāciju neatzīst; ka sūdzētāji esot pierādījuši arī akciju galveno saturu (akciju izdevējs, īpašnieks, akciju summa un numuri), ka akciju pazušanas fakts arī esot apliecināts ar augšā minēto apliecību no 1922. g. 31. VIII un ar CPN. 2058. p. paredzēto parakstu; ka mortifikācijas kārtībai neesot pazīstams noilgums; ka Daugavpils pilsēta, kaut gan tā apstrīdot sūdzētāja tiesības, tomēr neaizrādot nevienu tiesību pamatu, kas viņai pašai dotu tiesības uz strīda akcijām, un pati uz pašām akcijām nepretendējot, bet Finanču ministrija esot pieteikusi vienīgi suspensivo tiesību uz eventuālo bezmantinieku mantu, kāda tiesība, kā subsidāra, nevarot atstāt iespaidu uz sūdzētājas pirmatnējām tiesībām.

Par šo Tiesu palātas lēmumu Daugavpils pilsēta un Finanču ministrija iesniegušas kasācijas sūdzības, atrodot, ka Tiesu palāta esot pārkāpusi CPN. II (9.), 339., 366., 456., 2054.—2093. p. un CL. 3122. p. un 3123. p. un nepareizi esot iztulkojusi 1919. g. likumu (Lkr. 130) par zudušo un iznīcināto akciju mortifikāciju. Abas kasācijas sūdzības nepelna ievērību. Pretēji Daugavpils pilsētas aizrādījumam no Padomju Krievijas Nar. Kom. Fin. 1931. g. 31. VIII apliecības (Tiesu palātas akts 31. lpp.) nemaz neizriet, ka pēdējā strīda akciju turētāja-īpašniece bijusi Petrogradas savst. kreditbiedrība vai Tautas bankas Ziemeļu apagabala kantoris. Pēc šās apliecības burtiskā teksta — „в бывшем Петроградском Обществе взаимн. Кредита на 30 ноября 1918. г. на счет № 332 Н. С. Цвилева числилось 470 акций Двинского Водопровода за №№..... эти акции в связи с национализацией банков были 10 апреля 1919. г. переданы в Северо-Областную Контору Народного Банка и были впоследствии утрачены". Izejot no šās apliecības, kā arī no Petrogradas savstarp. kr. sab. 332. apraksta ar akciju sarakstu, Tiesu palāta varēja nākt pie atzinuma, ka ar šiem dokumentiem mir. Nikolaja Cviļeva testāmenta izpildītāji esot pierādījuši tā īpašuma tiesības uz mortificējamām akcijām. CL. 3122. un 3123. p., runājot par uzrādītāja papīra turētāju-īpašnieku, nemaz neuzskata par tādu turētāju-īpašnieku uzrādītāja papīra ķīlas ņēmēju. Ar to atkrīt Daugavpils pilsētas kasācijas sūdzībā pirmā un otrā punktā minētie paskaidrojumi.

Nepelna ievērību arī Daugavpils pilsētas aizrādījums uz to, it kā Krievijā izdarītā akciju nacionālizācija atzīstama arī Latvijas territorijā. Kā Senāts jau paskaidrojis (Sen. CKD. 21./60.; 23./90.), Latvijas likumi nacionālizāciju neparedz; Kriev. Padomju valdības dekreti par nacionālizāciju, kas izdoti pēc 1917. g. 24. oktobŗa un runā pretim Latvijas tiesiskai iekārtai, nav spēkā Latvijā, kādēļ nacionālizācija nav uzska-

tāma par Latvijā jaunievestu juridisku institūtu. Mantas nacionālizācija nevar novest pie tā, ka piespiedu kārtā īpašniekam atņemtās mantas īpašuma tiesības būtu pārgājušas uz padomju valdību, kuŗa mantu nacionālizācijas kārtībā atņēmusi. Nedz 1920. g. miera līgums, nedz 1927. g. tirdzniecības un juridiskas palīdzības sniegšanas konvencija šajā jautājumā neko nav grozījušas. Ar to atkrīt kasācijas sūdzības 3. pktā minētie paskaidrojumi. Pretēji kasācijas sūdzības 4. pktā minētiem paskaidrojumiem, Finanču ministrija pieteikusi savas tiesības uz akcijām, kā uz bezmantinieku mantu, t. i. tam gadījumam, ja uz šīm akcijām nebūtu mantinieku. Tā kā akciju īpašnieks — Nikolajs Cviļevs — atstājis un ar testāmentu nozīmējis sev mantiniekus, tad Finanču ministrijas pieteiktās tiesības uz akcijām kā uz bezmantinieku mantu atzīstamas par nepamatotām, kādēļ arī Tiesu palāta varēja nākt pie atzinuma, ka šīs Finanču ministrijas pieteiktās tiesības uz eventuālo bezmantinieku mantu nevar atstāt iespaidu uz mir. Nikolaja Cviļeva un viņa mantinieku pirmatnējām tiesībām un tādēļ Tiesu palātai arī nebija iemesla apturēt vai izbeigt uzaicinājuma kārtību. Ar to atkrīt kasācijas sūdzības 4. pktā minētie paskaidrojumi. Bez pamata Daugavpils pilsēta savas kasācijas 5. pktā pārmet Tiesu palātai CPN. 1720. (2089.). p. pārkāpšanu, jo šajā likumā tieši aizrādīts, ka gadījumā, ja nav iespējams dabūt akta norakstu, jāieraksta lūgumā tā saturs un viss, kas nepieciešams tā galveno pazīmju norādīšanai. Bez tam, uzaicinājuma kārtība šajā gadījumā ierosināta uz likuma par zudušu vai iznīcinātu uz uzrādītāja izdotu vērtspapīru mortifikāciju pamata (Lkr. 1919. g. 130), kur akta noraksta iesniegšana nemaz nav vajadzīga. Beidzot, nepelna ievērību arī pēdējais sūdzētājas iebildums par noilgumu, jo, saskaņā ar CL. 3623. p., noilgums iesākas ar to dienu, kuŗā prasījums atrodas tādā stāvoklī, ka pret parādnieku, kas nav izpildījis savu pienākumu, var celt prasību. Tā tad pēc likuma, lai izlietotu noilgumu, prasījumam jābūt vērstam pret zināmu parādnieku, kas nav izpildījis savu pienākumu 10 gadu laikā, un kam pēc šā termiņa notecēšanas dota iespēja atsaukties uz noilgumu. Šajā gadījumā, kur ir runa par nozudušu vai iznīcinātu aktu mortifikāciju, nekāda parādnieka, kas nebūtu izpildījis savu pienākumu, nav, jo lūgums vērsts nevis pret parādnieku, lai pamudinātu viņu izpildīt savu pienākumu, bet vispār uz zināma nozudušā akta mortifikāciju. Šāds lūgums par mortifikāciju, kuŗai, kā to aizrādījusi Tiesu palāta, ir publiski tiesisks raksturs, nav padots civiltiesiskam noilgumam. Ar to atkrīt visi Daugavpils pilsētas kasācijas sūdzībā minētie paskaidrojumi. Kas attiecas uz Finanču ministrijas kasācijas sūdzību, tad arī viņas paskaidrojumi, kas identiski ar Daugavpils pilsētas kasācijas 4. pktā minētiem paskaidrojumiem, atkrīt ar augšā minētiem tā paša 4. pk. apsvērumiem. Finanču ministrijas kasācijas sūdzībā minētie paskaidrojumi par to, ka lūdzējs varētu iedzīvoties bez likumīga pamata uz bankas rēķina, Finanču ministrijas pilnvarnieks min pirmo reizi savā kasācijas sūdzībā, kādēļ Senātā šie apstākļi nav apspriežami. Atrodot tādēļ, ka abas kasācijas sūdzības kā nepamatotas atraidāmas, Senāts nolemj: Daugavpils pilsētas pašvaldības pilnvarnieka zv. adv. A. Buševica un Finanču ministrijas pilnvarnieka zv. adv. A. Lavrentjeva kasācijas sūdzības, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (924. l.)

67. 1934. g. 26. oktobrī. Atbildētājas akc. sab. „Kooperātīvā transitbanka" pilnv. zv. adv. pal. Ž. Stāra lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Vladimira Azarova prasībā pret akc. sab. „Kooperātīvo transitbanku".

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors V. Bukovskis.

Senāts atrod: apgabaltiesa, uz viņas spriedumā minēto apsvērumu un aprādīto datu pamata, konstatējusi, ka atbildētāja Rīgā izdevusi prasītājam kreditvēstuli (akreditīvu uz Maskavu, derīgu līdz 1930. g. 30. novembrim par 236,35 Pad. kr. rbļ., kas iztaisa Ls 628,69, un ka šo kreditvēstuli atbildētāja 1930. g. 13. novembrī Maskavā atsaukusi, tā kā prasītājs minēto summu Maskavā vairs nevarējis saņemt. Šādi apgabal-

tiesas konstatējumi attiecas uz lietas apstākļu iztirzāšanu pēc būtības un tādēļ nav pārbaudāmi kasācijas kārtībā. Izejot no šiem konstatējumiem, apgabaltiesa atzinusi, ka, ja prasītājs minēto summu pēc 1930. g. 13. novembŗa nevarēja saņemt Maskavā, viņam bija tiesība pieprasīt no atbildētājas naudas izmaksu Rīgā. Tas apstāklis vien, ka savā laikā, kreditvēstuli izdodot prasītājam, pēdējais pats nebija iemaksājis pretvērtību, bet to izdarījusi Padomju Krievijas tirdzniecības pārstāvniecība, pēc apgabaltiesas domām, šajā lietā nekrītot svarā; ja minētā pārstāvība, iemaksājot naudu, norunājusi ar atbildētāju, ka pēdējā izmaksās šo naudu prasītājam, un ja prasītājs šo solījumu, šajā gadījumā kreditvēstuli, ir pieņēmis, tad tādu līgumu trešai personai par labu, pēc apgabaltiesas domām, nevarot atsaukt no minētās pārstāvniecības.

Savā kasācijas sūdzībā atbildētāja aizrāda, kā no lietā iesniegtiem dokumentiem, kā arī no lieciniekа Valdmaņa liecības esot redzams, ka S. P. R. S. tirdzniecības pārstāvības un atbildētājas starpā pastāvējušas uzdevuma (mandata) attiecības, kuŗām bija piemērojami CL. 4363., 4366., 4369., 4373., 4375. un 4378. p., bet nevis 3117. p., un ka apgabaltiesa, piemērojot šajā gadījumā CL. 3117. p., esot pārkāpusi 4363. un tālākos pantus par uzdevumu (mandatum).

Partu starpā nav strīda par to, ka atbildētāja Rīgā izdevusi 1930. g. 3. oktobrī prasītājam kreditvēstuli (akreditīvu) uz Maskavu, derīgu līdz 1930. g. 30. novembrim. Atbildētāja bija tikai kreditvēstules izdevēja (adresants), bet par korespondentu (maksātāju) atzīstama vienīgi Maskavas banka, kuŗa akreditīvu nav apstiprinājusi. Atbildētāja, kuŗa saņēmusi no S. P. R. S. tirdzniecības pārstāvības 1930. g. 3. oktobrī rakstisku rīkojumu izmaksāt prasītājam Ls 628,69 Maskavā un, pēc tam, novembŗa sākumā otru rīkojumu atsaukt akreditīvu, izpildījusi šo mandata rīkojumu un atsaukusi akreditīvu pirms tā, kad prasītājs savukārt bija atsaucis akreditīvu, un sakarā ar to bija pieprasījis izmaksu no atbildētājas. Kreditvēstule, kā asignācijas nozare, ir naudas pārvešanas līdzeklis, un paredz, ka kreditvēstules saņēmējs saņem naudu citā vietā (šajā gadījumā Maskavā). Maskavas banka (korespondents) nav paziņojusi prasītājam, ka viņam noteikts akreditīvs, bet pats prasītājs atkāpies no akreditīva darījuma, atteicies braukt uz Maskavu un saņemt tur naudu saskaņā ar kreditvēstuli no korespondenta-maksātāja Maskavas bankas. Tādos apstākļos, viņš varētu prasī no atbildētājas tikai to savu valūtu, kuŗu viņš pats viņai devis. Akreditīvs pats par sevi nenodibina regresa prasību (Cvingmann VIII № 1641.). Kreditvēstule, kā asignācijas nozare, ir, tāpat kā asignācija, atsaucama līdz paziņojumam no korespondenta-maksātāja puses; caur paziņojumu korespondents (šajā gadījumā Maskavas banka) paziņo akreditētam, ka viņam noteikts akreditīvs un tikai pēc tāda paziņojuma akreditētais (kreditvēstules saņēmējs) dabūtu jau bankas (korespondenta) abstraktu parādsolījumu, pēc kā tad korespondentam jau būtu tiesības celt kādus iebildumus, kas izriet no akreditīvlīguma starp izdevēju (adresantu) un maksātāju (korespondentu (sal. Handwörterbuch der Rechtswissenschaft Stier-Somlo und Alex. Elsler.). Runā esošā gadījumā, turpretim, akreditīvs netika apstiprināts, kādēļ šajā gadījumā kreditvēstuli adresants varēja atsaukt, līdz kamēr prasītājs, kā akreditētais, nebija vēl pieprasījis no atbildētājas (adresanta) sagaidāmo (un viņam pienākošos no S. P. R. S. pārstāvības) valūtu. Tāds paziņojums no Maskavas bankas akreditētam-prasītājam nosūtīts nebija un tādēļ arī kreditvēstuli adresants varēja atsaukt. Uzskatot prasītājam izdoto kreditvēstuli it kā par prasījuma dokumentu pret viņas izdevēju-atbildētāju, apgabaltiesa, nepietiekoši noskaidrojot starp partiem savā starpā un ar trešām personām pastāvējušās juridiskās attiecības, pielaidusi motivēšanas nepilnību un nepareizību, pārkāpjot ar to CPN. 181. un 196. p. Atzīstot tādēļ, ka apgabaltiesas spriedums nav uzturams spēkā, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 26. augusta spriedumu CPN. 181. un 196. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā. (1021. l.)

68. 1934. g. 26. oktobrī. Prasītāja Semena Kairova pilnvarnieka zv. adv. N. Valtera lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Semena Kairova prasībā pret Izglītības ministriju.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors V. Bukovskis.

Ņemot vērā, ka prasītājs pamato savu prasību uz to, ka viņš prasības rakstā aprādīto laiku kalpojis valsts krievu amatniecības klasēs kā meistars uz brīva līguma pamata ar atalgojumu pēc XII katēgorijas un ka viņam, sākot ar 1932. g. 1. aprīli alga tikusi samazināta bez viņa piekrišanas; ka prasītājs tādējādi pamato savu prasību uz viņa publiskā dienesta attiecībām, ar Izglītības ministriju, pret kuru arī vērsta viņa prasība; ka pēc CPN. 1. p. civiltiesai piekrīt tikai strīdi par civiltiesībām, bet ne par publiski tiesiskām attiecībām, un ka tādēļ prasība, kuŗa izriet no prasītāja dienesta attiecībām pret valsti un vērsta uz viņa tiesību izvešanu pret valsti — pamatojas uz publiskām tiesībām un apspriežama tikai pēc publiskām tiesībām, bet nepiekrīt civiltiesai (Sen. CKD. 1910./73.; 1909./68.; 1911./34.; 1932./470.), Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1933. g. 13. decembŗa spriedumu CPN. 1. p. pārkāpuma dēļ atcelt un lietu izbeigt. (2581. l.)

69. 1934. g. 26. oktobrī. Atbildētājas Latvijas valsts, Kaŗa ministrijas personā, pilnvarnieka zv. adv. A. Seglenieka lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Krišjāņa Šepska prasībā pret Latvijas valsti Kaŗa ministrijas personā.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors V. Bukovskis.

Senāts atrod: apgabaltiesa apmierinājusi prasītāja prasību par darba algu, atrodot, ka likumā par darba laiku nav noteikts, ka 17. panta nosacījums par paaugstinātu atlīdzību nebūtu attiecināms uz tā paša likuma 3. p. 2. piezīmē aprādītiem gadījumiem, t. i. kad strādniekam svētdienas atpūtas vietā dota atpūta citā nedēļas dienā. Savā kasācijas sūdzībā atbildētāja atrod, ka tādos gadījumos, kad svētdienas vietā atpūta dota citā nedēļas dienā, tad svētdienas darbs, kas fiziska darba strādniekiem nepārsniedz 8 stundas dienā, neesot uzskatāms par virsstundu darbu un tas nav atalgojams ar 17. p. paredzēto 75% piemaksu. Kasācijas sūdzība pelna ievērību.

Saskaņā ar likuma par darba laiku 3. p. 2. piezīmi, kā fiziska, tā garīga darba strādniekiem, kas darba technisku apstākļu dēļ nevar izlietot savu atpūtu svētdienā, tā dodama citā nedēļas dienā. Tā tad pēc šā likuma burtiskā teksta šiem strādniekiem dota iespēja svētdienu svinēt kādā citā dienā, kuŗa viņiem uzskatāma par svētdienu, un, līdz ar to, parastā svētdiena šiem strādniekiem pārvēršas par darbdienu, jo saprotams, ka likumdevējs nav domājis noteikt šiem darbiniekiem divas svētdienas: vienu parastās svētdienas vietā, kuŗa dota viņiem atpūtai un otro (parasto svētdienu), kuŗu viņi varētu izlietot kā darbdienu, bet ar 75% paaugstināto darba atalgojumu. Šis pēdējais uzskats radītu šiem darbiniekiem ievērojamu priekšrocību pret visiem citiem darbiniekiem, kas svin tikai parastu svētdienu, bet par kādu priekšrocību likumdevējs, izdodot 3. p. 2. piezīmes noteikumu, nav domājis. Jāņem vērā, ka likums par darba laiku ir izņēmuma likums, kas nav tulkojams paplašināti (Sen. CKD. 1934./2167. Šēnvalda l.). Kā to liecinājis arī liecinieks Groskopfs šajā lietā, agrāk prasītājam par apsargāšanu piemaksāti svētdienās 75%, bet pēc tam Kaŗa ministrija paaugstinājusi prasītājam algu un devusi viņam svētdienas vietā vienu brīvu dienu nedēļā, līdz ar to svītrojot piemaksu svētdienās.

Atrodot tādēļ, ka tiem darbiniekiem, kas, saskaņā ar lik. par darba laiku 3. p. 2. piezīmi, svētdienas vietā dota atpūtai cita nedēļas diena, nostrādātais svētdienas laiks nav uzskatāms par virsstundām ar 17. p. paredzēto 75% piemaksu un ka apgabaltiesa savā spriedumā pielaidusi lik. par darba laiku 3. p. 2. piezīmes un 17. p. noteikumu pārkāpšanu, Senāts, neielaižoties citu kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolemj: Rīgas

apgabaltiesas 1933. g. 9. augusta spriedumu lik. par darba laiku 3. p. 2. piez. un 17. p. CPN. 181. un 196. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā. (2681. l.)

70. 1934. g. 21. novembrī. Firmas „The Thayer foss Company" pilnvarnieka zv. adv. E. Valter-Vitenheima lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu augšā minētās firmas prasībā pret Eliju Lurje kā firmas „E. Lurje un Co" īpašnieku.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pēc CPN. 661. p. 5. pk. atbildētājs var celt noraidījumu, kad ārzemnieks, kas nav Latvijas dienestā un kam Latvijā nav nekustamas mantas, nenodrošina lietas izdevumus un tos zaudējumus, kas var celties atbildētājam. Kad noraidījums celts tādēļ, ka ārzemnieks nav nodrošinājis tiesu izdevumus un zaudējumus, tad tiesa, raugoties pēc prasības rakstura, noteic aptuveni šā nodrošinājuma lielumu (668. p.), un, proti, ar atsevišķu lēmumu (669. p.). Taisot šo lēmumu, tiesa tā tad ievēro noraidījumu. Pēc 677. p. par tiesas lēmumu, ar kuru noraidījums ievērots, pielaižama blakus sūdzība, atsevišķi no apellācijas (677. p.). Tā tad minētais lēmums ir izšķirošs un jau tādēļ tas arī ir pārsūdzams, jo ar to izšķirts, pēc satura, noraidījuma liktenis, un, proti, apstiprinoši. Tādēļ nevar minēto lēmumu atzīt tikai par it kā sagatavojošu lēmumu. Visā (2.) nodalījumā par „noraidījumiem un iebildumiem" nekur nav runas par kādiem vēl it kā sekojošiem tiesas lēmumiem (par lietas izbeigšanu), ar kuriem vēl tikai tiktu konstatētas tās tālākās sekas, kas saistītas ar tiesas lēmuma par 668. p. minēto noraidījumu neizpildīšanu (sk. 669. p.). Tāpēc taisni minētais lēmums, kā pamatlēmums, kurā tiesa „noteic aptuveni nodrošinājuma lielumu" (668. p.), bet nemaz ne tālākais lēmums, ar kuru tikai konstatētas šā lēmuma neizpildīšanas sekas (lietas izbeigšana), ir pārsūdzams un proti atsevišķi no apellācijas (677. p.). Ja nu taisni lēmums „ar kuru noraidījums ievērots" (668., 669., 677. p.), ir pārsūdzams „atsevišķi no apellācijas", tad arī otrās ins ances (Tiesu palātas) lēmums, ar kuru prasītāja blakus sūdzība atstāta bez ievērības, pārsūdzams uz vispārēja pamata kasācijas kārtībā. Tāpēc prasītājas kasācijas sūdzība ir Senātā caurskatāma.

Pretēji sūdzētājas domām, Latvijas konvencija ar Amerikas Savienotām Valstīm (Lkr. 28.—149.), uz kuru atsaucas sūdzētāja, nemaz nezīmējas uz līgumslēdzēju valstu savstarpējo atsvabināšanu no drošības naudas iemaksas tiesu izdevumu nodrošināšanai (cautio judicatum solvi), bet gan tikai piešķir līgumslēdzēju valstu pilsoņiem partu spēju (1. p. 3. d.), tirdzniecības u. t. t. brīvību, paredzot šajā ziņā vislielākās labvēlības principu (7. p.), kādu principu vēl sevišķi izceļ 13., 14. p. Tas pats sakāms par Latvijas tirdzniecības un kuģniecības koncesiju ar Poliju (Lkr. 29.—56.) un par Latvijas līgumu ar Vāciju (Lkr. 26.—153.). Turpretim īsta starptautiska konvencija, kura tieši zīmējas uz līgumslēdzēju valstu savstarpējo atsvabināšanu no minētās drošības naudas (cautio judicatum solvi) samaksas, kādai konvencijai pievienojusies arī Latvija, ir 1905. g. 17. jūlijā Hāgā parakstītā konvencija par civiltiesāšanas kārtību (Lkr. 30.—36.), kas savā III nodal. „Tiesu izdevumu un zaudējumu nodrošinājums" (17.—19. p.) paredz attiecīgos noteikumus šajā jautājumā. Bet šo konvenciju Amerikas Savienotās Valstis taisni nav parakstījušas, nedz tai pievienojušās. Arī bij. Krievija bija jau pievienojusies 1896. g. 2. novembra konvencijai par civilprocesa jautājumiem (Kr. Lkr. 1899. g. 62. num. 861. p.), tomēr to valstu sarakstā, kuru pilsoņi atsvabināti no drošības naudas iemaksas, bija ievedusi tikai Franciju (Kr. Lkr. 1896. g. 132. num., 1479. p.), Italiju (Kr. Lkr. 1897. g. 85. num., 104. p.), Vāciju (1897. g. 107. num., 1473. p.) un Bulgariju (Kr. Lkr. 1913. g. 55. num., 431. p.). Tā tad Krievijai konvencija ar Amerikas Savienotām Valstīm nav bijusi. Tādēļ Tiesu palāta, neatzīstot prasītāju par atsvabināmu no drošības naudas iemaksas tagadējās prasības lietā, gala atzinumā, nav pār-

kāpusi prasītājas aprādītos likumus. Atrodot tādēļ, ka prasītājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: „The Thayer foss Company" pilnvarnieka zv. adv. Valtera-Vitenheima kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (319. l.)

71. 1934. g. 21. novembrī. Kārļa Sīpola lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu viņa, Sīpola, prasībā pret Latvijas apdrošināšanas un transporta akc. sab.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Tiesu palāta prasību atraidījusi, konstatējot, ka motorburenieks „Baltija" (60 netto reģ. tonnu tilpumā), kuru prasītājs 1923. g. nopircis no kāda Velcera (II, 70), vēl agrāk iznomāts firmai Pastarus spirta pārvadāšanai; ka šī firma rūpala veidā nodarbojusies ar spirta kontrabandu; ka prasītājs 1924. g. kuģi iznomājis minētai firmai, saņemot par to no firmas nomas naudu Ls 2.000 mēnesī, t. i. ārkārtīgi augstu nomas naudu, un ka Pastarus firmas nodarbošanās ar kontrabandu bijusi vispāri zināma kuģniecības apriņdās; ka m. b. „Baltija" 1924. g. novembra braucienā, par kādu ir runa šajā lietā, izgājis uz Igauniju spirta kontrabandas piekopšanai, un, neskatoties uz stipru vēju, 10 dienu laikā nav apmeklējis tuvumā esošās ostas un beigās uzbraucis sēklī, un ka par kontrabandas lietu ievadīta lieta Rīgas muitnīcā. Šādi Tiesu palātas konstatējumi attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāmi kasācijas kārtībā. No šādiem konstatējumiem Tiesu palāta varēja nākt pie kasācijas kārtībā nepārbaudāmā atzinuma, ka prasītājam bijis zināms, ka firma Pastarus vispār, un it sevišķi arī m. b. „Baltija" 1924. g. braucienā, nodarbojušies ar spirta kontrabandu. Sakarā ar to, ka prasītājs savu m. b. „Baltija" tā paša 1934. g. novembrī apdrošinājis apdr. biedrībā „Latvija" par Ls 10.000, I Latvijas apdrošināšanas un transporta akc. sab. par Ls 1000, Tiesu palāta varēja nākt pie sava tālākā atzinuma par to, ka prasītājam par m. b. „Baltija" nodarbošanos ar spirta kontrabandu bijis zināms m. b. „Baltija" apdrošināšanas laikā, kurpretim pašai atbildētājai par minēto apstākli, t. i. par m. b. „Baltija" darbības raksturu, nav bijis zināms. Ar to atkrīt visi prasītāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā, kuros tas apstrīd Tiesu palātas atzinuma pareizību par to, ka viņam par sava kuģa „Baltija" nodarbošanos ar kontrabandu un it sevišķi 1924. g. novembra braucienā bijis zināms, taisni tajā laikā, kad viņš savu motorkuģi pieteicis apdrošināšanai. Pēc ADS. 13. § apdrošinājumu līgumos visiem dalībniekiem jāievēro visaugstākā uzticamība (uberrima fides, Treu und Glauben im höchsten Maase, the utmost good faith). Tas nozīmē, ka pat vismazākā aizdoma, kas apdrošinājuma ņēmējam varētu celties par viņa kuģa nelikumīgo un apdrošinātāja interesi apdraudošo darbību, uzliek prasītājam pienākumu par viņa kuģa darbību nekavējoties paziņot apdrošinātājam, jau pieteicot kuģi apdrošināšanai, resp. tūliņ, kad viņam tāda aizdoma ceļas. Ja apdrošinājuma ņēmējs šādu prasījumu neizpilda, vai pārkāpj, tad apdrošinātājs brīvs no izpildījuma saskaņā ar ADS. 20. § (sk. Ritter, Das Recht der Seeversicherung, Kommentar zu den ADS. I sēj., pie ADS. 13. § 7. piez. „b"; „Die besondere Pflicht der Assekuranztreue ist also nicht nur eine Quelle der Erkenntnis für die Bedeutung der Bestimmungen des Gesetzes und des Vertrages, nicht nur die Begleiterin der vor oder nach Vertragsabschlusse zu erfüllenden Verbindlichkeiten, sondern auch eine Verpflichtung eigenen Inhalts, alles vorzukehren was die durch die Interessenverbindung gebotene gegenseitige Rücksicht sonst noch verlangt und alles zu unterlassen, was sich damit nicht verträgt": 5. piez.). Gan, kā prasītājs pareizi aizrāda savā kasācijas sūdzībā, m. b. „Baltija" nodarbošanās ar spirta kontrabandu nav pati par sevi padarījusi par spēkā neesošu un atbildētājai nesaistošu pašu apdrošinājuma līgumu, it kā runājošu pretim labiem tikumiem pēc CL. 2922., 3204. p. noteikumiem. Apdrošināt kuģi vēl nenozīmē „veicināt" kontrabandu. Tiesu palāta tikai tad varētu uz minētiem likuma pantiem atsaukties, ja prasītājs savu kuģi būtu apdrošinājis tieši pret briesmām, kas būtu

saistītas ar nodarbošanos ar kontrabandu. Bet šādu apdrošinājumu parti savā starpā, protams, nav noslēguši. Tomēr, apdrošinājuma ņēmējs, no vienas puses, apdrošinot savu kuģi pret totālzaudējumiem, ieskaitot uzbraukšanu uz minām braucienos Baltijas jūrā, bet no otras puses, apzināti pielaižot, ka šis pats kuģis tājā pašā laikā nodarbojas ar kontrabandu, paaugstina un pārgroza to risku, no kāda izejot, apdrošināšanas sabiedrība (atbildētāja) kuģi pieņēmusi apdrošinājumā. Saskaņā ar savu pieteikumu prasītājs bija kuģi apdrošinājis braucieniem Baltijas jūrā, t. i. kārtīgai tirdzniecības kuģošanai (I, 6.). Šajā ziņā, pretēji prasītāja domām, jāaizrāda, ka runā esošā gadījumā jārīkojas nevis pēc Kr. tirdzn. nolik. noteikumiem par jūras apdrošinājumiem, bet gan pēc vācu 1900. g. visp. jūras apdroš. noteikumiem, kā to tieši atzīst pats prasītājs savā prasības sūdzībā un apliecina viņa liecinieks Zoephels paša prasītāja iesniegtā protokolā (I, 4). Par riska paaugstinājumu, no apdrošinājuma tiesību viedokļa, jārunā gadījumos, kad apstākļos notikusi tāda pārmaiņa, ar kuru apdrošinātājs nav rēķinājies pieņemot priekšmetu apdrošinājumā vai turpinot apdrošinājumu, ja vien apstākļu pārmaiņa nelabvēlīgi ietekmē apdrošināto risku rindu. Atbildētājs var rēķināties tikai ar apstākļu parasto norisi: no svara te ir normālais satiksmes uzskats, tas ir, vai pēc parastā, normālā, satiksmes uzskata, ievērojot apdrošinājumu darbībā pieņemtās normās, konkrētā apstākļu pārmaiņā būtu jāierauga tāds riska paaugstinājums, kas varētu pamudināt apdrošinātāju, vai nu atteikties no apdrošinājuma vai prasīt paaugstinātu prēmiju (Hagen, Versicherungsrecht, Ehrenberg, Handbuch 8. sēj. I d. 428. lpp.). It sevišķi stingri uz apdrošinājuma ņēmēja pienākumiem negrozīt risku skatās jūras apdrošinājumu noteikumi. Vācu jūras apdroš. noteikumi (ADS.), pēc kuriem jārīkojas runā esošā lietā, iziet netikvien no riska paaugstinājuma, bet arī no riska pārmaiņas (grozījuma) viedokļa. Tas nozīmē, ka par riska pārmaiņu var runāt arī tad, ja nevien līguma noslēgšanas brīdī bijušie apstākļi, bet arī pats uzņēmums (pasākums: „die Unternehmung", „начинание") būtu grozījušies. Jēdziens: „riska pārmaiņa" ir plašāks par jēdzienu: „riska paaugstinājums" (Ritter, 1. c. I sēj. 395. lpp. 5.—8. piez. pie 23. §). Aizliegums apdrošinājuma ņēmējam grozīt risku un riska stāvokli (Gefahrslage) ievests netikvien apdrošinātāja interesēs, bet izriet arī no risku kopības („Gefahrengemeinschaft") jēdziena, pēc kura apdrošinātājam jābūt nodrošinātam pret neparedzētiem grozījumiem riska stāvoklī; apdrošinājuma ņēmēja pienākums negrozīt riska stāvokli, t. i. pienākums atstāt riska stāvokli negrozītu (Gefahrstandpflicht), izriet no ciešās sakarības starp līdzīgu risku apdrošinājumiem (Bruck, Das Privatversicherungsrecht, 1930. g. 296. lpp. II). Par riska pārmaiņu (grozījumu, Gefahränderung) runā tad, kad apdrošinātājs grozījušos risku vai nu vispār nebūtu uzņēmies, vai risku būtu uzņēmies ne pēc iepriekšējiem nosacījumiem (Ritter 1. c. I sēj., 402. lpp. 12. piez.). Saskaņā ar ADS. 23. § (I d.) pēc līguma noslēgšanas apdrošinājuma ņēmējam aizliegts bez apdrošinātāja piekrišanas netikvien grozīt risku, bet arī atļaut, ka kāda trešā persona groza risku. Savā 1. daļā 23. § uzskaita piemēra veidā („Als eine Gefahränderung ist es insbesondere anzusehen"), kādus konkrētus gadījumus, kuros gan runā esošais gadījums (nodarboties ar kontrabandu) nav minēts, bet aizrādīts tikai uz paša brauciena grozīšanu. Tomēr, ievērojot to, ka 23. § tieši minētie gadījumi nav izsmeļoši, argumentatio e contrario nav pielaižama (Sen. CKD. 24./179.; 28./708. spried.). Tādēļ nemaz nav neiespējami, kā arī runā esošo gadījumu var attiecināt uz aizliegto riska grozījumu. Ka ADS. 23. § 2. d. minētie gadījumi atzīstami tikai kā piemēri, noteikti uzsvērts literātūrā: Ritter, 1. c. I, 413. lpp. 37. piez. pie 23. §; Bruck, 1. c. 303. lpp. pie 33. par. piez.). Tādējādi ADS. katrā ziņā pielaiž arī citus gadījumus, kuri tāpat kā ADS. 23. § 2. d. minētie, atsvabina, saskaņā ar 24. § 1. d., apdrošinātāju no apdrošinājuma līguma izpildīšanas, apdrošinājuma gadījumam (Versicherungsfall) iestājoties. Uz tādiem gadījumiem, kur apdrošinātājs atsvabinājas no izpildījuma, attiecināms, starp citu, arī gadījums, kad apdrošinājuma ņēmējs vai nu pats nodarbojas ar kontrabandu (spirta kontrabandu), vai pielaiž, ka viņa kuģa nomnieks nodarbotos ar kontrabandu, kaut gan apdrošinājuma ņēmējs kuģi apdrošinājis tikai pret totālzaudēju-

miem braucienos Baltijas jūrā. Tādos apstākļos apdrošinājuma ņēmējs atbild par riska grozījumiem, kuŗus izdara kuģa nomnieks (Ritter, 1. c. I, 17. piez. beigās pie ADS. 23. §: „Aber er (der Versicherungsnehmer) muss nämlich für Gefahränderungen des Mieters einstehen". Īstenībā, runā esošā gadījumā, prasītājs — kā konstatē Tiesu palāta — nopircis kuģi no kāda Velcera „pārņemot kā kuģa nomnieku arī Velcera pastāvīgo kontrahentu, Pasterusu, kas nodarbojies ar spirta kontrabandu, kā tas vispāri bijis zināms kuģniecības aprindās, un par ko, kā aizrāda Tiesu palāta (II, 90), arī prasītājs nevarējis nezināt. Bet taisni šāda prasītāja zināšana par sava kuģa izmantošanas veidu no kuģa nomnieka, kā pazīstama kontrabandista, uzlika prasītājam tiešo pienākukumu jau no paša sākuma nepielaist nomnieku nodarboties ar spirta kontrabandu. Neizpildot šādu savu pienākumu, t. i. pārkāpjot savu „Gefahrstandspflicht", prasītājs ar to pašu atsvabinājis atbildētāju no apdrošinātāja pienākuma izpildīt apdrošinājuma līgumu, t. i. atlīdzināt zaudējumus par kuģa sēklī uzbraukšanu, kas notikusi taisni sakarā ar tā nodarbošanos ar kontrabandu runā esošā braucienā 1924. g. novembrī, kur kuģis, izbraucis uz Igauniju spirta kontrabandai un „neskatoties uz stipru vēju, 10 dienu laikā nav apmeklējis tuvumā esošās ostas un beigās uzbraucis sēklī", kā to konstatē Tiesu palāta (II 90. o. p.). Vispār, kuģim, kas nodarbojas ar kontrabandu, vienmēr jārēķinājas ar muitnīcai, kontrabandas apkaŗošanas nolūkā, piešķirtām ļoti nopietnām represijām, piem., pat kuģa konfiskāciju (Muitas nolik. 1910. g. izd. 1052., 1053., 992., 993., 1199. p.). Pēc 1925. g. 19. augusta konvencijas par alkoholisku preču kontrabandas apkaŗošanu, kuŗā piedalījušies arī Latvija un Igaunija (Lkr. 1926. g. 56), katra līgumslēdzēja puse apņēmās aizliegt izvest alkoholiskās preces no savas territorijas uz ārzemēm ar mazākiem par 100 reģ. netto tonnu tilpuma kuģiem (2. p.). Pie tam līgumslēdzējām pusēm uzdots paredzēt sodus, kuŗi būtu uzliekami par 2.—4. p. noteikumu neievērošanu (6. p.). Ja kuģi, pret kuŗu ir aizdomas, ka tas piekopj kontrabandu, sastop paplašinātā joslā (12 jūŗas jūdžu platā joslā no krasta) un tas izbēg no šās joslas, tad tās valsts iestādes, kuŗai šī josla padota, var vajāt kuģi arī viņpus tās, atklātā jūŗā, un var piemērot tam tos pašus likumus (t. i. savus likumus), it kā tas būtu notverts joslas rajonā (9. p. 2. d.). Tā tad, prasītājam, kas, iznomādams savu kuģi pazīstamam kontrabandistam, pielaidis sava kuģa nodarbošanos ar kontrabandu, jārēķinās ar minēto represiju piemērošanu savam kuģim. Ka kontrabandas piekopšana ir sevišķi atzīstama par riska paaugstinājumu, netieši izriet arī no ADS. 121. §, pēc kuŗa (5. pk.) kuģa apdrošinājumā (Kaskoversicherung) „tikai pret kaŗa briesmām" („Nur für Kriegsgefahr"), apdrošinātājs neatbild par zaudējumu, kas ceļas ar to, ka kuģis pārvadā kaŗa kontrabandu (t. i. „Bannware"), izņemot gadījumu, kad apdrošinājuma ņēmējam nebija zināms, vai nebija jāzina, ka uz kuģa atradusies kaŗa kontrabanda, pie kam pietiek, ka 3. persona (piem., nomnieks vai kapteinis) zinājuši par kontrabandas atrašanos uz kuģa (Ritter, 1. c. 1322. lpp. 16. piez. pie ADS. 121. §). Kuģa apdrošinātājam, kas uzņēmies kaŗa risku, tiesība nepielaist, ka kuģis pārvadātu kaŗa kontrabandu; apdrošinātājam tiesība sagaidīt, ka kuģis nepieņems pārvadāšanai tādu kravu, kas apdraudētu kuģi pateicoties kravas sevišķām īpašībām (sk. 1914. g. 8. decembŗa kr. ķeizara ukazā par jūŗas kaŗa noteikumu piemērošanu, kas izstrādāti Londonas jūŗas konferencē 1908.—1909. g.; bij. Krievijas 1915. g. Konvencijas 1. p. ar Angliju un Franciju, kr. lik. kr. 1915. g. № 143, № 229). Šajā ziņā kuģis, kas pārvadā kaŗa kontrabandu, uzskatāms par „jūŗas nespējīgu" (seeuntüchtig: ADS. 58. § nozīmē: Ritter 1. c. I 1320. lpp. 9. piez. pie ADS. 121. § d.). ADS. 121. § 5. pk. uzliek apdrošinājuma ņēmējam par pienākumu rūpēties par to, lai uz kuģa klāja neatrastos kaŗa kontrabanda: no tā momenta, kad šo pienākumu apdrošinājuma ņēmējs nevar vairs izpildīt, nevar būt arī no svara, vai tas par kontrabandas esamību zinājis, vai viņam par to būtu bijis jāzina (Ritter, 1. c. 1322. lpp., 13. piez. pie ADS. 121. §). Tie paši noteikumi, analoģijas ceļā (CL. iev. XX p.), piemērojami arī runā esošā gadījumā. Neatkarīgi no apdrošinājuma ņēmēja pienākuma negrozīt risku pēc tā, kad tas apdrošinājuma līgumu par kuģi jau noslēdzis, viņam, jau slēdzot līgumu, bija noteikti jāpaziņo apdrošinātājam par visiem apdrošinā-

juma ņēmējam zināmiem apstākļiem, kādiem būtu nozīme apdrošinātājam uzņemot risku, neatkarīgi no tā, vai apdrošinājuma ņēmējam šādas ziņas izliktos par nepamatotām vai neticamām (ADS. 19. § 1. d.). Ja, pretēji 19. p. § 1. d., par nozīmīgu apstākli apdrošinātājam nav paziņots, vai ja paziņots nepareizi, tad apdrošinātājs ir brīvs no apdrošinājuma līguma izpildīšanas. Tas pats ir, ja apdrošinājuma ņēmējs paziņojumu nav izdarījis tāpēc, ka tam nozīmīgais apstāklis nebija zināms aiz viņa rupjas nolaidības (ADS. 20. § 2. teik.). Savā apdrošinājuma pieteikumā (I 6) prasītājs nevienā vārdā nav minējis par to, ka viņa kuģis ticis vai tiks iznomāts firmai, kas nodarbojas ar spirta kontrabandu. Ja prasītājs savā pieteikumā par to būtu minējis, tad atbildētāja, saprotams, tādu apdrošinājumu nebūtu noslēgusi un pat, kā pareizi šajā ziņā aizrāda Tiesu palāta, nebūtu varējusi noslēgt, jo uzņemties risku par paša apdrošinājuma ņēmēja nodarāmā vai pielaistā noziedzīgā nodarījuma (kontrabandas) sekām, nozīmētu noslēgt nemorālisku, likumā aizliegtu, un tāpēc spēkā neesošu līgumu (CL. 2922., 3214. p.).

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta, atzīstot prasību par nepamatotu, nav gala atzinumā pārkāpusi prasītāja aprādītos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Kārļa Sīpola kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (320. l.)

72. 1934. g. 21. novembrī. Ādolfa Petricha pilnvarnieka zv. adv. pal. Millera lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Ādolfa Petricha prasībā pret Pēteri Kungu un Zemkopības ministriju.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: Tiesu palāta atradusi, ka šī lieta nepiekrīt civiltiesas izšķiršanai uz agr. ref. lik. 12¹. p. (Lkr. 1929. g. 117) aiz tā iemesla, ka jautājums par P. Kunga un Zemkopības ministrijas noslēgto pirkuma-pārdevuma līguma likumību stāvot ciešā atkarībā no tā, vai strīda zemes gabals esot ieskaitīts valsts zemes fondā, vai ne. Šāds Tiesu palātas uzskats nav atzīstams par pareizu. Saskaņā ar agr. ref. lik. 12¹. p. no civiltiesu piekritības ir izņemti vienīgi strīdi par to, vai attiecīgie īpašumi uz agr. ref. lik. pamata atsavināti un likumīgi ieskaitīti valsts zemes fondā un strīdi par neatsavināmās daļas ierādīšanu. Konkrētā lietā turpretim strīds nepastāv iekš tā vai strīda zemes gabals ir likumīgi, vai nelikumīgi ieskaitīts valsts zemes fondā, bet tiesai jāapspriež tikai faktiskais stāvoklis, vai strīda zemes gabals ir ieskaitīts valsts zemes fondā vai ne. Ar 1929. g. 24. maija likumu (agr. ref. lik. 12¹. p.) nav domāts izņemt no civiltiesas piekritības civiltiesiskas dabas strīds par piešķirtām uz agr. ref. lik. noteikumiem zemēm, bet ar šo likumu ir noteikts vienīgi tas, ka civiltiesāšanās kārtībā nav iespējams revidēt zemes ierīcības iestāžu lēmumus par zemes atsavināšanu un piešķiršanu uz agr. ref. lik. noteikumiem, jo šādi strīdi izšķirami sevišķā kārtībā no pašām zemes ierīcības iestādēm.

Šajā gadījumā ar prasības lūguma petitumu nemaz netiek pacelts jautājums par zemes ierīcības iestāžu lēmumu likumību vai pareizību, bet prasītājs prasa noslēgta pirkuma-pārdevuma līguma atcelšanu, un tā kā lietas piekritību nosaka prasības lūguma saturs, bet ne atbildētāja iebildumi, tad arī šajā gadījumā Tiesu palātai nebija pamats atzīt šo lietu par nepiekrītošu civiltiesas izšķiršanai. Ar to Tiesu palāta ir pārkāpusi CPN. 1. un 516. p. un arī nepareizi iztulkojusi agr. ref. lik. 12¹. p.

Jau šo pārkāpumu dēļ vien Tiesu palātas spriedums nav uzturams spēkā, kādēļ neielaižoties pārējo kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1931. g. 2. marta spriedumu CPN. 1. un 816. p. un agr. ref. lik. 12¹. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā tiesnešu sastāvā. (341. l.)

73. 1934. g. 21. novembrī. Dzelzceļu virsvaldes pārstāvja juriskonsulta Melbārda lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu S.P.R.S. Tirdzniecības pārstāvniecības Latvijā prasībā pret Dzelzceļu virsvaldi.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pretēji atbildētājas domām svēršanas fakts, kādu atbildētāja lūgusi konstatēt ar lieciniekiem, nav uzskatāms par „blakus apstākli par pārvadāšanas līguma pildīšanu", bet gan par pamatapstākli, kas taisni būtu pirmā kārtā jāpierāda atbildētājai. Šis pamatapstāklis, kā pareizi aizrāda Tiesu palāta, pierādāms tikai vai nu ar atzīmi uz preču zīmes (preču zīmes 22. pk.; sk. Sen. CKD. 28./158; arī 28./517. spr.) vai ar atsevišķu aktu. Pati atbildētāja atsaukusies uz šādiem dokumentāriskiem datiem, bet tomēr tādus nav tiesā iesniegusi (izņemot Tiesu palātas minētos dokumentus, kādus Tiesu palāta arī ņēmusi vērā: II 21.—25.) un nevis tāpēc, ka tie būtu pazaudēti, bet gan tāpēc, ka tos esot grūti savākt; tomēr šis pēdējais apstāklis nav pietiekošs, lai aprādītos dokumentāriskos datus varētu pierādīt ar lieciniekiem. Bez tā, atbildētāja uz lieciniekiem atsaucas tikai pēdējā Tiesu palātas sēdē (II 21) un pie tam pat neuzdodot un nenosaucot pašus lieciniekus, bet aprobežojoties tikai ar lūgumu dot viņai termiņu liecinieku uzdošanai. Šādos apstākļos Tiesu palātai bija pamats atbildētājas lūgumu neievērot. Kas attiecas uz jautājumu par vagonu aizturēšanu, tad atbildētāja nemaz nav lūgusi nopratināt lieciniekus par to, it kā vagonu aizturēšana būtu notikusi prasītājas vainas dēļ, kā atbildētāja paskaidrojusi savā kasācijas sūdzībā, bet gan tikai par to, ka vagoni būtu tikuši aizturēti (II 21). Tāpēc, neapmierinot šādu atbildētājas lūgumu, Tiesu palāta nav pārkāpusi likumu arī šajā ziņā.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi likumu, kādēļ atbildētājas kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Dzelzceļu virsvaldes pilnvarnieka juriskonsulta Melnbārda kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (351. l.)

74. 1934. g. 21. novembrī. Finanču ministrijas pilnvarnieka zv. adv. Zāmuēļa lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Rīgas ķīmiskās fabrikas „Jugla" prasībā pret Latvijas valsti Finanču ministrijas personā.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Izklausījis prasītāja pilnvarnieka zv. adv. Vichmaņa paskaidrojumus, Senāts atrod: Tiesu palāta, atceļot apgabaltiesas spriedumu, prasību piespriedusi uz tā pamata, ka Latvijas banka esot bijusi it kā vekseļtiesisks mandātārs, proti, Linu moponola nodaļas (F. m.) mandātārs, un ka Latvijas bankai tāpēc neesot bijusi tiesība vekseli protestēt un iesūdzēt savā vārdā. Šāds Tiesu palātas izejas punkts atzīstams par nepareizu. Tiesu palāta nenoliedz, ka Linu monopola nodaļas indosaments ir sine obligo blanko indosaments, bet nevis prokūra — indosaments (Veks. nol. 25. p.), par kādu vien būtu uzskatāms vekseļtiesisks pilnvarojums (mandāts, kā — nepareizi — izteicas Tiesu palāta). Tāpēc, no vekseļtiesību viedokļa, Latvijas banka, kā parasts blanko indosatārs, varēja ar blanko indosamentu (kas izgājis no Linu monopola nodaļas) leģitimētā vekseļturētāja (Vekseļu nolik. 23. p.) vekseli likt protestēt un to iesūdzēt savā vārdā. Tiesu palātas atsauce uz to, it kā „uzspiedums" uz vekseļa priekšpuses „Inkaso № 60322 Latvijas banka" esot uzskatāms it kā par „mandātu" (t. i. tā tad par prokūrindosamentu), neiztur kritiku: Tiesu palātas aizrādījums atkrīt jau tāpēc, ka vispār nav noskaidrots, kas šo „uzspiedumu" uzlicis, un it sevišķi, vai to uzlikusi Linu monopola nodaļa. Katrā ziņā šajā „uzspiedumā" trūktu prokūrindosanta (Linu monopola nodaļas) paraksts. Gan runā esošā gadījumā Linu monopola nodaļas blanko indosamentā varētu ieraudzīt paslēptu „inkasomandātindosamentu". Bet pat ja minētam Linu monopola nodaļas indosamentam atzītu paslēpta inkasomandāta nozīmi Latvijas bankai, tad tomēr šī pēdējā atkal atjaunojusi un nodibinājusi īsto juridisko stāvokli ar to, ka viņa visas savas tiesības pēc vekseļa nodevusi savai „pilnvardevējai", Linu monopola nodaļai, ar uzrakstu uz piedziņas dokumenta, t. i. uz paša vekseļa. Ar šādu cesiju Linu monopola nodaļa (Finanču ministrija) jau leģitimējusi sevi kā tagadējo kreditoru un piedzinēju, kā tas redzams no pašas prasītājas iesniegtās

tiesu izpildītāja pavēstes (I 5). Inkasomandātindosaments, pēc būtības, ir fiduciārs darījums, kuru savā starpā slēdz inkasomandātindosants (kā inkasomandants) ar inkasomandātindosatāru (kā inkasomandātāru), un kurš pašā indosamentā nav izteikts un neizpaužas. Cedējot tiesības no vekseļa īstam vekseļturētājam, Linu monopola nodaļai (kā fiduciantam), Latvijas banka (kā fiduciāre) izpilda fiduciāro darījumu, restituējot īsto vekseļtiesisko stāvokli. Ka vekseļtiesību cesija būtu notikusi tikai pēc tagadējās prasības celšanas, Tiesu palāta nav konstatējusi. Īstenībā, cesijas uzraksts taisīts 1930. g. 1. aprīlī, bet tagadējā prasība celta 1930. g. 3. maijā. Tādējādi, pretēji Tiesu palātas domām, Latvijas banka bija gan formāli, t. i. vekseļtiesiski, leģitimēta vekseli likt protestēt un iesūdzēt taisni savā vārdā. Savu materiāli-tiesisko saistību pret Linu monopola nodaļu (Finanču ministriju) Latvijas banka bija izpildījusi, nododot vekseļtiesību šai pēdējai atpakaļ ar minēto cesiju. Ja nu atkrīt Tiesu palātas izejas punkts, t. i. ka formālā, vekseļtiesiskā leģitimācija Latvijas bankai trūkst vekseļprasības celšanai pret tagadējo prasītāju, tad sabrūk arī Tiesu palātas uz aprādītās nepareizās premises uzbūvētā tālākā argumentācija par tagadējās prasības pamatotību. Par to, ka paslēptais inkasomandātindosaments formāli, vekseļtiesiski, leģitimē inkasomandātindosatāru kā attiecīgo vekseļkreditoru un prasītāju, teorijā nav šaubu (sk. Staubs kommentāra pie vācu vekseļnolikuma 17. p. 6. piez.). Vienīgās sekas no tā, ka prokūrindosaments ietērpts īstā, formāli pilnīgā indosamentā (inkasomandātindosamentā), būtu tās, ka vekseļparādnieks varētu pret inkasomandātindosatāru celt tās pašas vekseļtiesiskās ierunas, kas parādniekam piekristu pret inkasomandātindosantu, jo inkasomandātindosatārs reālizē vekseļtiesisko prasījumu un vekseļtiesības gan savā vārdā, bet tomēr ne vairs kā savas paša vekseļtiesības, bet gan kā svešas (inkasomandātindosanta, kā materiāli īstā vekseļturētāja) vekseļtiesības (Staubs 1. c. 8.-11.-piez.). Runā esošā gadījumā Finanču ministrija (Linu monopola nodaļa) nebija izvairījusies no atbildes došanas uz tagadējās prasītājas celtām ierunām aiz partu savstarpējām juridiskām attiecībām. Tiesu palāta nav konstatējusi, ka pret Finanču ministriju (Linu monopola nodaļu) tagadējā prasītāja būtu cēlusi tādas ierunas, kas atspēkotu Finanču ministrijas materiāli tiesisko vekseļprasījumu pret tagadējo prasītāju.

Atrodot aiz aprādītiem iemesliem, ka Tiesu palāta pārkāpusi Vekseļu nolik. 23., 25. p., CPN. 816. p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1931. g. 28. marta/13. aprīļa spriedumu Vekseļu nolik. 23., 25. p., CPN. 816. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā. (355. l.)

75. 1934. g. 21. novembrī. Kriša Paegļa lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu Kriša Paegļa prasībā pret Talsu apriņķa pašvaldību.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: Tiesu palāta ir atzinusi, ka prasītāja pretenzija, kā pamatota uz pašvaldības organa nepareizu rīcību prasītāja atstādināšanā no amata un viņam pienācīgas algas atraušanā, nepiekrīt civiltiesas izšķiršanai, līdz kamēr administrātīvā ceļā nav atzīta pašvaldības organa rīcības nepareizība. Šāds Tiesu palātas atzinums ir atzīstams par pareizu, un to neatspēko prasītāja kasācijas sūdzībā minētie aizrādījumi, ka tie apstākļi, kuŗus pašvaldības organs licis pamatā prasītāja atlaišanai no amata, ar krimināltiesas attaisnojošo spriedumu atzīti par nepareiziem, un ka Tiesu palātai bija saistošs krimināltiesas spriedums uz Kriminālproc. lik. 35. p. pamata. Pretēji prasītāja domām, krimināltiesa nebūt nav izšķīrusi jautājumu par pašvaldības organa rīcības nepareizību, kādēļ nevietā pārmetums, it kā Tiesu palāta būtu neievērojusi Kriminālproc. lik. 35. p. Pārējiem apcerējumiem, kuŗus prasītājs piemin savā kasācijas sūdzībā, nav nekādas nozīmes, jo tajos prasītājs vienīgi apstrīd pašvaldības organa rīcības pareizību pēc būtības, bet, pēc pareiza Tiesu palātas aizrādījuma, kamēr prasītājs strīdas šajā plāksnē, viņš strīdas par attiecībām, kuŗas izriet no viņa

amata stāvokļa, un kuŗām piemīt publiski tiesisks raksturs. Prasības, kuŗu priekšmets prasa izšķirt strīdu par dienesta attiecībām, nav raksturojamas kā strīds par civiltiesībām, bet gan apspriežamas pēc valsts resp. administrātīvām tiesībām (sal. Sen. CKD. 208./25.g.; 465./26. g.). Tādēļ Tiesu palāta pareizi atradusi, ka konkrētā prasība, kuŗu pats prasītājs savā kasācijas sūdzībā apzīmē kā prasījumu par viņam pienācīgās algas izmaksas, saskaņā ar CPN. 1. p., nepiekrīt civiltiesu izšķiršanai.

Atrodot tādēļ, ka iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota noraidāma, Senāts nolemj: Kriša Paegļa kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (580. l.)

J. Osīts.

76. 1934. g. 21. novembrī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu mirušā Morducha-Markusa Hilmaņa mantojuma lietā.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: Tiesu palāta ir atradusi, ka mantojumā ietilpstošā immobiļa Ls 49010 aktīvam stāv pretim Ls 84500 pasīvs, un ka par šo pārsniedzošo pasīvu Ls 35490 jāatbild visai mantojuma masai, kādēļ arī atvilkusi šo summu no visa mantojuma vērtības. Savā kasācijas sūdzībā Nodokļu departaments aizrāda, ka hipotēkāriskais parāds bija atskaitāms vienīgi no tā objekta vērtības, ar kuŗu tas bija nodrošināts, kādēļ pārsniedzošo pasīvu Ls 35490 nevarēja atvilkt no visa mantojuma. Zemākās instancēs Nodokļu departaments tomēr nebija pacēlis strīdu par Nodevu nolik. 213. p. 4. pk. piemērošanu tā apstākļa dēļ, ka strīds obligācijās nav atbildību ierobežojošas klauzulas, un ka taisni tādēļ nebijis pamata parādu atskaitīt no visa mantojuma vērtības. Par to Nodokļu departaments runā pirmo reizi tikai savā kasācijas sūdzībā, bet savā blakus sūdzībā Tiesu palātai departaments bija aprobežojies vienīgi ar aizrādījumu, ka parāds Latvijas bankai vispār nav atskaitāms, jo mantojuma atstājējs šai iestādei nav palicis parādā. Nodokļu departamentam, ja tas būtu apgalvojis, ka obligācijās nav klauzulas par parādnieka atbildības aprobežošanu ar ieķīlāto immobili vien, taisni būtu jāpierāda šādas klauzulas esamība obligācijās (Sen. CKD. 32./131.). Tiesu palāta ir paskaidrojusi, kādēļ obligācija, kuŗu Latvijas banka cedējusi blanko, ir pieskaitāma mantojuma pasīvam, pie kam šo Tiesu palātas paskaidrojumu pareizību neapstrīd kasācijas sūdzībā. Tādos apstākļos, pirmo reizi tikai kasācijas sūdzībā paceltais jautājums, vai obligācija pēc tās teksta noteikumiem dod pamatu parādu atvilkt tikai no immobiļa vai no visa mantojuma, vispār nav apspriežams Senātā.

Atrodot tādēļ, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi kasācijas sūdzībā minētos likumus, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (815. l.)

77. 1934. g. 21. novembrī. Ābrāma Hiršmaņa pilnvarnieka zv. adv. K. Pilpa lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par Huldas Lukas nekustama īpašuma pārdošanu.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: kreditors-piedzinējs, kas, sakarā ar izsoles atzīšanu par nenotikušu, pieteic tiesai savu vēlēšanos immobili paturēt sev (CPN. 1318., 1320. p.), ar šādas vēlēšanās pieteikumu vien vēl neiegūst kādu materiālu, absolūtu, tiesību uz immobilu. Tāpēc parādniekam, kas, izsoles nenotikšanas dēļ, vēl skaitās par tā īpašnieku, tiesība aprādīto kreditora tiesību, immobili paturēt sev, savukārt pārtraukt, iemaksājot vajadzīgo summu kreditoru piedzinēju prasījumu segšanai. Aprādītā parādnieka tiesība pieder viņam līdz kamēr nereālizējas kreditora tiesība (immobili paturēt sev) ar paša immobiļa apstiprināšanu viņam ar tiesas lēmumu. Šajā ziņā noteikti izteicies jau Kr. Senāts savā spriedumā Hižņakova lietā (1879. g. № 127.), kas minēts paša sūdzētāja minētā Senāta CKD. spriedumā Višņevska lietā (1924. g. № 414.). Tur-

pretim, šis pēdējais Senāta CKD. spriedums, pats par sevi nav tagadējā lietā piemērojams, jo tas attiecas uz gadījumu, kad summu kreditora-pieteicēja apmierināšanai iemaksājis nevis parādnieks, bet kāds cits kreditors, proti, savā vārdā, pret paša parādnieka gribu. Tāpat, sūdzētāja aprādītā Senāta CKD. spriedumā Karpa lietā (1932. g. № 2558.) Senāts tieši paskaidro, pamatojoties uz minēto Kr. Senāta spriedumu *Hižņakova lietā, ka kreditors, pieteicot vēlēšanos paturēt immobili sev, ar to vēl neiegūst* materiālās tiesības uz šo mantu, bet gan tikai jaunu līdzekli savu pretenziju apmierināšanai, un ka tādēļ kreditoram nepieder absolūta tiesība izlietot paturēšanas tiesības, bet parādnieks var šo tiesību paralizēt, apmierinot uz mantu vērstās piedziņas līdz mantas apstiprināšanai kreditoram. Kā pareizi aizrāda Tiesu palāta, immobiļa paturēšana no kreditora, pēc tās juridiskās dabas un sekām, būtu identiska ar immobiļa pārdošanu izsolē tikai pēc tā un ar to, ka tiesa immobilu patiesi apstiprina kreditoram-pieteicējam. Jāievēro vēl, ka parādniece, Lukas mantojuma masa, savā 1932. g. 17. decembŗa iesniegumā (I 59.) taisni aizrāda, pēc kāda aprēķina viņa iemaksājusi summu Ls 16000, un, proti, starp citu, arī noteikusi sūdzētājam piekrītošo summu Ls 6734, *pret ko sūdzētājs iebildumus nav cēlis.*

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi sūdzētāja minētos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Ābrāma Hiršmaņa pilnvarnieka zv. adv. Pilpa kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (1881. l.)

78. 1934. g. 22. novembrī. Ernas Veiss pilnvarnieka zv. adv. A. Sūnas lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu mir. Alvīnes Laurenčičs mantojuma lietā.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: *Tiesu palāta, atzīstot, ka mantojuma nodoklis ir aprēķināms no* atstātās mantas vērtības mantojuma atklāšanas laikā tikai tajā gadījumā, ja mantnieks tad pat ir arī mantojumu pārņēmis savā valdīšanā, sava uzskata pastiprināšanai atsaucas uz Sen. CKD. 1926. g. 417. spr. Mironovas 1. Šis Senāta spriedums tomēr nemaz nesaskan ar Tiesu palātas ieņemto stāvokli šajā jautājumā, jo Senāts paskaidrojis, ka mantojuma vērtības noteikšanai no svara ir vienīgi tas, kādā stāvoklī ir un kādu vērtību reprezentē mantojums mantu devēja nāves momentā, jo tikai šajā momentā, šajā sastāvā un šajā vērtībā mantojums pāriet uz mantniekiem un, tā tad, ir apliekams ar mantojuma nodokli pilnīgi neatkarīgi no tā, pēc kāda laika spēkā esošām nodokļu likmēm būtu ņemams mantojuma nodoklis. Tā tad mantojuma vērtības noteikšanā *mantojuma pārejas momentam, pretēji Tiesu palātas domām, nav nozīmes, bet šis* moments gan krīt svarā jautājumā par to, pēc kādām likmēm un likumiem nodoklis noteicams (Sen. CKD. 1925. g. 250., 1926. g. 370. u. c. spr.). Pie nupat izvirzītā uzskata Senāts konsekventi pieturējies arī savā vēlākā praksē (sk. Sen. CKD. 1932. g. 101. spr.). Tādējādi jāatzīst, ka Tiesu palāta konkrētā gadījumā, noteicot mantojuma nodokli nevis pēc tās vērtības, kāda mantojumam bijusi mir. Alvīnes Laurenčičs nāves laikā — 1925. g., bet pēc mantojuma vērtības apgabaltiesas lēmuma taisīšanas laikā (kad, pēc Tiesu palātas konstatējuma, mantojuma pāreja uz mantniekiem vēl nebija notikusi), — pielaidusi motivēšanas nepareizību un ar to CPN. 444., 816. p. pārkāpumu, kādēļ viņas lēmums nav uzturams spēkā. Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1931. g. 27. maija *lēmumu, CPN. 444., 816. panta pārkāpumu dēļ, atcelt un lietu nodot Tiesu* palātai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā. (282. l.)

79. 1934. g. 22. novembrī. Mir. Marijas Fedotovas mazgadīgo bērnu un mantas aizbildņa Pāvila Fedotova pilnvarnieka privātadv. Rēķa lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu augšā minētā aizbildņa Pāvila Fedotova prasībā pret Annu un Andreju Lazareviem.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors V. Bukovskis.

Senāts atrod: Tiesu palāta, uz viņas spriedumā minēto apsvērumu un aprādīto datu pamata atzinusi, ka atbildētājai Annai Lazarevai, kuŗa prasības kārtībā cēlusi prasību par viņas tēva testāmenta apstiprināšanu, bija tiesība, saskaņā ar LCL. 1066. p., iesniegt runā esošo testāmentu apstiprināšanai 10 gadu laikā, skaitot no viņas tēva miršanas dienas; ka testāmenta formāliem trūkumiem būtu izšķiroša nozīme tikai testāmentu apstiprinot apsardzības kārtībā un ka tam apstāklim, ka liecinieks Konons Lazarevs, kas parakstījis testāmentu, ir testāmenta mantnieka Andreja Lazareva brālens, neesot nozīmes aiz tā iemesla, ka testāments taisīts par labu testātora miesīgai meitai un viņas vīram Andrejam Lazarevam (LCL. 1054. p. 2. pk.). Savā kasācijas sūdzībā prasītāju (testātora mirušās otrās meitas mazgadīgo bērnu un mantas) aizbildnis aizrāda, ka Tiesu palāta esot pārkāpusi LCL. 1066. un 1066[12]. p. un 1054. p. 2. pktu.

Prasītāju kasācijas sūdzība pelna ievērību.

Saskaņā ar LCL. 1066[12]. p. pret apgabaltiesas lēmumu, ar kuŗu atraidīts lūgums par testāmenta apstiprināšanu apsardzības kārtībā (1066[11]. p.) atbildētājai bija tiesība celt prasību divu gadu laikā, skaitot no dienas, kad atraidošais lēmums paziņots atbildētājai. Kā tas redzams no uzraksta uz testāmenta, apgabaltiesa 1923. g. 24. augustā nolēmusi testātora Mitrofana Ivanova privāttestāmentu, LCL. 1063. p. noteiktā gada termiņa nokavēšanas dēļ, apstiprināšanai nepieņemt, par ko 1923. g. 22. septembrī taisīts uzraksts uz testāmenta. Pretēji Tiesu palātas domām, saskaņā ar minētiem LCL. 1066[11]. p. un 1066[12]. p., atbildētājai bija tiesība 2 gadu laikā celt prasību par viņas tēva testāmenta apstiprināšanu (Sen. CKD. 1895. g. 45. spried.). Šajā gadījumā, kā tas izriet no apgabaltiesas akts (2. lpp.), atbildētāja iesniegusi savu prasību par testāmenta apstiprināšanu tikai 1927. g. 20. martā. Tiesu palātas uzskats, it kā atbildētājai, saskaņā ar LCL. 1066. p., bija tiesība iesniegt runā esošo testāmentu apstiprināšanai prasības kārtībā 10 gadu laikā atzīstams par maldīgu, jo LCL. 1066. p. noteikums nav piemērojams tajā gadījumā, kad apgabaltiesa apsardzības kārtībā jau nolēmusi testāmentu apstiprināšanai nepieņemt, kāds gadījums paredzēts tieši to pašu likumu 1066[11]. un 1066[12]. pantā. Bez tam, kā pareizi aizrāda prasītāji, saskaņā ar LCL. 1054. p. 2. pktu, par lieciniekiem testāmentu sastādot nevar būt tās personas, kuŗām par labu taisīts testāments, ja viņi radinieki līdz 4. pakāpei. Kanons Lazarevs pēc prasītāju apgalvojuma, ir Andreja Lazareva (kuŗam par labu taisīts testāments) brālēns, kādēļ, ja šī radniecība būtu pierādīta, viņš nevarēja būt par lieciniekū (sal. arī Kr. Sen. CKD. 1901. g. 133. spried.). Bez tam, saskaņā ar Kr. Senāta CKD. 1899. g. 45. spried., analfabēti vispār nevar būt par lieciniekiem pie testāmenta. Tādējādi Tiesu palāta, atraidot prasību, pielaidusi motīvēšanas nepareizību un līdz ar to LCL. 1066[11]., 1066[12]. p., 1054. p. 2. pkta un CPN. 816. p. pārkāpumu, kādēļ viņas spriedums atceļams.

Tāpēc un neielaižoties citu prasītāju minēto sprieduma kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1931. g. 10. jūnija spriedumu LCL. 1066[11], 1066[12]. p., 1054. p. 2. pkta un CPN. 816. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā. (526. l.)

80. 1934. g. 22. novembrī. Kārļa Boma lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par Jāņa Grīšļa nekustamas mantas pārdošanu publiskā izsolē un Miķeļa un Līnas Grīslis paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: 1930. g. 7. novembrī Liepājas apgabaltiesā pārdeva publiskā izsolē Jāņa Grīsļa „Annukrogus" mājas saskaņā ar CPN. 1294. (1872.) pantu, dzēšot Miķelim un Līnai Grīšļiem apgrūtinājuma veidā nodrošināto tiesību uz alimentiem. Ar savu 1931. g. 3. novembŗa lēmumu apgabaltiesa nolēmusi izmaksāt pirkuma summas atlikumu — Ls 6442,21 — minētiem Grīšļiem. Par šo lēmumu hipotēkāriskais kreditors

Kārlis Boms iesniedzis blakus sūdzību, bet Tiesu palāta to ar savu 1932. g. 4. februāra lēmumu atstājusi bez ievērības. Tiesu palāta atrod, ka Grīšļiem nostiprināta tiesība uz alimentiem pēc sava satura visvairāk tuvojas uzufruktam (CL. 1208.; Kr. Sen. CKD. 1912. g. 14542. spr., piev. pie 1090. p. Bukovska izd.), un ka šī apgrūtinājuma, kā katra servitūta, dzēšana pretēji aktīva subjekta gribai ārpus CL. 1265. p. 1.—4. un 6. pk. paredzētiem gadījumiem var notikt vienīgi pret servitūta vērtības atlīdzināšanu arī pat CPN. 1294. (1872.) pantā minētā gadījumā. Pie šāda atzinuma Tiesu palāta nākusi, izskaidrojot šķietamo pretrunu, kuŗa, pēc Tiesu palātas domām, pastāv starp CPN. 1294. (1872.) un materiāliem likumiem, kuŗi servitūtu dzēšanu, izņemot augšā minētos gadījumos, neatzīst bez aktīva subjekta atlīdzinājuma. Šāds Tiesu palātas uzskats nav pareizs. Gan uz immobiļa gulošie lietiskie apgrūtinājumi — principā — ar immobiļa pārdošanu publiskā izsolē neizbeidzas, bet pāriet uz immobiļa ieguvēju. Tomēr, šis princips nav piemērojams CL. 1439. pantā paredzētā gadījumā, kad ieķīlāta lieta bez ķīlas ņēmēja piekrišanas apgrūtināta (kā tas noticis konkrētā gadījumā) ar tādām tiesībām, kuŗas samazina lietas vērtību un līdz ar to ķīlas ņēmēja nodrošinājuma apmēru. Šādā gadījumā apgrūtinājums ķīlas ņēmējam nav saistošs un viņam tiesība reālizēt savas ķīlas tiesības tā, it kā šis apgrūtinājums nemaz nepastāvētu, no kā arī izriet viņa tiesība prasīt immobiļa pārdošanu ar šā apgrūtinājuma dzēšanu (sk. Erdmann II, 398. lpp.), kas arī noteikts CPN. 1294. (1872.) pantā. Tā tad, pretēji Tiesu palātas domām, nekāda pat šķietama pretruna starp šo pantu un materiāliem likumiem nepastāv, un ja immobilis pārdots saskaņā ar 1294. (1872.) pantu ar apgrūtinājuma dzēšanu, tad dzēšana notiek absolūti, t. i. apgrūtinājums uz pircēju nepāriet, un šī dzēšana nav nostādīta atkarībā no apgrūtinājuma aktīvā subjekta atlīdzinājuma. No sacītā tomēr neizriet, ka naudu sadalot, kuŗa ieņemta immobili pārdodot, personām, kam par labu zemes grāmatās ierakstīts apgrūtinājums (konkrētā gadījumā — tiesība uz alimentiem), nebūtu piešķiŗama priekšrocība, ja viņas konkurē ar hipotēkāru, kuŗa hipotēka ierakstīta pēc apgrūtinājuma izdarīšanas (kā tas ir konkrētā gadījumā). Šis jautājums nemaz neatkarājas no augšā iztirzātā jautājuma par to, vai apgrūtinājums atzīstams par dzēstu un uz immobiļa pircēja nepārgājušu, bet vienīgi no tā, kādām no minētām pretenzijām pēc likuma piešķiŗama prioritate naudas sadalīšanā. Šo jautājumu Tiesu palāta pareizi izšķīrusi alimentu saņēmējiem par labu, pamatoti atsaucoties uz CPN. 1294. (1872.) panta likumdošanas motīviem (sk. Gasmani un Nolkenu 121., 122. lpp.), pēc kuŗiem zemes grāmatās agrāk ierakstītais apgrūtinājums katrā ziņā saistošs jaunākam hipotēkāram. Tādējādi Tiesu palātas spriedums gala atzinumā atzīstams par pareizu, ar ko atkrīt visi kasācijas sūdzības iesniedzēja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā, kuŗos viņš aizstāv viedokli, ka priekšrocība naudas sadalīšanā bija piešķiŗama viņam, sūdzētājam.

Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: Kārļa-Kristapa Boma kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. panta pamata, atstāt bez ievērības. (700. l.)

81. 1934. g. 22. novembrī. Maksātnespējīgās parādnieces Vislatvijas lauksaimnieku krāj-aizdevu s-bas „Zelta Lats" konkursa masas pilnvarnieka zv. adv. A. Strausmaņa lūgumi atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par Vislatvijas Lauksaimnieku krāj-aizdevu s-bas „Zelta Lats" maksātnespēju.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Izklausījis maksātnespējīgās krāj-aizdevu s-bas „Zelta Lats" konkursa masas pilnvarnieka zv. adv. Strausmaņa paskaidrojumus, Senāts atrod: ar 1930. g. 3./17. novembŗa lēmumu Tiesu palāta, pamatojoties uz 1919. g. 5. septembŗa noteik. par kooper. sabiedr. un viņu savienībām (Lkr. 126) 47., 48., 49. p., nolēmusi, starp citu, izdot Vislatvijas lauksaimnieku krāj-aizdevu sabiedrības „Zelta Lats" konkursa valdei izpildu rakstu papildu atbildības summas piedzīšanai no sabiedrības biedra Pauzera. Uz pēdējā lūgumu Tiesu palāta 1932. g. 1. februārī nolēmusi, uz CPN. 706[2]. (tagad 810.) p. pamata,

atļaut Pauzeram nomaksāt no viņa piedzenamās summas lēmumā aprādītos termiņos. Par šo lēmumu minētās sabiedrības konkursa valde iesniegusi blakus un kasācijas sūdzības. Iesniegtā blakus sūdzība atstājama bez caurskatīšanas, jo blakus sūdzības Senātam iesniedzamas tikai par tādiem otrās instances lēmumiem, ar kuŗiem kasācijas sūdzība izsniegta sūdzētājam atpakaļ, vai par tiesas pielaisto vilcināšanu, vai par iemaksātās drošības naudas neatdošanu, kā arī sūdzības uzraudzības kārtībā (Sen. CKD. 1929. g. 1682. u. c. spr.). Konkursa valdes kasācijas sūdzība nepelna ievērību. CPN. 810. (706[2].) pantu tiesa var piemērot gadījumā, ja viņa konstatējusi, ka zaudējušai pusei nav naudas līdzekļu piespriestās summas tūlītējai samaksai. Kasācijas sūdzības iesniedzējas domas, ka šis likuma pants attiecas tikai uz prasības lietām, nav pamatotas un nesaskan ar šā likuma izpratni un mērķi. Likums izdots ar vienīgu nolūku atvieglināt zaudējušās personas stāvokli, ja viņai nav naudas līdzekļu piespriestās summas tūlītējai samaksai, un no šā viedokļa nevar krist svarā, vai tiesas spriedums taisīts prasības lietā, vai arī kādā sevišķā tiesāšanas kārtībā, kuŗā likums iztiesājamo lietu vienkāršības dēļ atzinis par lieku piemērot prasības lietās ievērojami sarežģīto procedūru. Tādēļ nav pamata neattiecināt CPN. 810. (706[2].) pantu uz gadījumu, kad tiesas izpildu rakstu izdod kooper. likuma 49. p. paredzētā kārtībā, t. i. ne uz prasības kārtībā taisīta sprieduma pamata (kāda kārtība tomēr arī šajās lietās nav izslēgta — sk. Sen. CKD. 1934. g. 639. spr.), bet sakarā ar to, ka sabiedrības biedrs nav pārsūdzējis konkursa valdes aprēķinu par papildu atbildības summas piedzīšanu no biedra, vai arī tādēļ, ka šādu sūdzību tiesa atstājusi bez ievērības. Pēc būtības, un no CPN. 810. (706[2].) panta viedokļa, starp šiem gadījumiem un gadījumu, kad izpildu rakstu izdod uz strīda kārtībā taisīta sprieduma pamata, nav nekādas starpības. Tāpat no 810. (706[2].) panta viedokļa nekrīt svarā, vai pats kreditors kļuvis par maksātnespējīgu parādnieku, kādēļ šis pants, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzējas aizrādījumam, piemērojams arī konkursa lietās. Ja kasācijas sūdzības iesniedzēja sava uzskata pastiprināšanai aizrāda uz tirdzn. proc. nol. noteikumiem, pēc kuŗiem maksātnespējīgā manta likvidējama pēc iespējas ātri, tad uz to jāaizrāda, ka princips par lietas iespējami ātro izšķiršanu piemērojams tāpat arī prasības lietās, kādēļ arī šajā ziņā apspriežami gadījumi viens no otra esenciāli neatšķiŗas, kādēļ nav pamata vienā gadījumā pielaist, bet otrā nepielaist piespriesto summu samaksas pagarināšanu. CPN. 810. (706[2].) p. neatstāj šaubu, ka par maksājumu pagarināšanu lemj tiesa, kuŗa taisījusi spriedumu, resp. kooper. likuma 49. pantā aprādītā gadījumā, tiesa, kuŗa lēmusi par izpildu raksta izdošanu. Konkrētā gadījumā šādu lēmumu taisījusi Tiesu palāta, kādēļ arī viņai piekrita Pauzera lūguma izšķiršana. Tādēļ nav nozīmes kasācijas sūdzības iesniedzējas aizrādījumam uz to, ka tāda paša satura lūgumu Pauzers iesniedzis arī apgabaltiesai. Šā aizrādījuma neapspriešana no Tiesu palātas puses tāpēc nevar novest pie viņas lēmuma atcelšanas, kuŗu viņa taisījusi savas kompetences robežās.

Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: maksātnespējīgās parādnieces Vislatvijas lauksaimn. krāj-aizdevu s-bas „Zelta Lats" konkura masas pilnvarnieka zv. adv. Strausmaņa kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības, bet blakus sūdzību — bez caurskatīšanas. (736. l.)

82. 1934. g. 22. novembrī. Līzes-Emilijas Plūcējs lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Talsu pag. Ķibe mājas ar krep. 1994. num. II reģ. dalīšanas lietā un Annas Luters un Kārļa Šēnfelda u. c. pilnv. zv. adv. J. Bērziņa paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: Senāta CKD. jau paskaidrojis, ka Kurz. zemn. lik. 122. p. paredzētā tiesība paturēt mantojumā ietilpstošo nekustamu īpašumu dabā pieder tikai mantniekiem, kuŗi stāv asinsradniecībā ar mantojuma devēju (1928. g. 1061., 1931. g. 686. u. c. spr.). Tādēļ Tiesu palāta konkrētā gadījumā rīkojusies pareizi, nepiešķiŗot Kurz. zemn. lik. 122. pantā minēto priekšrocību kasācijas sūdzības iesniedzējai, kuŗa ir man-

tojuma devēja Andža Plūcēja mirušā dēla Ģirta Plūcēja atraitne. Nepareizi kasācijas sūdzības iesniedzēja sava pretēja uzskata pastiprināšanai atsaucas uz Sen. CKD. 1925. g. 21. spr. *Purviņa l., kas attiecas tikai uz gadījumu, kad mantojuma devējs* ar testāmentu par savu universālu mantnieku, resp. par māju saimnieku, iecēlis kādu no saviem mantniekiem. Konkrētā lietā šis spriedums būtu piemērojams tikai tad, ja Andžs Plūcējs, kā māju vienīgais īpašnieks, par māju saimnieci ar testāmentu būtu iecēlis sūdzētāju; šajā gadījumā, turpretim, tikai viens no Andža Plūcēja mantniekiem, Ģirts Plūcējs ar testāmentu visu savu mantu novēlējis savai sievai, sūdzētājai, kuŗa šādā ceļā Kurz. zemn. lik. 122. pantā minēto priekšrocību iegūt nevarēja, ja arī tā pašam Ģirtam Plūcējam būtu piederējusi.

Kas attiecas uz kasācijas sūdzības iesniedzējas apsvērumiem par to, ka pēc Kurz. zemn. lik. 122. p. tiesai māju ienākumu aprēķināšanā esot jāpieturas pie „taisnīga", bet nevis pie „mērena" novērtējuma, kuŗu pieņēmusi Tiesu palāta, tad jāaizrāda, ka no Kurz. zemn. lik. 122. p. viedokļa starp abiem minētiem jēdzieniem principiālas starpības nav, un ka „mērens" novērtējums atzīstams līdz ar to arī par „taisnīgu". Atrodot tādēļ, ka iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Līzes-Emilijas Plūcējs kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. panta pamata, atstāt bez ievērības. (780. l.)

83. 1934. g. 22. novembrī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu par atsavināšanas nodevas aprēķināšanu Olgas un Sevastjāna Jakovļevu nekustamas mantas dalīšanas lietā.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: Senāts jau ir paskaidrojis (Sen. CKD. 30./515.), ka Nodevu nolik. 235. p., *kuŗš kā fiskāla likuma noteikums nav paplašināti iztulkojams, nav attiecināms* uz nekustamas mantas pāreju ar dalīšanas līgumu. Izņēmumu varētu pielaist tikai tad, ja zem dalīšanas līguma segas būtu domāts apiet nodevu nolikumu, lai izvairītos no nodevas samaksāšanas, p. piem., kad ar simulatīvu līgumu palīdzību īpašnieks pārdod niecīgu daļu immobilī un tad, zem dalīšanas līguma segas, nodod pircējam pārējo daļu (sal. arī Sen. CKD. 29./1659.). Ka šādi apstākļi būtu bijuši konkrētā gadījumā, Nodokļu departaments pat nemēģina apgalvot savā kasācijas sūdzībā, aprobežojoties vienīgi ar Nod. nolik. 235. p. iztulkojumu pretēji Senāta agrākās lietās ieņemtam viedoklim, *no kāda viedokļa arī šajā lietā Senāts neatrod par iespējamu atteikties.*

Atrodot tādēļ, ka iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota noraidāma, Senāts nolemj: Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (864. l.)

84. 1934. g. 22. novembrī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu Ernesta Priecmaņa un Jāņa Mežparāna pirkšanas-pārdošanas līguma lietā, un Jāņa Mežparāna paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: Nodokļu departaments savā kasācijas sūdzībā atsaucas uz Baižkalna pagasta valdes 611. rakstu no 1930. g. 24. oktobŗa, kuŗā minēts, ka pievienojamais zemes gabals iegūts amatniecības saimniecības paplašināšanai. Nodokļu departaments tomēr nav ievērojis tās pašas pagasta valdes 1043. apliecību no 1931. g. 3. novembŗa (apg. akts, 26. lpp.), ar kuŗu apliecināts, ka „Liepkalnu" saimniecība, kaut tā ir amatniecības *saimniecība, ir lauksaimnieciski izmantojama, un ar pievienojamo zemes gabalu* pilnīgāk izmantojama taisni kā lauksaimniecības objekts. Uz šādu datu pamata Tiesu palāta varēja nākt pie atzinuma, ka „Liepkalnu" mājas paplašinātā sastāvā izmantojamas lauksaimnieciski, un ka tādēļ pati šās saimniecības paplašināšana paiet zem Lik.

par nekust. mantas atsavināšanu 1. p. 15. pkta. Nodokļu departamenta aprādītais Senāta 1180./30. g. spriedums Vītolu lietā nevar attiekties uz šo gadījumu, jo tajā spriedumā Senāts runā par zemes gabala atdalīšanu īpašai amatnieka saimniecības nodibināšanai, bez lauksaimnieciska rakstura, pie kam Senāts atrod, ka, ja amatnieka saimniecības nodibinātājs ir dabūjis no valdības atdalīšanas atļauju saskaņā ar lik. par agrār. ref. 48. p. a pktu, viņam tomēr jārēķinājas ar pienākumu maksāt vērtības pieauguma nodokli. Šajā gadījumā, turpretim, runa ir nevis par zemes gabala atdalīšanu atsevišķas nelauksaimnieciskas saimniecības nodibināšanai, bet par jau pastāvošas saimniecības paplašināšanu, kuŗai Tiesu palāta konstatē lauksaimniecības pazīmes. Tādēļ Tiesu palāta pareizi atradusi, ka vērtības pieauguma nodokļa aprēķināšana šajā gadījumā atkrīt. Ar to atkrīt visi aizrādījumi Nodokļu departamenta kasācijas sūdzībā.

Teikto ievērojot, Senāts nolemj: Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (874. l.)

85. 1934. g. 22. novembrī. Atbildētāju Borisa Minskera pilnvarnieka zv. adv. G. Rūbinšteina un mir. Joeļa Kacenelenbauma m. m. aizg. pilnvarnieka zv. adv. A. Heidemaņa lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Johana Pihapa prasībā pret Borisu Minskeru un Joeli Kacenelenbaumu.

Sēdi vada priekšsēdētājs O. Ozoliņš; referē senātors V. Bukovskis.

Izklausījis atbildētāja Borisa Minskera pilnvarnieka zv. adv. Rūbinšteina paskaidrojumus, Senāts atrod: prasītājs, pamatojoties uz CPN. 1387. (1273.) p. un pievienojot Igaunijas Tiesu palātas 1930. g. 7. aprīļa sprieduma norakstu, prasības kārtā lūdzis Rīgas apgabaltiesu: atzīt par izpildāmu Latvijā Igaunijas Tiesu palātas 1930. g. 7./IV spriedumu prasības lietā № 178./1930. g., uzliekot atbildētājiem par pienākumu solidāri atdot prasītājam 76 kub. asis jauktas malkas, piegādājot tās Igaunijā, Valkā, Mendeļa Šames Linu vērptuvē, bet šā pienākuma neizpildīšanas gadījumā piedzīt no atbildētājiem solidāri par labu prasītājam Ls 8519,49 ar 6% no iesūdzības līdz samaksas dienai; bez tam piedzīt no atbildētājiem solidāri par labu prasītājam Ls 605,70 ar 6% no iesūdzības līdz samaksas dienai. Latvijas Tiesu palāta, analizējot prasības petitumu, atzinusi, ka prasītājs, no vienas puses, lūdzot izpildīt ārzemes tiesas spriedumu, bet, no otras puses, lūdzot taisīt arī spriedumu pēc būtības; ka, ievērojot tiesas konvencijas trūkumu, Tiesu palātai neesot iespējams izpildīt petituma pirmo daļu CPN. 1387. (1273.)p. un turpm. p. kārtībā; ka, tomēr prasības otrā daļā, par lietas izspriešanu pēc būtības, esot apmierināma, pie kam šī prasības daļa esot kvalificējama kā īsta actio judicati; ka katrā ziņā, arī pat gadījumā, ja ārzemes tiesas spriedumu uzdod tikai kā pierādījumu lietā, šim ārzemes spriedumam CPN. 1393. p. robežās piemitot neapgāžama nozīme, jo tas dod vinnējušai pusei formālu procesuālu aizsardzību, piešķiŗot viņai tiesību uz esceptio rei judicatae un arī materiāli nodibinot titulum; ka ārzemes tiesas sprieduma atzīšana, saprotams, neatkarīgi no tā izpildīšanas, esot arī katras tiesu iestādes nepieciešama konsekvence, jo šādu spriedumu neatzīšana nozīmētu pašas tiesas autoritātes noliegšanu. Izejot no šiem pamatiem, Tiesu palāta atzinusi, ka prasītāja pretenzijas, kas apstiprinātas ar ārzemes tiesas spriedumu, arī esot piespriežamas, nepārbaudot lietu un pierādījumus tālāk pēc būtības, ja tikai ir izpildīti CPN. 1393. p. noteikumi. Atbildētāju kasācijas sūdzība pelna ievērību. Kā pareizi konstatējusi Tiesu palāta, starp Latviju un Eesti nepastāv konvencijas par tiesu spriedumu izpildīšanu, kādēļ, ja prasītājs gribēja sasniegt prasības piespriešanu, viņam bija jāceļ prasība vispārējā kārtībā, noteicot prāvnieku juridiskās attiecības, kuŗas tad arī bija apspriežamas no Latvijas tiesām pēc būtības, pie kam, saprotams, ar Eesti Tiesu palātas spriedumu Latvijas tiesas varētu rēķināties kā ar vienu no rakstiskiem pierādījumiem. Konvencijai par ārzemju tiesu spriedumu izpildīšanu iztrūkstot, ārzemju tiesas spriedumam nav piešķiŗama neapstrīdamības nozīme, kā to maldīgi atzīst Tiesu palāta,

kādēļ arī CPN. 1393. p. noteikums nemaz nebija piemērojams, jo šis pants atrodas tiešā sakarā ar CPN. 1387. p., t. i. tas piemērojams tikai gadījumā, ja starp Latviju un ārzemes valsti pastāv attiecīga konvencija par savstarpēju tiesu spriedumu izpildīšanu. Tiesu palātas atsauce uz Ņemirovska monografiju nemaz neattaisno viņas uzskatu, jo šis autors taisni uzsveŗ, ka „обязательного действия решение иностранного суда само по себе не имеет и оно может быть сообщено ему лишь постановлением местных судов". Konkrētā gadījumā prasītājs tiešām cēlis actio judicati, pie tam ne tikai attiecībā uz otro, bet arī uz pirmo prasības daļu, bet actio judicati pielaižama tikai attiecībā uz spriedumiem, kas gājuši likumīgā spēkā. Turpretim ārzemes tiesu spriedumi, iztrūkstot konvencijai par tiesu spriedumu izpildīšanu, nemaz nevar stāties likumīgā spēkā. Arī esceptio rei judicati attiecībā uz ārzemju tiesas spriedumu, ja iztrūkst attiecīgā konvencija, nav pielaižama. Atzīstot tādēļ, ka Tiesu palāta savā spriedumā pielaidusi motīvēšanas nepareizību, pārkāpjot CPN. 1387., 1393. un 816. p. noteikumus, kādēļ viņas spriedums nav uzturams spēkā un neielaižoties citu atbildētāju minēto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1932. g. 26. maija spriedumu CPN. 1387., 1393. un 816. p. pārkāpumu dēļ atcelt un nodot lietu Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā. (974. l.)

86. 1934. g. 22. novembrī. Atbildētāja Kārļa Karpa d. Korņejeva lūgums atcelt Daugavpils apgabaltiesas spriedumu bezvēsts promesošā Saļimona Staņislava d. Nadricka mant. aizg. Jāņa Staņislava d. Nadricka prasībā pret Kārli Karpa d. Korņejevu.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: apgabaltiesa konstatējusi, ka pēc Ludzas apriņķa ārzemnieku grāmatas mir. Gilarijs Surevičs skaitījās par bij. Krievijas pavalstnieku un ka no minētā priekšnieka viņam izdota apliecība — Nansena certifikāts — 1927. g. 28. aprīlī. Tādējādi jāatzīst, ka Gilarijs Surevičs nebija Latvijas pavalstnieks, bet gan t. s. bezpavalstnieks. Atbildētāja paskaidrojums par to, ka, neskatoties uz minēto apliecību, Surevičs bija uzskatāms par Latvijas pavalstnieku uz lik. par pavalstniecību 1. panta pamata, apgabaltiesa pareizi nav ievērojusi, pamatojoties uz minētās apliecības satura, kuŗa apspriežamā jautājumā atzīstama par pilnu pierādījumu, kamēr tā nav atzīta par nepareizu no attiecīgām administrātīvām iestādēm (jo jautājums par zināmas personas pavalstniecību civīltiesas pārbaudei nepiekrīt). Konstatējot, ka runā esošais nomas līgums noslēgts par bij. Vitebskas guberņā atrodošos zemes gabalu 1922. gadā, kad vēl bija spēkā kārtu nolik. (Kr. lik. kop. IX sēj.) 830. p. 2. piez. pielikuma 1. pants (sk. 1924. g. 19. jūn. noteik. par nekust. mantas iegūšanas, lietošanas un pārvaldības ierobežošanu 8. p. — Lkr. 107), apgabaltiesa nākusi pie pareiza gala atzinuma, ka prasītāja ar mir. Surevišču noslēgtais nomas līgums uzskatāms par nederīgu jau pašā noslēgšanas brīdī, kādēļ atbildētājs uz šo līgumu nekādas tiesības pamatot nevar. Atbildētāja aizrādījums, ka minētais kārtu nolik. pants neesot attiecināms uz bezpavalstniekiem, jo tie neesot atzīstami par ārzemniekiem, nav pamatots, jo šis likums, runājot par ārzemniekiem, acīmredzot domājis visas personas, kas nebija Krievijas, resp. Latvijas pavalstnieki; tādēļ tas, pretēji atbildētāja domām, attiecināms arī uz bezpavalstniekiem (kuŗus likums sevišķi nevarēja minēt tādēļ, ka likuma izdošanas laikā tādi faktiski nepastāvēja). Nepareizi arī atbildētājs domā, ka prasītājam bija jāceļ sevišķa prasība par rentes līguma atzīšanu par spēkā neesošu, jo šāda prasība jau ietilpst prasītāja petitumā par atbildētāja izlikšanu no zemes gabala.

Atrodot tādēļ, ka atbildētāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Kārļa Karpa d. Korņejeva kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. panta pamata, atstāt bez iebērības. (1080. l.)

87. 1934. g. 22. novembrī. Prasītājas II Liepājas savstarpējās kreditbiedrības pilnvarnieka privātadv. A. Dzelmaņa lūgums atcelt Liepājas apgabaltiesas spriedumu II Liepājas savstarpējās kreditbiedrības prasībā pret Kārli Kargastu, Jāni Birznieku, Mārtiņu Matisonu un s-bu „Zelta Lats".

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: prasītāja lūdz piedzīt viņai par labu no atbildētājiem solidāri Ls 600 pēc 1926. g. 3. aprīlī izdotā vekseļa. No lietas redzams, ka šo vekseli (kas izdots no atbildētāja Matisona un par kuru galvojuši pārējie atbildētāji) prasītāja saņēmusi no Matisona kā drošību viņas galvojumam par Matisona parādu Zemkopības ministrijai Ls 14573,60 (1. sēj. 39. lpp.). No lietas tālāk redzams, ka prasītājas garantija pārgarantēta Latvijas bankā (sk. prasītājas paskaidrojumus 2. sēj. 16., 23., 25. lpp.) un ka pēdējā samaksājusi Zemkopības ministrijai 1927. g. 31. martā Ls 7496 (1. sēj. 37. lpp.). Prasītāja savu tiesību vērst pret atbildētājiem piedzīšanu pēc strīdā stāvošā vekseļa pamato uz CL. 4531., 4537., 4510. p., aizrādot uz to, ka, saskaņā ar Latvijas bankas 1930. g. 16. janvāra rakstu (1. sēj. 37. lpp.), minētā summa (Ls 7496) skaitās kā prasītājas parāds Latvijas bankai.

Lai gan šajā lietā ir runa par „garantijas" rakstu izdošanu, tad tomēr no augšā sacītā izriet, ka īstenībā konkrētā gadījumā nav noticis īsts garantijas darījums (Garantievertrag), ar kuru garants uzņemas atbildību par zināma rezultāta iestāšanos uz pilnīgi patstāvīgas saistības pamata (t. i. neatkarīgi no kādas galvenās saistības), bet ka prasītāja un Latvijas banka saistību uzņēmušies kā galvinieki CL. nozīmē sakarā ar galvenā parādnieka, Matisona, parādu Zemkopības ministrijai (sk. Dr Lēbera Tirdzn. tiesību pārskats 112. §, III; Staub, Kommentar zum HGB., 65. piez. pie 349. §). Tādējādi prāvnieku juridiskās attiecības apspriežamas pēc CL. noteikumiem par galvojuma darījumu, no kuriem šajā lietā arī iziet kā prāvnieki tā apgabaltiesa. Saskaņā ar augšā minētiem lietas faktiskiem apstākļiem jāatzīst, ka konkrētā gadījumā prasītāja atzīstama par galveno galvinieci (Vorbürge, fidejussor principalis), bet Latvijas banka par šās galvinieces galvinieci (Nachbürge, Afterbürge) (CL. 4515. p.). Samaksājot galvenā parādnieka Matisona parādu galvenai kreditorei Zemkopības ministrijai, Latvijas banka, kā subgalviniece, ieguvusi tiesības prasīt visas samaksātās summas atmaksu no prasītājas, kā galvenās galvinieces (sk. Zeufferta arch. XXVI 241. num.), bet viņai, pretēji prasītājas domām, ir regresa tiesības arī pret galveno parādnieku, Matisonu, kura parādu viņa segusi (sk. Dernburg, System des Röm. Rechts, 1. izd. 336. §, 3.). Apgabaltiesa konkrētā gadījumā, interpretējot Latvijas bankas rakstu no 1930. g. 25. febr. (1. sēj. 38. lpp.), nākusi pie kasācijas kārtībā nepārbaudāma atzinuma, ka Latvijas banka vēl vienmēr uzskata Matisonu par savu tiešo parādnieku. Tādējādi Latvijas banka, pēc Matisona parāda samaksas, var savu regresa prasību vērst kā pret Matisonu, tā pret prasītāju; turpretim pēdējai, kā Matisona galviniecei, būtu regresa tiesības pret Matisonu tikai tad, ja būtu konstatēti CL. 4537. panta piemērošanas priekšnoteikumi, kā pareizi atzinusi arī apgabaltiesa. Pretēji kasācijas sūdzības iesniedzējas domām, viņa uz šo likuma pantu nevar atsaukties tādēļ vien, ka no Latvijas bankas samaksātā summa skaitās kā prasītājas parāds Latvijas bankai, jo, pēc 4537. panta, galvinieks var atprasīt no galvenā parādnieka summu, par kuru viņš galvojis tikai pēc tam, kad viņš patiesi piespiests (pēc vācu teksta „nicht eher....., als wenn der Bürger genötigt worden ist") parādu samaksāt, vai vismaz kad viņam piespriests to samaksāt (pie kam pēdējā gadījumā galvinieks var prasīt no galvenā parādnieka tikai atsvabināšanu no šā pienākuma, sk. Erdmann IV 473. lpp.). Konkrētā gadījumā nav strīda par to, ka prasītāja vēl nav samaksājusi to summu Latvijas bankai, kuru pēdējā prasītājas vietā samaksājusi Zemkopības ministrijai. Ja nostātos uz prasītājas viedokli un atzītu, ka galvenam galviniekam ir regresa tiesības pret galveno parādnieku pirms tās summas samaksas, kuru subgalvinieks samaksājis galvenam kreditoram, tad varētu rasties tāds stāvoklis, ka galvenam parādniekam būtu otrreiz jāsamaksā parāds,

un proti tad, ja galvenais galvinieks piedzīto summu subgalviniekam nesamaksā un pēdējais izlieto savu tiesību vērst savu regresa prasību pret galveno parādnieku.

Ievērojot sacīto, jāatzīst, ka apgabaltiesa pareizi nākusi pie atzinuma, ka prasība celta priekšlaicīgi pret atbildētājiem.

Kas attiecas uz prasītājas aizrādījumu, ka viņa ieķīlāto vekseli, saskaņā ar CL. 1487. un 1490. p., var reālizēt netikai par to saistību, par kuru ķila dota, bet arī pret citām Matisona saistībām, tad šim aizrādījumam nav nozīmes, jo lietā ir runa tikai par Matisona saistībām sakarā ar izdotiem garantijas rakstiem, bet nevis par kādām citām viņa saistībām. Atrodot tādēļ, ka prasītājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: II Liepājas Savstarpējās Kreditbiedrības pilnvarnieka privātadv. Dzelmaņa kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. panta pamata, atstāt bez ievērības. (1099. l.)

88. 1934. g. 22. novembrī. Veltas Galiers pilnvarnieka zv. adv. V. Dāvis lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas lēmumu sūdzībā par Cēsu-Valkas zemes grāmatu nodaļas priekšnieka lēmumu par īpašuma tiesību neapstiprināšanu viņai, Galiers, uz Patkules pagasta Poteru māju ideālo pusi.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors V. Bukovskis.

Senāts atrod: Cēsu-Valkas zemes grāmatu nodaļas priekšnieks atstājis bez ievērības Veltas Galiers lūgumu par viņas īpašumu tiesību apstiprināšanu uz Patkulu muižas Poteru mājas ideālo pusi ar lietošanas un valdīšanas tiesībām Annai Ozoliņš līdz pēdējās nāvei uz mirušā Jāņa Ozoliņa testamenta pamata. Ar šo testamentu testātors novēlējis visu savu mantu sievai Annai Ozoliņš viņas mūža lietošanā un valdīšanā, bet pēc viņas nāves Veltai Galiers par īpašumu. Savu noraidošo lēmumu Zemes grāmatu nodaļas priekšnieks motīvējis ar to, ka nav pierādīta testātora atraitnes Annas Ozoliņš atļauja testātoram piederošās Poteru mājas ideālās puses korroborēšanai Veltas Galiers īpašumā pirms Annas Ozoliņš nāves. Apgabaltiesa atstājusi Veltas Galiers iesniegto blakus sūdzību bez ievērības, atrodot, ka blakus sūdzētājas lūgums ierakstīt zemes grāmatās Jāņa Ozoliņa testamenta 1. punktu par īpašnieku pārmaiņu skaŗ mūža lietotājas Annas Ozoliņš intereses un ka tādēļ, saskaņā ar Not. nolik. 340. p., blakus sūdzētājas lūgums apmierināms tikai ar Annas Ozoliņš piekrišanu. Savā kasācijas sūdzībā blakus sūdzētāja lūdz apgabaltiesas lēmumu atcelt, atrodot, ka konkrētā gadījumā mūža lietotājas Annas Ozoliņš piekrišana neesot vajadzīga, jo ierakstīšana zemes grāmatās esot pamatota uz tiesas lēmumu, ar kuŗu testātora testaments atzīts par stājušos likumīgā spēkā. Kasācijas sūdzība pelna ievērību. Kā pareizi aizrāda sūdzētāja savā kasācijas sūdzībā, attiecīgas personas piekrišana, pret kuŗu vērsta apstiprināšana, vajadzīga saskaņā ar Not. nolik. 340. p. tikai tad, kad korroborācija nav pamatota uz likumu vai tiesas lēmumu. Konkrētā gadījumā sūdzētājas lūgums pamatots uz agrākā nekustamas mantas īpašnieka testamenta, kas ar apgabaltiesas lēmumu atzīts par gājušu likumīgā spēkā. Saskaņā ar CL. 810. p. zemes grāmatās jāieraksta nevien katrs nekustamas mantas atsavinājums, bet arī vispār katra tās īpašnieka manta. Tā kā agrākais nekustamas mantas īpašnieks Jānis Ozoliņš ar savu testamentu, kuŗš ar tiesas lēmumu atzīts par likumīgā spēkā gājušu, novēlējis visu savu mantu (tā tad arī nekustamu mantu) savai sievai Annai Ozoliņš viņas mūža lietošanā un valdīšanā, bet sūdzētājai Veltai Galiers par īpašumu, tad pēdējai bija likumīgs pamats un tiesība griezties zemes grāmatu nodaļā ar lūgumu izdarīt attiecīgu korroborāciju. Tā kā par pamatu šai korroborācijai sūdzētāja likusi agrākā nekustamas mantas īpašnieka testamentu, kas ar apgabaltiesas lēmumu atzīts par gājušu likumīgā spēkā, tad Annas Ozoliņš piekrišana nekustamas mantas korroborācijai nemaz nebija vajadzīga, jo viņai nekādas īpašuma tiesības uz nekustamu mantu nepieder un arī zemes grāmatās nekādas viņas tiesības nav korroborētas. Tādēļ arī nekustamas

mantas korroborācija uz sūdzētājas kā īpašnieces vārdu, saskaņā ar testāmentu nemaz nav vērsta pret testātora atraitni Annu Ozoliņš, kuŗai novēlēta tikai Poteru mājas mūža lietošana un valdīšana, un kuŗas tiesības, kā jau aizrādīts, nav ierakstītas zemes grāmatās. Kaut gan testātors savā testāmentā burtiski aizrādījis, ka Veltai Galiers viņš novēlējis savu mantu par īpašumu pēc Annas Ozoliņš nāves, tomēr nevar būt šaubas, ka sūdzētājai Veltai Galiers jau no testātora nāves momenta pieder uz novēlēto mantu īpašuma tiesības, kaut gan aprobežotas ar Annas Ozoliņš mūža lietošanu un valdīšanu, jo starplaikā līdz Annas Ozoliņš nāvei novēlētai mantai jāpieder kaut kam uz īpašuma tiesībām un, tā kā par tādu īpašnieci nevar atzīt atraitni Annu Ozoliņš, kuŗai novēlēta tikai mantas mūža lietošana un valdīšana, tad skaidrs, ka par tādu mantas īpašnieci jāatzīst sūdzētāja, saprotams, ar aprobežotām, Annai Ozoliņš dzīvai esot, tiesībām. Ierakstot zemes grāmatās sūdzētājai novēlētās īpašuma tiesības uz nekustamu mantu saskaņā ar testāmentu, zemes grāmatu nodaļas priekšniekam līdz ar to jāieraksta arī Annai Ozoliņš novēlētās mūža lietošanas un valdīšanas tiesības, ar kuŗām sūdzētājas īpašuma tiesības aprobežotas un, tādēļ, atraitnes Ozoliņš tiesības nemaz nav aizskārtas.

Atzīstot tādēļ, ka apgabaltiesa, atstājot sūdzētājas blakus sūdzību bez ievērības, ir pielaidusi savā lēmumā motīvēšanas nepareizību un arī Not. nolik. 340. p. un CPN. 181. un 196. p. pārkāpumu, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1932. g. 4./11. augusta lēmumu Not. nol. 340. p. un CPN. 181. un 196. p. pārkāpumu dēļ atcelt un nodot lietu tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā. (1305. l.)

89. 1934. g. 22. novembrī. Roberta un Mildas Blūzmaņu lūgums atcelt Daugavpils apgabaltiesas lēmumu Roberta Blūzmaņa sūdzībā par Daugavpils-Ilūkstes zemes grāmatu nodaļas priekšnieka lēmumu, ar kuŗu noraidīta dāvinājuma līguma uz Lašu pagasta „Zemtuŗu" mājām korroborācija.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors V. Bukovskis.

Senāts atrod: apgabaltiesa, pievienojoties Daugavpils-Ilūkstes zemes grāmatu nodaļas priekšnieka motīviem, atstājusi bez ievērības sūdzētāju Blūzmaņu pārsūdzību, atrodot: 1) ka lūgumam par korroborēšanas izdarīšanu esot jāpievieno agrāk izdotais zemes grāmatu akts, resp. valdīšanas dokuments, kas pievienojams zemes grāmatu lietai (Not. nol. 363. p.), jo tājos gadījumos, kad agrāk nostiprinātās tiesības iznīcinātas, agrāk izdotam aktam nav nekādas nozīmes, kādēļ tas esot izņemams no apgrozības, lai novērstu jaunprātīgu rīkošanos ar to, un 2) ka gadījumos, kad zīmognodeva ir nomaksāta zīmogmarkās, uzlipinot tās uz akta un dzēšot ar iestādes zīmogu un datumu, Not. nol. 285[1]. p. paredzētais apliecinājums tomēr esot vajadzīgs, un uz akta par nekustamas mantas pāreju esot jāatzīmē, ka zīmognodeva ir nomaksāta zīmogmarkās, kuŗas uzlīmētas uz akta un dzēstas. Savā kasācijas sūdzībā sūdzētāji aizrāda, ka Not. nol. 363. pantā ir runa tikai par tādu jaunu tiesību nodibināšanu, kuŗas vēl nav bijušas zemes grāmatās, kā, par piem., pie ķīlu tiesībām, par kurām zemes grāmatu akts, šās tiesības iznīcinot, saskaņā ar Not. nol. 363. p., jāiesniedz atpakaļ zemes grāmatu nodaļai pievienošanai zemes grāmatu lietai, un ka tajos gadījumos, kad zīmognodeva nomaksāta uz akta markās, tās uzlipinot, esot jāpieturas pie tās kārtības, kāda paredzēta noteikumos par zīmogmarku dzēšanu valsts un pašvaldības iestādēs (V. V. 31./257. 6. un 7. p.). Apgabaltiesas uzskats, it kā lūgumam pa korroborēšanas izdarīšanu ir jāpievieno agrāk izdotais zemes grāmatas akts, resp. valdīšanas dokuments, kas pievienojams zemes grāmatu lietai (Not. nol. 363. p.), atzīstams par maldīgu. Not. nol. 340. p. 1. pk. gan aizrāda, ka līdz ar lūgumu izdarīt korroborāciju ir jāiesniedz visi akti un dokumenti, kas apliecina korroborējamās tiesības vai zemes grāmatās ierakstāmas ziņas, bet tā paša nolik. 341. p., uz kuŗu atsaucas 340. p. 1. pkts, uzsveŗ, ka 340. p. 1. punkta minētie akti un dokumenti ir jāiesniedz

oriģinālos, izņemot tos gadījumus: 1) kad līgums, uz kuru pamatots lūgums izdarīt korroborāciju, ir noslēgts notāriālā kārtībā, un 2) kad akts vai dokuments, uz kuru lūgums pamatots, atrodas citas zemes grāmatu nodaļas grāmatās. Ja akta vai dokumenta oriģināls atrodas tās zemes grāmatu nodaļas grāmatās, kuŗai iesniegts lūgums izdarīt korroborāciju, tad ir pietiekoši atsaukties uz akta vai dokumenta oriģinālu, norādot zemes grāmatu, kuŗā tas atrodas. Šajā gadījumā sūdzētājiem bija jāpievieno lūgumam par korroborāciju dāvinājuma līgums, kam kā aktam vajaga noderēt par pamatu nostiprināmām tiesībām, jo Not. nol. 340. p. 1. pk. prasa to aktu un dokumentu iesniegšanu, kas apliecina korroborējamās tiesības, t. i. konkrētā gadījumā dāvinājuma līgumu; dāvinātāja tiesības atdāvināt savu nekustamu mantu, saskaņā ar CL. 872. p., nevarēja radīt nekādas šaubas, jo viņa īpašuma tiesības uz dāvinājuma priekšmetu ierakstīta zemes grāmatās, bet ja tomēr zemes grāmatu nodaļas priekšnieks atrastu par nepieciešamu pārbaudīt dāvinātāja iegūšanas aktu, viņš to varēja izdarīt saskaņā ar Not. nol. 341. p., neprasot šo dokumentu no lūdzējiem, jo dāvinātāja nekustamas mantas iegūšanas akts oriģinālā atrodas tās pašas zemes grāmatu nodaļas grāmatās. Apgabaltiesa atsaucas uz Not. nol. 363. p. un pie šā panta minētiem motīviem no Hasmaņa un Nolkena, un uzsveŗ, ka tomēr gadījumos, kad agrāk nostiprinātās tiesības iznīcinātas, agrāk izdotam zemes grāmatu aktam nav nekādas nozīmes, kādēļ tas ir izņemams no apgrozības, lai novērstu ļaunprātīgu rīkošanos. Kā tas izriet no tā paša 363. p. motīviem, šis pants, runājot par nodibināto tiesību iznīcināšanu, nemaz nedomā par iegūšanas vai atsavināšanas tiesībām un aktiem, kad tiesības nav iznīcināmas, bet nododamas no vienas personas otrai, bet domā par tiesībām un aktiem, kas tiešām pilnīgi vai pa daļai iznīcināmi, kā, piem., pie ķīlu tiesībām, kur agrāk izdotais zemes grāmatu akts, pēc ķīlu tiesības dzēšanas zemes grāmatās, jāiesniedz atpakaļ zemes grāmatu nodaļai pievienošanai zemes gāmatu lietai, jo šajos gadījumos tādi akti tiešām izņemami no apgrozības, lai novērstu ļaunprātīgu rīkošanos. Atzīstot, ka apgabaltiesa nav pareizi tulkojusi Not. nol. 340. un 363. p., Senāts atrod, ka arī sūdzētāju kasācijas sūdzības otrā daļa pelna ievērību. Apgabaltiesa atstājusi sūdzētāja blakus sūdzību bez ievērības arī Not. nol. 285[1]. p. pārkāpuma dēļ. Saskaņā ar šā panta saturu nodokļu samaksu, vai atsvabināšanu no nodokļa maksas, notārs apliecina uz akts par nekustamas mantas pāreju, atzīmējot savā apliecinājumā attiecīgus dokumentus. Kā pareizi aizrāda kasācijas sūdzības iesniedzēji, ciktālu lieta grozās ap zīmognodevas samaksu naudā, uz akts tiešām jāatzīmē iemaksātās zīmognodevas apmērs un dokuments — kvīts — par samaksu. Kas attiecas uz gadījumiem, kad zīmognodevu nomaksā uz akta markās, tās uzlipinot, tad no paša dokumenta ir redzams, ka zīmogmarkas uzlipinātas un dzēstas no notāra, kādēļ nekāds atsevišķs notāra apliecinājums nav vajadzīgs, jo vairāk tādēļ, ka „attiecīgus dokumentus" notārs šajā gadījumā nevar atzīmēt, jo tādu nav. Ar to apgabaltiesa pielaidusi motīvēšanas nepareizību, pārkāpjot arī Not. nol. 285[1]. p. noteikumu.

Atzīstot tādēļ, ka minēto likumu pārkāpumu dēļ apgabaltiesas lēmums nav uzturams spēkā, Senāts nolemj: Daugavpils apgabaltiesas 1932. g. 12. decembŗa lēmumu Not. nol. 285[1]., 340., 343. p. un CPN. 816. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā. (1306. l.)

90. 1934. g. 22. novembrī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Daugavpils apgabaltiesas lēmumu departamenta lūgumā ierakstīt zemes grāmatu reģistrā pantu ar ķīlu tiesībām uz mir. Ignata Ādama d. Odineca nekustamu īpašumu.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors V. Bukovskis.

Ņemot vērā: ka apgabaltiesa atstājusi Nodokļu departamenta blakus sūdzību bez caurskatīšanas aiz tā iemesla, ka blakus sūdzību parakstījis departamenta direktora

vietā Nodokļu departamenta vecākais revidents Mednis, kas pēc apgabaltiesas domām varēja to parakstīt vienīgi kā CPN. 1400. p. paredzētais pilnvarnieks; ka likumā nekur nav aizrādīts, ka departamenta direktora pienākumus zināmos gadījumos nevar izpildīt kāds cits valsts ierēdnis; ka pareizi aizrāda savā kasācijas sūdzībā Nodokļu departaments, ka, saskaņā ar Valsts civīldienesta likuma 111. pantu, katram valsts darbiniekam var uzlikt pagaidām arī tādus uzdevumus, kuŗi neietilpst viņa kārtējos pienākumos, kādēļ arī Nodokļu departamenta direktors varēja uzdot, arī bez speciālas pilnvaras, departamenta revidentam parakstīt viņa vietā blakus sūdzību tiesai; ka tas ir departamenta iekšējās iekārtas jautājums, kas normējams Civīldienesta nolikuma 111. p. kārtībā; ka tādēļ apgabaltiesas lēmums, kuŗā pielaista motīvēšanas nepareizība, nav uzturams spēkā, Senāts nolemj: Daugavpils apgabaltiesas 1933. g. 21. februāŗa/7. marta lēmumu CPN. 181. un 196. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā. (1571. l.)

91. 1934. g. 22. novembrī. Pēteŗa Juŗa d. Krištubana lūgums atcelt Daugavpils apgabaltiesas lēmumu viņa sūdzības lietā par Rēzeknes-Ludzas-Jaunlatgales zemes grāmatu nodaļas priekšnieka lēmumu.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņs; referē senātors V. Bukovskis.

Senāts atrod: Daugavpils apgabaltiesa atstājusi bez ievērības Pēteŗa Juŗa d. Krištubana sūdzību par Rēzeknes-Ludzas-Jaunlatgales zemes grāmatu nodaļas priekšnieka lēmumu, ar kuŗu zemes grāmatu nodaļas priekšnieks noraidījis sūdzētāja lūgumu ierakstīt zemes grāmatās uz viņam piederošo nekustamu mantu kredithipotēku līdz Ls 180 par labu Valsts zemes bankai aiz tā iemesla, ka Krištubana nekustama manta jau ieķīlāta Latvijas bankai Ls 900 apmērā, bet pēc Valsts zemes bankas statūtu 31. p. šī banka var izsniegt aizdevumus vienīgi tādos gadījumos, kad nekustama manta nav apgrūtināta ar hipotēkāriskiem parādiem, vai kad vecākie hipotēkāriskie kreditori piekrīt pirmtiesību piešķiršanai Valsts zemes bankas hipotēkāriskam aizdevumam, kādas piekrišanas no Latvijas bankas puses konkrētā gadījumā nav. Sūdzētāja kasācijas sūdzība nepelna ievērību. Kā pareizi aizrādījusi apgabaltiesa savā pārsūdzētā lēmumā, attiecībā uz Valsts zemes bankas izsniedzamiem aizdevumiem vienmēr un pirmām kārtām piemērojami šās bankas statūti, ciktālu kāds speciāls likums tieši neparedz izņēmumus. Ne pašā pirmatnējā likuma tekstā par valsts aizdevumiem un to nodrošināšanu (Lkr. 1920. g. 197), nedz tā papildinājumos (Lkr. 1922. g. 188 un 1932. g. 95) nekādi izņēmumi šajā jautājumā nav paredzēti. Ja saskaņā ar pēdējo likumu (1932. g. 95) Valsts zemes bankai par labu atļauts ierakstīt zemes grāmatu reģistrā kredithipotēku civīllikumu 1337. p. piezīmē norādītā nozīmē bez ieķīlājuma raksta korroborēšanas, tad ar to nemaz nav atcelts Valsts zemes bankas statūtu 31. p., pēc kuŗa bankai par labu hipotēka ieņem pirmo pēc kārtas vietu, un tādēļ aizdevumus izsniedz vienīgi uz nekustamām mantām, kas nav apgrūtinātas ar zemes grāmatu nodaļas korroborētiem parādiem, izņemot zemes bankai par labu, vai ja pārējie hipotēkāriskie kreditori dod savu piekrišanu Zemes bankas aizdevumam piešķirt pirmtiesības. Tam apstāklim vien, ka 1932. g. 21. aprīļa likums (Lkr. 95) ir vēlākais pret Valsts zemes bankas statūtiem, nav nozīmes, jo šis vēlākais likums ir tikai agrākā 1920. gadā izdotā likuma par valsts aizdevumiem un to nodrošināšanu papildinājums, kas pie tam nemaz neaizskaŗ Valsts zemes bankas statūtu 31. pantu, no otras puses, šis pēdējais bankas statūtu pants, kā arī analoģisks hipotēku bankas statūtu (Lkr. 1924. g. 128) 9. pants, ir viens no tiem galveniem noteikumiem, uz kuŗiem pamatota visa valsts aizdevumu nodrošināšanas sistēma. Ar to atkrīt visi sūdzētāja kasācijas sūdzībā minētie iebildumi, kuŗos viņš apstrīd apgabaltiesas lēmuma pareizību. Atrodot tādēļ, ka sūdzētāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Pēteŗa Juŗa d. Krištubana kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības. (1863. l.)

92. 1934. g. 22. novembrī. Atbildētājs tirdzniecības un rūpniecības akc. sab. „Ch. Jürgenson-Otto Švarcs" pilnvarnieka zv. adv. M. Antona lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Irines Soļanovs prasībā pret akc. sab. „Ch. Jürgenson-Otto Švarcs" un prasītājas Irinas Soļanovs pilnvarnieka zv. adv. pal. L. Svempa paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: pretēji atbildētājas paskaidrojumiem viņas kasācijas sūdzībā, apgabaltiesa, pievienojoties miertiesneša sprieduma motīviem, starp partiem pastāvošo līgumu pilnīgi pareizi kvalificējusi par personiska darba līgumu. Šajā ziņā Senāts jau savā spriedumā Ziemelis lietā (33./1519.) paskaidrojis, ka ķelneriene, kas nesaņem noteiktu algu no darba devēja, bet tikai dzeramnaudas no viesiem, atrodas ar darba devēju personiska darba līguma attiecībās. Aprādītā Senāta spriedumā minētie apcerējumi pilnā mērā attiecināmi arī uz šo lietu, jo iesniegtā no atbildētājas Rīgas biržas komitejas apliecība par to, ka pēc pastāvošās parašas ķelneriene no darba devēja algu nesaņem, neko jaunu šajā lietā neienes tāpēc, ka arī agrākā lietā Senāts ir izgājis no *tā viedokļa, ka prasītājas atalgojums sastāvējis tikai no dzeramnaudām, kas saņemtas* no viesiem. Ar to atkrīt visi atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībā, ar kuriem tā apstrīd, ka starp partiem būtu pastāvējušas personiska darba līguma attiecības. Atbildētāja atrod, ka prasītāja atzīstama par akorda strādnieci un ka tādēļ, pat no augšā minētā viedokļa, viņai algas apmērs atvaļinājuma laikā bija nosakāms saskaņā ar likumu par darba laiku 18. panta 3. d., t. i. aprēķināms izejot no vidējās izpeļņas par pēdējiem diviem mēnešiem pirms atvaļinājuma saņemšanas (bet ne no apgabaltiesas pieņemtās caurmēra gada izpeļņas). Par akorda līgumu jārunā, ja strādnieka atlīdzības apmērs atkarājas no nostrādātā darba rezultāta, no tā daudzuma (Sen. CKD. 33./2894. spried.), kāda pazīme nav raksturīga viesu apkalpotājas darbam, kura atalgojumu saņem dzeramnaudās, jo to apmērs nemaz neatkarājas no darba rezultāta vai normālā darba laikā nostrādātā darba daudzuma, bet gan no uzņēmuma apmeklētāju skaita un viņu devības dzeramnaudas došanā. Kas attiecas uz prasītājas caurmēra gada izpeļņas apmēru, tad to apgabaltiesa konstatējusi ne tikai uz slimo kases izziņas, bet arī lieciniekū Brāms, Lamberts un Dadzīts liecību pamata; apgabaltiesas konstatējumu, ciktālu tas pamatots uz šo lieciniekū liecībām, atbildētāja savā kasācijas sūdzībā pat nemēģina atspēkot, kādēļ vien jau atkrīt viņas iebildumi pret apgabaltiesas konstatējumu, kuros viņa vienīgi apstrīd minētās izziņas nozīmi šajā jautājumā. Pamatoti, turpretim, kasācijas sūdzības iesniedzēja aizrāda, ka apgabaltiesa pielaidusi motīvēšanas nepilnību, nemaz neapspriežot atbildētājas apgalvojumu, ka arī lieciniekā Bergmaņa liecību par to, ka uz pašu apkalpotāju lūgumu atvaļinājumā aizgājušo vietā jaunas apkalpotājas nepieņēma, ar ko atbildētāja domājusi izteikt, ka apkalpotājas (to starpā prasītāja) uz šādas vienošanās pamata tomēr zināmu atlīdzību par atvaļinājumu saņēmusi, jo šādas kārtības dēļ palielinājusies apkalpotāju (to starpā prasītājas) izpeļņa tajā laikā, kad viņas atrodas darbā, bet līdzdarbnieces atrodas atvaļinājumā. Šādas vienošanās pierādīšanai atbildētāja bez tam lūgusi dot viņai termiņu, kādu lūgumu apgabaltiesa tāpat nav apspriedusi.

Atrodot, ka šādas motīvēšanas nepilnības dēļ apgabaltiesas spriedums nav uzturams spēkā, jo apgabaltiesa ar to pielaidusi CPN. 181., 196. p. pārkāpumu, Senāts *nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1934. g. 12. janvāra spriedumu atcelt CPN. 181.,* 196. panta pārkāpumu dēļ un lietu nodot apgabaltiesai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā. (3248. l.)

93. 1934. g. 23. novembrī. Dzelzceļu virsvaldes pārstāvja juriskonsulta Melnbārda lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu akc. sab. „Sovetskij Torgovij Flot" prasībā pret Latvijas Dzelzceļu virsvaldi un prasītājas pilnvarnieka zv. adv. Šaca paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: Tiesu palāta konstantējusi, ka pārvadājamā prece bijusi sviests transitā no Padomju Krievijas uz Londonu. Šī konstatējuma pareizību atbildētāja savā kasācijas sūdzībā neapstrīd. Saskaņā ar 1925. g. 29. oktobra Latvijas, Padomju Krievijas un Igaunijas dzelzceļu konvencijas IV p. (Lkr. 27./86.; 332. lpp.) maksu par preču pārvadāšanu katra līgumslēdzēja puse iekasē savas valsts robežās pēc iekšējās satiksmes tarifiem vai pēc speciāliem tarifiem, kuru likmes tomēr nedrīkst būt augstākas par iekšējā satiksmē piemērojamo tarifu likmēm. Izejot no sava minētā konstatējuma, Tiesu palāta varēja atzīt par piemērojamu vispirms Latvijas tarifa 43. §, kas tieši runā par kravu pārvadāšanu transitā pa dzelzceļiem. Ja arī šā 43. § 6. p. paredz, ka uz transitā pārvadājamiem lielā (pasažieru) ātruma sūtījumiem šis tarifs neattiecas, tad tomēr, saskaņā ar konvencijas IV p., arī lielā ātruma pārvadājamiem transita sūtījumiem jāpiemēro taisni transittarifs, jo minētais IV p. nosaka, ka tarifu likmes nevar būt augstākas par iekšējā satiksmē piemērojamām tarifu likmēm. Tā tad visiem, arī transita sūtījumiem, katrā ziņā jāpiemēro likmes, kuras nevar būt augstākas par iekšējā satiksmē pastāvošām likmēm. Tāpēc 43. § 6. pktā paredzētais izņēmums (ierobežojums) attiecībā uz lielā ātruma pārvadājamām precēm nav piemērojams runā esošā gadījumā. Neatkarīgi no tā, pie tā paša gala atzinuma jānāk arī piemērojot sūtījumiem (sviestam) eksporta tarifu, proti tarifa 44. § par eksportpreču pārvadāšanu pa dzelzceļiem. Pēc 44. § 1. pk. par eksportprecēm uzskatāmas visas preces, kuras no iekšzemes izved uz ārzemēm. Pēc būtības, katra transitprece atzīstama arī par eksportpreci, it sevišķi konkrētā gadījumā, kad starp Padomju Krieviju, no kuras territorijas prece sūtīta transitā, caur Latviju uz trešo valsti (Angliju) un Latviju pastāv dzelzceļu konvencija. Pēc 44. § 6. pk. lit. „b" eksporttarifs taisni attiecas uz sviestu, uz ko tieši aizrādīts kā izņēmums no izņēmuma, kā par to pareizi paskaidro prasītājs savā paskaidrojumā uz atbildētājas kasācijas sūdzību.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi atbildētājas minētos likumu noteikumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Dzelzceļu virsvaldes pilnvarnieka juriskonsulta Melnbārda kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (430. l.)

94. 1934. g. 23. novembrī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par Akseļa-Helmūta Kirsteina Blīdenes muižas Pils dzirnavu 109F ar zemes gr. 6070. num. subhastāciju, un Michaila Čulkova paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors M. Čakste.

Senāts atrod: Tiesu palāta nāca pie atzinuma, ka notārs šajā gadījumā bija apliecinājis tikai lūguma parakstītāju parakstus. Šo atzinumu Nodokļu departaments neapstrīd. Bet Senāts ir jau paskaidrojis (Sen. CKD. 32./905.), ka dokuments, zem kura amatpersonas ir apliecinājušas tikai parakstītāju parakstus, atzīstams par privātu dokumentu, par kura apmaksu ar attiecīgu zīmognodevu amatpersonas neatbild. Tādēļ Tiesu palāta, nākot pie atzinuma, ka notāram šajā gadījumā nav uzliekams zīmogsods, ir rīkojusies pilnīgi saskaņā ar minēto Senāta spriedumu un nav pārkāpusi kasācijas sūdzībā minētos likumus. Aiz minētiem iemesliem kasācijas sūdzība ir atraidāma. Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. panta pamata, atstāt bez ievērības. (699. l.)

95. 1934. g. 23. novembrī. Prasītājas Matildes Kacens pilnvarnieka zv. adv. J. Bērziņa lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Matildes Kacens prasībā pret Līzi Griķītis un cit. par Andreja Griķīša testāmenta atcelšanu.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: pretēji prasītājas paskaidrojumiem viņas kasācijas sūdzībā, pēc Vidzemes zemn. lik. 1006. un 1007. p. izpratnes, intestātmantiniekiem atstājamā daļa

($^1/_4$ daļa visā mantojumā) nepāriet ipso jure vienīgi uz testāmentā apietiem neapejamiem intestātmantiniekiem, bet šī daļa pāriet uz visiem intestātmantiniekiem taisni pēc noteikumiem par intestātmantošanu, pilnīgi neatkarīgi no tā, vai tādi ar pašā testāmentā spēkā palikušiem nosacījumiem būtu iecelti arī par testāmentmantiniekiem (sal. Sen. CKD. 30./105., arī 29./495.; 34./21.). Ar to atkrīt visi plašie prasītājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībā, ar kuŗiem tā cenšas pierādīt, ka tajā gadījumā, kad neapejamie intestātmantinieki iecelti arī par testāmentmantiniekiem, pēdējiem atstājamo daļu ($^1/_4$ daļu) mantotu tikai apietie neapejamie mantinieki. Tādēļ arī Tiesu palāta pilnīgi pareizi atzinusi prasītāju par mantinieci tikai $^1/_{12}$ daļā uz atstāto mantojumu. Šajā gadījumā nav pamata atcelt Tiesu palātas spriedumu tikai tāpēc vien, ka Tiesu palāta nav apstiprinājusi prasītāju mantošanas tiesības uz atstāto A. Griķīša mantojumu, bet tikai atzinusi prasītājas mantošanas tiesības šajā daļā, jo prasītāja, lietu skatot cauri II instancē, apstrīdēja apgabaltiesas spriedumu vienīgi attiecībā uz viņai atzīto mantojuma daļu, bet nemaz nebija aizrādījusi, ka viņa ir nemierā arī pārējā daļā ar apgabaltiesas spriedumu, kādēļ šis jautājums, kā pacelts pirmo reizi tikai kasācijas sūdzībā, no Senāta nemaz nav pārbaudāms.

Aiz aprādītiem apsvērumiem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi kasācijas sūdzībā aprādītos likuma noteikumus, Senāts nolemj: Matildes Kacens pilnvarnieka zv. adv. J. Bērziņa kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (889. l.)

96. 1934. g. 23. novembrī. Atbildētājas Rīgas pilsētas pilnvarnieka zv. adv. J. Volkova lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Lādes pagasta sabiedrības prasībā pret Rīgas pilsētu.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors M. Čakste.

Senāts atrod: prasītāja savā prasībā lūdza atzīt, ka atbildētājai ir pienākums, uz agr. ref. lik. I daļas 3. panta „d" punkta pamata, nodot viņai īpašumā uz noteikumiem, kādi ir paredzēti agr. ref. likumā par privātmuižu nomniekiem, Lādes pagasta skolas un magazinas zemi, kuŗas lietotāja viņa esot, un lūdz uzlikt atbildētājai par pienākumu noslēgt uz šo zemi pirkšanas-pārdošanas līgumu saskaņā ar prasības līgumam pielikto līguma projektu. Kā redzams no prasītājas pilnvarnieka vēlākiem paskaidrojumiem (I — 20.) viņš domā, ka atbildētājas pienākums ir nodot prasītājai minēto zemi par cenu, kādu nosaka valsts zemes fondā ieskaitītām zemēm 1923. gada likums 49. Atbildētājas pilnvarnieks prasību neatzina, no vienas puses, aiz tā iemesla, ka prasītāja 1920. gadā un vēlāk līdz 1923./24. saimniecības gadam nebija minētās zemes lietotāja, bet, no otras puses, arī tādēļ, ka pilsētām piederošās zemnieku zemes, par kuŗām runā agrārreformas likuma I daļas 3. panta „d" punkts, vispārīgi nav likvidējamas kārtībā un uz noteikumiem, kādus šis likums paredz valsts zemes fondā ieskaitītām zemēm, bet gan nododamas to lietotājiem agrārreformas likuma III daļas 49. panta 1. piezīmes noteiktā kārtībā, kādu prasītāja neesot ieturējusi, jo viņa pat uz attiecīgu Rīgas pilsētas sludinājumu neesot izteikusi vēlēšanos iegūt minēto zemi savā īpašumā. Tiesu palāta, pievienojoties apgabaltiesas sprieduma motīviem, atzina, ka šajā gadījumā ir piemērojami agrārreformas likuma noteikumi par atsavināto māju rentniekiem, un apmierināja prasību uz minētā lik. II daļas 32. panta piezīmes un 40. un 41. panta pamata. Senāts ir jau paskaidrojis (Sen. CKD. 29./7.; 32./1242. spr.), ka agr. ref. likums I daļas 3. panta „d" punktā minētā pilsētām piederošā zemnieku zeme ir nododama to lietotājiem kārtībā un uz noteikumiem, kādi ir paredzēti šā likuma III daļas 49. panta 1. piezīmē. Tiesu palāta, apmierinot prasību uz agrārreformas likuma II daļas 32. panta piezīmes 40. un 41. panta pamata, ir pārkāpusi šā likuma III daļas 49. panta 1. piezīmi. Šā likuma pārkāpuma dēļ Tiesu palātas spriedums nav atstājams spēkā, kādēļ, neielaižoties pārējo

kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1926. gada 22. aprīļa spriedumu agr. ref. likuma III daļas 49. panta 1. piezīmes pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā tiesnešu sastāvā. (964. l.)

97. 1934. g. 23. novembrī. Mir. Ievas Ganģis mant. masas aizg. Jāņa Šūlberga lūgums atcelt Jaunjelgavas iec. miertiesas lēmumu par norēķinu nepieņemšanu mantas pārvaldīšanā un atlīdzības izmaksāšanas lietā un nepilng. Mirdzas Ganģis aizb. Jāņa Ledviga pilnvarnieka zv. adv. H. Rūša paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors M. Čakste.

Senāts atrod: kasācijas sūdzības iesniedzējs, kā mirušās Ievas Ganģis mantojuma masas aizgādnis, ir pārsūdzējis Jaunjelgavas iecirkņa miertiesas 1933. gada 26. aprīļa lēmumu, ar kuru ir atstāta bez ievērības viņa sūdzība par Seces pagasta tiesas lēmumiem, ar kuriem viņam bija uzlikts uzrēķins Ls 1283,74 un atvilkti no atlīdzības Ls 131,80, kurus viņš bija uzdevis kā ceļa izdevumus. Senāts ir jau paskaidrojis (Sen. CKD. 29./335.), ka miertiesas lēmumi aizbildnības lietās jautājumos par pagasttiesas, kā bāriņu tiesas, rīkojumu likumību vai lietderību, pārsūdzami piemērojoties pagasttiesu likumu noteikumiem par uzraudzības kārtību (33.—36. p.), jo augstākā uzraudzība par pagasttiesām šajos jautājumos ar Pagasttiesu likumu 105. pantu ir uzlikta apgabaltiesai. Tādēļ miertiesas lēmums šajā gadījumā nebija pārsūdzams kasācijas kārtībā Senātam, bet iesniegtā kasācijas sūdzība atstājama bez caurskatīšanas.

Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: mir. Ievas Ganģis mantojuma masas aizgādņa Jāņa Šūlberga kasācijas sūdzību atstāt bez caurskatīšanas. (1807. l.)

98. 1934. g. 23. novembrī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas lēmumu par zīmogsoda uzlikšanu Jānim Štālam (Štālīšam) viņa prasības lietā pret Jāni Cīruli.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors M. Čakste.

Senāts atrod: apgabaltiesa, grozot miertiesneša lēmumu, sodīja Jāni Štālu ar Ls 2 lielu zīmogsodu pēc Rīkojuma par zīmognodevu 43. panta 2. punkta par kalpošanas līguma neapmaksu ar zīmognodevu. No minētā līguma ir redzams, ka Elmāram Štālam par gana pienākumu izpildīšanu no 1932. gada 18. maija līdz 10. oktobrim pienācās naturālijas, kuru vērtība naudā pašā līgumā nav noteikta. To apgabaltiesa noteica pēc sava ieskata. Šāda apgabaltiesas rīcība nav atzīstama par pareizu, jo Rīkojums par zīmognodevu nedod tiesai tiesību no sevis novērtēt saistību, kura pašā līgumā nav novērtēta. Ja līgumā naturāliju vērtība nav noteikta, tad viss līgums uzskatāms par līgumu uz nenoteiktu summu, kurš bija apmaksājams pēc Rīkojuma par zīmognodevu 13. panta 4. punkta un 29. panta (Sen. CKD. 34./511., 553.). Aiz minētiem iemesliem apgabaltiesa šajā gadījumā ir pārkāpusi Rīkojuma par zīmognodevu 43. panta 2. punktu, kādēļ viņas lēmums nav atstājams spēkā.

Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1933. gada 21. aprīļa lēmumu Rīkojuma par zīmognodevu 43. panta 2. punkta pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izlemšanai no jauna citu tiesnešu sastāvā. (1840. l.)

99. 1934. g. 23. novembrī. Prasītāja Gustava Grava pilnvarnieka zv. adv. V. Kosteņiča lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Gustava Grava prasībā pret Latvijas Dzelzceļu virsvaldi.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors M. Čakste.

Senāts atrod: Tiesu palāta atzina, ka atbildētāja ir pierādījusi, ka nelaime notikusi nevis dzelzceļa vainas dēļ, jo tilta sargs neesot vainojams, bet gan vienīgi

paša prasītāja vainas dēļ, jo viņš nelaimes brīdī iereibis atradies tilta vidū, kur publikai bijis aizliegts iet. Tilta sarga, liecinieka Lazdiņa, liecību daļā par to, ka viņam bija uzdots raudzīties uz to, lai cilvēki nestaigā pa tilta vidu, bet gan pa īpašu celiņu tilta malā, pa kuru bez tā bija aizliegts iet vilciena kustības laikā, Tiesu palāta pat neņēma vērā aiz tā iemesla, ka likums, pēc viņas domām, neuzliek dzelzceļa tilta sargam tādu pienākumu. Pēc pareiza prasītāja pilnvarnieka aizrādījuma, jautājums šajā gadījumā nemaz negrozās ap to, vai kāds likums ir regulējis dzelzceļa tilta sarga pienākumus, bet gan vienīgi ap to, vai dzelzceļš bija spēris visus soļus, kādus varēja un vajadzēja spert, lai novērstu nelaimes gadījumu. Tikai gadījumā, ja atbildētāja būtu pierādījusi, ka nekāda nolaidība no dzelzceļa puses nav pielaista, viņa būtu atsvabināta no atbildības par nelaimes gadījumu dzelzceļa ekspluatācijā, jo pēc Dzelzceļu likuma 97. panta viņas vaina tādos gadījumos vienmēr ir prezumējama un tādēļ, ja dzelzceļš pierāda, ka arī pats prasītājs ir vainīgs nelaimes gadījumā, šis apstāklis pats par sevi neatsvabina viņu no atbildības par nelaimes gadījumu, kura tad pastāv samazinātā apmērā uz jauktas vainas pamata (Sen. CKD. 34./632.). Tādēļ Tiesu palātai vajadzēja apspriest liecinieka Lazdiņa liecību no šā viedokļa un apsvērt jautājumu par to, vai no dzelzceļa puses tomēr nav pielaista nolaidība, ja viņa sargam uzdeva uzraudzīt divas vietas: pašu tiltu un tilta apakšu, kuŗus viens cilvēks vienā laikā nevar apsargāt, kādēļ arī varēja notikt tā, ka vilciena kustības laikā sargs neatradās uz tilta. Tas bija darāms šajā gadījumā vēl tāpēc, ka tilts atradās tik biezi apdzīvotā vietā, kāda ir Ogre, un bija atklāts arī publikas lietošanai, kuŗa, kā to liecināja liecinieks Lazdiņš, parasti neklausījusi sargu, kam tādēļ nebijis iespējams uzturēt kārtību publikas kustībā pa tiltu. Neapsveŗot liecinieka Lazdiņa liecību no šā viedokļa, Tiesu palāta ir pielaidusi motīvu nepilnību, pārkāpjot CPN. 816. pantu.

Šā likuma pārkāpuma dēļ Tiesu palātas spriedums nav atstājams spēkā, kādēļ Senāts nolemj: Tiesu palātas 1933. gada 11. maija spriedumu CPN. 816. panta pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā. (1900. l.)

100. 1934. g. 15. decembrī. Markijana, Dimitrija un Denisa Šerstu lūgums atcelt Daugavpils apgabaltiesas lēmumu viņu sūdzības lietā par Daugavpils-Ilūkstes zemes grāmatu nodaļas priekšnieka lēmumu.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: apgabaltiesa noraidījusi sūdzību par zemes grāmatu nodaļas priekšnieka 1932. g. 12. janvāŗa lēmumu aiz tā iemesla, ka runā esošais testaments nav sastādīts valsts valodā, kādēļ zemes grāmatu nodaļas priekšnieks pareizi esot noraidījis tā ierakstīšanu zemes grāmatās saskaņā ar 1920. g. 12. marta lik. 8. p. noteikumiem, saskaņā ar kuŗiem visi akti, kuŗi iesniedzami zemes grāmatu nodaļai ierakstīšanai vai atzīmēšanai, slēdzami valsts valodā. Senāts ir paskaidrojis, ka 1920. g. 12. marta lik. 8. p. otrais teikums neattiecas uz privātiem (mājas kārtības) testamentiem, jo šis likuma noteikums nav domājis aizskārt materiālā likuma (CL. 2079. p.) noteikumu, ka privātu (mājas kārtības) testamentu var sastādīt jebkuŗā valodā, neraugoties uz to, ka testātora rīkojumi par mantu var attiekties arī uz nekustamu mantu un var prasīt rīkojumu ierakstīšanu zemes grāmatās (Sen. CKD. kopsēdes 1./34. g. spried.). Šajā gadījumā apgabaltiesa atradusi, ka testamentam ir piešķiŗama privāta (mājas kārtības) testamenta nozīme un ka to taisni varētu korroborēt zemes grāmatās. Bet ja tas tā, tad, izejot no minēto Senāta apsvērumu viedokļa, apgabaltiesai nebija pamata noraidīt šāda testamenta korroborēšanu zemes grāmatās taisni uz 1920. g. 12. marta lik. 8. panta pamata. Tādējādi apgabaltiesa savā lēmumā pielaidusi kā minētā likuma, tā arī CPN. 816. p. pārkāpumu, kādēļ viņas lēmums nav uzturams spēkā.

Teikto ievērojot, Senāts nolemj: Daugavpils apgabaltiesas 1932. g. 29. februāŗa lēmumu atcelt CPN. 816. p. pārkāpuma dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izlemšanai no jauna citā tiesnešu sastāvā. (630. l.)

101. 1934. g. 17. deecmbrī. Tieslietu ministrijas kooperātīvu revizijas padomes lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par „Tujas" piensaimnieku s-bas slēgšanu.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: savā 1931. g. 29. aprīlī apgabaltiesai iesniegtā ierosinājumā, Tieslietu ministrijas Kooperātīvu revīzijas padome lūgusi slēgt Tujas piensaimnieku sabiedrību uz tā pamata, ka tā neesot iesākusi savu darbību. Apgabaltiesa nolēmusi minēto sabiedrību slēgt. Savā pārsūdzībā sabiedrība apstrīdējusi ierosinājumā aprādīto slēgšanas iemeslu. Tiesu palāta konstatējusi, ka sabiedrība sākusi darboties 1927. g. un darbojusies nepārtraukti visu laiku un ka sabiedrībai arī ir ievēlēta valde. Uz šo savu konstatējumu pamata Tiesu palāta varēja nākt pie atzinuma, ka ierosinājumā kā slēgšanas pamats aprādītais apstāklis, t. i. sabiedrības darbības neuzsākšana, nav pierādīts un ka tāpēc ierosinājums atstājams bez ievērības. Tiesu palātai pie tam bija pietiekošs iemesls neievērot Kooperātīvu revīzijas padomes Tiesu palātai iesniegtā „iebildumā pret sabiedrības iesniegto pārsūdzību" aprādītos jaunos sabiedrības slēgšanas iemeslus. Vispirms šajā „iebildumā" Kooperātīvu revīzijas padome lūgusi tikai apstiprināt apgabaltiesas lēmumu par sabiedrības slēgšanu un noraidīt sabiedrības pārsūdzību, kādos lēmumā un pārsūdzībā runa ir vienīgi par tiem iemesliem, aiz kuriem padome bija lūgusi sabiedrību slēgt: aiz darbības neuzsākšanas. No otras puses, Tiesu palātai, kā otrai instancei, pat nebija pamata pārbaudīt un izspriest padomes „iebildumā" jaunuzdotos sabiedrības slēgšanas iemeslus, kādi pirmās instances izspriešanā nemaz nav bijuši. Pēc būtības padomes „iebildums" nodomāts kā otrs, jauns ierosinājums, kas kā patstāvīgs lietu ierosinošs lūgums bija iesniedzams, uz vispārējā pamata, tikai apgabaltiesā, kā pirmā tiesas instancē, jo, saskaņā ar CPN. 16. p., lieta pēc būtības nav lūkojama cauri augstākā tiesu instancē, ja tā nav izspriesta zemākā.

Aiz aprādītiem iemesliem, atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi kasācijas sūdzības iesniedzējas minētos likumus, kādēļ kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Tieslietu ministrijas Kooperātīvu revīzijas padomes kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (735. l.)

102. 1934. g. 17. decembrī. Prasītāju Augusta Kurau un Pēteŗa Riekstiņa pilnvarnieka zv. adv. E. Tomsona lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Augusta Kurau, Pēteŗa Riekstiņa prasībā pret Latvijas tirdzniecības un rūpniecības banku un 2. Vidzemes savstarpējo kreditbiedrību.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: savā 1926. g. 3. martā iesniegtā prasībā prasītāji, starp citu, lūguši atzīt par nelikumīgiem un atcelt: 1) 2. Vidzemes savstarpējās kreditbiedrības 1920. g. 11. aprīļa un Latvijas tirdzniecības un rūpniecības bankas 1920. g. 16. maija pilnsapulču lēmumu par šo 2 kreditiestāžu savstarpējo apvienošanos; 2) minētās bankas 1920. g. 17. augusta un 20. augusta lēmumus par tajos aprādīto kreditbiedrības divu nekustamo īpašumu pārrakstīšanu uz bankas vārdu.

Apgabaltiesa prasību aprādītās daļās apmierinājusi, uzliekot bankai tiesas un lietas vešanas izdevumus par labu prasītājiem.

Tiesu palāta savā 1930. g. 27./31. marta spriedumā, pārgrozot apgabaltiesas spriedumu, prasību atraidījusi pilnā apmērā, atceļot apgabaltiesas spriedumu daļā par tiesas un lietas vešanas izdevumu uzlikšanu bankai, un piedzenot no prasītājiem, par labu bankai, tiesas un lietas vešanas izdevumus. Tiesu palāta šajā spriedumā atradusi prasību par nepierādītu savā pamatā, pamatojoties uz to, ka prasības petitumā uzstādītie prasījumi esot tāda rakstura, ka tie zīmējoties uz kreditiestāžu „līdz šim" jau notikušo un dzīvē izvestu savstarpējo apvienošanos un notikušo mantas nodošanu, t. i. tieši uz tādām attiecībām, kādas paejot zem 1929. g. 25. maija likuma (122.) 49[13]. p., kuram piešķirts atpakaļējs spēks, un tāpēc — materiāli tiesiskā ziņā — no tiesas vairs nav pārbaudāmas.

Senāts šo Tiesu palātas spriedumu atcēlis daļā par tiesas un lietas vešanas izdevumu uzlikšanu prasītājiem CPN. 868. p. pārkāpuma dēļ. Senāts piekritis Tiesu palātas izteiktam principiālam uzskatam par minētā likuma attiecināšanu tieši uz runā esošo prasības lietu un par to, ka apgabaltiesas spriedums daļā par tiesas un lietas vešanas izdevumu uzlikšanu atbildētājai būtu atceļams. Tomēr Senāts atradis, ka Tiesu palātai nav bijusi tiesība prasību atzīt par nepierādītu pamatā it kā sakarā ar minēto 1929. g. 25. maija likumu, kas iznācis tikai pēc tagadējās prasības celšanas, un uz šā pamata uzlikt tiesas un lietas vešanas izdevumus prasītājiem.

Tiesu palāta, skatot cauri lietu no jauna, savā 1932. g. 16. marta spriedumā, pārgrozot apgabaltiesas spriedumu, prasību atraidījusi pilnā apmērā, atceļot arī apgabaltiesas spriedumu daļā par tiesas un lietas vešanas izdevumu uzlikšanu atbildētājaibankai. Izšķirot apstiprinoši jautājumu par to, vai tagadējā prasība, tās celšanas momentā, būtu uzskatāma par „nepierādītu", Tiesu palāta atzinusi, ka tiesas un lietas vešanas izdevumi n e esot uzliekami atbildētājai.

Gan, kā pareizi aizrāda prasītāji savā kasācijas sūdzībā, Tiesu palātai nebija pamata tagad ielaisties jautājuma apspriešanā par to, vai prasība būtu atzīstama par „pierādītu" vai „nepierādītu", un atkarībā taisni no šā jautājuma izšķirt it kā tālāko jautājumu par tiesas un lietas vešanas izdevumu sadalīšanu starp partiem. Tomēr gala atzinumā, Tiesu palāta pareizi minētos izdevumus nav uzlikusi arī atbildētājai, par labu prasītājiem.

Īstenībā, prasība nebija apmierināma taisni un vienīgi sakarā ar to, ka pēc aprādītā likuma 43^{10}. p., kuŗam piešķirts atpakaļējs spēks, „līdz šim notikušās un dzīvē izvestās kreditiestāžu apvienošanās vai pievienošanās līdz ar šajā nolūkā notikušo attiecīgo kreditiestāžu nekustamas mantas nodošanu atzīstamas par pilnspēcīgām un likumīgām". Ar to atkritis gan prasības apmierināšanas pamats, kāda līdz minētā likuma izdošanai vērsta pret aprādīto operāciju atzīšanu par likumīgām. Tādēļ gala rezultātā katram partam bija jānes tikai savi tiesas un lietas vešanas izdevumi. Ka minētie izdevumi nav uzliekami prasītājiem atbildētājaibankai par labu, par to bija paskaidrojis jau Senāts šajā lietā notikušā spriedumā, ar kuŗu Senāts atcēlis šajā daļā Tiesu palātas pirmo spriedumu. Tiesu palāta sakarā ar to arī atcēlusi apgabaltiesas spriedumu pilnā apmērā; šajā daļā prasītāji nav apstrīdējuši un nevarēja apstrīdēt Tiesu palātas otro spriedumu. Otrkārt, Tiesu palāta ar to pašu spriedumu arī atzinusi, ka minētie izdevumi tāpat nav uzliekami atbildētājai, prasītājiem par labu. Ar to, tā tad, minētie izdevumi palikuši pilnā mērā izlīdzināti starp partiem. 1929. g. 25. maija likuma 49^{13}. p. nav paredzējis, piemēram, 1926. g. 31. maija likuma par agr. ref. lik. 1. d. 3. p. „d" papild. un pārgroz. (75.) 10. pkta 2. teik. paredzēto noteikumu, ka „samaksātais tiesas nodoklis atmaksājams" (saprotams, no valsts līdzekļiem), kas gan vairāk atbilstu taisnībai, jo prasītāji šajā lietā nav vainojami, ka viņu prasība, sakarā ar pēc prasības celšanas izdoto (1929. g. 25. maija) likumu, izrādās par neapmierināmu un atkritušu.

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts, atrodot, ka Tiesu palāta gala atzinumā nav pārkāpusi likumu, kādēļ prasītāju kasācijas sūdzība atraidāma, nolemj: Augusta Kurau un Pēteŗa Riekstiņa pilnvarnieka zv. adv. Tomsona kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (739. l.)

103. 1934. g. 17. decembrī. Atbildētāja Benedikta Butenasa pilnvarnieka zv. adv. J. Rapoporta lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu Jozefa Kudiksa un Jozefa Matukasa prasībā pret Benediktu Butenasu.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Tiesu palāta uz viņas aprādīto faktisko ziņu pamata un aiz viņas paskaidrotiem iemesliem konstatējusi, ka Ilzu pagasta valde līdz tās likvidēšanai 1923. g.

atradusies Latvijas territorijā, ka no 1923. g. Ilzu pagasts ticis pievienots Rītes pagastam, kur arī atradies Ilzu pagasta archīvs, ka, bez tam, samierināšanas kameras 1921. g. 17. septembŗa sēde notikusi tāpat Latvijas territorijā un ka arī pēc tam samierināšanas kamera un archīvs visu laiku atradās Latvijas territorijā. No šādiem saviem konstatējumiem Tiesu palāta atzinusi, ka Ilzes pagasta valdes archīvs visu laiku atradās Latvijas territorijā, un, proti, sūdzētāja paša bijušās mājās jau no 1921. gada, t. i. tajās pašās mājās, par kuŗām ir strīds šajā lietā. Šādi Tiesu palātas konstatējumi un atzinumi attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāmi kasācijas kārtībā. No minētiem konstatējumiem un atzinumiem Tiesu palāta varēja nākt pie sava gala atzinuma par to, ka sūdzētājam bijis zināms, vai nav varējis būt nezināms, par Ilzes pagasta archīva atrašanās vietu un līdz ar to arī par samierināšanas kameras sēdes protokola atrašanās vietu. Tālāk Tiesu palāta, konstatējot, ka pats sūdzētājs piedalījies tajā pašā sēdē, varēja nākt pie atzinuma, ka sūdzētājs zinājis vispār jau par šās sēdes protokola eksistenci. Ja tāpēc sūdzētājs par lietas izspriešanas gaitu nav atsaucies uz minēto protokolu, un tajā apliecinātiem lietas apstākļiem, kas viņam, kā samierināšanas lietas dalībniekam, nevarēja būt nezināmi, tad viņš pats ir vainojams par to, ka nav izlietojis visus procesuālos līdzekļus prasības atspēkošanai. Neatkarīgi no tā, sūdzētāja ārkārtējā apellācija bija atraidāma jau aiz formāliem iemesliem, un proti tāpēc, ka sūdzētājs kā uz jaunatklāto apstākli atsaucas uz to, ka, saskaņā ar minēto protokolu, viņš pats 1921. g. 17. septembrī, samierināšanas kameras sēdē, t. i. apmēram 4 mēnešus pirms iesēdējuma laika notecēšanas, esot protestējis pret prasītāja nelikumīgo valdīšanu. Tā tad, ja sūdzētājs uz protokolā apliecināto protestēšanas faktu atsaucas kā uz „jaunatklāto apstākli", tad šāda atsauce pilnīgi nevietā jau tāpēc vien, ka šis pats protestēšanas fakts izgājis no viņa, sūdzētāja, paša un tāpēc nekad nav atzīstams par „jaunu" apstākli, kas it kā būtu „atklāts" tikai pēc sprieduma taisīšanas, un kuŗu tāpēc it kā nebūtu bijis iespējams aprādīt lietas izspriešanas laikā. Nevar šajā gadījumā pat runāt it kā par jaunatklātu pierādījumu, kā aizrāda sūdzētājs savā kasācijas sūdzībā, jo uz tagad ar protokolu pierādāmo apstākli, sūdzētāja protestu, pats sūdzētājs lietas izspriešanas laikā, nebija atsaucies. Vispār, jauns pierādījums nevar noderēt par pamatu ārkārtējās apellācijas iesniegšanai. Kr. Senāta spriedums Šišova lietā (1867. g. 153. num.) neapstiprina sūdzētāja uzskatu, it kā jaunatklāts pierādījums būtu pietiekošs ārkārtējas apellācijas iesniegšanai: tajā spriedumā Senāts uz tur minēto pilnvaru aizrāda nevis kā uz jaunu pierādījumu, bet gan kā uz jaunu apstākli, proti, uz to apstākli, ka patiesi atklāts pats pilnvarošanas akts, kuŗa trūkums tajā lietā bijis par pamatu Šišova prasības atraidīšanai. Senāta Apvienotā sapulce savā 1934. g. 23. aprīļa lēmumā (9. lietā) noteikti uzsveŗ, ka „jaunatklātie" apstākļi krasi un skaidri jāatšķiŗ no jauniem pierādījumiem, kādi nevar būt par pamatu jau notikuša galīga un likumīgā spēkā stājušos sprieduma atcelšanai.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta, atstājot bez caurskatīšanas sūdzētāja ārkārtējo apellāciju, nav pārkāpusi likumu, Senāts nolemj: Benedikta Butenasa pilnvarnieka zv. adv. Rapoporta kasācijas sūdzību, uz CPN 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (892. l.)

104. 1934. g. 17. decembrī. Prasītājas Rīgas pilsētas pilnvarnieka zv. adv. J. Volkova lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Rīgas pilsētas prasībā pret Līzi Amols.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: Tiesu palāta konstatē, ka, saskaņā ar lik. par agrār. reformu 3. p. d. pktu, „zeme, kas pieder pilsētām... kā nepārdota zemnieku zeme, ja tā nav vajadzīga pilsētas vajadzībām, nododama gada laikā šo zemju lietotājiem", t. i. zeme pārdodama, pie kam zemes lietotājiem pieder priekšrocības tiesības to iegūt 49. p. 1. piez. kārtībā. Atrodot, ka prasītāja nav izpildījusi lik. par agrār. reformu prasījumus, Tiesu

palāta ir atzinusi, ka prasītājai nepiederēja vairs nomas uzteikšanas tiesības un tā nevarēja arī likt priekša atbildētājai jaunus nomas noteikumus. Senāts gan ir jau paskaidrojis, ka pilsētas nomas līgumi ipso jure nemaz neizbeidzas ar vienkāršu uzteikšanu uz 1923. g. 23. aprīli, jo noteikumi par nepārdoto zemnieku māju piespiedu likvidāciju, uz kādiem atsaucas lik. par agrār. reformu 3. p. d. pkts, izdoti 1922. g. 3. maijā kā lik. par agrār. ref. 49. p. 1. piezīme, un tāpēc jau no maija mēneša minētie noteikumi bija saistoši prasītājai, kuŗai vairs nebija likumīga pamata izdarīt nomas līguma uzteikšanu tā paša gada rudenī, bet gan prasītājai bija jāizpilda minētie noteikumi, uz ko atbildētājam (nomniekam) bija tiesība tieši pēc likuma (Sen. CKD. 32./1242.). Tomēr tai spriedumā Senāts ir uzsvēris, ka tāds stāvoklis ir, ja runā esošā zeme ir uzskatāma par zemnieku zemi, kā tas arī nepārprotami izriet no lik. par agr. ref. 3. p. d. pkta teksta. Šajā lietā, turpretim, prasītāja vairākkārt ir uzsvērusi, ka nomas objekts ir muižu (kvots) zeme, kuŗai ar lik. par agr. ref. 3. p. d. pktā paredzēto zemnieku zemi nav nekāda sakara. Šo iebildumu Tiesu palāta arī ir apskatījusi, bet atzinusi, ka 1926. g. 31. maija likums, kas atvietojis lik. par agr. ref. 3. p. d. punktu, ir likumdevēja autentiska interpretācija ar atpakaļēju spēku, un tā kā 1926. g. likums vairs nešķiŗo zemnieku zemi atsevišķi no muižu zemes, un taisni atņem pilsētām tiesību grozīt nomas līguma noteikumus uz visādām zemēm, tad nav izšķiŗošas nozīmes aizrādījumam uz zemju raksturu. Šādi Tiesu palātas apcerējumi tomēr nav pareizi pašā pamatā. Autentisks iztulkojums ir viens no likuma tiešā jēguma noskaidrošanas gadījumiem, kad pats likumdevējs, likuma neskaidrības vai nepareizas piemērošanas dēļ, ir spiests nodibināt likuma īsto izpratni ar speciālu likuma normu. Autentiska iztulkojuma nozīmi neiegūst katra norma, kuŗa paskaidro citas normas saturu, bet vienīgi tāda, kuŗa izdota ar nolūku izskaidrot citu normu. Tādēļ jaunizdotās normas iekšējā sakarība ar agrāko normu, viņu savstarpējā loģiskā papildināšanās vēl nav izšķiŗošs moments, lai šo normu uzskatītu par agrākās normas autentisku iztulkojumu, par kādu būs uzskatāma vienīgi tāda norma, kuŗā noteikti izpaužas likumdevēja nolūks vienīgi pastiprināt un izskaidrot jau pastāvošo normu (Sen. Apv. s. 21./32. g. spried.). No šā viedokļa 1926. g. 31. maija likums, kā agrākā likuma „papildinājums un pārgrozījums", nav uzskatāms par autentisku iztulkojumu ar atpakaļēju spēku, sevišķi vēl tādēļ, ka pašā likumā noteikta viņa spēkā stāšanās diena, proti, izsludināšanas diena. Bet, ja 1926. g. 31. maija likumam nav atpakaļēja spēka, tad sabrūk visa Tiesu palātas argumentācija, kuŗa pamatota vienīgi uz 1926. g. 31. maija likuma piemērošanu partu nomas līgumam šā nomas līguma uzteikšanas brīdī. Ar to Tiesu palāta ir pielaidusi savā spriedumā motivēšanas nepareizību, pārkāpjot CPN. 816. p.

Atrodot tādēļ, ka CPN. 816. p. pārkāpuma dēļ Tiesu palātas spriedums nav uzturams spēkā, Senāts, neielaižoties pārējo kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolemj: Tiesu palātas 1932. g. 12. maija spriedumu atcelt CPN. 816. p. pārkāpuma dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izspriešanai no jauna citā tiesnešu sastāvā. (910. l.)

105. 1934. g. 17. decembrī. Metas Vilde-Vildemans lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu Kārļa Vintera un Metas Vilde-Vildemanis dāvinājuma līguma lietā.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors M. Čakste.

Senāts atrod: kasācijas sūdzības iesniedzēja gan atsaucas uz apstākli, ka akc. sab. „Daugava" nekustamu īpašumu apdrošinot par Ls 80.000,— to nav novērtējusi, un aizrāda, ka tādēļ šī summa nav ņemama vērā šā īpašuma likumiskās vērtības noteikšanā, kuŗa, pēc kasācijas sūdzības iesniedzējas domām, aprēķināma, izejot vienīgi no Ls 153.000, par kādu summu šis īpašums bijis apdrošināts Rīgas apdrošināšanas biedrībā, kuŗa, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzējas apgalvojumam, tomēr arī nebija šo īpašumu apdrošinot novērtējusi (1—9). Senāts ir jau paskaidrojis (Sen. CKD. 32./278.), ka mantas likumiskās vērtības noteikšanā nav izšķiŗošanas nozīmes apstāklim, vai apdrošināšanas sabiedrība pati ir novērtējusi apdrošināmo objektu, bet

pietiek, ja šā objekta vērtība sabiedrībai uzdota. Ja sabiedrība tādai uzdotai vērtībai piekrīt, tad līdz ar to tā atzīstama par apdrošināmā objekta novērtējumu. Šajā gadījumā kasācijas sūdzības iesniedzēja pat neapgalvo, ka nekustamā īpašuma vērtība nebija uzdota apdrošināšanas sabiedrībām mazākais apdrošināšanas summu apmērā un ka apdrošināšanas sabiedrības nebūtu piekritušas tādai uzdotai vērtībai. Tādēļ jāatzīst, ka šajā gadījumā tomēr pastāv apdrošinājuma novērtējums, kas arī varēja būt par pamatu nekustamā īpašuma likumiskā novērtējuma noteikšanai Tiesu palātas atzītā apmērā.

Aiz aprādītiem iemesliem Tiesu palāta nav pārkāpusi kasācijas sūdzībā minētos likumus, kādēļ kasācijas sūdzība atraidāma. Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: Metas Vilde-Vildemanis kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. panta pamata, atstāt bez ievērības. (938. l.)

106. 1934. g. 17. decembrī. Atbildētājas Helēnes Klevāns lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Pāvila Jermolaja d. Klevāna prasībā pret Helēni Jermolaja m. Klevāns un prasītāja Pāvila Jermolaja d. Klevāna pilnv. zv. adv. E. Rozenberga paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors M. Čakste.

Senāts atrod: atbildētāja savā kasācijas sūdzībā atzīst, ka zeme, kuras vietā Centrālā zemes ierīcības komiteja piešķīra partiem Einiku sādžas 11. viensētu, savā laikā bija piešķirta valdīšanā un lietošanā ģimenei, kuras galva bija partu tēvs un locekļi parti. Atbildētāja atzīst arī to, ka uz 1910. gada 14. jūnija likuma pamata šī zeme kļuva par partu kopīpašumu, jo partu tēvs jau ilgus gadus pirms šā likuma iznākšanas bija miris, bet nepiekrīt Tiesu palātas atzinumam, ka partu daļas šajā kopīpašumā nav līdzīgas. Senāts ir jau paskaidrojis (Sen. CKD. 26./302.; 29./62.; 32./956. spr.); ka vispārīgo zemnieku likumu 37⁵. pants (1910. gada 14. jūnija likuma 48. pants) nenoteic kopīpašnieku kvotes kopīpašumā līdzīgās ideālās daļās, bet atstāj jautājumu par kvotu apmēru atklātu. Kvotu apmērs tādā kopīpašumā atkarājas no tām materiālām juridiskām attiecībām, kādas katrā atsevišķā gadījumā atradās kopīpašuma dalībnieki. Gadījumā, ja šīs attiecības nerēgulē speciālas vietējās parašas — atbildētāja neapgalvo, ka šajā gadījumā tādas parašas pastāv — kopīpašnieku daļas tādā īpašumā jānoteic uz LCL. pamata pēc zemnieku vispārīgām mantošanas tiesībām. Šajā gadījumā, kad partu tēvs bija miris 1889. gadā (1.—29.), ir jāpiemēro LCL. noteikumi par māsas mantošanas tiesībām, kuri tajā laikā bija spēkā, proti: LCL. 1887. gada izdevumā, pēc kuriem māsa pie brāļiem saņem $^1/_{14}$ daļu nekustamā mantā. Tādēļ Tiesu palāta, nosakot partu daļas šajā kopīpašumā pēc minētiem likumiem, ir rīkojusies saskaņā ar jau minētiem Senāta spriedumiem un nav pārkāpusi vispārīgo zemnieku likumu 37⁵. pantu. Tiesu palāta arī atzina, ka atbildētājas apgalvojums, ka parti, sākot ar 1890. gadu, ir valdījuši zemi līdzīgās daļās, nav pierādīts un kā no pašas atbildētājas paskaidrojumiem izriet, ka parti visu laiku valdījuši zemi nesadalīti, un ka tikai pēc viensētas apstiprināšanas uz partu vārdiem, t. i. pēc 1926. gada 15. decembra atbildētāja ir sadalījusi viensētu divās līdzīgās daļās, kādai sadalīšanai prasītājs tomēr nav piekritis. Šie atzinumi attiecas uz lietas faktisko pusi un nav pārbaudāmi kasācijas kārtībā. Izejot no tiem, Tiesu palāta varēja atzīt, ka prasība nav noilgusi, jo prasītāja pienākums celt šo prasību iestājas tikai tad, kad atbildētāja pārkāpa viņa tiesības, kas, pēc Tiesu palātas atzinuma, notika tikai pēc 1926. gada 15. decembra, tā kā līdz šās prasības celšanai no tā laika nav pagājuši 10 gadi. Par to, ka prasītājs klusējot ir atzinis atbildētājas tiesības uz noilguma pamata uz ideālo pusi no šās zemes un piekritis tās apstiprināšanai uz viņas vārda, atbildētāja pirmo reizi runā tikai kasācijas sūdzībā, kādēļ šis viņas aizrādījums Senātā nav apspriežams. Aiz aprādītiem iemesliem Tiesu palāta nav pārkāpusi kasācijas sūdzībā minētos likumus, kādēļ kasācijas sūdzība ir atraidāma. Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: atbildētājas Helēnes Klevāns kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. panta pamata, atstāt bez ievērības. (991. l.)

107. 1934. g. 17. decembrī. Iļjas Prokofjeva pilnvarnieka zv. adv. P. Sīversa lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par mir. Vasilija Prokofjeva mantojumu.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: savā kasācijas sūdzībā sūdzētājs vairs neapgalvo, ka 1931. g. 8. augusta aktā nav izteikta viņa nopietnā griba atteikties no mir. Vasilija Prokofjeva mantojuma, bet vienīgi aizrāda, ka viņš atteikšanos no mantojuma anullējis vēl pirms tiesa taisījusi lēmumu par mantinieku apstiprināšanu, un ka atteikšanos varētu ievērot vienīgi tad, ja viņš pats būtu tādu iesniedzis tiesai, bet nevis sveša persona. Pretēji sūdzētāja domām atteikšanās no mantojuma pēc CL. 2784. p. ir neatsaucama (Erdmaņa, III. 362. lpp.), bet atteikšanās efekts nav atkarīgs no tā, vai atteikšanos izsaka pats mantinieks tiesā, jo atteikties var arī klusējot (CL. 2777. p.), starp citu, arī ar konkludentu rīcību ārpus tiesas. Tādos apstākļos nav izšķirošas nozīmes tam, kādā ceļā pats atteikšanās akts nonācis tiesā. Par to, ka atteikšanās gadījumā mantojuma pusei bija jāpāriet nevis uz mirušā laulāto draudzeni, bet uz sūdzētāja bērniem, un ka tiesai vispār bijis jāuzaicina ar jaunu sludinājumu mirušā asinsradinieki, kuriem būtu tiesība iestāties atteikušās personas vietā, sūdzētājs pirmo reizi runā tikai savā kasācijas sūdzībā, kaut gan savā blakus sūdzībā viņš bija devis plašus paskaidrojumus pēc lietas satura. Tādēļ viņam nav pamata pārmest Tiesu palātai, ka tā šos apstākļus nav apspriedusi. Izdarītā proklamā sūdzētājs gan pieteicis sevi kā mantinieku, paziņojot tiesai, ka viņš anullē savu atteikšanos no mantojuma, bet viņš nav pieteicis strīdu CPN. 1698. p. nozīmē, kādēļ tiesai nebija iemesla lietu apsardzības kārtībā apturēt. Sūdzētāja aizrādījums, ka apgabaltiesa nav izsaukusi viņu uz sēdi, nepelna ievērības jau tādēļ vien, ka Tiesu palātā viņam bija dota pilna iespēja aizstāvēt savas intereses, un kasācijas sūdzībā viņš pat nepaskaidro, kādā ziņā apgabaltiesas it kā pielaistā nepareizība būtu iespaidojusi Tiesu palātas lēmuma pareizību. Ar to atkrīt visi aizrādījumi sūdzētāja kasācijas sūdzībā.

Atrodot tādēļ, ka Tiesu palāta savā lēmumā nav pārkāpusi sūdzētāja aprādītos likuma pantus, un kasācijas sūdzība kā nepamatota noraidāma, Senāts nolemj: Iļjas Prokofjeva pilnvarnieka zv. adv. P. Sīversa kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (993. l.)

108. 1934. g. 17. decembrī. Jēkaba Terentjeva lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: Nodokļu departamenta 1931. g. 15. decembra lēmumu par vērtības pieauguma nodokļa Ls 744 piedzīšanu no līguma kontrahentiem apgabaltiesa atcēlusi tajā daļā, kura attiecas uz Jēkabu Terentjevu. Šo apgabaltiesas lēmumu ir pārsūdzējis vienīgi Nodokļu departaments. Tādējādi otrā instancē jautājums grozījās vienīgi ap to, vai arī Jēkabs Terentjevs atbild par vērtības nodokļa samaksu, jo pamata jautājums — vai vispāri vērtības pieauguma nodoklis bija konkrētā gadījumā ņemams — jau bija galīgi izšķirts ar apgabaltiesas lēmumu, kurš šajā gadījumā no līguma slēdzējiem nav pārsūdzēts. Tādēļ atkrīt tie aizrādījumi sūdzētāja kasācijas sūdzībā, ar kuriem viņš no jauna paceļ pašā pamatā jautājumu par vērtības nodokļa ņemšanu pēc kontrahentu līguma vispār, norādot, ka šajā ziņā Tiesu palāta būtu pārkāpusi lik. par nekust. mantas atsavin. 1. p. 15. pktu. Turpretim pelna ievērību sūdzētāja kasācijas sūdzības pārējā daļa. Tiesu palāta iziet no tā, ka immobiļa ieguvējs nes solidāru atbildību par vērtības pieauguma nodokļa samaksu, un ka departamentam vismaz ir tiesība akceptēt ieguvēja apņemšanos samaksāt nodokli, ja arī tāda būtu dota vienīgi līguma kontrahentam-atsavinātājam iepretim. Šāds iesuT palātas viedoklis nav atzīstams par pareizu, jo: a) vērtības pieauguma nodoklis uz paša likuma pamata jāmaksā atsavinātājam (20. p.), pie kam likums nebūt nenosaka šajā ziņā it kā kontra-

hentu solidāru atbildību, kāda vispār nav prezumējama, bet tieši paredzama likumā; b) līgums nekad nevar radīt Nodokļu departamentam tiesību prasīt nodokli no ieguvēja, jo nodokļu prasījumi attiecas uz publiskām tiesībām, kuras nevar grozīt ar privātiem līgumiem, un kuras vispār nav apspriežamas pēc civiltiesībām, kādēļ nav pamata domām, ka Nodokļu departaments varētu akceptēt it kā CL. 3116.—3119. p. nozīmē no kontrahentu civiltiesiskā līguma kādu prasījumu, un vēl jo mazāk publiski-tiesisku prasījumu par nodokļa samaksu; kontrahentu vienošanās par nodokļa samaksu var radīt saistības vienīgi starp līguma kontrahentiem (Sen. CKD. 32./1330.). Rīkojoties pretēji tam, Tiesu palāta ir pārkāpusi lik. par nekustamas mantas atsavināšanu 20. p. un CPN. 816. p.

Atrodot tādēļ, ka aprādīto likuma pārkāpumu dēļ Tiesu palātas lēmums daļā, ar kuru nodokļa samaksa uzlikta arī sūdzētājam Terentjevam, uzturams spēkā, bet pārējā daļā kasācijas sūdzība kā nepamatota noraidāma, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1932. g. 8. jūnija lēmumu CPN. 816. p. pārkāpuma dēļ atcelt daļā, ar kuru nodokļa samaksa uzlikta arī sūdzētājam Terentjevam, un lietu nodot tai pašai tiesai izlemšanai no jauna citā tiesnešu sastāvā; pārējā daļā Jēkaba Terentjeva kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (1059. l.)

109. 1934. g. 17. decembrī. Prasītāja Nikolaja Freidenšteina lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Nikolaja Freidenšteina prasībā pret Latvijas valsti Finanču ministrijas personā.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Tiesu palāta, apsverot lietā esošos dokumentus, Latvijas hipotēkas bankas 1925. g. 27. oktobra 3080. (II/5.) rakstu, prasītāja 1926. g. 22. martā parakstīto „parāda zīmi" (II/6.), Finanču ministrijas Kredita departamenta 1925. g. 27. oktobra rakstu Latvijas hipotēku bankai (II/78.), kā arī prasītāja tajā pašā dienā Kreditdepartamentam izdoto kvīti (II/79.), konstatējusi: 1) ka prasītājs 1923. g. pret 2 obligācijām, vienu par Ls 20.000 un otru par Ls 10.000 aizņēmies atslēgu fabrikas paplašināšanai no valsts līdzekļiem summu kopā Ls 30.000; 2) ka 1925. g. 23. oktobrī ilgtermiņa aizdevumu Ls 90.000 izsniedzot Jelgavas atslēgu un būvapkalumu fabrikai ieturēta summa Ls 30.000 minētam prasītājam izsniegtā aizdevuma segšanai (I/16.), ka sakarā ar šo aprādītās 2 obligācijas ar to „atsvabinātas" ar Latvijas hipotēku bankas piekrišanu uz prasītāja lūguma, un sakarā ar Kreditdepartamenta pieprasījumu nodotas Kreditdepartamentam izmantošanai no Kreditdepartamenta citām vajadzībām (II/5., 78.); 3) ka, saskaņā ar prasītāja lūgumu, viņam tās pašas fabrikas paplašināšanai no Latvijas valsts līdzekļiem izsniegts 1926. g. 22. martā jauns aizdevums Ls 26.000, kuru prasītājs nodrošinājis, starp citu, ar minētām 2 obligācijām (II/6.); 4) ka minētās 2 obligācijas pa visu aprādīto laiku nekad nav nodotas prasītājam, bet gan palikušas vispirms Latvijas hipotēku bankas un pēc tam Kreditdepartamenta valdīšanā un rīcībā. Šādi Tiesu palātas konstatējumi attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāmi kasācijas kārtībā. No šādiem saviem konstatējumiem Tiesu palāta varēja nākt pie atzinuma, ka tagadējais prasītājam pēc viņa „parāda zīmes" (II/6.) izsniegtais un ar minētām 2 obligācijām (kā rokas ķīlām) nodrošinātais aizdevums (Ls 26.000) nav uzskatāms par dzēstu ar to, ka pirmais 1923. g. viņam tieši pēc minētām 2 obligācijām izsniegtais aizņēmums samaksāts Latvijas hipotēku bankā, ieturot šo summu (Ls 30.000) no minētās fabrikas aizdevuma veidā izmaksātiem Ls 90.000. Aprādītos apstākļos, lai motivētu savu atzinumu, ka jaunais (otrais) aizdevums (par Ls 26.000) nav atzīstams par dzēstu, Tiesu palātai nebija pat vajadzības operēt ar novācijas konstrukciju, bet pietiek uzsvērt, ka minētās 2 obligācijas, kurās kā aizdevēja un kreditore uzstājās Latvijas valsts, un kuras kā atzīst prasītājs, nav in blanko cedētas, bet palikušas arī turpmāk tās pašas kreditores, Latvijas valsts Finanču ministrijas (Kreditdepartamenta) personā valdīšanā un rīcībā „izmantošanai citām vajadzībām" ar prasītāja piekrišanu, taisni nebija dzēšamas zemes

grāmatās, un, tāpat ar prasītāja piekrišanu, tagad „izmantotas" kā rokas ķīlas jaunam, prasītājam izsniegtam aizdevumam. Tā tad, kaut arī obligācijās nodrošinātais parāds, no materiāli tiesiskā viedokļa, samaksāts, tomēr obligācijās nodibinātās hipotēkas palikušas neaizskārtas, jo tās nav dzēstas zemes grāmatās, bet, taisni otrādi, ar prasītāja piekrišanu, kas tās ieķīlājis jaunā aizņēmuma nodrošināšanai, arī turpmāk uzturētas spēkā (CL. 1598. p.). Aiz tiem pašiem iemesliem nevar arī runāt par obligāciju it kā galīgu dzēšanu ar konfūziju (sk. CL. 1594. p.). Ja pat ar blankocedētas obligācijas nonākšanu tās parādnieka izdevēja rokās, tā nav uzskatāma par dzēstu ar konfūziju (sk. Sen. CKD. 1912./120.), tad jo mazāk vieta konfūzījai, kad parādnieka rokās nonāk tāda obligācija, kāda vispār nav tālāk cedēta un nav no kreditora apzīmēta kā samaksāta un vispār bez kreditora piekrišanas nav arī dzēšama (CL. 1600. p.). Ja nu runā esošās obligācijas, kā nodrošinājuma līdzekļi (rokas ķīla) tajās iemiesoto hipotēku (ķīlu) tiesību dēļ vēl patur savu spēku, tad atbildētājai tiesība, saskaņā ar CL. 1465. turpm. un 1490. p., reālizēt savas ķīlas tiesības, ceļot prasību pēc minētām obligācijām pret tagadējo prasītāju, kas savu aizņēmumu nav atmaksājis.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta gala atzinumā nav pārkāpusi prasītāja minētos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Nikolaja Freidenšteina kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (1093. l.)

110. 1934. g. 17. decembrī. Aleksandra Stērstes pilnvarnieka zv. adv. M. Antona lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par Kārļa Knopa u. c. nekustama īpašuma pārdošanu.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: sūdzētājs apgalvo, ka viņš par izsolē nopirktā immobiļa sastāvu esot informējies tikai zemes grāmatās, un netikvien nenoliedz, bet pat tieši paskaidro (II 2. o. p.), ka viņš pirms izsoles nav uz vietas pārliecinājies par to vai immobilī atrastos viņa aprādītie katli. Sūdzētājs arī neapstrīd sludinājuma pareizību (Tiesu izpild. 32./162. akts; 275. lpp.), pēc kuŗa immobilis nolikts izsolē tikai kā pilsētas „dzimtsrentes gruntsgabala zeme", nemaz neaizrādot sludinājumā, ka immobili pārdos kā fabriku. Tā tad, ja arī zemes grāmatās 1905. g. 14. februārī atzīmēts (Tiesu izpild. akts 30. lpp. o. p.), ka „pēc Rīgas pils. pol. valdes apliecības uz min. immobiļa esošās ēkās ierīkota fabrika ar 4 tvaiku katliem", tad no tā nemaz neizriet, ka tādiem katliem būtu jābūt taisni jau izsoles dienā un tie būtu sastādījuši izsoles priekšmetu, jo vairāk tāpēc, ka, pēc tiesu izpildītāja pareiza aizrādījuma (I 62), par to laiku, 1915. g. visām fabrikām ar ietaisēm bija jāevakuējas uz Iekškrieviju, kas atzīstams par notorisku faktu. Tā tad, pretēji sūdzētāja domām, tas apstāklis vien, ka 1905. g. uz policijas apliecības pamata zemes grāmatās atzīmēts, ka uz immobiļa esošā ēkā atrodas 4 tvaika katli, bet pēc izsoles notikšanas, tādi vairs neizrādītos, nekad nevar dot sūdzētājam-nosolītājam tiesību apstrīdēt pašu izsoli it kā minēto katlu trūkuma dēļ (Sk. CL. l. 3244., 3441. p.). Sūdzētāja minētie CL. l. 812., 573. p. runā esošā gadījumā nav piemērojami.

Aiz aprādītiem iemesliem atrod, ka Tiesu palāta gala atzinumā nav pārkāpusi sūdzētāja minētos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Aleksandra Stērstes pilnvarnieka zv. adv. Antona kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (1114. l.)

111. 1934. g. 18. decembrī. Sīpeles pagasta valdes lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par Kārļa Neilanda Sīpeles pag. „Maz-Vecvagaru" māju ar hip. 4133. num. subhastāciju.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: Tiesu palāta atraidījusi Sīpeles pagasta valdes lūgumu par pārdotās mājas īpašnieka Neilanda sēklas fonda parāda Ls 292,31 ieskaitīšanu priekšrocību baudošos prasījumos izsolē iegūtas naudas sadalīšanā aiz tā iemesla, ka sēklas fonda līdzekļi izsniegti lauksaimniekiem kā aizdevums, kas neesot uzskatāms par nodokli vai nodevu un tāpēc nekādas prioritātes nebaudot. Šos Tiesu palātas apsvērumus, kuri attaisno viņas gala atzinumu, kasācijas sūdzības iesniedzēja pat nemēģina atspēkot, bet tas apstāklis vien, ka sēklas fonda parāds ir parāds valstij, šim parādam, saskaņā ar CPN. 1358. p. noteikumiem, nepiešķir kaut kādas priekšrocības apmierinājuma ziņā.

Aiz aprādītiem apsvērumiem Senāts nolemj: Sīpeles pagasta valdes kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (871. l.)

112. 1934. g. 18. decembrī. Prasītājas Vilmas-Alises Plūme pilnvarnieka zv. adv. E. Grīnberga un atbildētāja Augusta Baloža pilnvarnieka zv. adv. K. Dzelziša lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Vilmas-Alises Plūme prasībā pret Augustu Balodi.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: savā iesūdzības rakstā prasītāja lūgusi: a) atzīt mir. Rozālijas Plūme 1923. g. 24. aprīļa rakstisko testāmentu-protokolu par nederīgu un spēkā neesošu, un b) atzīt prasītāju par mantinieci vienā domājamā ceturtdaļā uz visu mir. Rozālijas Plūme atstāto mantojumu. Rīgas apgabaltiesa prasību apmierinājusi. Tiesu palāta, pārgrozot apgabaltiesas spriedumu, prasības daļu par mir. Rozālijas Plūme 1923. g. 24. aprīļa testāmenta-protokola atzīšanu par nederīgu atraidījusi, bet pārējā daļā apgabaltiesas spriedumu apstiprinājusi. Tiesu palāta atzinusi, ka minētais protokols nav uzskatāms par atbildētājam par labu taisītu testāmentu, kādēļ arī prasītāja, kā mir. Rozālijas Plūme meita, apstiprināma par viņas likumīgo mantnieci attiecīgā daļā. Apmierinot tādējādi prasības petituma otro daļu, Tiesu palāta petituma pirmo daļu atraidījusi tādēļ, ka 1923. g. 24. aprīļa protokolu, neatzīstot to par testāmentu, tomēr varētu kvalificēt kā dāvinājuma vai alimentācijas līgumu. Šo pēdējo jautājumu Tiesu palāta tomēr nav izšķīrusi, atrodot, ka tas jau izejot no prasības sūdzības robežām, kurā prasītāja lūdzot atzīt minēto protokolu par nederīgu tikai kā rakstisku testāmentu. Tiesu palātas spriedumu pārsūdzējuši kasācijas kārtībā kā prasītāja, tā arī atbildētājs. Prasītāja savā kasācijas sūdzībā lūdz atcelt Tiesu palātas spriedumu, cik tālu ar to atraidīta prasības pirmā daļa (augšā zem „a"). Šī sūdzība pelna ievērību. Gan pēc vispārējā principa tiesas atzinums par iesūdzības raksta saturu nav pārbaudāms kasācijas kārtībā (Kr. Sen. CKD. 1881. g. 93., 1893. g. 30. u. c. spr.). Tomēr šis princips nav piemērojams, ja tiesa, apsverot iesūdzības raksta saturu, to nav pietiekošā mērā apgaismojusi visās tā relevantās daļās un sakarā ar prasītāja lietā dotiem paskaidrojumiem. Konkrētā gadījumā Tiesu palātas spriedumā taisni šajā ziņā konstatējama motīvēšanas nepilnība. Tiesu palāta savu uzskatu, ka prasītāja 1923. g. 24. aprīļa protokolu lūdz atzīt par nederīgu tikai kā rakstisku testāmentu, nav motīvējusi. Ja Tiesu palāta šo uzskatu pamatojusi uz augšā (zem „a") minēto petituma saturu, resp. uz prasītājas aizrādījumu iesūdzības rakstā, ka viņa šo prasību ceļot 1923. g. 24. aprīļa Rozālijas Plūme testāmenta atzīšanas dēļ par nederīgu un spēkā neesošu, tad tomēr Tiesu palātai strīdā esošais jautājums bija jāapsveŗ, sakarā ar citiem prasītājas paskaidrojumiem, kuriem var būt nozīme iesūdzības raksta un minētā petituma īstā satura noskaidrošanai. Šajā ziņā jāaizrāda, ka prasītāja savā iesūdzības rakstā apgalvojusi, ka 1923. g. 24. aprīļa protokols nav uzskatāms testāmentu un nav uzskatāms arī par citādu kādu pirmsnāves rīkojumu; arī kā dāvinājums starp dzīvajiem minētais raksts esot nederīgs, jo neesot ietērpts likumā paredzētā formā. Tālāk prasītāja paskaidrojumā uz apellācijas sūdzību aizrādījusi, ka viņa lūgusi protokolu-testāmentu atzīt par nederīgu, ievērojot to, ka atbildētājs to uzskatot par testāmentu, kamēr viņa pati to uzskatot par nederīgu netikai kā testāmentu, bet arī kā dāvinājumu

vai alimentācijas līgumu. Neapsvērot šos prasītājas paskaidrojumus, kuŗiem var būt nozīme iesūdzības raksta satura interpretācijai, Tiesu palāta pārkāpusi CPN. 444., 816. pantu, kādēļ viņas spriedums prasītājas pārsūdzētā daļā atceļams. Atbildētāja kasācijas sūdzība nepelna ievērību. Vispirms atkrīt atbildētāja aizrādījums, ka Tiesu palāta nevarēja izšķirt jautājumu par protokola spēku kā testāmentu, jo prasība neesot celta pret visām ieinteresētām personām, kuŗas minētas protokolā. Šis atbildētāja paskaidrojums nav ievērojams tādēļ vien, ka viņš pat nemēģina atspēkot Tiesu palātas konstatējumu, ka šo personu (prasītājas brāļa un māsas) intereses ir kopējas ar prasītājas interesi, no kāda viedokļa prasītājai, protams, nevarēja būt nekāda iemesla celt prasību pret saviem brāļiem un māsām. Tāpat atbildētājs nemēģina atspēkot apgabaltiesas sprieduma motīvējumu (kam Tiesu palāta pievienojusies), ka 1923. g. 24. aprīļa protokols nav atzīstams par testāmentu kā neatbilstošs CL. 1981. panta noteikumiem, jo šis darījums nav taisīts uz nāves gadījumu, bet stājies spēkā Rozālijai Plūme vēl dzīvai esot. Šādos apstākļos Tiesu palātai nebija iemesla ievērot atbildētāja lūgumu par liecinieku nopratināšanu par to, ka šis darījums tomēr it kā bijis domāts kā testāments. Nav nozīmes arī pārējiem atbildētāja paskaidrojumiem viņa kasācijas sūdzībā, jo visi tie pamatoti uz prasības pirmās daļas atraidīšanu un tādēļ tagadējā lietas stāvoklī atkrīt un vispār nav apspriežami Senātā jau tādēļ vien, ka Tiesu palātas spriedums šajā daļā (kā tas augšā aprādīts) nav uzturams spēkā.

Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: uz prasītājas Vilmas-Alises Plūme pilnvarnieka zv. adv. Grīnberga kasācijas sūdzību Tiesu palātas 1932. g. 28. aprīļa spriedumu atcelt pārsūdzētā daļā CPN. 444., 816. panta pārkāpumu dēļ un lietu nodot Tiesu palātai *izspriešanai no jauna šajā daļā citā tiesnešu sastāvā. Atbildētāja Augusta Baloža pilnvarnieka* zv. adv. Dzelzīša kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. panta pamata, atstāt bez ievērības. (999. l.)

113. 1934. g. 18. decembrī. Prasītājas Alvīnes Grīnbergs lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Alvīnes Grīnbergs prasībā pret II Pārdaugavas Krāj-Aizdevu s-bu.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: apgabaltiesa atraidījusi prasību, kuŗā prasītāja lūdz atsvabināt viņu no atbildības un maksājuma pēc vekseļa par Ls 100, kuŗu 1929. g. 30. nov. parakstījis Vilis Elsners; no vekseļa redzams, ka prasītāja, kuŗa skaitās kā vekseļņēmēja, to žirējusi. Prasītāja atrod, ka viņai pret šo vekseli neesot jāmaksā, jo vekseli pie atbildētājas diskontējis pats vekseļdevējs Elsners, kādēļ šajā gadījumā esot piemērojams Veks. lik. 17. p., pēc kuŗa pastāvot prezumpcija, ka vekselis, ja tas atrodas vekseļdevēja rokās, pēdējam nodots dzēšanai. Tomēr no pašas prasītājas paskaidrojumiem (I sēj. 15. lpp.) redzams, ka vekselis viņas rokās nemaz nav bijis, ka viņa tikai to parakstījusi kā žirante uz Elsnera lūgumu, kas arī pret vekseli saņēmis naudu no atbildētājas. Šādos lietas apstākļos, pretēji prasītājas domām, Veks. lik. 17. pants nav piemērojams, jo pirms vekseļa diskontēšanas pie atbildētājas tas nekādas vekseļa funkcijas nebija izpildījis un vekseļdevēja vekseļsaistība radusies tikai ar vekseļu izdošanu atbildētājai (Veks. lik. 15., 16. p.). Tādēļ nevar šajā gadījumā būt runas par Veks. lik. 17. panta piemērošanu, kas paredz gadījumu, kad vekselis pēc tā izdošanas nonāk atpakaļ vekseļdevēja rokās.

Atrodot tādēļ, ka apgabaltiesa gala atzinumā pareizi prasību atraidījusi, Senāts nolemj: Alvīnes Grīnbergs kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. panta pamata, atstāt bez ievērības. (1112. l.)

114. 1934. g. 18. decembrī. Atbildētājas tirdzniecības un rūpniecības akc. sab. „Auto" pilnvarnieka zv. adv. V. Rešanska lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Līzes un Valta Samīts prasībā pret tirdzniecības un rūpniecības akc. sab. „Avots" un prasītāju *Līzes un Valta Samīšu pilnv. zv. adv. A. Buševica paskaidrojums.*

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: Tiesu palāta, pilnīgi saskaņā ar ekspertu atzinumu, konstatējusi, ka saistības uzņemšanas (vekseļa parakstīšanas) laikā Līze Samīts nav varējusi pilnā mērā apzināties savas rīcības nozīmi un sekas. Ievērojot šādu konstatējumu, Tiesu palāta pareizi atzinusi par nederīgu Līzes Samīts saistību pēc strīdā esošā vekseļa, atbrīvojot Līzi Samīts no atbildības pēc šā vekseļa (CL. 29., 12., 2914. p.). Kasācijas sūdzības iesniedzēja nepamatoti atrod, ka Tiesu palāta Līzes Samīts gara spējas nepareizi pārbaudījusi ar parasto ārstniecisko ekspertīzi, jo, pēc atbildētājas domām, tāda pārbaude varot notikt tikai CPN. 1533. (1913.), turpm. p. paredzētā kārtībā. Šāds atbildētājas uzskats ir maldīgs, jo kā pareizi aizrāda Tiesu palāta, gara spēju pārbaude apsardzības kārtībā domāta īpaši tiem gadījumiem, kad vajadzīga aizgādnības nodibināšana, ar ko nav liegts pārbaudīt gara spējas prasības lietas izspriežot (sk. arī Kr. sen. 1904. g. 2505.spr. Kaminska 1., min. pie CL. 502. p. Bukovska izdev.). Ar sacīto atkrīt atbildētājas kasācijas sūdzības 1. pkts.

Savas kasācijas sūdzības 2. pktā atbildētāja nepamatoti aizrāda, it kā Tiesu palāta atzinusi par nederīgu Līzes Samīts saistību tādēļ, ka tas ticis noslēgts bez vīra asistences. Tamlīdzīgs motīvējums Tiesu palātas spriedumā nav atrodams, kādēļ atkrīt kā pilnīgi lieki visi atbildētājas šajā jautājumā minētie paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības 2. pktā.

Atrodot tādēļ, ka atbildētājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: tirdzn. un rūpn. akc. sab. „Auto" pilnvarnieka zv. adv. Rešanska kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. panta pamata, atstāt bez ievērības. (1116. l.)

115. 1934. g. 18. decembrī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu Mārča Teteŗa prasības lietā pret akc. sab. „Automoto".

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: Tiesu palāta uzlikusi zīmogsodu akc. sab. „Automoto" pilnvarotām personām Rudzītim un Krastiņam par Mārča Teteŗa un minētās akc. sab. starpā noslēgtā pirkšanas-pārdošanas līguma neapmaksu ar zīmognodevu. Savā kasācijas sūdzībā Nodokļu departaments uztur lūgumu par zīmogsoda uzlikšanu arī pašai akc. sab.

Nodokļu departamenta kasācijas sūdzība nepelna ievērību.

No lietas nav redzams un Nodokļu departaments pat neapgalvo, ka akc. sab. „Automoto" pilnvarnieki Rudzītis un Krastiņš būtu maksātnespējīgi un ka no viņiem zīmogsodu nevarētu piedzīt. Šādos apstākļos Tiesu palātas lēmums atzīstams par pareizu, jo no fiskālā viedokļa ir vienaldzīgs, vai sodu samaksā pati sabiedrība vai to reprezentējošas personas, bet piedzīt pēc likuma pienācīgo sodu dubultīgi, t. i. no sabiedrības un no tās pārstāvjiem būtu acīmredzot nepareizi un nesaskanētu ar rīk. par zīmognod. izpratni un mērķi (sk. Sen. CKD. 1934. g. 972. spr.).

Atrodot tādēļ, ka Nodokļu departamenta kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (1703. l.)

116. 1934. g. 18. decembrī. Atbildētājas agrākās Krievijas apdrošināšanas biedrības „Rossija" Latvijā atrod. mantas likvidācijas komisijas pilnvarnieka zv. adv. P. Eglīša lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Annas Lapsiņš prasībā pret agrākās Krievijas apdroš. b-bas „Rossija" Latvijā atrod. mantas likvidācijas komisiju.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: Senāta CKD. jau paskaidrojis (1933. g. 1030. spr.), ka, pēc lik. par telpu īri 46. panta izpratnes, īrniekam ir tiesība prasīt galīgu norēķināšanos tikai par notecējušo apkurināšanas sezonu, bet nevis par iepriekšējiem gadiem, par kuŗiem norēķi-

nāšanās uzskatāma par izbeigtu no tā momenta, kad īrnieks pieņēmis namsaimnieka noteikumus par nākošo apkurināšanas sezonu. Konkrētā lietā apgabaltiesa, konstatējot, *kā prasītājas tiesību devēja apkurināšanas naudu par telpām atbildētājas namā maksājusi* bez iebildumiem pēc notecējušas apkurināšanas sezonas par nākošo sezonu, tomēr apmierinājusi 1932. g. 9. novembrī iesniegto pirmprasību, kuŗas priekšmets ir pārmaksātas apkurināšanas naudas atmaksa no 1926. g. 1. janvāŗa līdz 1931. g. 15. decembrim. Šāda apgabaltiesas rīcība runā pretim augšā minētai lik. par telpu īri 46. panta izpratnei, kādēļ apgabaltiesas spriedums pārsūdzētā daļā, t. i. par pirmprasību, atceļams minētā likuma, kā arī CPN. 196. p. pārkāpuma dēļ.

Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1933. g. 22. augusta spriedumu pārsūdzētā daļā atcelt lik. par telpu īri 46. p., CPN. 196. p. pārkāpuma dēļ un lietu nodot apgabaltiesai izspriešanai no jauna šajā daļā citā tiesnešu sastāvā. (2220. l.)

117. 1934. g. 18. decembrī. Atbildētājas Latvijas bankas pilnvarnieka zv. adv. J. Dambekalna lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Olgas Šterns prasībā pret Latvijas banku.

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: Latvijas bankas pilnvarnieks savā kasācijas sūdzībā paskaidro, ka prasītājai gan bijusi tiesība konkrēto prasību celt, bet vienīgi pēc Latvijas bankas valdes atrašanās vietas miertiesā. Piedziņa, kuŗu izdarot fiska organi par spriedumā minēto tiesu un lokšņu nodevu samaksu, nevarot ietekmēt Latvijas bankas darbību, un tā kā pēdējā nav izdarījusi piedziņu pēc strīdā esošā vekseļa, tad nevarot būt runas par izpildu darbības vietu CPN. 239. p. nozīmē. Tādēļ prasītājai nebijusi tiesība celt prasību pie Valmieras 4. iec. miertiesneša, un, neievērojot atbildētājas celto noraidījumu par lietas piekritību citam miertiesnesim, apgabaltiesa nepareizi esot izšķīrusi piekritības jautājumu. Tādējādi viss partu strīds grozās ap jautājumu, vai spriedumā minēto tiesu un lokšņu nodevu piedziņa pēc prasītājas dzīves vietas nodibina šajā vietā izpildu darbības vietu CPN. 239. p. nozīmē. Šajā ziņā apgabaltiesa ir pareizi uzsvērusi, ka tiesu un lokšņu nodevu piedziņa pēc sprieduma uzraksta uz vekseļa ir daļa no šā sprieduma izpildīšanas, un ka principā nav no svara, kas šo izpildīšanu ierosina, ja tikai piedziņa ir sekas no tā sprieduma uzraksta uz vekseļa, kuŗu piespiedu izpildīšanas kārtībā panākusi Latvijas banka pret prasītāju šajā lietā. Atrodot, ka no šādas piedziņas prasītāja var atbrīvoties tikai ar atbildētājas prasījuma būtības apgāšanu CPN. 239. p. nozīmē, apgabaltiesa varēja atzīt, ka jautājums grozās ap piedziņu taisni šā panta nozīmē, *un ka prasītājai tādēļ pieder šajā pantā paredzētā izvēle celt prasību vai nu pēc atbildētājas* dzīves vietas vai pēc tās izpildu darbības vietas, kur spriedumu sāk izpildīt, un kuŗa šajā gadījumā sakrita ar prasītājas dzīves vietu. Ar to atkrīt visi aizrādījumi atbildētājas kasācijas sūdzībā.

Atrodot tādēļ, ka iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota noraidāma, Senāts nolemj: Latvijas bankas pilnvarnieka zv. adv. J. Dambekalna kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības. (2896. l.)

118. 1934. g. 19. decembrī. Tieslietu ministrijas pilnvarnieka jurisk. zv. adv. A. *Lavrentjeva un prasītāja Juŗa Spaca pilnvarnieka zv. adv. A. Vichmana lūgums* atcelt Tiesu palātas spriedumu Īdas, Herberta un Brūno Dulkeitu, Irmas un Juŗa Spacu prasībā pret Antonu Heimerinku.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: prasītājs Spacs un prasītāji Īda, Herberts Brūno un Irma Dulkeiti iesnieguši prasību pret atbildētāju Heimerinku, lūdzot: 1) atsvabināt viņus no atbildības par vekseli Ls 6000, ko Dulkeiti izdevuši ar Spaca žīro atbildētājam kā nodrošinājumu pēc pirkšanas-pārdošanas līguma 4. p., un 2) atcelt apgabaltiesas tiesneša piespiedu kārtībā

iznesto spriedumu. Prasītājs Spacs tajā pašā laikā cēlis 4 prasības pret to pašu atbildētāju, kuŗās lūdz: 1) atsvabināt viņu no atbildības par 4 vekseļiem Ls 1100, Ls 2000, Ls 1500, Ls 2000, kuŗus viņš izdevis atbildētājam kā nodrošinājumus pēc minētā pirkšanas-pārdošanas līguma 6. p., un 2) atcelt attiecīgos piespiedu kārtībā iesniegtos spriedumus. Pirmajā lietā par vekseli Ls 6000 apgabaltiesa prasību apmierinājusi un Tiesu palāta apstiprinājusi apgabaltiesas spriedumu. Par Tiesu palātas spriedumu atbildētājs kasācijas sūdzību nav iesniedzis. Minētās 4 lietās prasītājs savas prasības pamato uz to, ka prasītājs minēto līgumu esot izpildījis, jo atbildētājam nodevis pēc līguma preces (koku materiālus) par Ls 52651,07, bet par to saņēmis no atbildētāja tikai Ls 47430,22 un ka atbildētājs no galīgas norēķināšanās izvairījies. Atbildētājs, starp citu, cēlis iebildumus par to, ka prasītājs līgumu neesot izpildījis, jo piegādājis mazāku daudzumu nekā uzdevis prasībās. Apgabaltiesa minētās 4 prasības atraidījusi. Tiesu palāta, apvienojot visas 5 lietas vienā kopējā spriedumā, apstiprinājusi apgabaltiesas spriedumus visās 5 lietās. Apstiprinot apgabaltiesas spriedumu, ar kuŗiem prasītāja Spaca prasības par 4 vekseļiem atraidītas, Tiesu palāta, aizrādot, ka strīds starp partiem grozās ap vekseļu attiecībām, kas izriet no viena un tā paša kauzāla darījuma, minētā līguma, stājusies pie šā strīda izšķiršanas. Tiesu palāta, izšķiŗot šo strīdu, iziet no tā, ka, ja izrādītos, ka prasītājs nav pierādījis no savas puses līguma izpildīšanu, tad atbildētājam būtu tiesības savus zaudējumus piedzīt no vainīgā prasītāja, reālizējot šajā nolūkā, saskaņā ar līguma 6. p., saņemtās drošības, t. i. runā esošos 4 vekseļus. Tiesu palāta atrod: 1) ka prasītāja piegādājamo koku materiālu tradīcijai atbildētājam bijis jānotiek uz laukuma pie Smiltenes stacijas; 2) ka prasītājs novietojis Smiltenes stacijā pāri par 200 standartu, 67 kubikasis stutmalkas un apm. 4000 kub. pēdas kluču, saskaņā ar prasītāja specifikāciju un rēķinu; 3) ka tomēr atbildētāja brāķeŗi saņēmuši tikai kopā 175 standartu, 6 kubikasu stutmalkas un zināmu daudzumu bērzu kluču; 4) ka Lieldienu laikā (2 nedēļas) materiāli stāvējuši uz laukuma un neviens tos nav nodevis, pa kādu laiku zināms daudzums varējis pazust; 5) ka taisni ar to esot izskaidrojams preču iztrūkums un līdz ar to arī zināma pretruna starp abu partu liecinieku liecībām jautājumā par nogādāto un saņemto materiālu daudzumu; 6) ka iztrūkstošā materiālu daudzuma vērtība pārsniegusi prasītāja par saņemto atzītās materiālu pretvērtību, t. i. summu Ls 7328,88.

No šādiem aprādītiem lietas apstākļiem Tiesu palāta nākusi pie atzinuma, ka prasītāja uz Smiltenes staciju piegādāto koku materiālu tradīcija atbildētājam esot notikusi tikai ar to un tajā momentā, kad atbildētāja brāķeŗi šo materiālu faktiski pieņēmuši, t. i. pēc Tiesu palātas domām, tikai pēc Lieldienām, t. i. pēc 2 nedēļu notecēšanas no materiālu nodošanas Smiltenes stacijā, un ka tikai ar šo pēdējo momentu esot notikusi materiālu specifikācija CL. 3858. p. izpratnē, ar 3865. pantā paredzētām sekām. Tā tad, riska pāreju uz atbildētāju Tiesu palāta nav attiecinājusi jau uz to momentu, kad prasītājs materiālu nogādājis Smiltenes stacijā. Tomēr Tiesu palāta nenoliedz, ka laukums pie Smiltenes stacijas bijis nevis prasītāja, bet gan atbildētāja rīcībā. Tiesu palāta, piešķiŗot izšķiŗošu nozīmi jautājumam par to, ar kādu momentu preču risks pārgājis uz atbildētāju un atrodot, ka atbildētājs neesot preces saņēmis to nogādāšanas momentā uz atbildētāja laukuma pie Smiltenes stacijas, nav nodibinājusi vismaz to, ka prasītājs no savas puses būtu pielaidis nokavējumu materiālu piegādāšanā. Tiesu palāta pat neaizrāda, ka vispār atbildētājs būtu prasītāju nostādījis nokavējuma stāvoklī. Tiesu palāta arī nav konstatējusi, ka atbildētājs nebūtu varējis materiālu saņemt un pieņemt uz sava laukuma pie Smiltenes stacijas nekavējoties pēc materiālu nogādāšanas minētā vietā. Tiesu palāta pie tam arī nepaskaidro, kādēļ viņa noteiktā materiāla daudzuma nogādāšanā uz norunāto vietu, atbildētāja laukuma, nav ieraudzījusi pārdoto preču specifikāciju 3858. p. izpratnē, kāda specifikācija taisni pārnestu risku uz pircēju-atbildētāju jau ar tās izdarīšanas momentu (3865. p.). Tiesu palāta pat noteikti nav noskaidrojusi, ka materiāli faktiski būtu gājuši zudumā uz vietas (pie Smiltenes stacijas) pēc materiālu nogā-

dāšanas, bet aizrāda vienīgi uz zuduma varbūtību („varēja iet zudumā stacijā"), kas tomēr ir par maz, lai uz to pamatotu tik svarīgu atzinumu par riska turpmāko palikšanu prasītājam, neskatoties uz jau notikušo specifikāciju. Tiesu palāta pie tam arī nepaskaidro, kādēļ viņa preču nozušanu attiecina taisni uz prasītāja vainu un arī nenodibina, ka atbildētājam nebūtu bijis iespējams preces saņemt un pieņemt pirms Lieldienām. *Tiesu palāta šajā ziņā nepaskaidro, kādēļ viņa nav ievērojusi prasītāja lūgumu* (II 21.) nopratināt lieciniekus Augustu Kļaviņu un Juri Danfeldu par to, ka tūliņ pēc preču nogādāšanas uz laukumu pie Smiltenes stacijas, uz vietas ieradies atbildētāja brāķeris un preces pieņēmis, pēc kam preces iekrautas vagonos un nosūtītas uz Rīgu, un ka pēc tam materiāli nosūtīti tālāk ar kuģi, bet atbildētājs no norēķiniem esot izvairījies.

Nenoskaidrojot aprādītos *lietas izšķiršanai ārkārtīgi svarīgos apstākļus un neizšķirot* ar tiem saistītos un no tiem izrietošos jautājumus, it sevišķi par preču specifikācijas nozīmi un riska stāvokli, kā arī atstājot bez apspriešanas prasītāja lūgumu par liecinieku nopratināšanu, Tiesu palāta pārkāpusi CPN. 444., 454., 499., 816. p., kādēļ viņas spriedums atceļams.

Kas turpretim attiecas uz Tieslietu ministrijas iesniegto kasācijas sūdzību, tad tā atstājama bez ievērības aiz Senāta 17. decembŗa sēdē izspriestā Vēbera prasības lietā (№ 579.) notikušā spriedumā izteiktiem motīviem.

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts, neielaižoties pārējo prasītāja kasācijas sūdzībā aprādīto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolemj: Tiesu palātas 1931. g. 15. oktobŗa/ 12. novembŗa spriedumu prasītāja, Juŗa Spaca pārsūdzētā daļā par viņa prasības atraidīšanu attiecībā uz 4 vekseļiem: par Ls 1100; Ls 2000; Ls 1500; Ls 2000, kopsummā Ls 6600, atcelt CPN. 444., 454., 499., 816. p. pārkāpumu dēļ un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna šajā daļā citā tiesnešu sastāvā. Tieslietu ministrijas kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (621. l.)

119. 1934. g. 19. decembrī. Prasītāja Sīmona Meijera pilnvarnieka zv. adv. O. Finkelšteina lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Sīmona Meijera prasībā pret Hindi-Ciru Zeba.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors J. Grots.

Senāts atrod: Tiesu palāta uz viņas spriedumā minēto apsvērumu un aprādīto datu pamata ir konstatējusi, ka prasītājs, būdams par mirušā Žano Zeba mantojuma *masas aizgādni turpinājis mirušā Zeba tirdzniecības uzņēmumu, aprēķinot sev par* labu komisijas naudu par atsevišķiem mantojuma masas vārdā slēgtiem veikaliem, kādu naudu prasītājs ar šo prasību vēlas piedzīt no mir. Zeba mantinieces, un ka lietā nav datu par to, ka prasītājam mantojuma masas tirdzniecības veikala turpināšanai būtu dota bāriņu tiesas atļauja. Šos Tiesu palātas konstatējumu prasītājs savā kasācijas sūdzībā nemaz nemēģina atspēkot. Uz savu konstatējumu pamata Tiesu palāta *varēja atzīt, ka prasītājam nav tiesības prasīt atlīdzību par savām pūlēm ārpus tās* atlīdzības, kuŗu, saskaņā ar likumu aizgādņiem, noteic bāriņu tiesa. Ar to atkrīt kasācijas sūdzības daļa, kuŗā prasītājs apstrīd Tiesu palātas atzinumu pēc būtības. Tiesu palāta pareizi aizrāda, ka šajā gadījumā prasītājs ir noslēdzis komisijas līgumu it kā pats ar sevi, jo no vienas puses, prasītājs ir rīkojies kā sava tirdzniecības uzņēmuma īpašnieks un, no otras puses, kā mir. Zeba mantojuma masas aizgādnis un pie tam *bez bāriņu tiesas atļaujas. Secum contrahere atļauts tikai ar mandanta atļauju* (sk. Sen. CKD. 1899./16. spr. Vāgnera lietā). Pretēji prasītāja apgalvojumam viņa kasācijas sūdzībā, no lietā iesniegtā izraksta no prasītāja tirdzniecības grāmatām (I 3. un 4. lpp.) nemaz nav redzams, ka mir. Zeba mantojuma masa būtu atzinusi prasītāja tiesības uz atlīdzību, izdarot à conto maksājumu, jo izrakstā nav teikts, kas šo maksājumu izdarījis (var būt pats prasītājs kā aizgādnis).

Aiz šiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi kasācijas sūdzībā aprādītos likumus un ka kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Šimona Meijera pilnvarnieka zv. adv. O. Finkelšteina kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (689. l.)

120. 1934. g. 19. decembrī. Trešās personas atbildētāja pusē Zalimona Šteinga pilnvarnieka zv. adv. Ž. Freidenfelda lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Zemkopības ministrijas prasībā pret Agati Renenkamps un Latvijas valsts Zemkopības ministrijas personā pilnv. zv. adv. V. Lazdiņa paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: pielaistais kā 3. persona procesā, atbildētājs Agates Renenkamps pusē, Zalimons Šteinga, gan ar to bauda visas procesuālās parta tiesības un tāpēc viņam, kā pareizi aizrāda Tiesu palāta, bija arī tiesība iesniegt apellācijas sūdzību. Bet ar to nav izslēgti iebildumi, kādus pretējā puse, prasītāja šajā lietā, varētu celt pret Šteingas materiāli-tiesiskām pretenzijām pēc būtības (Kr. Sen. CKD. 76./182. spried.). Runā esošā lietā Šteinga iestājies lietā pēc tā, kad viņam no atbildētājas izdotā pilnvara atsaukta (I 62.), uz kādas pilnvaras pamata tas agrāk bija iesniedzis lietā paskaidrojumus pēc būtības, atbildētājas vārdā lūdzot prasību atraidīt. Tajā pašā laikā atbildētāja tomēr paskaidrojusi, ka viņa pret prasību iebildumus neceļot (I 79.). Tādējādi pēc tā, kad atbildētājas, it kā Šteinga tiesībdevējas, tiesības uz strīdā esošo neatsavināmo daļu, atkritušas, resp. pēc pašas atbildētājas konstatējuma, viņai nepieder, tās pašas par sevi arī nevar būt par strīda priekšmetu starp prasītāju un Šteingu. Tāpēc tās materiālās tiesības, kādas Šteinga centies reālizēt sev par labu, iestājoties lietā atbildētājas pusē un lūdzot prasību atraidīt, izrādās bez satura un priekšmeta, un, proti, jau Šteingas kā 3. personas iestāšanās laikā tāgadējā procesā. Tādēļ Šteingam, materiāli-tiesiskā pamata trūkuma dēļ viņa pretenzijā, vispār nav tiesības šajā lietā reālizēt un aizstāvēt kādas no atbildētājai it kā piederējušām tiesībām atvasinātas pretenzijas uz strīdā esošo neatsavināmo daļu. Tādēļ vien pati Šteingas apellācijas sūdzība vispār bija atstājama bez ievērības materiāli-tiesiskā pamata trūkuma dēļ. Neatkarīgi no visa tā, Tiesu palāta pareizi aizrāda, ka Šteingam, slēdzot aizpārdošanas līgumu par atbildētājai it kā ierādāmo neatsavināmo daļu, bijis jāzina, ka atbildētājai kāda neatsavināmā daļa nevarēja pienākties pēc agr. ref. lik. 3. p. 3. pk., jo neatsavināmu daļu atsavināmā muižā var atstāt tikai vienu pašu. Atbildētājas iedomātās tiesības uz neatsavināmo daļu, kādas uz Šteingu nevar pāriet, arī formāli noraidītas ar Senāta Administrātīvā departamenta 1926. g. 14. jūnija spriedumu (I 10.), un tās no pašas atbildētājas vairs nav uzturētas šajā lietā (I 79.). Apzinoties visus minētos lietas apstākļus un tomēr iestājoties lieta kā blakus intervenients atbildētājas pusē, Šteinga cenšas reālizēt viņam nepiederošas, un vispār neeksistējošas tiesības. Pretēji Šteingas domām, Tiesu palātas uzdevums vispār nebija ielaisties jautājuma apspriešanā par to, vai atbildētājai būtu pienākusies atsavināmā daļa „Spēļu" muižā un vai Senāta Administrātīvais departaments pareizi atcēlis lēmumus, ar kuriem Zemkopības ministrija savā laikā bija apstiprinājusi neatsavināmo daļu atbildētājai. Saskaņā ar 1929. g. 24. maija likumu (Lkr. 117), visi strīdi par to, vai attiecīgie īpašumi uz agr. ref. likuma pamata atsavināti un likumīgi ieskaitīti valsts zemes fondā, kā arī strīdi par neatsavināmo daļu ierādīšanu piekrīt vienīgi Senāta Administrātīvam departamentam, bet ne civiltiesu izšķiršanai. Tāpēc ne apgabaltiesai, ne Tiesu palātai, kuru spriedumi notikuši jau pēc minētā likuma spēkā stāšanās, nebija pat tiesības apspriest jautājumu par to, vai atbildētājai pareizi nav tikusi atzīta aprādītā „neatsavināmā daļa". Minētam Senāta Administrātīvā departamenta spriedumam tāpēc prejudiciāla nozīme arī tagadējā lietā. Tāpēc Tiesu palātai bija pietiekošs iemesls iziet no tā, ka atbildētāja nekad nav ieguvusi tiesības uz to „neatsavināmo daļu", par kuru viņa noslēgusi aizpārdošanas līgumu ar Šteingu. No tā tālāk izriet, ka par spēkā

neesošiem un dzēšamiem atzīstami arī Zemkopības ministrijas 1925. g. 15. decembŗa akts par minētās neatsavināmās daļas noteikšanu un tās atstāšanu „Spēļu" muižas agrākiem īpašniekiem un uz tā pamata izdarītie ierakstījumi zemes grāmatās. Ar to tad pats par sevi atkrīt arī aizpārdošanas līgums, uz kuŗu Šteinga pamato savas tiesības uz minēto neatsavināmo daļu. Līdz ar to atkrīt Šteingas tiesība panākt tagadējās prasības atraidīšanu, pie kāda gala atzinuma Tiesu palāta pareizi nākusi arī savā spriedumā. Senāta CKD. spriedums Blachera lietā (28./705.) noticis pirms minētā 1929. g. 24. maija likuma izdošanas, kādēļ vien tajā spriedumā izteiktie paskaidrojumi nav tagadējā lietā piemērojami.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta gala atzinumā nav pārkāpusi trešās personas, Zalimona Šteingas kasācijas sūdzībā minētos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Zalimona Šteinga pilnvarnieka zv. adv. Freidenfelda kasācijas sūdzību uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (690. l.)

121. 1934. g. 19. decembrī. Atbildētāja Eduarda Heidemaņa pilnvarnieka zv. adv. G. Betchera lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Ernesta Dzintera prasībā pret Eduardu Heidemani un prasītāja Ernesta Dzintara pilnv. zv. adv. K. Pauļuka paskaidrojums.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: Tiesu palāta apmierinājusi prasību vienā pusdaļā uz tā pamata, ka abi parti, kā indosanti (Tiesu palāta nepareizi nosauc viņus par „vekseļdevējiem") atzīstami par solidāriem parādniekiem pēc Veks. nol. 29. p., un ka tāpēc, saskaņā ar CL. 3348. p., prasītājam, kas vekseli samaksājis vekseļ kreditoram,pieder regresa tiesības attiecīgā daļā, proti vienā pusdaļā, pret līdzatbildīgo personu, atbildētāju šajā lietā. Veks. nolikums nodibina un paredz vienīgi vekseļatbildīgo personu vekseļtiesisko atbildību vekseļturētāja priekšā, bet neaizskaŗ un neizšķiŗ jautājumu par vairāku, uz tā paša vekseļtiesiskā akta (piem., paraksta, indosamenta vai avala) pamata, vekseļatbildīgo personu savstarpējām materiāli tiesiskām attiecībām un savstarpējo izrēķināšanos gadījumā, ja viena no viņām būtu vekseļa summu samaksājusi vekseļturētājam. Tāpēc, kā pareizi aizrāda Tiesu palāta, šāds pēdējais jautājums izšķiŗams tikai pēc civīllikuma noteikumiem par solidāriem parādniekiem. CL. 3348. p. gan tieši nosaka to kvotu, kādu tas solidārais parādnieks, kas visu parādu samaksājis, varētu regresa veidā prasīt no līdzparādniekiem. Tomēr, šaubu gadījumā, jāpieņem, ka šāda kvotatīva daļa noteicama pēc visu līdzparādnieku skaita, tā tad, runā esošā gadījumā, vienā pusdaļā. Pretēji atbildētāja domām, šajā ziņā nemaz nekrīt svarā, ka viņš, parakstoties uz vekseļa kā indosants, būtu saņēmis kādu valūtu, resp. vai kādu valūtu būtu saņēmis prasītājs. Tiesu palāta gan nav konstatējusi, ka atbildētājs būtu uzņēmies materiāli (civīl-) tiesisku galvojumu prasītāja priekšā par to, ka vekseļsummu neprasīs no prasītāja. Tomēr ir konstatēts, ka abi parti, parakstot vekseli kā indosanti un proti ar vienādo vekseļsaistību kā līdzindosanti, ar to uzņēmušies vienādo un līdzīgo civīltiesisko galvojumu par vekseļdevēju. Ja nu šādas attiecības apspriežamas un izšķiŗamas nevis pēc vekseļtiesībām, bet gan tikai pēc civīltiesībām, tad par Veks. nol. 33. p. un par Sen. CKD. 28./444. piemērošanu šajā lietā nevar būt runas. Ar to atkrīt arī atbildētāja paskaidrojumi par prasītāja it kā mala fides. Par to, ka Tiesu palātai neesot bijusi tiesība piespriest no atbildētāja pusi no visiem vekseļprotestā aprādītā protesta izdevumiem, atbildētājs paskaidro pirmo reizi tikai savā kasācijas sūdzībā, kādēļ vien atkrīt un Senātā nav apspriežami atbildētāja šajā jautājumā minētie apcerējumi.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi atbildētāja minētos likumu noteikumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Eduarda Heidemaņa pilnvarnieka zv. adv. Betchera kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (961. l.)

122. 1934. g. 19. decembrī. Atbildētāja Kārļa Švarca pilnvarnieka zv. adv. P. Berģa lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu un prasītājas Līzes Kronbergs pilnvarnieka zv. adv. A. Hāmaņa pretkasācija Emilijas Rodiņš un Līzes Kronbergs prasībā pret Annu Kronbergs.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: Tiesu palāta uz viņas aprādīto pierādījumu, lieciniekū liecību un ekspertīzes pamata un aiz viņas paskaidrotiem iemesliem atzinusi, ka, ja testātors, mir. Žano Kronbergs bijis garā slims, tomēr viņa slimība nav izpaudusies pastāvīgā prāta sajukumā, bet gan pa laikam viņš bijis pie pilnas saprašanas un ka tieši šādā gaišā brīdī viņš sastādījis strīdā esošo testāmentu. Šāds Tiesu palātas atzinums attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā (Sen. CKD. 28./334., 386.; 31./282. u. c. spried.). Ar to atkrīt visi prasītājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībā, kuros tā apstrīd minētā Tiesu palātas atzinuma pareizību pēc būtības. Pretēji prasītājas aizrādījumam viņas kasācijas sūdzībā (II b), Tiesu palāta ievērojusi arī prasītājas (II 67), bet nevis atbildētājas uzdotās lieciniece Lisbetes Kraces liecību (II 90) un no viņas izteicieniem varēja nākt pie atzinuma, ka Kronbergs bijis pie pilnas saprašanas, lieciniece taču noteikti apliecina, ka „Kronbergs skaidri runāja un pēc manām domām bija pie pilnas saprašanas". Ja arī Tiesu palāta pie tam tieši nemin liecinieces Kreces izteicienu: „Pēc testāmenta taisīšanas Kronbergs sāka runāt salauztā valodā," tad Tiesu palāta varēja arī nerēķināties ar šādiem liecinieces vārdiem, jo tam, kas noticis pēc testāmenta taisīšanas, nozīmes nav, sevišķi, ja ievēro, ka taču testāments bijis rakstisks, bet ne mutisks. Tiesu palāta paskaidro, kādēļ viņa nav atradusi par vajadzīgu izdarīt papildu ekspertīzi vai taisīt jaunu ekspertīzi un nopratināt prasītājas jaunuzdotos lieciniekus Grečmani un Feitelbergu. Kas attiecas uz Tiesu palātas 1932. g. 18. janvāra lēmumu (II 197), tad tam nekādas nozīmes šajā lietā nav jau tāpēc vien, ka prasītāja pati šo lēmumu izpildījusi iesniedzot noteiktā laikā paskaidrojumus „par pienākuma daļām" (II 198). Tiesu palāta arī piespriedusi prasītājai neatņemamu $^1/_6$ daļu mir. Žaņa Kronberga mantojuma attiecīgā sastāvā. Tādējādi Tiesu palāta, neatrodot par iespējamu testāmentu atzīt par spēkā neesošu un to atcelt visumā, nav pārkāpusi prasītājas aprādītos likumus, kādēļ prasītājas kasācijas sūdzība atraidāma.

Kas attiecas uz atbildētājas puses kasācijas sūdzību, tad viņa atzīstama par ievērību pelnošu.

Saskaņā ar CPN. 794. (693.) p., pēc mutiskās sacīkstes nobeigšanas tiesneši iziet sevišķā istabā, kur apspriedušī caurlūkoto lietu, taisa spriedumu. Pēc CPN. 804. (702.) p., tiesa var atlikt rezolūcijas taisīšanu līdz citai sēdei, par ko tiesas priekšsēdētājs pasludina atklāti. Tādējādi tiesa — uz vispārēja pamata — taisa spriedumu tūliņ pēc mutiskās sacīkstes nobeigšanas, kādēļ pēc tā, kad tiesa jau bija izgājusi no sēžu zāles sevišķā apspriedes istabā, sprieduma taisīšanai nekāda tālāka partu sacīkste nav pielaižama un nav domājama, jo ar sprieduma taisīšanu lieta skaitās jau par izspriestu tajā pašā tiesas instancē. Ja arī 804. p., izņēmuma veidā, atļauj tiesai rezolūcijas taisīšanu atlikt līdz kādai citai sēdei, tad tomēr tas nozīmē vienīgi to, ka pirmajā sēdē rezolūcija vēl nav notikusi un tāpēc arī nav pasludināma, bet tas nemaz nenozīmē, ka tiesa varētu ievērot kāda parta „līdz citai sēdei", vienpusīgi, rakstiskā veidā dotos paskaidrojumus pēc lietas būtības un iesniegtos jaunos pierādījumus (piem., jaunus dokumentus). Tas būtu elementārā principa par partu vienlīdzību tiešs pārkāpums (CPN. 6. p.). Tāpēc tiesai nebūtu tiesības viņai pēc sēdes, kurā nolemts rezolūcijas pasludināšanu atlikt, iesniegtos dokumentus ievērot savā atliktā rezolūcijā. Bet tiesai aprādītos apstākļos nav aizliegts, sakarā ar iesniegtiem pierādījumiem, netaisot atlikto rezolūciju, tā tad, saprotams, tikai līdz kamēr rezolūcija nav taisīta un nav parakstīta, lietu nolikt no jauna uz sēdi, izsniegt lūdzēja iesniegtos lūguma un dokumentu norakstus pretējai pusei un partus izsaukt uz sēdi. Tomēr lūdzējam nav tiesības prasīt, lai tiesa tā rīkotos, jo apmierināt

lūdzēja lūgumu tiesa nav piespiesta (Kr. Sen. 74./524. spried.); tā, piem., tiesa atstās lūgumu bez ievērības, ja atrod vai nu, ka lieta pietiekoši noskaidrota, vai ka uzdotie pierādījumi nav pielaižami pēc likuma, vai ja uzdotam pierādīšanas tematam nav nozīmes lietā (sk. CPN. 456. p.). Bet katrā ziņā jāņem stāvoklis pret iesniegto lūgumu pēc būtības un viņai nav tiesības lūgumu vienkārši noraidīt uz tā pamata, ka tas iesniegts pēc pēdējās sēdes un kad lieta skatīta cauri pēc būtības: sk. Isačenko, Graždanskij process 4. sēj. 39.—40. lapp., XII, un tur minētos Kr. Sen. spried. 80./54.; 99./73. Minētie spriedumi gan tieši neizšķir runā esošo jautājumu, bet tomēr izteic to principu, ka tiesai jārēķinājas ar partu paskaidrojumiem, kas tiesā ienākuši pat arī pēc tā, kad tiesa jau sēdi noslēgusi. Runā esošā gadījumā Tiesu palāta savā 1932. g. 25. aprīļa sēdē nolēmusi rezolūcijas pasludināšanu atlikt uz 2. maiju. Šajā dienā rezolūcija tomēr netika pasludināta un tad Tiesu palāta nolēmusi rezolūcijas pasludināšanu atlikt uz 9. maiju. Vēl līdz tam, t. i. jau 7. maijā atbildētājs iesniedzis Tiesu palātai lūgumu līdz ar jaunu dokumentu un lūdzis rezolūciju 9. maijā vēl neizsludināt, bet lietu likt no jauna uz sēdi lūgumā aprādītā jautājumā, kura noskaidrošanai nopratināt lūgumā uzdotos lieciniekus. Tiesu palāta tomēr 9. maijā pasludinājusi jau savu rezolūciju pēc lietas būtības, tā tad nav ievērojusi minēto lūgumu. No sprieduma motīviem redzams, ka Tiesu palāta atbildētāja lūgumu nav ievērojusi tāpēc, ka tas iesniegts pēc pēdējās tiesas sēdes, kad lieta skatīta cauri pēc būtības. Tiesu palātai tomēr nebija tiesības izvairīties no lūguma caurskatīšanas aiz tā viņas aprādītā iemesla vien, ka lūgums iesniegts pēc pēdējās tiesas sēdes, bet gan viņai lūgums bija jāapspriež pēc tā satura. Tiesu palāta arī nemaz neatsaucas uz to, ka lūguma iesniegšanas laikā viņas rezolūcija jau būtu taisīta un parakstīta.

Atrodot tāpēc, ka Tiesu palāta pārkāpusi CPN. 444., 454., 816. p., kādēļ viņas spriedums, atbildētāja kasācijas sūdzībā pārsūdzētā daļā par prasītājai piespriesto neatņemamo $^1/_6$ daļu mantojumā, atceļams, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1932. g. 23. aprīļa/2./9.maija spriedumu atbildētāja Kārļa Švarca pārsūdzētā daļā par prasītājai Līzei Kronbergs piespriesto neatņemamo $^1/_6$ daļu Žaņa (Jāņa) Andreja d. Kronberga mantojumā CPN. 444., 454., 816. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna šajā daļā citā tiesnešu sastāvā. Līzes Kronbergs pilnvarnieka zvēr. adv. Hāmaņa kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. (1325. l.)

123. 1934. g. 19. decembrī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas lēmumu par zīmogsodu Īzāka Blūma un Edvina Magnusa prasības lietā pret Racheli Krevers.

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: pretēji apgabaltiesas domām, īres līgums, kas noslēgts kaut arī pēc 1924. g. 16. jūnija likuma par telpu īri ar noteiktu mēneša maksu neapzīmējot laiku, uzskatāms par noslēgtu uz nenoteiktu laiku, kas turpinājas no mēneša uz mēnesi. Tāpēc zīmognodeva ņemama kā par līgumu, kam termiņš nav paredzēts, t. i. kā par beztermiņa īres līgumu, un proti pēc rīkojuma par zīmognodevu 25. p. Turpretim, 29. p., uz kuru atsaucas apgabaltiesa, nav pēc analoģijas piemērojams. 29. pants zīmējas, piem., uz piegādājumu līgumiem (sk. Kr. zīmognod. lik. 38. p., kas tieši min par piegādi), kādus līgumus slēdzot, parasti nav iespējams noteikt līguma galīgo summu, bet tā varētu „noskaidroties" (sk. 29. p. 1. pk.) tikai vēlāki. Tāpēc vēlākie zīmognodevas maksājumi arī nosaukti par „papildu" zīmognodevu. Turpretim 25. p. iziet nevis no summas nenoteiktības, bet gan no laikmeta nenoteiktības, kamēr summas vienība (mēneša vai gada īres maksa) ir pilnīgi noteikta jau no līguma noslēgšanas momenta. Īres summas vienība, piem., mēneša īre, nekad nav uzskatāma par līguma summas „daļu", par kādu, pēc 29. p., apzīmēta tā summa, kuru varētu noteikt 29. p. paredzētā piegādāšanas līgumā. Ja beztermiņa īres līgumiem domātu piemērot 29. p., tad 25. p. būtu pilnīgi lieks, jo tulkojot 29. p. tik plaši, ka tas attiektos arī uz līgumiem, kuros nenoteiktība zīmējas

uz laikmetu (un tikai netieši uz līguma maksājumu kopsummu), zem 29. p. varētu pavest jau visus beztermiņa līgumus. Ja arī beztermiņa īres līgumos maksājumu kopsumma nav vēl zināma, slēdzot līgumu, tad tikai tāpēc vien, ka pats laikmets vēl galīgi nav zināms. Turpretim, no 29. p. viedokļa, laikmets nespēlē nekādu lomu, bet nenoteiktība attiecas vienīgi uz līguma summu un izpildīšanas veidu (piem., uz piegādājamo preču daudzumu u. t. t.). Tā tad, nenoteiktība pēc 25. p. no vienas puses, un pēc 29. p., no otras puses, principā krasi atšķiras savā starpā un tāpēc vien jau atkrīt iespēja piemērot analoģiju runā esošo jautājumu izšķirot it kā piemērojoties 29. pantam (sk. Sen. CKD. 32./108. spried.).

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa nepareizi piemērojusi rīkojuma par zīmognodevu 29. p., pārkāpusi kā šo 29. p., tā arī 25. p. CPN. 181., 196. p., kādēļ viņas lēmums atceļams, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1935. g. 17. oktobŗa spriedumu rīkoj. par zīmognod. 25., 29. p., CPN. 181., 196. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā. (2346. l.)

Likumu rādītājs

Senāta Civīlā kasācijas departamenta 1934. gada spriedumiem.

Likumi sakārtoti alfabētiski. Pirmie skaitļi nozīmē attiecīgo likumu, resp. noteikumu pantu, otrie — sprieduma numuru pēc šā krājuma.

Agrārās reformas lik. (Lkr. 20./213)
3 120
3. d. pk. 96, 104
12[1] 72
49. p. 1. piez. 96, 104

Likums par nozudušu vai iznīcinātu **akciju** (vērtspapīru) uz uzrādītāja mortifikāciju (Lkr. 19./130)
5, 9 35

Akcīzes sodu likums.
37 31

Likums par algotu darbinieku **apdrošināšanu** nelaimes un arodu slimību gadījumos (Lkr. 27./91)
17 58

Likums par nekustamas mantas **atsavināšanu** (Lkr. 28./129)
1. p. 15. pk. 84, 108
20 108

Latvijas **bankas** statūti (Lkr. 23./65)
3, 6, 10 16

Latvijas hipotēku **bankas** statūti (Lkr. 24./128)
89, 90 24

Valsts zemes **bankas** statūti (Lkr. 22./72)
31 91

Civīllikumi (CL.)
Ievads XII 45
„ XXXV, „ XXXVI 63
29 12
114 64
165 56
199 38
209 . . . . . 22, 52
512 39
633 1
756 36
810 88
813 46
846 1
1208, 1439 80
1465 109
1487 87
1490 . . . . . 87, 109
1533 114
1594, 1598, 1600 109
1880, 1882 62
1981 112
2064 3
2079 100
2431 64
2777 . . . . . 62, 107
2784 107
2914 114
2922 71
3015, 3016 46
3027 47

3116 108
3117 67
3122 60
3123 . . . . . 60, 66
3125, 3127 60
3170, 3172 7
3335 6
3337 9
3348 121
3444 29
3480 . . . . . 42, 60
3488, 3489 36
3618 46
3620 . . . . . 35, 46
3623 . . . . . 46, 66
3639 46
3680, 3690 65
3724 4
3727 60
3730 65
3734 60
3737 65
3858, 3865 115
3942 10
3968 18
4054 9
4184, 4189[1] 45
4311 6
4363 67
4449 7
4464 64
4515 87
4519, 4522, 4535 11
4537 87
4557 52

Latgales **civīllikumi** (LCL.)

132[4], 172 51
1054, 1063, 1066, 1066[11], 1066[12] 79
1649. p. 1. piez. 30

Valsts **civīldienesta** nolikums (1932. g. izd.)

111 90

Civīlprocesa nolikums (1932. g. izd.) (CPN.)

1 . . . . . 31, 32, 68, 72, 75
6 122
16 101
27 2
28 2
185 38
239 117
286 21
634 27
661, 668, 669, 677 70
794, 804 122
810 81
812 12
821 63
898 25
932 12
967 50
1021 49
1060 12
1087 44
1095 48
1097, 1149, 1155 8
1213 44
1234 . . . . . 44, 48
1294 80
1298 24
1307, 1315 18
1318, 1320 77
1336 48
1341 . . . . . 18, 24
1342 25
1358 111
1387 . . . . . 12, 85
1392 63
1393 . . . . . 12, 85
1396. p. pielik. 8. p. . . . 2
1396. p. pielik. 16. p. . . 61

1396. p. pielik. 79, ,, ,, 92, ,, ,, 96, ,, ,, 99, ,, ,, 103 2
1400 90
1452 12
1468 51
1480, 1482, 1483 50
1513, 1515 63
1533 39
1698 107
1699, 1718 35

Likums par **civilstāvokļa** aktu reģistrēšanu
35 12

Likums par **darba** laiku (Lkr. 22./74)
3. p. 2. piez., 17 69
18 92
19 . . . . . 20, 33

Rūpniecības **darba** likums (Kr. lik. kop. XI sēj. 2. d. 1913. g. izd.)
53 33

Dzelzceļu likums (Lkr. 27./127)
59 13
97 99

Vispārējais **dzelzceļu** nolikums (Kr. lik. kop. XII sēj. I d.)
153 5

Likums par pilsētu pašvaldības darbinieku **dienestu** (Lkr. 31./54)
3. p. piez. 41

Eksporttarīfs (V. V. 28./63)
8 43

Likums par teļpu **īri** (Lkr. 24./91)
8 36
24 4
27 36
46 . . . . . 34, 116

Noteikumi par **jūrniekiem** (Lkr. 30./94)
39 40

Hāgas 1905. g. 17. jūl. **konvencija**
17, 18, 19 70

Konvencija par šķīrējtiesām starp Latviju un SPRS (Lkr. 28./150)
6, 9 63

Konvencija par bezdarba atlīdzību (Lkr. 25./119)
2 40

Noteikumi par **kooperātīvām** sabiedrībām un viņu savienībām (Lkr. 19./126)
12, 20, 31, 43 28

Kriminālprocesa likumi (1926. g. izd.)
35 75
1136 31

Likums par **naudu** (Lkr. 22./146)
10. p. 1. piez. 14, 47

Nodevu nolikums (Kr. lik. kop. V sēj.)
213 76
231 54
235 83

Notāriāta nolikums (1914. g. izd.)
133, 146 55
280 53
282 55
285¹ 89
339 46
340 . . . . . 46, 88
341, 363 89
365 46

Pagasttiesu likumi (1924. g. izd.)
105 97
132 21

Likums par **pilsētu** pašvaldību (Lkr. 30./183)

52. p. 6. pk. 32

Noteikumi par **strādnieku** nodrošināšanu slim. gad. (1922. g. izd.)

7 23

Likums par īpašuma tiesībām uz piešķirtām **šņoņu** zemēm (Lkr. 24./97)

8, 9, 18 57

Tirdzniecības procesa nolikums (Kr. lik. kop. XI sēj. 2. d.)

545, 546, 548 61

1902. g. **vekseļu** nolikums (1925. g. izd.)

2 39
3. p. 2. piez. 26
13, 14 19
15, 16, 17 113
23, 25 74
29 121
45 . . . . . 14, 47

Kurzemes **zemnieku likumi**

62 64
78 39
122 82
140, 143 64
164, 165 45

Vidzemes **zemnieku** likumi (1860. g.)

1006, 1007 95
1013, 1015 3
1024 53

Vispār. **zemnieku** lik. (Kr. lik. kop. IX sēj.)

37^5 106

Rīkojums par **zīmognodevu** (Lkr. 21./165)

1 50
3, 4. p. 1. pk. 55
13. p. 4. pk. 17, 98
16. p. 1. pk. 50
25 122
29 . . . . . 98, 123
43. p. 1. pk. 17
43. p. 2. pk. 17, 98
67 55
90, 91, 99^1 15
104 55

LATV. PSR VALSTS BIBLIOTĒKA

348

Oficiāls izdevums.

Latvija. Senāts.

Senāta Civīlā kasācijas departamenta 1935. g. spriedumi.

1936.
Izdevusi Valsts tipografija Rīgā, pilī.

Senāta Civīlā kasācijas departamenta kopsēdes 1934. un 1935. g. spriedumi.

1. 1934. g. 21. novembrī. Senāta Civīlā kasācijas departamenta 1934. g. 21. marta iesniegums jautājumu izšķiršanai par to: 1) vai CL. 847. p. 3. pkt. un 848. p. paredzētā valdīšanas pārtraukšana ieilgumam notiek jau ar prasības celšanu vien, neatkarīgi no prasības iznākuma tiesā; 2) vai šajos pantos paredzētā valdīšanas pārtraukšana domāta vienīgi vindikācijas jeb arī citu prasību celšanas gadījumos. (L. № 2.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: CL. 847. p. atrodas nodalījumā, kas runā par „nepārtraukti turpinātu valdīšanu", un kuŗā CL. 846. p. nosaka, ka, lai iegūtu īpašumu uz ieilguma pamata, vajadzīga iepriekšēja nepārtraukta un netraucēta iegūstamā priekšmeta valdīšana par visu likumā noteikto laiku un rīkošanās ar to kā īpašniekam. Šādu valdīšanu CL. 847. p. 3. punkts atrod par pārtrauktu, kad iesēdētājs (der Ersitzende), sakarā ar tiesas aicinājumu vai īpašnieka attiecīgā tiesā celtu protestu, nav vairs labticīgs valdītājs. Tādā kārtā CL. 847. p. 3. punkts valdīšanas pārtraukumu stāda atkarībā no valdītāja labticības iztrūkuma, nosakot turpmākā CL. 848. pantā, ka aiz šāda labticības iztrūkuma valdīšanas noilgums attiecībā uz trešām personām tomēr neapstājas (kā to varētu domāt pēc vispārējiem noteikumiem par valdītāja labticību CL. 839. līdz 845. pantos), bet valdīšana uzskatāma par pārtrauktu vienīgi attiecībā uz to, kas savu īsteno vai iedomāto tiesību izlieto CL. 847. p. 2. un 3. punktā minētā kārtā. Tomēr, principā, tā tad jautājums arī CL. 847. p. 3. punktā grozās ap valdītāja labticību vispārējā nozīmē, un tādēļ arī šajā punktā minētais valdītāja labticības iztrūkums kvalificējams uz vispārīga pamata, kā tādu šķēršļu zināšana, kas nepielaiž valdīto lietu iegūt par īpašumu (CL. 839. p.), vai šaubīšanās par savas valdīšanas likumību, šķēršļiem pastāvot (CL. 841. p.). Par šķērsli valdīšanā, bez šaubām, ir uzskatāmi celtais strīds vai tiesas process, kuŗi valdīšanai atņem netraucētas valdīšanas raksturu. Tas izriet arī no CL. 847. p. 3. pk. avota (L. 10 c. de acquir. et retin. possess. (VII, 32), kur teikts „valdīšana tikai tad ir likumīga, ja to apstiprina klusu ciešana no pretinieku puses; nav uzskatāms par valdītāju (ja viņš arī faktiski valdītu) tas, kas nostādīts tādā stāvoklī, ka viņam jāšaubās par valdīšanas tiesībām tādēļ, ka cēlušies strīdi un ir ievadīta tiesas procedūra". Šajā sakarībā nu var pacelties jautājums, vai CL. 847. p. 3. pk. un 848. p. paredzētā valdīšanas pārtraukšana ieilgumam notiek jau ar prasības celšanas faktu vien, jeb šāda pārtraukšana ir atkarīga no lietas iznākuma tiesā. Teorijā šajā jautājumā pilnīgas vienprātības nav, bet no Latvijas privātlikuma viedokļa jāizšķiŗas par to, ka valdīšanu pārtrauc jau prasības celšana vien, neatkarīgi no prasības iznākuma tiesā. Tam par labu runā šādi apsvērumi. CL. 847. p. 3. pk. avoti nosaka: (L. 2. c. de annal. except. VII. 32), ka „lai pilnīgi pārtrauktu iesēdējumu, pietiek prasības celšana vai protests (provinces priekšniekam, bīskapam u. t. t., vai arī citādā kārtībā)" un (L. 10. c. de praescript long. temp. (VII, 33): „pēc strīda celšanas arī labticīgam valdītājam nāk par labu tikai tas laiks, kas jau notecējis pirms strīda celšanas". Tādā kārtā ar prasības vai strīda celšanu jau notiek lūzums valdītāja juridiskā stāvoklī, un principā nevar būt starpības šāda stāvokļa radīšanā starp prasības celšanu vai vienkāršu protestu, kā to paskaidrojis Derburgs, izejot no tiem pašiem avotiem: „es kann nicht zweifelhaft sein, dass nach Justinianischem Rechte die Klageerhebung (Eigentumsklage) die Ersitzung geradezu unterbricht, da dies nach L. 2. c. de annal. except. 7,40 in gewissen Fällen sogar durch Protestation geschieht, welche die Klageerhebung ersetzt" (Dernburg, Sistem des rom. Rechts, 377. lpp.). Bet ja principā nav starpības starp prasības

celšanu un vienkāršu protestu, tad valdīšanas pārtraukums pēc CL. 847. p. 3. pk. un 848. p. nevar būt atkarīgs no prasības iznākuma tiesā. To pastiprina arī CL. 848. p. noteikums, ka valdīšana uzskatāma par pārtrauktu attiecībā uz to, kas izlieto savu īsteno vai iedomāto (vermeintes, мнимое) tiesību, kāds noteikums nebūtu saprotams, ja likums būtu domājis valdīšanas pārtraukumu stādīt atkarībā tikai no prasības iznākuma tiesā, kur, saprotams, lietas izspriešana valdīšanas pārtraucējam par labu būtu atkarīga tikai no viņa īstenas, bet ne iedomātās tiesības.

Kas attiecas uz otro jautājumu, vai CL. 847. p. 3. pk. un 848. p. paredzētā valdīšanas pārtraukšana domāta vienīgi vindikācijas jeb arī citu prasību celšanas gadījumā, tad, ievērojot iepriekš teikto, ja vispār nav starpības starp prasības celšanu tiesā un vienkāršu protestu, lai radītu valdīšanas pārtraukuma efektu, nav pamata pieņemt, ka tāds pārtraukums iestātos tikai uz noteikti formulētas vindikācijas prasības pamata. Gan princips par valdīšanas pārtraukumu ar vindikācijas prasību tiek vispār uzsvērts (sal. Kr. Civillik. projektu, III gr. I sēj. 173. p.), un arī Dernburgs, izejot no CL. 847. p. 3. pk. avota, atzīst, ka valdīšanu pārtrauc vindikācijas prasība (Eigentumsklage), bet pats Dernburgs šajā vietā pielaiž, ka valdīšanas pārtraukums notiek arī ar vienkāršu protestu („welche die Klageerhebung ersetzt"), un nav domājams, ka šādu protestu katrā gadījumā var pielīdzināt noteikti formulētai vindikācijas prasībai tiesā. Varētu vēl domāt, ka valdīšanas pārtraukuma efekts nebūtu stādāms atkarībā tikdaudz no prasības vai protesta formulējuma pēc to satura un nozīmes, kā no tā, kas un ar kādām tiesībām uz strīdā esošo mantu ceļ prasību vai izteic protestu, domājot pie tam mantas īpašnieku, kura uzstāšanās šādā vai tādā veidā vienmēr iziet uz pieprasījumu atzīt viņa īpašuma tiesību. Tomēr arī no šā viedokļa likumā nav saskatāms pamats atzīt, ka valdīšanas pārtraukums iestājas vienīgi vindikācijas prasības celšanas gadījumā, jo CL. 848. p. par „īsteno vai iedomāto tiesību" izlietotāju nemin katēgoriski īpašnieku, bet no CL. 847. p. 3. pk. formulējuma un burtiskā satura neizriet, ka iesēdētājs (der Ersitzende) paliek par nelabticīgu valdītāju taisni un vienīgi sakarā ar vindikācijas prasības celšanu. Tādēļ jānāk pie vienīgi iespējamā atzinuma, ka katra prasība, kurā uzstādītais prasījums var būt par šķērsli valdītājam iegūt lietu par īpašumu un pēc kura satura valdītājs var sākt šaubīties par savas valdīšanas likumību, atņem valdītājam labticību (CL. 839. un 841. p.) un ar to pašu rada CL. 847. p. 3. pk. un 848. p. paredzēto efektu, t. i. valdīšanas pārtraukumu. Kādas ir šīs prasības, ir fakta jautājums katrā atsevišķā gadījumā, ko nodibina tiesa uz lietas datu pamata.

Aiz aprādītiem apsvērumiem Senāta Civilā kasācijas departamenta kopsēde nolemj: atzīt 1) ka CL. 847. p. 3. pkt. un 848. p. paredzētā valdīšanas pārtraukšana ieilgumam notiek jau ar prasības celšanu vien, neatkarīgi no prasības iznākuma tiesā; 2) ka šajos pantos paredzētā valdīšanas pārtraukšana nav domāta vienīgi vindikācijas prasības celšanas gadījumos.

2. *1934. g. 21. novembrī. Senāta Civilā kasācijas departamenta 1934. g. 23. maija iesniegums jautājuma izšķiršanai par to: pēc kāda rīkoj. par zīmognodevu panta ir apmaksājams ieķīlāšanas raksts par zemes gabalu, kas vēl nav korroborēts uz ieķīlātāja vārdu.* (L. № 3.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: lietā, sakarā ar kuru ir pacēlies augšā minētais jautājums, kāds Jānis Krievs ir uzrādījis notāram apliecināšanai ieķīlāšanas rakstu par labu Latvijas Hipotēku bankai Ls 2000 apmērā, ar kuru Krievs ieķīlā pēdējai savu immobilu, atdalītu no Eriņu muižas ar № 87F, atrodošos Rūjienā, Rīgas ielā 61. Notārs, pamatojoties uz to, ka Krieva minētā jaunsaimniecība vēl nav korroborēta viņam zemes grāmatās, kādēļ saskaņā ar CL. 537. p. viņa tiesības uz zemes gabalu ir uzskatāmas par kustamu mantu, ir aprēķinājis zīmognodevu no ieķīlāšanas raksta pēc rīk. par zīmognodevu

44. p., ko Nodokļu departaments apstrīd, atrodot, ka zīmognodeva bija aprēķināma pēc 39. panta. Notārs savu viedokli pamato uz Senāta CKD. spr. № 1787./29. g. notāra Purgaļa lietā, kādā spriedumā Senāts izsakās, ka persona, kuŗai piešķirta valsts zemes fonda zeme un kuŗa to atsavina tālāk pirms korroborēšanas, pēc būtības atsavina nevis īpašuma tiesības uz šo zemi, bet vienīgi savas obligātoriskās (prasījuma) tiesības, kādas tiesības, kaut arī tās būtu vērstas uz nekustamas mantas saņemšanu, pieder, saskaņā ar CL. 537. p., pie kustamas mantas, kādēļ arī šāds atsavināšanas līgums apmaksājams ar zīmognodevu nevis pēc rīk. par zīmognod. 39. p. 1. pk., bet pēc 44. p. 7. punkta. Tomēr, pretēji notāra domām, konkrētais ieķīlāšanas raksts nerunā it kā par šādu obligātorisko (prasījumu) tiesību ieķīlāšanu un paredz noteiktu nekustamas mantas ieķīlāšanu Latvijas Hipotēku bankai, kuŗa pēc saviem statūtiem arī nevar izsniegt aizdevumus citādi, kā vienīgi pret nekustamu mantu. Ieķīlāt lietu var arī tam gadījumam, kad to iegūtu par īpašumu pats ieķīlātājs; tādā gadījumā ķīlu tiesības stājas spēkā no šā nosacījuma iestāšanās laika (CL. 1364., 1365.) Pilnīgi ir domājams stāvoklis, ka jaunsaimniecības ieguvējs sastāda ieķīlāšanas rakstu par savu jaunsaimniecību, paredzot to rakstā kā korroborētu uz viņa vārda un izsakot piekrišanu ķīlu tiesību nostiprināšanai zemes grāmatās jau kā uz nekustamu mantu, kaut gan pati jaunsaimniecība viņam vēl nav korroborēta. Šāds ieķīlāšanas akts kontrahentu attiecības tomēr nodibina pilnīgi derīgas ķīlu tiesības taisni uz nekustamu mantu, un jautājums var grozīties vienīgi ap to, vai un kad šīs ķīlu tiesības paliks efektīvas un kad viņas reālizēsies formālas hipotēkas veidā. Bet aktā paredzēto tiesību liktenis neiespaido jautājumu par zīmognodevu, kuŗš izspriežams pēc akta satura pie tā sastādīšanas. Tādēļ nav nekāda pamata kādu aktu neatzīt kā ķīlu tiesību nodibināšanas aktu uz nekustamu mantu un uzskatīt to kā darījumu par kustamu mantu. Tas vien, ka ieķīlātājs aktā disponē par objektu plašāk par savām tiesībām uz to, nedod pamata vismaz no zīmognodevas viedokļa grozīt akta saturu un iztulkot to kā disponējumu par objektu savu šaurāko tiesību robežās. Sakarā ar Senāta CKD. spr. № 1787/29. g. piemērošanu tiek izteiktas domas, ka darījuma objekta kvalifikācijas ziņā (kā kustama vai nekustama manta) principā nav starpības starp pārdošanu un ieķīlāšanu, jo CL. 1365. p. stāvoklis ir iespējams arī pie pirkuma līguma saskaņā ar CL. 3840. p. Ja ar to ir domāts teikt, ka sprieduma № 1787./29. g. principiālie apsvērumi par nekorroborētās jaunsaimniecības atsavināšanu un līguma apmaksu ar zīmognodevu pēc kustamas mantas likmes mutatis mutandis attiecināmi arī uz nekorroborētas jaunsaimniecības ieķīlāšanu, it kā vienādā juridiskā stāvokļa dēļ, tad jāievēro, ka Senāta apsvērumi lietā № 1787./29. g. nebūtu vietā un būtu atkrituši, ja Senāta apspriešanā būtu bijis CL. 3840. p. paredzētais līgums par jaunsaimniecības atsavināšanu, jo šāds līgums ar klauzulu par īpašuma tiesību iegūšanu būtu taisni darījums par nekustamu mantu, kas apmaksājams ar zīmognodevu pēc rīk. par zīmognodevu 39. p., un nebūtu darījums vienīgi par obligātorisko (prasījumu) tiesību atsavināšanu. Tādēļ, un izejot no tā, ka konkrētā gadījumā akts neparedz obligātorisko (prasījumu) tiesību, bet gan taisni nekustamas mantas ieķīlāšanu, nav nekāda pamata neatzīt, ka akts apmaksājams ar zīmognodevu pēc rīk. par zīmognodevu 39. p.

Teikto vērā ņemot un izšķiŗot uzstādīto jautājumu sakarā ar konkrēto ieķīlāšanas rakstu, Senāta Civilā kasācijas departamenta kopsēde nolemj: atzīt, ka ieķīlāšanas raksts par zemes gabalu, kuŗš vēl nav korroborēts uz ieķīlātāja vārdu, ir apmaksājams ar zīmognodevu pēc rīk. par zīmogn. 39. p., ja rakstā ir paredzēts zemes gabalu ieķīlāt taisni kā nekustamu mantu.

3. 1935. g. 6. martā. Linu apstrādāšanas b-bas „Šķiedra" pilnvarnieka priv. adv. A. Frīdenberga lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas lēmumu jautājumā par lietas piekritību linu apstrādāšanas b-bas „Šķiedra" prasībā pret Vasiliju Korņiļjevu. (L. № 8.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors O. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Latv. Nod

Oficiāls izdevums.

VII C

Latvijas senāts

34
765 m/f

Senāta Apvienotās sapulces spriedumi

1930.—1934. g.

1936.

Izdevusi Valsts tipografija Rīgā, pilī.

1934.

1. 1934. gada 7. martā. Tiesu palātas prokurora 1934. g. 3. februāŗa iesniegums ar izziņas materiāliem par šķīrējtiesas priekšsēdētāja Kārļa Šilinga rīcību Salimona Steinga lietā. (L. № 12/34.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors K. Valters; referē senātors F. Zilbers; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojis cauri lietu, Senāts atrod: nopratināts kā apsūdzētais parakstu iznīcināšanā uz šķīrējtiesas sprieduma Salimona Steinga prasības lietā pret apdrošināšanas un transporta akc. sab. „Daugava", apdrošināšanas sabiedrību „Rīgas Unions", „Baltijas savstarpējo apdrošināšanas biedrību" un savstarpējo apdrošināšanas biedrību „Iewish Lloid", apsūdzētais Salimons Steings lūdza izmeklēšanas tiesnesi izdarīt izmeklējumu par dokumenta — Baltijas savstarpējās apdrošināšanas biedrības polises izņemšanu no minētās šķīrējtiesas akts par kaiti viņam, Steingam. Pēc Steinga norādījuma, šo polisi no minētās akts varot būt izņēmis šķīrējtiesas priekšsēdētājs, kas vispār bijis noskaņots par labu viņa pretiniekiem, partejiski izturējies šajā lietā un taisījis arī netaisnu spriedumu.

Norakstu no Steinga nopratināšanas protokola izmeklēšanas tiesnesis Kriminālproc. lik. 353. p. kārtībā nosūtījis Rīgas apgabaltiesas prokuroram, kuŗa uzdevumā izdarīto izziņu Tiesu palātas prokurors iesniedza Senāta Apvienotai sapulcei Kriminālproc. lik. 1032. p. 2. d. kārtībā, atrodot, ka lietas apstākļos saskatāmi norādījumi uz Sodu lik. 12. un 147. p. pazīmēm un ka virziena došana Steinga ziņojumam nepiekrītot prokurātūrai.

Sakarā ar šo iesniegumu, Senāta Apvienotai sapulcei vispirms izšķiŗams jautājums, vai kriminālvajāšana pret šķīrējtiesnešiem, kas Civīlproc. nolik. 1488.—1521. p. kārtībā taisījuši apzināti netaisnu spriedumu vai lēmumu, izdarot Sodu lik. 147. p. paredzēto noziegumu, uzsākama vispārējā vai Kriminālproc. lik. 1031. pantā paredzētā kārtībā.

Meklējot atbildi uz šo jautājumu Senāta Apvienotā sapulce, izklausot virsprokurora atzinumu, atrod: Sodu lik. 147. p. ievietots Sodu lik. IX nodaļā, kuŗā paredzēti noziedzīgi nodarījumi valsts, valsts autonomo uzņēmumu un pašvaldību dienestā. Šis pants nosaka: „tiesnesis vai dienestpersona, ko likums pilnvarojis izspriest civīlās vai administrātīvās tieslietas vai lietas par kriminālu vai disciplināru atbildību, vai uzlikt administrātīvu sodu, vai šķīrējtiesnesis, kas taisījuši apzināti netaisnu spriedumu vai lēmumu, sodāmi" u. t. t. Šādā kārtā, likumdevējs pielīdzina šķīrējtiesnesi kriminālatbildības ziņā citām 147. pantā minētām dienestpersonām, pielīdzina šķīrējtiesneša darbību citu minētā pantā minēto dienestpersonu darbībai, kā tas redzams no 147. pantā ieņemamās vietas Sodu likuma sistemā IX nodaļā.

Kas ir dienestpersona Sodu likumu nozīmē, to norāda Sodu lik. 43. p. 2. d., kuŗa par dienestpersonu uzskata katru personu, kuŗa izpilda valsts, valsts autonoma uzņēmuma vai pašvaldības dienesta pienākumus vai šā dienesta pagaidu uzdevumu. Tā paša panta 3. d. norāda, kādas personas pielīdzināmas dienestpersonām. Starp tām nav minēti šķīrējtiesneši, kuŗu darbība norisinās saskaņā ar Civīlproc. nolik. 1488. līdz 1521. p., no kā secināms, ka šķīrējtiesneši nav uzskatāmi par dienestpersonām valsts,

pašvaldību vai valsts autonomo uzņēmumu dienestā. Paliek jautājums, vai šķīrējtiesneši nav uzskatāmi par personām, kas izpilda valsts dienesta pagaidu uzdevumu kā tiesneši.

Civīlprocesa nolik. noteikumi par šķīrējtiesu ievietoti Civīlproc. nolik. trešās grāmatas ceturtā sadaļā otrā nodaļā. Trešā grāmatā paredzēti izņēmumi no Civīlprocesa vispārējās kārtības, un šās grāmatas ceturtā sadaļa runā par samierināšanās kārtību. Samierināšanās kārtībai likums pieskaita izlīgumus (1477.—1487. p.) un šķīrējtiesu (1488.—1521. p.). Šķīrējtiesa ir viens no samierināšanās veidiem, kur samierināšanās noteikumu saturu nosaka nevis paši lietas dalībnieki vai viņu likumīgie pārstāvji, kā pie izlīguma, bet viņu izvēlētie starpnieki-šķīrējtiesneši, izmeklējot lietas apstākļus pēc būtības, noskaidrojot to ar lietas dalībnieku sniegtiem pierādījumiem un uz ievākto materiālu pamata taisot spriedumu pēc savas sirdsapziņas (1505. p.), pie kam šis spriedums nav pārsūdzams apellācijas kārtībā (1514. p.), bet anullējams vienīgi sevišķi 1518.—1521. p. paredzētā kārtībā. Šķīrējtiesas spriedums izpildāms uz vispārējiem pamatiem pēc izpildu raksta, kuru izdod miertiesnesis vai apgabaltiesa, pēc piekritības, saskaņā ar Civīlproc. nolik. 1517. un 1515. p. Tā paša nolikuma 1496. p. arī nosaka, ka lietas iztiesāšana valsts tiesā apturama, tiklīdz uzrādīts šķīrējtiesas līgums. Tādējādi Civīlprocesā paredzētās šķīrējtiesas darbība un spriedumi, pēc to nozīmes un efekta, pilnīgi līdzinās valsts tiesas darbībai un spriedumiem, atvieto tos likumā paredzētā kārtībā, un šķīrējtiesneši izpilda katrā konkrētā lietā tiesneša uzdevumus miertiesu un vispārējo tiesu darbību laukā. Tādēļ Sodu lik. 147. p. nosacījumus, kas kriminālatbildības ziņā pielīdzina šķīrējtiesnesi valsts tiesnesim, pilnīgi attaisno Civīlproc. nolik. 1488.—1521. p. noteikumi par šķīrējtiesas darbības saturu, apjomu un nozīmi.

Kriminālproc. lik. III grāmatas pirmā sadaļā paredzēti izņēmumi no Kriminālprocesa vispārējās kārtības dienesta noziedzīgo nodarījumu vajāšanā, un šās izņēmuma kārtibas piemērošanas pamatu noteic tas apstāklis, ka vainīgais pastrādājis tieši dienesta noziedzīgu nodarījumu, bet nevis tas, ka vainīgais, pastrādājot noziedzīgu nodarījumu, atradies valsts, pašvaldības vai valsts autonomā uzņēmuma dienestā. Saskaņā ar Sodu lik. 43. p. 2. d. līdz ar dienestā stāvošām personām un vienīgi ar tām par dienesta noziedzīgiem nodarījumiem atbild arī tās personas, kuras izpilda dienesta pagaidu uzdevumus, nestāvot dienestā, vai tajā amatā, kurā stāvošai personai, normāli, piekrīt šādu pienākumu pildīšana. Ja Kriminālproc. lik. III grāmatas I sadaļas izņēmuma noteikumu piemērošanu nosaka darbības dienesta raksturs, bet nevis vainīgās personas dienesta stāvoklis, tad jāatzīst, ka šis dienesta stāvoklis nosaka tikai, saskaņā ar Kriminālproc. lik. 1028.—1031. p., tos varas organus, kuriem piekrīt kriminālvajāšanas ierosināšana, nodošana tiesai, lietas iztiesāšana. Tādēļ nav uzskatāms par izsmeļošu Kriminālproc. lik. 1031. p. minētais tiesu resora amatpersonu saraksts, pret kurām uzsāk kriminālvajāšanu Senāta Apvienotā sapulce par dienesta noziedzīgiem nodarījumiem, un 1031. p. kārtība piemērojama arī gadījumos, kad šķīrējtiesnesis pastrādājis Sodu lik. 147. p. paredzēto noziedzīgo nodarījumu, izpildot savus šķīrējtiesneša pienākumus, kā pagaidu uzdevumu tiesneša darbības laukā.

Varētu rasties jautājums, vai Sodu lik. 43. p. 2. d. termins: „šā dienesta pagaidu uzdevumu" — nebūtu saprotams tādā nozīmē, ka ar valsts, pašvaldības vai valsts autonoma uzņēmuma attiecīgās varas organa rīkojumu šo iestāžu dienestā nestāvošai personai būtu uzdots izpildīt uz laiku kādu minēto iestāžu kompetencē ietilpstošu darbību, kas tad arī būtu uzskatāma par dienesta pagaidu uzdevumu, un ja šādu rīkojumu nebūtu, tad nevarētu būt arī runas par dienesta pagaidu uzdevuma pildīšanu.

Šāds izejas punkts minētā jautājuma atrisināšanai liktos nepareizs, jo darbības dienesta raksturu nosaka nevis valsts varas organa rīkojums, bet likums, kurš pielaiž tādu darbību. Arī Sodu lik. 147. pants runā par personām, kuras likums, bet nevis kādas varas organs pilnvarojis izspriest lietas, protams, ievērojot zināmus noteikumus viņu darbības sākumam un kārtībai.

Civīlproc. nolik. 1488.—1521. p. pilnvaro starpniekus-šķīrējtiesnešus, ievērojot Civīlproc. nolik. noteikumus viņu darbības sākšanai, izspriest civīlstrīdu lietas līdzīgi valsts tiesām, pie kam šķīrējtiesas darbības sākums pat aptur lietas gaitu valsts tiesā (1496. p.). Aprādītie apsvērumi attaisno atzinumu, ka nestāvot valsts, pašvaldības vai valsts autonoma uzņēmuma dienestā, bet stājoties pie sprieduma taisīšanas civīlstrīda lietā, saskaņā ar Civīlproc. nolik. 1488.—1521. p. nosacījumiem, šķīrējtiesneši izpilda katrā konkrētā gadījumā, pagaidām, tiesneša dienesta uzdevumu tajā nozīmē, kādā par dienesta pagaidu uzdevumiem runā Sodu lik. 43. p. 2. d., bet taisot apzināti netaisnu spriedumu vai lēmumu pie šā uzdevuma izpildīšanas, izdara Sodu lik. 147. p. paredzēto dienesta noziegumu kā tiesneši, kādēļ arī kriminālvajāšana pret viņiem ierosināma tajā kārtībā, kāda noteikta kriminālvajāšanas ierosināšanai par dienesta noziedzīgiem nodarījumiem un paredzēta Kriminālproc. lik. III grāmatas I sadaļā 1021. un turpm. pantos.

Lūkojot cauri Senāta Apvienotai sapulcei iesniegto prokuratūras jau izdarīto izziņu par Steinga sūdzībā minētiem apstākļiem, jākonstatē, ka tajā trūkst jebkādu norādījumu uz faktiem, kas pastiprinātu Steinga apgalvojumus. No izziņas materiāliem redzams tieši pretējais: proti, ka Steinga sūdzībā minētā polise nemaz nav tikusi iesniegta šķīrējtiesai, un ka šķīrējtiesas darbība noritējusi objektīvi, viņas protokoli vesti kārtīgi, no lietas dalībniekiem atzīti par pareiziem, kas redzams, starp citu, no paša Steinga pilnvarnieka zv. adv. Šmita izziņā dotiem paskaidrojumiem. Neatrodot lietā nekādus norādījumus uz kautkāda noziedzīga nodarījuma pazīmēm šķīrējtiesneša rīcībā, Senāts, vadoties no Kriminālproc. lik. 1031. p., nolemj: Salimona Steinga sūdzību atstāt bez sekām un izziņu izbeigt.

2. 1934. gada 25. aprīlī. Senāta Administrātīvā departamenta 1931. g. 18. aprīļa ziņojums jautājuma izšķiršanai: kādā laikā iesniedzams lūgums par apellācijas vai kasācijas termiņa atjaunošanu, ja spriedums galīgā veidā nav izgatavots Civīlproc. nolik. 713. p. paredzētā laikā. (L. № 1/34.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors K. Valters; referē senātors R. Alksnis; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojis cauri lietu, Senāts atrod: jautājumu izšķirot, kad iesniedzams lūgums par apellācijas vai kasācijas termiņa atjaunošanu, ir jāapsveŗ divi gadījumi: 1) kad spriedums nav gan izgatavots Civīlproc. nolik. 806. (704.), 818. (713.) p. paredzētā laikā, bet tos izgatavo apellācijas vai kasācijas termiņa tecējuma laikā, un 2) kad spriedumu galīgā veidā izgatavo jau pēc pārsūdzības termiņa notecējuma.

Kas attiecas uz pirmo gadījumu, tad līdzšinējā tiesu prakse izšķīrusi tā, kā, ja spriedumu izgatavo pārsūdzības termiņa tecējuma laikā, tad lūgums par termiņa atjaunošanu iesniedzams divu nedēļu laikā, skaitot no pārsūdzības termiņa izbeigšanās dienas. Šāda prakse ir atzīstama par pamatotu. Tā vispirms noteikti konstatē, kad lūgums iesniedzams, kādēļ partiem nevar rasties šaubas par to, kas un kad viņiem darāms. Otrkārt tā ir pareiza arī tajā ziņā, ka, pirms pārsūdzības termiņš nav notecējis, var pacelties vienīgi jautājums par apellācijas, vai kasācijas termiņa pagarināšanu, bet šie termiņi, saskaņā ar Civīlproc. nolik. 956. (833.) p., nav pagarināmi, bet tikai atjaunojami. Varētu rasties šaubas, vai parts, kas ieradies Civīlproc. nolik. 806. (704.), 818.(713.) p. paredzētā laikā tiesā, lai izlasītu spriedumu galīgā veidā un nav to varējis izdarīt sprieduma neizgatavošanas dēļ, būtu vēl spiests tālāk sekot sprieduma izgatavošanas gaitai. Bet pārsūdzības termiņa tecēšana ir noteikta ar likumu un ja parts ir nodomājis panākt pārsūdzības termiņa atjaunošanu aiz tā iemesla, ka sprieduma neizgatavošana noteiktā laikā atņēma viņam iespēju iesniegt pārsūdzību termiņā, tad vismaz pārsūdzības termiņa notecēšanas momentā partam ir gan pienākums noskaidrot stāvokli lietā un konstatēt, vai pārsūdzību ir iespējams sastādīt un vai ir iespējams panākt pārsūdzības termiņa atjaunošanu no-

kavētai pārsūdzībai, jo procesa vispārēja izpratne spiež uzskatīt partu kā aktīvi darbojušos pusi lietā līdz pat pārsūdzības termiņa notecēšanai, pretējais uzskats, t. i. tiesību atzīšana partam brīvi pēc sava ieskata noteikt dienu, kad viņš vēlas iepazīties ar spriedumu galīgā veidā, ja viņam likumīgā termiņā tāds nav ticis izgatavots, novestu pie nopietniem sarežģījumiem spriedumā noteiktās partu attiecībās, un šo attiecību brīvi iespējama kustināšana pēc ilgāka laika uz pēkšņi iesniegtas pārsūdzības pamata runātu pretim procesa pamatnoteikumiem par tiesas sprieduma spēku un stabilitāti.

Ievērojot sacīto, lūgums par termiņa atjaunošanu, ja spriedumu galīgā veidā izgatavo apellācijas vai kasācijas termiņa tecējuma laikā, būtu iesniedzams saskaņā ar Civīlproc. nolik. 892. (779.) p. 2 nedēļu laikā no tās dienas, kad pasludināts tiesas lēmums, ar kuru atzīts, ka termiņš apellācijas sūdzības iesniegšanai palaists garām, vai, kā to paskaidrojis Senāts vairākos spriedumos (1901 — № 68., 1907 — № 59.; 1929 — № 1348., № 685.), no apellācijas vai kasācijas termiņa notecēšanas dienas, kad par šo termiņa notecējumu nevar būt šaubas.

Attiecībā uz otru gadījumu, kad spriedums galīgā veidā izgatavots jau pēc apellācijas vai kasācijas termiņa notecēšanas dienas, — lūgums par apellācijas vai kasācijas termiņa atjaunošanu iesniedzams arī tajā pašā likumā 892. (779.) p. norādītā laikā.

Tas izriet vispirms no tā, ka cita likuma nav un ka tiesai, kā arī prāvniekiem vienmēr jāturas pie noteikta likuma (Civīlproc. nolik. 11. un 12. p.).

Lietas gaita ir šāda:

Kad Civīlproc. nolik. 859. un 860. p. norādītais apellācijas vai kasācijas termiņš ir notecējis un par šo termiņa notecējumu nevar būt šaubas, — tad, — saprotams, nekāds tiesas lēmums par apellācijas vai kasācijas termiņa palaišanu nav vajadzīgs, kā to arī pareizi paskaidrojis Kriev. (1901. g. № 68; 1891. g. № 38.) un Latvijas Senāts (1929. g № 1368. — Hercberga lietā).

Tādēļ, saskaņā ar Civīlproc. nolik. 892. (779.) p., lūgums par apellācijas vai kasācijas tiesības atjaunošanu iesniedzams 2 nedēļu laikā no tās dienas, kad notecējis apellācijas vai kasācijas sūdzības termiņš.

Šis termiņš likumā skaidri norādīts un tādēļ prāvniekiem arī noteikti skaidrs un viņiem jāievēro.

Šādam lūgumam ienākot priekšsēdētājs vispirms pieprasa noteiktas ziņas no kancelejas vai tiesas locekļa un liek priekšā īsākā laikā izgatavot spriedumu galīgā veidā un tikai pēc tam, kad spriedums galīgā veidā izgatavots, noteic sēdes dienu lūguma par apellācijas vai kasācijas termiņa atjaunošanu caurskatīšanai, uzaicinot šajā sēdē abus prāvniekus.

Tiesa norādītā sēdē, par kuru paziņots prāvniekiem, izšķir jautājumu par termiņa atjaunošanu saskaņā ar Civīlproc. nolik. 894. (781.) p., bet, saskaņā ar Civīlproc. nolik. 895. (782.) p., jaunais termiņš apellācijas vai kasācijas iesniegšanai skaitāms no tās pašas dienas, kad pašā sēdē pasludināts tiesas lēmums par apellācijas tiesības atjaunošanu, pie kam, saprotams, nekāds sevišķs paziņojums prāvniekiem par atjaunoto termiņu nav vajadzīgs, jo prāvnieki uzaicināti pašā sēdē.

Kaut gan saskaņā ar Kriev. un Latvijas Senāta spriedumiem (sk. 1901. g. № 68 un 1932. g. № 1590) tikai pēc sprieduma galīgā formā izgatavošanas, t. i. pēc pārsūdzības šķēršļu novēršanas dienas var skaitīt termiņu lūgumam par apellācijas vai kasācijas termiņa atjaunošanu, — tomēr tāds atzinums atzīstams par maldīgu, jo tas ir pamatots uz 2 dažādu termiņu samaisīšanu: 1) termiņa par pašas apellācijas vai kasācijas sūdzības iesniegšanu, un 2) termiņa lūgumam par apellācijas vai kasācijas termiņa atjaunošanu.

Pirmais termiņš (par pašas apellācijas vai kasācijas sūdzības iesniegšanu) tiešām atkarājas no sprieduma galīgā formā izgatavošanas; te termiņa tecējuma sākums atkarājas no pārsūdzības šķēršļu novēršanas dienas, jo, iekams sprieduma motīvi nav izgata-

voti, — nedz apellācijas nedz kasācijas sūdzības nevar būt iesniegtas un tādēļ arī šis termiņš nevar sākt tecēt iekams spriedums nav izgatavots galīgā formā.

Attiecībā uz otru termiņu turpretim jāaizrāda, ka lūgums par apellācijas vai kasācijas termiņa atjaunošanu nemaz neatkarājas no sprieduma izgatavošanas dienas galīgā veidā, jo šis lūgums tikai aizrāda uz šķēršļu novēršanas nepieciešamību, t. i. uz to apstākli, ka likumiskais termiņš sprieduma galīgā veidā izgatavošanai nav ievērots, un aizrāda priekšsēdētājam, ka viņam vispirms uzraudzības kārtībā (Tiesu iek. lik. 175. [251.] p.) jāspeŗ zināmi soļi, lai novērstu šķērsli. Šis lūgums, kā jau augšā aizrādīts, jāiesniedz saskaņā ar likumu (Civīlproc. nolik. 892. [779.] p.) 2 nedēļu laikā no apellācijas vai kasācijas termiņa notecēšanas dienas un šā termiņa ievērošanai nav netikai nekādi šķēršļi, bet turpretim tas palīdz priekšsēdētājam uzraudzīt par nokavētā sprieduma izgatavošanu galīgā formā un dod viņam iemeslu un pamatu spert nepieciešamus soļus likuma pārkāpuma novēršanai.

Aiz aprādītiem apsvērumiem, noklausījies virsprokurora atzinumu, Senāts nolemj: atzīt, ka lūgums par apellācijas vai kasācijas termiņa atjaunošanu iesniedzams ne vēlāk kā divu nedēļu laikā, skaitot no apellācijas vai kasācijas termiņa notecējuma dienas.

3. 1934. gada 25. aprīlī. Senāta Civīlā kasācijas departamenta 1933. g. 18. decembŗa ziņojums izšķirt jautājumu par to, kādā kārtībā konstatējama to apstākļu esamība, kuŗi pēc Civīlproc. nolik. 908. panta 1. pkta dod prāvniekiem tiesību lūgt spriedumu lūkot cauri no jauna. (L. № 9/34.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors K. Valters; referē senātors V. Bukovskis; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojis cauri lietu, Senāts atrod: Civīlprocesa nolikuma 908. panta 1. pkts skan: „Lūgumi par spriedumu jaunu caurlūkošanu pielaižami: 1) „kad atklāti jauni apstākļi, vai arī kad aktos, uz kuŗiem spriedums pamatots, ir uzieti viltojums", pie kam, saskaņā ar to pašu likumu 911. pantu, likums prasa, lai viltojuma gadījumā šis viltojums būtu atzīts krimināltiesas spriedumā, kas stājies likumīgā spēkā. Tā tad viltojumam, kas arī attiecībā uz jau taisītu civīltiesas spriedumu atzīstams par jaunu apstākli, jābūt neapšaubāmam. No tā izriet, ka arī atklātiem jauniem apstākļiem, par kuŗiem runā minētais 908. panta 1. pkts, lai tie pielaistu sprieduma jaunu caurlūkošanu, — jābūt neapšaubāmiem.

Tas pierāda, ka šiem atklātiem jauniem apstākļiem, lai tie varētu dot Senātam pamatu pielaist agrākā sprieduma jaunu caurlūkošanu, jābūt izteiktiem tādā objektīvā formā, kuŗa dotu Senātam iespēju pārliecināties par to neapšaubāmo esamību un objektīvitāti. No tā izriet, ka par šo atklāto jauno apstākļu patieso esamību, to ārējo izteiksmi un objektīvitāti Senātam būtu dodama iespēja pārliecināties, ka šie jaunatklātie apstākļi tiešām pilnīgi apgāž un paralizē agrāko civīltiesas spriedumu, kas ar šiem jaunatklātiem apstākļiem savā laikā nav rēķinājies un arī rēķināties nevarēja. Tā tad vispirms šie jaunatklātie apstākļi krasi un skaidri jāatšķiŗ no jauniem pierādījumiem, jo par pierādījumiem (instrumenta, Beweismittel, preuves, доказательства) sauc tos paņēmienus un līdzekļus, ko prāvnieki izlieto tiesas pārliecināšanai un kuŗi vispirms pārbaudāmi.

Tādus faktiskus apstākļus, kas pēc puses apgalvojuma parādījušies uz ārieni zināmā laikā, zināmā vietā un attiecas uz konkrēto lietu, un kuŗu īstā esamība pusei jāpierāda tiesas priekšā, nekādā ziņā nevar samaisīt ar augšā minētiem Civīlprocesa nolikuma 908. pantā minētiem jauniem apstākļiem, kuŗu esamībai Senātam jābūt neapšaubāmai, jo tikai uz šās neapšaubāmās esamības pamata Senātam jāizšķiŗ svarīgais jautājums: vai agrākais spriedums jāatceļ, vai jāuztur spēkā.

Pierādījumi prasa no tiesas un prāvniekiem zināmu darbību, kas vērsta uz viņu apgalvojumu un paskaidrojumu patiesīguma apliecināšanu (Beweisführung) pienācīgas kompetentas tiesas priekšā (Beweisaufnahme).

Jaunatklātie apstākļi, par kuŗiem runā Civīlprocesa nolikuma 908. pants, turpretim, tāda patiesīguma apliecināšanu (Beweisführung) neprasa. Senāts un pēc sprieduma atcelšanas otrās instances tiesa pieņem tos par neapšaubāmi esošiem, kaut gan izņēmuma veidā pretējai pusei ir tiesība atspēkot un apgāzt šo jaunatklāto apstākļu nozīmi.

Ja nu prāvnieks griežas pie Senāta ar lūgumu par sprieduma jaunu caurlūkošanu atklātu jaunu apstākļu dēļ, — viņam visādā ziņā šie jaunatklātie apstākļi jāstāda Senātam priekšā tādā objektīvā formā, kuŗa dotu Senātam iespēju bez kādas pārbaudīšanas par šo jauno apstākļu esamību, — izšķirt svarīgo jautājumu par sprieduma atcelšanu vai uzturēšanu spēkā, bet atcelt spriedumu, kad jautājums par pašu jaunatklāto apstākļu esamību vēl nav izšķirts un šī esamība vai neesamība zināmā veidā pārbaudāma ar zināmiem pierādījumiem, nekādā ziņā nav pielaižams. Visi augšā minētie apsvērumi pastiprinājas ar Krievijas valsts kancelejas izdotiem paskaidrojumiem pie Tiesu nolikuma I sējuma, proti, pie Civīlprocesa nolikuma 794. (tagad — 908.) panta.

Paskaidrojumi sevišķi uzsveŗ šādas pamatdomas: lietā taisītā sprieduma atcelšanai vienmēr esot jāiet papriekš lietas pārspriešanai. Sprieduma atcelšana aiz jaunatklātiem apstākļiem varot notikt ne citādi kā tikai tajā pašā kārtībā, kādā notiek sprieduma atcelšana aiz likuma vai procesa formu pārkāpšanas. Ja nu šie pēdējie gadījumi — ievērojot tiesas sprieduma nesatricināmības (твердость) principu — sprieduma atcelšana, ir nodota Senāta kasācijas departamentam, tad neesot racionāla pamata atkāpties no aprādītā pamatprincipa. Apstākļu novērtēšana, kuŗi noder par iemeslu kautkuŗa (galīga) sprieduma atcelšanai, prasot tās pašas juridiskās zināšanas un uzmanību un varot būt nodota tikai augstākai valsts tiesas varai, kuŗa tikšot apvienota Senāta kasācijas departamentos. Pakārtojot lūgumus par lietu pārspriešanu vispārējai kasācijas kārtībai, neesot bijis vajadzīgs paredzēt kautkādus sevišķus noteikumus šajā jautājumā (по сему предмету), bet tie nedaudzie izņēmumi no vispārējās kārtības, kuŗi cēlušies ar lūgumu īpašību lietas pārspriešanas dēļ, esot ievietoti nodalījumā par spriedumu atcelšanu vispār.

Tādējādi nav šaubu, ka lietas pārspriešana jaunatklātu apstākļu dēļ var notikt vienīgi tikai sprieduma kasācijas kārtības robežās. Tas nozīmē, ka Senātam, izspriežot līdzīgas lietas, jāaprobežojas vienīgi jautājuma caurskatīšanā par 908. un 922. pantā paredzēto priekšnoteikumu (iemeslu) esamību konkrētā gadījumā, bet nekad Senātam pašam nebūtu jāpārbauda pierādījumi par pašu apstākļu esamību, jo šajā nolūkā Senātam būtu jāizdara tāda darbība, kas ietu pāri kasācijas kārtības robežām.

Tāpēc Senātam visādā ziņā jādod iespēja no priekšā stādītiem dokumentiem, kuŗos jaunatklātie apstākļi tikuši izteikti, pārliecināties, vai tie attaisno lūdzēja atsaukšanos uz tiem, tāpat kā Senātam kasācijas kārtībā jākontrolē, vai otrā instance patiesi sagrozijusi dokumentus.

Tā tad, lūgums par lietas pārspriešanu jaunatklāto apstākļu dēļ, pēc idejas un juridiskās konstrukcijas, jāapspriež no tā viedokļa, it kā tie jaunie apstākļi faktiski eksistējuši jau taisot atceļamo spriedumu, bet, sakarā ar Civīlprocesā pieņemto dispozivitātes principu, nav tikuši un nav varējuši, ex officio, tikt ņemti vērā. Šajā ziņā taisni sprieduma atcelšanas vajadzībā jāierauga tās pazīmes, kas īpašīgas un raksturīgas spēkā nākušo spriedumu atcelšanas kārtībai, sakarā ar lūgumu par sprieduma kasāciju, vai ar lūgumu par sprieduma jaunu caurlūkošanu (skat. 912. pantu), un proti, izejot no tā, ka spriedums ir atceļams vai nu tāpēc, ka faktiski tajā laikā jau eksistējušie apstākļi tika aprādīti un pierādījumi tiem uzdoti, bet no tiesas nav tikuši ievēroti, vai tāpēc, ka tādi apstākļi, aiz parta nezināšanas, nav varējuši tikt otrā instancē aprādīti, un tāpēc

arī pierādījumi par tiem nav varējuši tikt uzdoti. Abos gadījumos tad otrās instances spriedums izrādītos par atceļamu kā, nesaskanošs ar lietas apstākļiem, pilnīgi neatkarīgi no tā, vai jau sprieduma laikā šādi faktiski jau eksistējušie apstākļi bija zināmi pašam partam un tāpēc varējuši tikt aizrādīti tiesai, uzdodot attiecīgos pierādījumus, vai arī nav bijuši tajā laikā vēl zināmi partam un tāpēc nav tikuši no viņa aizrādīti tiesai.

Atcelšanas kārtība ir vienāda abos gadījumos, un abi gadījumi ietilpināmi kasācijas šā jēdziena plašākā izpratnē, no kādas plašākas izpratnes taisni iziet Civīlprocesa nolikums (skat. minēto Paskaidrojumu XXIX pantu un 355., 369., 370. lapp. pie 792. un 794. p., kā arī 1892. g. 29. septembŗa Pamatnoteikumu 74. pantu un uz tiem pamatoto 792. pantu).

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts, izklausījis virsprokurora atzinumu, nolēmj: atzīt, ka lūdzējam, kas griežas Senātā Civīlproc. nolik. 908. p. 1. pk. kārtībā, jaunatklātie apstākļi jāstāda Senātam priekšā tādā objektīvā formā, kuŗai nav vajadzīgs kautkāds iepriekšējs pārbaudījums, un kuŗa padara šos apstākļus par ticamiem.

4. 1934. gada 25. aprīlī. Tiesu palātas priekšsēdētāja 1934. g. 24. marta iesniegums, sakarā ar Tiesu palātas 1934. g. 28. februāŗa lēmumu, pārnest Rīgas pilsētas 1. iec. miertiesneša kriminālllietu № 224 un Rīgas pilsētas 9. iecirkņa izmeklēšanas tiesneša lietu № 19, par Sīmani Golcmani, uz citas tiesas apgabalu. (L. № 20/34.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors K. Valters; referē senātors J. Balodis; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojis cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: Kriminālprocesa likumu 253. pants nosaka, ka katrs noziedzīgs nodarījums, izņemot likumā tieši norādītos gadījumus, izmeklējams tajā vietā, kur tas izdarīts, un iztiesājams tajā tiesā, kuŗas pārziņas robežās šī vieta atrodas. Šim procesuālā likuma pamatnoteikumam ir dziļš juridisks pamatojums, kuŗa būtība pastāv iekš tā, ka katra lieta izmeklējama un iztiesājama tur, kur norisinājusies noziedzīgā darbība un kur tādējādi tiesu iestādēm vislabāki noskaidrot attiecīgās lietas izmeklēšanas un iztiesāšanas stādijās visus notikuma apstākļus, labāki sekot notikuma gaitai un kur parasti ērtāk un izdevīgāk arī aicināt pie izmeklēšanas un tiesas nopratināšanai vajadzīgas personas, kā arī puses. Uz šiem pamatiem norāda arī turpmākie Kriminālproc. lik. 254.—260. p. Kriminālllietu izmeklēšanas un iztiesāšanas pārnešana no vienas apgabaltiesas rajona otrā pēc likuma pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos, kuŗi norādīti Kriminālproc. lik. 281.—283. p. Pēc 282. p., Tiesu palāta atļauj pārnest lietu no vienas apgabaltiesas uz otru, kad kādas apgabaltiesas apgabalā izdarītā noziedzīgā nodarījuma lietā lielākā daļa apsūdzēto un liecinieku dzīvo otras tiesas apgabalā, vai kad noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas vietas tāluma dēļ no attiecīgas tiesas lietu ērtāki iztiesāt tuvākā tiesā. Bez tam, 283. pants nosaka, ka Senāta Apvienotai sapulcei uz tieslietu ministra priekšlikumu, vai arī pēc paša Senāta ieskata ir tiesība pārnest lietas no vienas apgabaltiesas otrā tādos gadījumos, kad pārnešana vajadzīga, lai aizsargātu sprieduma bezpartejību vai sabiedrisko mieru un kārtību. No šā pēdējā panta noteikumiem izriet, ka tajā aprādītiem gadījumiem ir sevišķs izņēmuma raksturs: apstākļiem, kas radījuši lietas pārnešanas vajadzību, jābūt svarīgiem un attiecīgi motīvētiem lēmumā par lietas pārnešanu. No sacītā savukārt izriet, ka arī Senātam padoto iestāžu ziņojumos par lietas pārnešanas vajadzību no vienas apgabaltiesas apgabala otrā jāmiņ konkrēti motīvēti norādījumi, no kuŗiem loģiski secināms, ka lietas pārnešana ir nepieciešama, lai aizsargātu tiesas sprieduma bezpartejību, sabiedrisko kārtību vai mieru.

Uz šādiem apstākļiem nav norādījumu Tiesu palātas iesniegumā. Tas apstāklis, ka divās apsūdzības lietās pret kādu Sīmani Golcmani pēc 1903. g. Sodu lik. 532. p. 3. pk. un 1933. g. Sodu lik. 182. p. kā cietušais figurē Rīgas apgabaltiesas rajona

izmeklēšanas tiesnesis (Raue), pats par sevi nav uzskatāms par tādu, kas, saskaņā ar Kriminālproc. lik. 283. p. noteikumiem, būtu atzīstams par pamatu pārnest šo lietu iztiesāšanu uz citas tiesas apgabalu. Vienīgi no tā fakta, ka ar noziedzīgu rīcību cietis kāds no Rīgas apgabaltiesas uzraudzībai padotiem izmeklēšanas tiesnešiem, nav loģiska secinājuma, ka lietas izmeklēšana un iztiesāšana Rīgas apgabaltiesā vai viņas rajonā atrodošā miertiesā varētu jebkādā ziņā traucēt sabiedrisko mieru vai kārtību, vai ka šāds apstāklis varētu vispār atsaukties uz tiesas sprieduma bezpartejību. Iesniegumā nav motīvēta pamatojuma ieskatam, ka Rīgas apgabaltiesas rajonā nodarbinātā izmeklēšanas tiesneša kā cietušā attiecības pret notikuma gaitu, apsūdzētā personu vai citām personām, kuras figurētu lietā, varētu tikt no Rīgas apgabaltiesas vai arī viņas rajona miertiesneša apspriestas un novērtētas pēc citām pazīmēm nekā, piem., Latgales, Jelgavas vai Liepājas apgabaltiesām no šīm tiesām padotām miertiesām, t. i. ka šādas attiecības varētu tikt jebkādā ziņā novērtētas partejiski.

Tādā lietas stāvoklī Senāts neatrod Kriminālproc. lik. 283. p. paredzēto iemeslu Tiesu palātas iesniegumā minēto krimināllietu pārnešanai no Rīgas apgabaltiesas rajona uz citu tiesas rajonu, kādēļ iesniegums atstājams bez sekām.

Pamatojoties uz Tiesu iek. lik. 60. p., Senāts nolemj: Tiesu palātas iesniegumu atstāt bez sekām.

5. 1934. gada 25. aprīlī. Senāta Administrātīvā departamenta 1934. g. 13. aprīļa iesniegums izšķirt jautājumu par to: 1) vai disciplīnārsodu likuma (Lik. kr. 1930. g. 140) otrā nodaļā aprādītie disciplīnārpārkāpumi minēti pilnīgi jeb ne, un 2) ja tie nav minēti pilnīgi, vai piederība pie nereģistrētas organizācijas pati par sevi var noderēt par iemeslu sodīt disciplīnārā kārtā valsts vai pašvaldības dienestā stāvošu personu. (L. № 22/34.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors K. Valters; referē senātors F. Zilbers; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Meklējot atbildi uz uzstādītiem jautājumiem, Senāta Apvienotā sapulce, uzklausot virsprokurora atzinumu, atrod:

Līdz disciplīnārsodu likuma spēkā nākšanai sodi par disciplīnārnodarījumiem dienesta personām bij uzliekami pēc noteikumu par civildienestu (Lik. kr. 1927. g. 172) 45. panta. Šie noteikumi (45. p.) neminēja gadījumus, kas uzskatāmi par dienesta nepienācīgu izpildīšanu vai par piedauzīgu izturēšanos atklātībā ārpus dienesta pienākumu izpildīšanas, bet 45. pants tikai nosacīja, ka darbinieks, kas pienācīgi neizpilda dienesta pienākumus vai piedauzīgi izturējies atklātībā, sodāms, neatkarīgi no vispārējo Sodu likumu nosacījumiem, disciplīnārā ceļā.

Līdz ar disciplīnārsodu likuma ievešanu, stājas spēkā arī šā likuma II daļas 2. pants, kas nosaka: „ciktāl civildienesta noteikumi (Lik. kr. 1927. g. 172) nesaskan ar šo disciplīnārlikumu, tie uzskatāmi par atceltiem". Disciplīnārsodu likuma I d. 2. nodaļā no 10.—27. p. minētas tās darbības, kuras disciplīnārsodu likums apzīmē par sodāmām, atrodot tajās nepienācīgu dienesta pienākumu pildīšanu, par kuru tikai vispārējos izteicienos runāja noteikumu par civildienestu 45. p. 1. d. Par tādu dienestpersonas rīcību ārpus dienesta pienākumiem, kas būtu sodāma disciplīnārā kārtā, runā viens pats disciplīnārsodu likuma 28. pants, kura saturs pēc būtības atbilst noteikumu par civildienestu 45. p. 2. d. Šis 28. p. nosaka sodu dienestpersonai, kas ārpus dienesta atklātībā izturējusies nepiemēroti sava dienesta stāvokļa cieņai, t. i. nosaka sodu par ārēji piedauzīgo rīcību, darbību, bet nevis par pašas darbības saturu, ja tās ārējais, konvencionālās pieklājības veids nav atzīstams par nepiemērotu dienesta stāvokļa cieņai, t. i. par piedauzīgu. Disciplīnārsodu likuma 28. pants runā tikai par darbības ārējo, konvencionālo pieklājības veidu, bet ne par darbības saturu, tās saskaņotību ar pastāvošām likuma vai saistošo noteikumu normām. Par šo normu pārkāpšanu, rīkojoties ārpus dienesta, persona, kas stāv valsts, valsts autonoma uzņēmuma vai

pašvaldības dienestā, atbild pēc vispārējiem likuma nosacījumiem. Ja viņas rīcībā saskatāmas noziedzīga nodarījuma pazīmes, tad tā atbild gan pēc pastāvošiem Sodu likumiem, bet pats noziedzīgs nodarījums, pats par sevi ņemts, vēl nebūt nevar tikt kvalificēts pēc disciplīnārsodu likuma 28. panta, kā dienesta stāvokļa cieņai nepiemērota izturēšanās, kuŗa vienmēr varētu tikt un arī būtu sodāma disciplīnārā kārtā, neatkarīgi no vispārējo Sodu likumu nosacījumiem (not. par civīldienestu 45. p.), ja tajā nodarījumā nav konstatējamas dienesta stāvokļa cieņai nepiemērotas, resp. piedauzīgas izturēšanās pazīmes. Noziedzīgā nodarījuma pastrādāšanas sekas uz vainīgās pie kriminālatbildības sauktās vai jau notiesātās dienestpersonas stāvokli paredzētas noteikumu par civīldienestu 40.—44. p. un 66. p. 12. pktā. Likuma par biedrībām, savienībām un politiskām organizācijām noteikumu neievērošana pati par sevi, saskaņā ar šā likuma 33. p., sodāma pēc Sodu lik. 157. p. Par savienību, biedrību, apvienību, organizāciju u. t. t. atklāšanu, darbību tajās, piederību pie tām — runā arī daudzi citi Sodu likuma panti, piem., 71., 98., 107., 108., 243. u. t. t., — raugoties pēc šādu organizāciju darbības satura, mērķiem, līdzekļiem u. t. t., un noteic dažādus sodu veidus, kuŗi var tikt savienoti arī ar Sodu lik. 27. un 28. p. paredzētām sekām — atlaišanu no dienesta, bet tikai pēc krimināl-, bet nevis disciplīnārtiesas sprieduma. Tālāk, disciplīnārsodu likums pašā pirmajā pantā norāda, ka tas attiecas uz personām, kas izdarījušas šajā likumā paredzētos dienesta pārkāpumus, apzīmējot par dienesta pārkāpumu arī dienesta stāvokļa cieņai nepiemērotu izturēšanos ārpus dienesta.

Līdzīgi Sodu likuma sistēmai, disciplīnārsodu likums I d. pirmā nodaļā paredz vispārējos noteikumus, bet otrā nodaļā uzskaitītas darbības, kuŗas tas apzīmē par disciplīnārpārkapumiem.

Ja disciplīnārsodu likuma 1. pants expressis verbis norāda, ka šis likums attiecas uz personām, kas izdarījušas šajā likumā paredzētus dienesta pārkāpumus un ja pie tam tā paša likuma II d. 2. pants nosaka, ka civīldienesta noteikumi uzskatāmi par atceltiem, ciktāl tie nesaskan ar šo disciplīnārlikumu, tad, ievērojot augšā sacīto, jānāk tikai pie viena atzinuma, ka disciplīnārsodu likums atvietojis noteikumu par civīldienestu 45. p. nenoteiktos, vispārējos norādījumus uz to darbību pazīmēm, kas sodāmas disciplīnārā kārtā, ar speciāliem norādījumiem uz konkrētu nodarījumu pazīmēm, kuŗas likumdevējs atzinis par sodāmiem disciplīnārā ceļā, un ne noteikumos par civīldienestu, ne disciplīnārsodu likumā nav saskatāmi nekādi pamati atzīt, ka tā I daļas 2. nodaļā minēti tikai disciplīnārpārkāpumu piemēri. Disciplīnārsodu likumā pilnīgi uzskaitītas tās darbības, kuŗas likumdevējs atzinis par sodāmām disciplīnārā kārtā. Uz šajā likumā neparedzētām darbībām nevar attiecināt disciplīnārsodu likuma piemērošanu likuma tulkošanas ceļā. Līdz ar to jautājums, vai disciplīnārsodu likuma I d. otrā nodaļā aprādītie disciplīnārpārkāpumi minēti pilnīgi, — izšķiŗams pozitīvi un līdz ar šādu atbildi atkrīt otrais jautājums. Senāts nolemj: atzīt, ka pirmais jautājums izšķiŗams apstiprinoši, un otrais tādēļ — neprasa izšķiršanu.

6. 1934. gada 12. jūnijā. Senāta virsprokurora 1934. g. 14. maija priekšlikums, tieslietu ministra uzdevumā, izšķirt jautājumu, vai var kādu, kā kooperātīvu sabiedrību reģistrētu organizāciju pārvērst akciju sabiedrībā. (L. № 24/34.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors K. Valters; referē senātors A. Lēbers; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojis cauri lietu, Senāts atrod: Senāta virsprokurors ar 1934. g. 14. maija iesniegumu licis Senāta Apvienotai sapulcei priekšā izšķirt tieslietu ministra 1934. g. 12. maija № J 7231 rakstā minēto jautājumu par to, vai var kādu, kā kooperātīvu sabiedrību reģistrētu organizāciju „pārvērst" akciju sabiedrībā. Tieslietu ministra ierosinātais jautājums radies no domstarpības starp viņu un finanču ministru jautājumā, vai finanču ministram tiesība, pārvaldības kārtībā apstiprinot kādas jaundibināmas akciju sabiedrī-

bas statūtus, pārvērst kādu pastāvošu kooperātīvu sabiedrību akciju sabiedrībā. Finanču ministrija šo jautājumu izšķīrusi apstiprinoši uz tā pamata, ka pēc 1929. g. 25. maija likuma par fuzijām (Lik. kr. 122) savstarpējām kreditbiedrībām esot tiesība apvienoties ar komercbankām, t. i. akciju sabiedrībām un ka savstarpējās kreditbiedrības „pēc būtības esot kooperātīvi, kaut gan tās netiek kā kooperātīvi reģistrētas apgabaltiesas reģistrācijas nodaļā". Šāds Finanču ministrijas uzskats atzīstams par maldīgu. Vispirms savstarpējās kreditbiedrības nav „pēc būtības" pielīdzināmas kooperātīviem. Savstarpēju kreditbiedrību, kā tīri kapitālisku organizāciju, operācijas vērstas tieši uz peļņas iegūšanu saviem biedriem bez peļņas aprobežojuma. Turpretim kooperātīva mērķis ir veicināt savu biedru materiālo un garīgo labklājību, kopīgi organizējot dažādus saimnieciskus uzņēmumus un biedru darbu (Lik. par kooper. 1. p.). Tāpēc kooperātīvos uz pajām izmaksājamais peļņas lielums nedrīkst pārsniegt 8% (11. p. lit. b.). Savstarpēju kreditbiedrību statūtus apstiprina finanču ministrs (Lik. kr. 1926. g. 6, 144) un viņam pieder arī uzraudzība par tām (Lik. kr. 1925. g. 10). Kooperātīvu statūti, turpretim, reģistrējami apgabaltiesā un tiem valdības atļauja nav vajadzīga (Lik. par kooper. 4. p.), pie kam, uzraudzības ziņā, kooperātīvi tieši padoti kooperātīvu revīzijas padomei (Lik. kr. 1927. g. 124). Tā tad, starp abām minētām sabiedrībām pastāv fundamentāla izšķirība, mērķa, saimniecības nozīmē, dibināšanā un pašā struktūrā (Senāta C. k. d. spried. 1933. g. № 1425, 1426). Tāpēc arī par „analoģiju" starp kādu kreditbiedrību un savstarpēju apdrošināšanas biedrību (kā kooperātīvu) nevar būt runas. Par kādas sabiedrības „pārvēršanos" kādā citā sabiedrībā varētu runāt tikai tad, ja abām sabiedrībām būtu vienāda iekšēja struktūra un līdzīgs juridisks un ekonomisks pamats (salīdz. Senāta Administrātīvā dep. spried. 1923. g. № 2974, spr. kr. 1923. g. № 44 un Senāta C. k. d. spriedums 1925. g. № 160, spr. kr. 1925. g. № 62) un ja pie tam vienas sabiedrības likvidācija un jaunas sabiedrības dibināšana koncentrētos vienas un tās pašas valdības iestādes pārzināšanā un uzraudzībā. Taisni šāda priekšnoteikuma nav priekšā esošā gadījumā. Taču, lai kooperātīvs it kā „pārvērstos" akciju sabiedrībā, vispirms tam būtu jālikvidējas. Kooperātīva likvidācija norisinājas pilnīgi ārpus finanču ministra uzraudzības un atļaujas došanas sfairas (Lik. par kooperāt. 36. un turpm. p., sk. arī 1927. g. lik.: 1. kr. 124; un 1928. g. Noteik.: 1. kr. 77). Tieslietu ministrs pareizi aizrāda uz „pārvēršanās" procedūras un priekšnoteikumu analoģiju ar fuziju. Arī fuzijā — principā — abām apvienojamām sabiedrībām jābūt līdzīgai struktūrai un līdzīgam juridiskam un ekonomiskam pamatam (sk. minētos Senāta Administrātīvā un Civīlā departamentu spriedumus). Izņēmums, ko šajā ziņā paredz 1929. g. 25. maija likums (Lik. kr. 122) savstarpēju kreditbiedrību pievienošanai komercbankām, iztulkojams visšaurākā izpratnē un nekad nav attiecināms uz kooperātīvu pievienošanu akciju sabiedrībām. Mūsu jaunākā likumdošana gan paredz arī kooperātīvu fuziju, bet vienīgi kooperātīvu starpā, bet ne ar kādām citām sabiedriskām organizācijām (sk. 1933. g. 28. aprīļa noteik.: Lik. kr. 129).

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka priekšā liktais jautājums izšķirams atraidoši, Senāts, uzklausījis virsprokurora atzinumu, nolemj: atzīt, ka priekšā liktais jautājums izšķirams atraidoši.

7. 1934. gada 7. novembrī. Tieslietu ministra 1934. g. 24. septembra priekšlikums izšķirt jautājumu: vai zemes grāmatu nodaļās arī no notāriem ņemama 50 sant. lielā kancelejas nodeva no katras hipotēkāriskas vienības (Not. nolik. 369. p. 2. pkta pielik. 9. pkts) par grāmatas, lietas un zemes grāmatu reģistra folijas lasīšanu. (L. № 35/34.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors A. Gubens; referē senātors V. Bukovskis; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojis cauri lietu, Senāts atrod: kā aizrāda Tieslietu ministrija, dažas zemes grāmatu nodaļas un tiesas ieskata, ka šī maksa nav ņemama aiz šādiem apsvērumiem: Not. nol. 17. pants paredz, ka notāri skaitās valsts dienestā; Not. nol. 285[1]. pants uzliek notāriem pienākumu viņu darbības sfairā aprēķināt un iekasēt atsavināšanas, aktu no-

devas, zīmognodevu, vērtības pieauguma nodokli; notāri šajā ziņā rīkojas kā fiska funkcionāri un fiska interesēs, un lai šos pienākumus veiktu, viņiem nepieciešamas ziņas no zemes grāmatām, lietām, reģistra folijām. Ka no valsts amata personām būtu prasāma Not. nol. 369. panta pielikuma 9. punktā paredzētā 50 santimu kancelejas nodeva, nekur likumā nav paredzēts. Gluži otrādi, attiecībā uz sarakstīšanos Not. nol. 334. pants paredz, ka zemes grāmatu nodaļām uz valdības iestāžu un amatpersonu pieprasījumiem jāpiesūta visāda veida ziņas no zemes grāmatām, lietām un reģistriem; ja nodeva nav ņemama par zemes grāmatu nodaļu sarakstīšanos ar valsts iestādēm un amatpersonām, tad jo vairāk nav domājama kādas nodevas ņemšana no valsts amatpersonas, kuŗa izpilda fiska vai valsts organa funkcijas, par zemes grāmatas lietas, zemes grāmatu reģistra folijas lasīšanu.

Turpretim dažas zemes grāmatu nodaļas šo nodevu ņem un šādam ieskatam piekrīt arī Valsts kontrole, norādot sava viedokļa motīvācijai, ka Senāta Apvienotās sapulces 1932. g. 11. oktobŗa spriedums notārus nepieskaita tiesu resora amatpersonām, bet personām, kas pastāv pie tiesu iestādēm; arī viņu darbība ir tāda, ka tos nevar pieskaitīt amatpersonām. Dažreiz, apskatot notāra darbību, redzams, ka notāri gan izpilda amatpersonas pienākumus, piem., nodokļu un nodevu aprēķināšanā un iekasēšanā, vai arī sadalot tiesas uzdevumā mantojumu, bet savā galvenā darbībā ar klientūru viņi neuzrāda nekādas amatpersonas pazīmes, jo rīcību priekš klienta un klienta vārdā nevar uzskatīt par amatpersonas darbību; ja notārs foliju lasa un ņem vajadzīgās ziņas zemes grāmatu nodaļā, tad to viņš dara sava klienta uzdevumā (citādi klientam pašam būtu jārūpējas par ziņu piegādi), kā viņa pilnvarnieks, līdzīgi advokātam, kādēļ nav nekāda pamata notārus no nodevas maksāšanas atsvabināt.

Izklausījusi virsprokurora atzinumu un apsveŗot priekšā likto jautājumu, Senāta Apvienotā sapulce atrod:

Saskaņā ar Not. nol. 369. p. 2. punktu, zemes grāmatu lietās ņem: kancelejas nodevas pēc takses, kas pielikta klāt, pie kam takses 9. punktā paredzēts, ka par grāmatas, lietas un zemes grāmatas reģistra folijas lasīšanu kancelejas nodevas ņemamas no katras hipotēkāriskas vienības 50 sant. Kaut gan nekur Not. nolikumā nav paredzēts, ka valsts iestādes un valsts amatpersonas atsvabinātas no šās kancelejas nodevas maksas, tomēr tas pats par sevi saprotams, jo tas izriet no aktu nodevu likuma 2. p. a punkta (Lik. kr. 1926. g. 77). Bez tam, tas, kā augšā aizrādīts, izriet arī no Not. nol. 334. p.

Kaut gan notāri, saskaņā ar Not. nol. 17. p., skaitās valsts dienestā, tomēr, kā tas tika paskaidrots no Senāta Apvienotās sapulces (S. A. s. 1932. g. 11. okt. spr. not. Sumberga lietā), notārus nepieskaita tiesu resora amatpersonām, bet tikai personām, kas pastāv pie tiesu iestādēm. Notāru darbība, no vienas puses, ir atzīstama par amatpersonas darbību un šajā ziņā viņi atrodas apgabaltiesu un viņu priekšsēdētāju pārraudzībā, kuŗām viņi ir padoti; šim tiesām ir tiesība dot attiecīgus norādījumus, prasīt ziņu un steidzamu ziņojumu iesniegšanu. Notāri saucami pie atbildības saskaņā ar Tiesu iekārtas likumu (Not. nol. 20.—24. p.; 57., 59.—60. p. un Tiesu iekārtas lik. 172. un turpm. p.). No otras puses, notāru darbības apjomā ietilpst taisīt tiem, kas vēlas, visāda veida aktus, apliecināt dažāda veida aktu uzrādījumu, protestēt un vispārīgi izdarīt apliecinājumus, pieņemt glabāšanā privātu personu iesniegtus dokumentus u. c. (Not. nol. 65. p.). Visos šajos gadījumos, notāri, kaut gan atzīstami par valsts ierēdņiem, kuŗu nepareizu rīcību var pārsūdzēt instāncu kārtībā (Not. nol. 60.—64. p.), bet līdz ar to viņi izpilda it kā uz mandāta pamata tām privātām personām, kas pie viņiem griežas, zināmu privāttiesiska rakstura uzdevumu. Uzņemot uz sevi tādu uzdevumu, notāri darbojas zināmā mērā kā pilnvarnieki un šai pilnvarai nereti jābūt izteiktai pašā aktā (sal. Not. nol. 141., 337. p.). Visos gadījumos, kad notāri darbojas privātpersonu interesēs, izpildot uzņemto uz sevis uzdevumu, un ievāc nepieciešamās ziņas un informācijas, viņi atvieto to privāto personu, kuŗas interesēs viņi darbojas, un tā kā vietniekam vai pilnvarniekam nevar piederēt vairāk tiesību nekā pilnvarotājam un vietnieku un pilnvarnieku darbība atzīstama

par saistošu tieši pašam atvietojamam, tad jāatzīst, ka notāriem, kad viņi ievāc nepieciešamās ziņas valsts iestādēs viņu klientu interesēs un starp citu zemes grāmatu nodaļās, jāmaksā visas tās nodevas, kas būtu jāmaksā pašam atvietojamam klientam. Aiz šiem apsvērumiem Senāts nolemj: atzīt, ka Not. nol. 369. p. 2. pk. pielikuma 9. pantā noteiktā 50 sant. lielā maksa par grāmatas, lietas un zemes grāmatas reģistra folijas lasīšanu ņemama arī no notāriem, kad viņi darbojas klienta interesēs un atvieto pēdējo.

8. 1934. gada 5. decembrī. Senāta Civīlā kasācijas departamenta 1934. g. 28. februāŗa ziņojums, izšķirt jautājumu par to, kādā apjomā īres līgumi pāriet uz nama jauno īpašnieku pēc Lik. par telpu īri 27. panta. (L. № 18/34.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors A. Gubens; referē senātors V. Bukovskis; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojis cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: Senāta Civīlā kasācijas departamenta iesniegums Senāta Apvienotai sapulcei Adalberta Kripena prasībā pret Eduardu Lorchu par Ls 814 jautājuma izšķiršanai par to, kādā apjomā īres līgumi pāriet uz nama jauno īpašnieku pēc lik. par telpu īri 27. panta.

No lietas apstākļiem ir redzams, ka parti ir noslēguši īres līgumu, kuŗā, starp citu, ir vienojušies par to, ka, no vienas puses, dzīvokļa remonts tiek izdarīts uz īrnieka rēķinu, bet, no otras puses, mājas īpašnieks nedrīkst 5 gadu laikā paaugstināt noteikto īri Ls 40 mēnesī. Gadījumā, ja māju pārdod, vai nu mājas pircējs uzņemas saistību par īres nepaaugstināšanu, vai mājas agrākais īpašnieks atlīdzina īrniekam dzīvokļa remonta izdevumus. Aizrādot, ka atbildētājs, pārdodot māju, neesot uzlicis pircējam pienākumu nepaaugstināt īri, un ka viņš pircējam taisni esot spiests maksāt augstāku īri, prasītājs, ceļot prasību pret mājas agrāko īpašnieku, lūdz piespriest no pēdējā remonta izdevumus Ls 814 apmērā.

Lietu izspriežot otrā instancē apgabaltiesa, noraidot prasību, ir atradusi, ka atbildētāja saistība — nepaaugstināt īres maksu 5 gadu laikā — pārgājusi uz mājas pircēju saskaņā ar lik. par telpu īri 27. p., pēc kuŗa prasītāja, kā īrnieka, un atbildētāja, kā agrākā īpašnieka, noslēgtais īres līgums, un tā tad arī minētā saistība, kā šā līguma sastāvdaļa, ipso jure pārgājusi uz jauno nama īpašnieku. Sakarā ar prasītāja aizrādījumiem kasācijas sūdzībā, lietā ir pacēlies principiāls jautājums par to, kādā apjomā vispār pāriet īres līgumi uz nama jauno īpašnieku pēc lik. par telpu īri 27. p., t. i. vai pāriet vienīgi īres līgums savās esenciālās sastāvdaļās, jeb arī kontrahentu īres līgumā ievietotās atsevišķās vai blakus saistības, klauzulas, nosacījumi u. t. t.

Lik. par telpu īri 27. p. skan burtiski: „Namam pārejot cita īpašumā, uz jauno īpašnieku pāriet agrākā īpašnieka noslēgtie īres līgumi".

Katrs līgums atšķiŗas no cita līguma ar savām konkrētām sevišķām īpašībām un viens nama īpašnieks var slēgt ar saviem īrniekiem dažādus īres līgumus, kuŗu atšķirība var pastāvēt ne tikai īres objektu un cenu dažādībā, bet arī pašu atsevišķo īrnieku kā kontrahentu gribā. Abstrakta līguma dzīvē un praksē nav. Pēc likuma par telpu īri 27. p. burtiskā teksta nevar būt šaubu, ka uz jauno īpašnieku pāriet ne īres līgums vispār, ne zināmas īres līgumiskās attiecības, bet tieši agrākā īpašnieka noslēgtais konkrētais līgums ar tām īpašībām un nosacījumiem, kuŗus kontrahenti savā laikā ir atraduši par nepieciešamu ievest līgumā.

Interpretējot lik. par telpu īri 27. p. Senāta Civīlais kasācijas departaments (1928. g. № 14) ir paskaidrojis, ka pretēji agrāk pastāvējušam principam „Kauf bricht Miethe" īres likums ievedis jaunu principu „Kauf bricht nicht Miethe" — un jau tādēļ, skaidrs, ka, proti, agrākais ar agrāko īpašnieku noslēgtais konkrētais īres līgums ar savām īpašībām paliek spēkā, jo citādi, ja paliktu spēkā tikai agrākā līguma zināmas sastāvdaļas, t. i. tikai objekts un cena (Civīllik. 4042. p.), tad nevarētu runāt par konkrēta

līguma, bet par kāda līguma, kurš dzīvē vispār nav atrodams, uzturēšanu spēkā. Jāievēro, ka, saskaņā ar Civīllik. 3133. p., starp pusēm notikušā vienošanās par darījuma būtiskiem noteikumiem, ja viņas pie tam tieši paturējušas sev tiesību vēl norunāt par zināmiem blakus noteikumiem, uzskatāma arī tikai kā iepriekšēja noruna (traktāti), uz kuru nevar pamatot ne prasījumus, ne prasības tiesību (3132. p.). Un tikai kad attiecībā uz blakus noteikumiem puses nav atstājušas sev tādu tiesību, — līgums atzīstams par galīgi noslēgtu. Jārēķinās ar to, ka līgumā kontrahentam var būt no svara vispirms tāds nosacījums, ko citā līgumā starp citiem kontrahentiem varētu atzīt par blakus nosacījumu, bet šajā gadījumā, konkrētā līgumā un priekš zināma kontrahenta atzīstams par tādu nosacījumu, bez kura pieņemšanas šis kontrahents nekad nebūtu slēdzis līgumu. Viņam šis konkrētais nosacījums atzīstams par it kā essentiale negotii un, varbūt, ka tiešām viņam jautājums par cenu (kas ir esenciāla daļa īres līgumā) ir blakus nozīme, bet sevišķi no liela svara ir tāds nosacījums, kas citos gadījumos un citos līgumos nespēlē nekādu lomu.

No šā viedokļa, nekad nevarētu teikt, ka, ja pēc īres likuma 27. p. uz jauno īpašnieku pāriet agrākā īpašnieka noslēgtais īres līgums — tad šis likuma pants saprotams it kā tikai tādā veidā, ka uz jauno īpašnieku pāriet tikai tās līguma daļas, kas attiecas uz īres priekšmetu un cenu, bet attiecībā uz citām, zināmos gadījumos varbūt ļoti svarīgām, daļām nepāriet. Ja tas būtu, tad nevarētu teikt, ka to dara likums, ka uz jauno īpašnieku pāriet agrākā īpašnieka noslēgtais līgums.

Pats par sevi saprotams, ka ja kādā līgumā ietilpst tādi nosacījumi, kuru mērķis ir pretējs reliģijai, likumiem un labiem tikumiem, vai kuri vērsti uz to, lai apietu likumu (Civīllik. 2922., 3159. p.), kaut likumu par telpu īri, tad tādiem nosacījumiem nav spēka arī attiecībā pret jauno īpašnieku, kaut gan agrākais īpašnieks tos būtu ievērojis, jo nelikumīga līguma vai nosacījuma izpildīšana vai ievērošana nemaz nepadara pašu nelikumīgu līgumu vai nosacījumu par likumīgu un nemaz nesaista jaunu īpašnieku kā kontrahentu.

Erdmans (IV. 120. lpp.) pareizi aizrāda, ka kaut gan ar darījuma būtiskām daļām jāsaprot t. s. essentialia negotii, bet tikai tajā nozīmē, ka pusu norunai par tām jābūt pilnīgai, bet ne atkarīgai no tādiem nosacījumiem, kuŗus otra puse nav pieņēmusi. Pēdējā gadījumā, t. i. ja tādi, kaut arī blakus nosacījumi, atkarājas no otrās puses pieņemšanas, tad tie, būdami accidentalia abstraktā darījumā, — kļūst par būtiskām daļām dotā konkrētā gadījumā (sal. arī paskaidrojumu Bukovska kommentārā pie Civīllik. 3131. p.). Ja atzītu, ka uz jauno īpašnieku pāriet vienīgi īres līgums kā tāds savās esenciālās sastāvdaļās, bez blakus saistībām, kādas nodibinātas īres līgumā, — tad līdz ar to būtu jāatzīst, ka uz jauno īpašnieku pāriet nemaz ne agrākais ar agrāko īpašnieku noslēgtais konkrētais līgums, par kuru vienīgi runā īres likuma 27. pants, bet kāds teorētisks abstrakts līgums, kas dzīvē vispār nepastāv, jo dzīvē vienmēr var būt runa tikai par konkrētu, starp zināmām pusēm noslēgtu līgumu un, no otras puses, mēs patvaļīgi grozīsim un atņemsim no konkrētā līguma tādas sastāvdaļas, kuŗas šajā gadījumā vienam vai otram kontrahentam bija par tādu būtisku sastāvdaļu, bez kuŗas viņš nekad nebūtu slēdzis šo konkrēto līgumu. Tādus grozījumus var izdarīt tikai pašas puses pēc vienošanās vai izņēmuma veidā likumdevējs. Ja Senāts minētā spriedumā (1928. g. № 14) paskaidrojis, ka īres likuma 27. p. ievedis jaunu vispārējo principu „Kauf bricht nicht Miethe", tad līdz ar to skaidrs, ka jau pastāvošais īres līgums, kas tika noslēgts ar agrāko īpašnieku, nama pārdošanas gadījumā, nav atceļams un nav grozāms, bet pāriet uz jauno īpašnieku tajā veidā un saturā, kā tas bija noslēgts ar agrāko nama īpašnieku, un kā tas burtiski arī atbilst īres likuma 27. p.

Teikto ievērojot, Senāts nolemj: atzīt, ka pēc lik. par telpu īri 27. p. (agrākā redakcijā) uz jauno īpašnieku pāriet īres līgums ar visām likumiskām saistībām un nosacījumiem, kas nodibināti slēgtā īres līgumā.

9. 1934. gada 5. decembrī. Senāta Administrātīvā departamenta 1934. g. 17. jūlija iesniegums, izšķirt jautājumu: kam pārsūdzams apgabaltiesas administrātīvās nodaļas priekšsēdētāja lēmums par pārsūdzības nepieņemšanu. (L. № 30/34.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors A. Gubens; referē senātors V. Bukovskis; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojis cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: Voldemārs Bišentrops iesniedzis Senāta Administrātīvam departamentam sūdzību par Rīgas apgabaltiesas administrātīvās nodaļas priekšsēdētāja un Madonas apriņķa 3. iecirkņa miertiesneša atteikšanos pieņemt viņa sūdzības bez pieprasītās zīmognodevas samaksas.

Sakarā ar to Senāta Administrātīvais departaments iesniedzis Apvienotās sapulces izšķiršanai jautājumu: kam pārsūdzams apgabaltiesas administrātīvās nodaļas priekšsēdētāja lēmums par pārsūdzības nepieņemšanu.

Kaut gan Kriev. tiesu praksē (sal. Kr. Sen. spr. 1870. g. № 621, 1874. g. № 442, 1881. g. № 132 u. c.) bijuši gadījumi, kad miertiesnešu sapulces priekšsēdētāja pienākumu izpildītāja rīkojumi (непременнаго члена мирового с'езда) tika pārsūdzēti pašai miertiesnešu sapulcei, — tomēr šie gadījumi nav piemērojami Latvijā, kur miertiesnešu izvēlēšanas sistēma nepastāv, jo, kā tas skaidri redzams no Kr. Sen. C. K. D. spr. 1870. g. № 621, tajā laikā bijušais — непременный член мирового с'езда bija miertiesnešu sapulces — kas nedarbojās bez pārtraukuma — patstāvīgs pārstāvis tikai attiecībā uz sagatavojamiem rīkojumiem lietā, kuŗa izspriežama pašā sapulcē, un viņa lēmumiem un rīkojumiem bija tikai pagaidu raksturs līdz zapulccs tiesas sēdes dienai, kuŗā lieta izspriežama. Tādēļ arī Kr. Senāts atzinis par iespējamu sūdzību iesniegšanu sapulcei par непременнаго члена rīkojumiem. Tādas tiesas struktūras mums nav un nav arī neviena Civīlprocesa nolikuma panta, kas aizrādītu ka apgabaltiesas priekšsēdētāja rīkojumi būtu pārsūdzami pašai apgabaltiesai.

Saskaņā ar Latvijā pastāvošiem likumiem un saskaņā ar Senāta Civīlā kasācijas dep. 1929. g. № 1682. spr., par tādiem otrās instances lēmumiem (t. i. priekšsēdētāja rīkojumiem), ar kuŗiem kasācijas sūdzība izsniegta sūdzētājam atpakaļ, vai par tiesas pielaisto vilcināšanu, vai par iemaksātas drošības naudas neatdošanu, Senātam iesniedzamas blakus sūdzības.

Šis princips analoģiski piemērojams arī apspriežamā gadījumā, kādēļ Senāts nolemj: atzīt, ka apgabaltiesas administrātīvās nodaļas priekšsēdētāja lēmums par pārsūdzības nepieņemšanu pārsūdzams Senāta Administrātīvam departamentam blakus sūdzības kārtībā.

10. 1934. gada 5. decembrī. Kuldīgas zemes grāmatu nodaļas priekšnieka Inta Andersona pārsūdzība par Tiesu palātas departamentu kopsapulces 1934. g. 20. septembŗa lēmumu par kārtējā brīvlaika nepiešķiršanu viņam. (L. № 40/34.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors A. Gubens; referē senātors A. Lēbers; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojis cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: Kuldīgas zemes grāmatu nodaļas priekšnieks I. Andersons bija griezies pie Liepājas apgabaltiesas ar lūgumu piešķirt viņam kārtējo brīvlaiku $1^1/_2$ mēneša un atvaļinājumu $^1/_2$ mēneša laikā, bet, ja apgabaltiesa atrastu, ka Tiesu iek. lik. paredzētais brīvlaiks nezīmējas uz zemes grāmatu nodaļu priekšniekiem, tad piešķirt viņam atvaļinājumu 1 mēneša laikā. Apgabaltiesas nodaļu kopsapulce savā 1934. g. 12. maija sēdē nolēmusi: atvēlēt I. Andersonam atvaļinājumu no 1.—31. jūlijam, bet viņa lūgumu pārējā daļā noraidīt, atrodot, ka Tiesu iek. lik. 128., 129. p. neattiecoties uz zemes grāmatu nodaļas priekšniekiem. Savā iesniegumā Tiesu palātai I. Andersons lūdzis Tiesu palātu revidēt Liepājas apgabaltiesas lēmumu un uzdot pēdējai piešķirt viņam lūgto brīvlaiku. Tiesu

palāta, departamentu kopsapulcē, ar savu 1934. g. 20. septembŗa lēmumu I. Andersona lūgumu noraidījusi. Savā, uz Senāta Apvienotās sapulces vārda iesniegtā lūgumā, kas ienācis Senātā 1934. g. 16.oktobrī, I. Andersons, neformulējot noteiktu petitumu, izteicās, pamatojoties uz viņa aprādītiem apcerējumiem, ka netikai Latgalē, bet arī Latvijas zemes grāmatu nodaļu priekšnieki esot pielīdzināmi attiecībā uz priekšrocību apgabaltiesu locekļiem, t. i. viņiem esot piemērojams Tiesu iek. lik. 128. p.

Sakarā ar I. Andersona iesniegto lūgumu ceļas jautājums par to, vai un, resp. kādā kārtībā iesniegums būtu caurskatāms Senāta Apvienotā sapulcē. Iesniegums formulēts nevis kā sūdzība par Tiesu palātas departamentu kopsapulces lēmumu, bet vienīgi kā lūgums, „revidēt" šo lēmumu. Tā tad, pēc būtības, I. Andersona iesniegums tomēr raksturojams kā sūdzība, uz ko norāda arī tas apstāklis, ka viņš savu „lūgumu" bija iesniedzis (nodevis) Tiesu palātai, kas lūgumu tad arī nosūtījusi Senātam.

Tiesu iek. lik. 60. p. uzskaita jautājumus, kuŗu izšķiršana piekrīt Senāta Apvienotai sapulcei. Starp 60. p. 2.—3., 5.—13. pktā paredzētiem noteikumiem nav vispārēja aizrādījuma uz to, ka Senāta Apvienotai sapulcei piekristu sūdzību izšķiršana par Tiesu palātas departamentu kopsapulces lēmumiem un sevišķi jautājumā par zemes grāmatu nodaļu priekšnieku dienesta tiesībām, piem., par viņu tiesībām uz brīvlaiku. Vienīgais gadījums, kur Senāta Apvienotai sapulcei piekrīt sūdzību un prasību caurskatīšana par Tiesu palātas lēmumiem, zīmējas uz privātadvokātu lietām, kas norādītas Tiesu iek. lik. 345. p.; 60. p. 10. pk. zīmējas vienīgi uz senātoriem piešķiŗamo brīvlaiku; 60. p. 11. pk. zīmējas uz 163. p. 1. pktā paredzētiem tiesu darbiniekiem piešķiŗamu atvaļinājumu (ne brīvlaiku). Ārpus 60. p. 2.—3., 5.—13. pktā minētiem gadījumiem, Senāta Apvienotās sapulces izspriešanā lietas var nonākt vienīgi: uzraudzības kārtībā (1. pk. un 172. p.), uz tieslietu ministra priekšlikuma (4. pk., 185. p.), vai uz attiecīgo resoru vadītāju (ministru) priekšlikuma (Senāta iek. 36. p., 76. p. 10. pk., saskaņā ar 1916. g. 26. decembŗa lik. 2. p.) un, beidzot, uz Senāta Apvienotās sapulces priekšsēdētāja ierosinājuma (14. pk.). Ŗunā esošā gadījumā jautājums par zemes grāmatu nodaļu priekšnieku tiesībām uz brīvlaiku nonācis Senāta Apvienotā sapulcē nevis Tiesu iek. lik. 1., 4., 14. pktā vai Senāta iekārtas lik. 36. p., 76. p. 10. pktā paredzētā kārtībā, bet tikai sakarā ar viena no zemes grāmatu nodaļu priekšniekiem iesniegto lūgumu, resp. sūdzību par Tiesu palātas departamentu kopsapulces lēmumu. Tāpēc I. Andersona iesniegums skatāms cauri vienīgi Tiesu iek. lik. 60. p. 1. pktā paredzētā uzraudzības kārtībā.

Tiesu palāta apstājusies vienīgi pie Tiesu iek. lik. 128., 129., 393., 170. p. burtiskā teksta, aizrādot, ka tur par zemes grāmatu nodaļas priekšniekiem neesot runas, ka 128., 129. p. vēsturiskai izcelšanai neesot nozīmes, ka 1928. g. 9. jūnija likums par pārgrozījumiem zemes grāmatu lietās Latgalē neesot paplašinoši tulkojams un ka zemes grāmatu nodaļu priekšniekiem esot piemērojams tikai Tiesu iek. lik. 166. p

Pretēji Tiesu palātas domām, zemes grāmatu nodaļu priekšnieki pilnā mērā ieņem tagad to pašu dienesta stāvokli, kādu iepriekš ieņēmis vecākais notārs, kas pārzinājis notāriālo archīvu. Tiesu iek. lik. 388[1]. un turpm. p. tagad piemērojami zemes grāmatu nodaļu priekšniekiem netikvien Vidzemē, Kurzemē un Zemgalē, bet arī Latgalē, vismaz attiecībā uz zemes grāmatu nodaļu priekšnieku dienesta stāvokli. Latgalē vairs nav vecākā notāra un nav notāriāla archīva (1928. g. 9. jūnija likuma 1. p.; Lik. kr. 134). Zemes grāmatu nodaļu priekšnieku iecelšana amatā un dienesta stāvoklis Latgalē un pārējā Latvijā tagad vienīgi nokārtoti ar 1933. g. 15. marta likumu (Lik. kr. 69). Saskaņā ar Tiesu iek. lik. 393. p. un Notār. nolik. 289. p. (1933. g. lik. red.), zemes grāmatu nodaļu vada šās nodaļas priekšnieks, kuŗu iecel Ministru kabinets (kā tas bija attiecībā uz zemes grāmatu nodaļu priekšniekiem ārpus Latgales paredzēts jau Tiesu iek. lik. 393. p., 1923. g. 26. jūlija lik. (Lik. kr. 97) redakcijā, pie kam attiecībā uz viņiem piemērojami Tiesu iek. lik. 143. p. 1., 3. d., un 144. (1933. g. lik. red.), 170. p. Ar to tad zemes grāmatu nodaļu priekšnieki visā Latvijā netikvien attiecībā uz viņu neatkarību (170. p.),

bet arī attiecībā uz pārējām dienesta tiesībām un priekšrocībām pielīdzināti apgabaltiesu locekļiem, kā tas attiecībā uz vecākiem notāriem tika izteikts jau Notāriālā nolikuma 43. p. 1914. g. izdevumā. Taisni šis pats 43. p. tagad, kad vecākā notāra stāvokli ieņem zemes grāmatu nodaļu priekšnieks, tieši attiecināms uz zemes grāmatu nodaļu priekšniekiem vispār, visā Latvijā (sk. arī Not. nolik. 43. p. formulējumu prof. Bukovska kommentārā pie Notār. nol., Rīgā 1933. g.) Tādējādi, pretēji Tiesu palātas domām, zemes grāmatu nodaļu priekšnieki visā Latvijā visumā bauda tās pašas dienesta tiesības un priekšrocības, kādas ir apgabaltiesas locekļiem, kaut arī viņi nav apgabaltiesas locekļi un nav tiesneši Tiesu iek. lik. 1. p. izpratnē. Tomēr ar to gan izšķirts, un proti, apstiprinoši, jautājums par zemes grāmatu nodaļu priekšnieku tiesībām uz atvaļinājumu, bet nav vēl izšķirts jautājums par viņu tiesībām uz brīvlaiku. Pēc Tiesu iek. lik. 128., 129. p. izpratnes un to prakstiskās izvešanas kārtības no tīri techniskā viedokļa, brīvlaiks domājams vienīgi kollēģiālās tiesās, jo brīvlaika izlietošana ir sadalāma starp kollēģiālās tiesas locekļiem, ar kopsapulču, resp. Apvienotās sapulces lēmumiem pēc tiesu locekļu vienošanās. Zemes grāmatu nodaļas priekšnieks „nepieder pie tiesu iestādes (apgabaltiesas) sastāva" (129. p.) un tāpēc arī viņš nevar piedalīties tiesu iestādes kopsapulcē un nevar tad arī izteikties jautājumā par brīvlaiku un tā sadalīšanu. Par zemes grāmatu nodaļas priekšnieku 128. p. vispār nerunā. No otras puses, arī apgabaltiesas kopsapulce tāpat nevar lemt par zemes grāmatu nodaļas priekšnieka brīvlaiku un noteikt viņam laiku, kurā viņam tas būtu jāizlieto. Tādēļ jau faktiski un techniski atkrīt iespējamība brīvlaiku it kā sadalīt starp zemes grāmatu nodaļas priekšnieku, no vienas puses, un apgabaltiesas locekļiem, no otras puses.

Atrodot tādēļ, ka Tiesu palāta, gala atzinumā, pareizi noraidījusi I. Andersona lūgumu revidēt apgabaltiesas lēmumu, atzīstot, ka Tiesu iek. 128., 129. p. neattiecas uz zemes grāmatu nodaļu priekšniekiem, Senāts nolemj: Kuldīgas zemes grāmatu nodaļas priekšnieka Inta Andersona lūgumu atstāt bez ievērības.

11. 1934. gada 5. decembrī. Daugavpils apgabaltiesas 2. kriminālnodaļas 1934. g. 15./16. oktobŗa iesniegums izšķirt piekritības strīdu starp civīlresora tiesu un kaŗa tiesu, apsūdzēto uz Akcīzes sodu lik. 36. p. pamata Kazimira Glauda un Vernera Pura lietā. (L. № 41/34.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors A. Gubens; referē senātors J. Balodis; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojis cauri lietu un izklausījis virsprokurora atzinumu, Senāts atrod: Nodokļu departaments ierosinājis kriminālvajāšanu pret 9. Rēzeknes kājnieku pulka kareivi Kazimiru Glaudu un virsleitnantu Verneri Puru pēc Akcīzes sodu likumu (1931. g. izd.) 36. panta I. daļas pazīmēm par to, ka minētie kaŗavīri augšminētā pulka Zilupes nodaļas kaŗavīru veikalā bez attiecīga patenta tirgojušies ar akcīzes nodokli apliktiem reibinošiem dzērieniem. Izdarīto izziņu Nodokļu departaments nosūtījis Zilupes iecirkņa miertiesnesim lietas iztiesāšanai, bet miertiesnesis, kā redzams no viņa lēmuma (akts 5. lpp.), atzinis lietu par viņam iztiesāšanai nepiekrītošu un pamatojoties uz Kriminālproc. lik. 261. un 262. p. nosūtījis izziņu 9. Rēzeknes pulka komandierim „tālākai rīcībai".

Par šo miertiesneša lēmumu Nodokļu departaments iesniedzis blakus sūdzību Latgales apgabaltiesai, norādot, ka šo lietu pienācies iztiesāt pašam minētam miertiesnesim, un ka miertiesnesis, pretēji Kriminālproc. lik. 262. p. izpratnei, to nodevis kaŗa iestādēm, kādēļ lūdzis miertiesneša lēmumu atcelt un uzdot viņam lietu lūkot cauri pēc būtības. Lūkojot cauri šo sūdzību un pievienojoties Nodokļu departamenta norādījumiem, Latgales apgabaltiesa atzinusi, ka lietas iztiešāšana piekrīt miertiesu iestādēm un ka miertiesneša lēmums par lietas nodošanu 9. Rēzeknes pulka komandierim ir nepareizs un atceļams. Bet atrodot, ka konkrētā gadījumā pulka komandieris lietu pieņēmis,

kā viņam piekrītošu, un ka tādēļ paceļoties strīds starp kara un civilresora iestādēm par minētās lietas iztiesāšanas piekritību, apgabaltiesa iesniegusi lietu Senāta Apvienotai sapulcei „piekritības strīda" izšķiršanai. Lūkojot cauri šo iesniegumu, jāievēro: saskaņā ar Kriminālprocesa lik. 275. panta noteikumiem, Senāta Apvienotā sapulce izšķir piekritības strīdu starp civilresora tiesām un karatiesām. Konkrētā gadījumā tāds piekritības strīds starp karatiesām, vai vispāri kara resora iestādēm no vienas puses un civilresora tiesām nepastāv. Miertiesneša lēmumu, ar kuru viņš lietu bija atzinis par savai iztiesāšanai nepiekritīgu, pārsūdzējis vienīgi Nodokļu departaments. Par piekritības strīdu, šī jēdziena juridiskā nozīmē, varētu būt runa vienīgi tajā gadījumā, ja kara tiesa, vai tiesājamo kara priekšniecība, saņemot lietu, būtu to atzinusi sevīm par nepiekritīgu, vai, apstrīdot apgabaltiesas lēmumu, attiecīgā likuma noteiktā kārtībā būtu ierosinājusi jautājumu par lietas piekritību (Kara likumu kopoj. XXIV. gr. 275.—276. p.). Par šādu ierosinājumu nevar uzskatīt 9. Rēzeknes kājnieku pulka komandiera rakstu Nodokļu departamentam no 1934. g. 15. maija № 5661, ar kuru minētais komandieris, saņemot šo lietu pēc miertiesneša lēmuma, griezies pie Nodokļu departamenta ar lūgumu „revidēt" departamenta lēmumu un „atsaukt" pret minētiem karavīriem ierosināto apsūdzību. Aprādītā lietas stāvoklī, iztrūkstot kara tiesu iestāžu iebildumiem piekritības jautājumā, Latgales apgabaltiesai nebija likumīga pamata pašai priekšlaicīgi ierosināt Senātā jautājumu par konkrētās lietas piekritību, un rīkojoties pretēji norādītam, apgabaltiesa novirzījusies no Kriminālprocesa likumu 199. un 275. p. noteikumiem. Pamatojoties uz Tiesu iekārtas lik. 60. p. Senāts nolemj: Daugavpils apgabaltiesas iesniegumu atstāt bez caurskatīšanas.

Likumu rādītājs

Senāta Apvienotās sapulces 1927.—1934. g. spriedumiem.

Likumi sakārtoti alfabētiski. Pirmie skaitļi nozīmē attiecīgo likuma pantu, otrie — sprieduma taisīšanas gadu, bet trešie — spriedumu pēc attiecīgā gada spriedumu krājuma.

Likums par **administrātīvām tiesām**(Lkr. 21./59)

54 . . . . . 1934. 9
74 . . . . . 1930. 9

Agrārās reformas likuma papildinājums (Lkr. 29./117)

12[1] 1930. 10

Likums par **akciju biedrībām un paju sabiedrībām** (Lkr. 21./83)

— 1928. 2

Papildinājums 1921. g. 20. aprīļa likumā par **akciju biedrībām un paju sabiedrībām** (Lkr. 24./124)

10[2-3] 1932. 3

Pagaidu noteikumi jaunu **akciju sabiedrību dibināšanai** (V. V. 23./223)

— 1932. 9

Instrukcija **akciju un paju sabiedrību likvidācijas komisijām** (Lkr. 25./58, 27./151, 28./210, 29./186)

2, 4, 8—11, 15, 17—20 . . . . . 1932. 3

Aktu nodevu likums (Lkr. 26./77)

2. p. „a" pk. . . . 1934. 7

Likums par **algas izmaksu apsardzības resora darbiniekiem** iestāžu likvidēšanas vai amatu skaita samazināšanas gadījumos (Lkr. 22./77)

4 . . . . . 1932. 2

Noteikumi par kriminālvajāšanas kārtību lietās par **amatpersonu dienesta noziedzīgiem nodarījumiem** un atlīdzības prasību celšanu par viņu nodarītiem zaudējumiem (Lkr. 22./209)

II d. 2. p. 1930. 5

1916. gada 31. jūlija noteikumi par **aptiekām** (Kriev. lik. kr. 16./265, 2072. p.)

1—2 . . . . . 1927. 4

1912. gada 12. februāra likums par dažām pārgrozībām **aptieku atvēršanas kārtībā** (Kriev. lik. kr. 12./33, 267. p.)

— 1927. 4

Papildinājumi likumā par dažām pārgrozībām **aptieku atvēršanas kārtībā** (Lkr. 24./182)

6—7 . . . . . 1927. 4

Likums par dienesta gaitu **armijā un flotē** (Lkr. 30./192)

438 . . . . . 1932. 2

Ārstniecības nolikums (Kriev. lik. kop. XIII sēj.)

353—356 . . . . . 1927. 4

1923. gada 20. marta noteikumi par tiesnešu un dažu citu tiesu resora darbinieku **atalgojumu** (Lkr. 23./29)

— 1930. 13

1925. gada 7. jūlija noteikumi par valsts darbinieku **atalgojumu** (Lkr. 25./133)

16 . . . . . 1929 1
— 1930. 13

1929. gada 27. jūnija noteikumi par valsts darbinieku **atalgojumu** (Lkr. 29./156)

14, 17. p. piez. 1931. 8

1925. gada 25. augusta instrukcija par valsts darbinieku **atalgojuma noteikumu piemērošanu** (Lkr. 25./150)

10, 19 . . . . . 1929. 1

1929. gada 17. septembra instrukcija par valsts darbinieku **atalgojuma noteikumu piemērošanu** (Lkr. 29./190)

— 1931. 8

1917. gada 1. augusta noteikumi par nosacītu pirmstermiņa **atsvabināšanu** (Kriev. lik. kr. 17./1326)

— 1927. 13
1—2 . . . . . 1930. 3

Noteikumi par krizes laika **atvilkumiem** no valsts darbinieku un strādnieku atalgojuma un no valsts izmaksājamām pensijām (Lkr. 32./8)

7 . . . . . 1933. 3

Instrukcija pie noteikumiem par krizes laika **atvilkumiem** no valsts darbinieku un strādnieku atalgojuma un no valsts izmaksājamām pensijām (Lkr. 32./20)

21 . . . . . 1933. 3

1922. gada 12. janvāra noteikumi par **autonomiem valsts uzņēmumiem** (Lkr. 22./10)

— 1929. 1

Baltijas provinču likumi

540—556 . . . . . 1927. 11

1920. gada 31. marta likums par **civīldienestu** (Lkr. p. 20./53)

22 . . . . . 1927. 12
27 . . . . . 1927. 3

1927. gada 4. oktobra noteikumi par **civīldienestu** (Lkr. 27./172)

1 . . . . . 1929. 1
45 . . . . . 1934. 5
62 . . . . . 1932. 2
68 . . . . . 1929. 1

1928. gada 7. jūnija instrukcija par **civīldienesta noteikumu piemērošanu** (Lkr. 28./148)

— 1929. 1

Civīllikumi (Kriev. lik. kop. X sēj.)

1509 . . . . . 1933. 1
2138, 2140, 2153, 2158. p. 1. piez. pielik. 8. p. piez., 2189 . . . . . 1932. 9

Civīllikumi (Viet. lik. kop. III daļa)

199 . . . . . 1931. 8
537 . . . . . 1933. 1
2922, 3131—3133, 3159 . . . . . 1934. 8
3467—3470, 3833 . . . . . 1933. 1
4104 . . . . . 1932. 8

Civīlprocesa likumi (1914. g. izd.)

9—10 . . . . . 1931. 1
62 . . . . . 1927. 5
201 . . . . . 1933. 4
203, 207, 211 . . . . . 1930. 9
. . . . . 1931. 4
220 . . . . . 1930. 9
239—240 . . . . . 1930. 1
241 . . . . . 1930. . . . . 1, 3, 10
667 . . . . . 1931. 4
711, 793 . . . . . 1929. 6
808 . . . . . 1930. 4
854—855 . . . . . 1933. 4

861—864 . . . . . 1930. 2
953 . . . . . 1932. 1
972[1] 1930. 7
1001, 1094—1208 . . . . . 1928. 5
1211[1] 1930. 7
1285 . . . . . 1928. 9
1460[62-85] 1932. 4
1556—1591 . . . . . 1928. 5
1801 . . . . . 1930. 10

Civīlprocesa likumi (1923. g. izd.)

1 . . . . . 1932. 3
11 . . . . . 1932. 4
39 . . . . . 1931. 4
57. p. 9. pk. 1931. 3
66. p. 4. pk. 1930. 1
79 . . . . . 1927. 5
90. p. 2. pk. 1930. 1
292 . . . . . 1931. 4

Civīlprocesa nolikums (1932. g. izd.)

236—238, 305 . . . . . 1933. 4
806, 818, 859—860, 892, 894—895 . . . . . 1934. 2
908, 911 . . . . . 1934. 3
956 . . . . . 1934. 2
983—984 . . . . . 1933. 4
1477—1521 . . . . . 1934. 1

1922. gada 24. marta likums par **darba laiku** (Lkr. 22./74) ar tā 1930. gada 23. decembŗa papildinājumu (Lkr. 30./194)

17 . . . . . 1932. 6

1927. gada 8. marta likums par **darbiem un piegādēm valsts vajadzībām** (Lkr. 27./44)

31—34, 36—37, 42, 44—45, 47 . . . . . 1928. 8

Likums par **dienesta gaitu armijā un flotē** (Lkr. 30./192)

438 . . . . . 1932. 2

Dienesta noziedzīgi nodarījumi — kriminālvajāšanas kārtība un atlīdzības prasību celšana par amatpersonu nodarītiem zaudējumiem (Lkr. 22./209)

II d. 2. p. 1930. 5

Disciplīnārsodu likums

I d. 10.—28. p., II d. 2. p. . . . 1934. 5

1928. gada 7. augusta kaŗa **disciplīnas rēglaments** (Lkr. 28./180)

6, 65 . . . . . 1928. 12
111 . . . . . 1931. 5

Drošības un labierīcības nolikums (1916.g. izd.)

17—21 . . . . . 1929. 8

Dzelzceļu virsvaldes 1925. gada 10. februāŗa 39. rīkojums par **dzelzceļu attālumiem** (V. V. 25./35)

— 1930. 4

1924. gada 4. decembŗa noteikumi par pasažieŗu un kravu pārvadāšanu pa **dzelzceļiem** (V. V. 24./277)

— 1930. 4

Flotē un armijā — dienesta gaita (Lkr. 30./192)

438 . . . . . 1932. 2

Kaŗa disciplīnas rēglaments — sk. disciplīnas.

Kaŗaklausības likums (Lkr. 23./94)

12. p. 1. pk. un 1. piez. . 1928. 6
88 . . . . . 1930. 11

Kaŗa sodu likumi (1869. g. kaŗa lik. kop. XXII gr.)

8. p. 1. pielik. 4[2]. piez. 6. pk., 49—50, 52 . . . . . 1928. 6
60 . . . . . 1931. 5

Pārgrozījumi **kaŗa sodu likumos** (Lkr. 28./159)

39 . . . . . 1931. 5

1921. gada 11. augusta papildinājums noteikumos par **kara stāvokli** (Lkr. 21./156)

16[1] . . . . . 1927. . . . 8

Kara tiesu likumi (1869. g. kara lik. kop. XXIV gr.)

244 . . . . . 1930. 11

275—276 . . . . . 1930. 8
1934. 11

314—318, 329, 334, 470—474, 477 . . . . . 1930. 11

1117. p. piez., 1268 . . . . . 1927. 1

Krievijas **kārtu likums**

160—168, 317—331 . . . . . 1927. 11

Likums par **Kodifikācijas nodaļu** (Lkr. 26./30)

8 . . . . . 1927. . . . 1, 5, 9

1917. gada 20. marta likums par **kooperātīvām sabiedrībām** (Kriev. lik. kr. 1917. g. 72)

— 1928. 10

1919. gada 5. septembra noteikumi par **kooperātīvām sabiedrībām un viņu savienībām** (Lkr. 19./126)

— 1928. 10

1, 4 . . . . . 1934. 6

7. p. 2. d. 1932. 4

11, 36 . . . . . 1934. 6

1933. gada 28. aprīļa papildinājumi noteikumos par **kooperātīvām sabiedrībām un viņu savienībām** (Lkr. 33./129)

— 1934. 6

1928. gada 12. aprīļa noteikumi par **kooperātīvu sabiedrību un to savienību likvidāciju** pēc slēgšanas ar tiesas lēmumu (Lkr. 28./77)

1 . . . . . 1932. 4

— 1934. 6

1927. gada 16. jūnija likums par **kooperātīvu sabiedrību un viņu savienību revīzijām** (Lkr. 27./124)

21 . . . . . 1932. 4

— 1934. 6

Likums par **kreditiestāžu un tirdzniecības-rūpniecības uzņēmumu norēķiniem un iesniedzamām ziņām** (Lkr. 23./150) ar vēlākiem pārgrozījumiem un papildinājumiem (Lkr. 29./221, 31./17)

— 1932. 9

Kreditlikumi (Kriev. lik. kop. XI sēj.)

86—114[26] 1928. 10

Pārgrozījumi un papildinājumi **kreditlikumos** (25./10, 26./6, 144; 29./122, 30./21, 31./9)

— 1932. 9

— 1934. 6

Kriminālprocesa likumi (1914. g. izd.)

56 . . . . . 1927. 5

963—964 . . . . . 1927. 1

Kriminālprocesa likumi (1926. g. izd.)

1 . . . . . 1928. 7

45 . . . . . 1930. 8

49 . . . . . 1931. 3

67 . . . . . 1927. 5

175, 182 . . . . . 1931. 3

210, 234 . . . . . 1930. 6
. 7

253 . . . . . 1934. 4

261—262 . . . . . 1934. 11

275 . . . . . 1927. 8
1934. 11

281—283 . . . . . 1927. 10
1930. 9
1934. 4

284—312 . . . . . 1928. 7

434, 460 . . . . . 1928. 7

461 . . . . . 1928. 7
1930. 11

462.—469. . . . . 1930. 11

470 . . . . . 1928. 7
1930. 11

471.—477. . . . . 1930. 11

673 . . . . . 1929. 5
949 . . . . . 1930. 6
972 . . . . . {1927. 7
1932. 10
974, 976 . . . . . 1931. 5
981 . . . . . 1927. 7
985 . . . . . {1928. 5
1930. 7
1031 . . . . . 1934. 1
1047. p. 1. pielik. I d.
2. pk. . . . . 1928. . . . . 3, 4
1052 . . . . . {1928. 1
1929. 4
1058, 1074, 1076—1077 . . . . . 1928. 4
1083, 1091, 1190 . . . . . 1928. . . . . {3, 7, 6

Kriminālvajāšanas kārtība lietās par dienesta noziedzīgiem nodarījumiem u. t. t. — sk. amatpersonu.

Noteikumi par **krizes laika atvilkumiem** no valsts darbinieku un strādnieku atalgojuma un no valsts izmaksājamām pensijām (Lkr. 32./8)

7 . . . . . 1933. 3

Instrukcija pie noteikumiem par **krizes laika atvilkumiem** no valsts darbinieku un strādnieku atalgojuma un no valsts izmaksājamām pensijām (Lkr. 32./20)

21 . . . . . 1933. 3

Kurzemes zemnieku likums

133—134 . . . . . 1931. 6

Drošības un **labierīcības nolikums** (1916. g. izd.)

17—21 . . . . . 1929. 8

Lauksaimniecības likums (Kriev. lik. kop. XII sēj. 2. d. 1903. g. izd.)

429 . . . . . 1929. 7

1921. gada 18. augusta pārgrozījumi **lauksaimniecības likumā** (Lkr. 21./167)

— 1929. 7

Likums par **laulību**

56 . . . . . 1931. 8

1920. gada 15. marta likums par **likumu un valdības rīkojumu spēkā nākšanas laiku** (Lkr. 20./176)

— 1927. 2

1928. gada 12. aprīļa noteikumi par kooperātīvu sabiedrību un to savienību **likvidāciju pēc slēgšanas ar tiesas lēmumu** (Lkr. 28./77) — sk. kooperātīvu sabiedrību.

Medību likums (Lkr. 23./169)

8 . . . . . 1929. 7

Ministru kabineta iekārta (Lkr. 25./60)

12 . . . . . 1927. 2

Muitas likumi

1045. p. 3. pk. 1928. 3
1056 . . . . . 1933. 3
1059 . . . . . 1929. 4
1064—1065 . . . . . 1928. 3
1067 . . . . . 1929. 4
1070. p. 1. pk. 1928. 3
1115 . . . . . {1928. 4
1929. 4
1149—1150, 1152 . . . . . 1929. 4
1164—1165 . . . . . 1933. 3

1912. gada 28. maija likums par vietējās **muitas pārvaldes satversmi** (Kriev. lik. kr. 12./865)

5. p. piez., 6—11, 38 . . . . . 1928. 4

Nodevas — sk. aktu nodevas.

1920. gada 19. marta noteikumi par valsts **nodokļu un citu neapstrīdami valstij pienācīgo naudas summu piedzīšanas kārtību** (Lkr. p. 20./48) ar 1924. gada 4. oktobra papildinājumiem (Lkr. 24./160) un 11. oktobra instrukciju (V. V. 24./235)

— 1927. 6

1917. gada 1. augusta noteikumi par **nosacītu pirmstermiņa atsvabināšanu** — sk. atsvabināšanu.

Vispārēji nosacījumi par spaidu darbu un pārmācības sodu izcietušo un **nosacīti pirmsterminā atsvabināto personu uzraudzības veidiem** (V. V. 26./88, 90—92)

— 1927. 13

Notāriāta nolikums

5 . . . . . 1932. 7
15—16 . . . . . 1929. 3
17, 20—24 . . . . . 1934. 7
41 . . . . . 1929. 3
43 . . . . . 1934. 10
57, 59—65, 141 . . . . . 1934. 7
154. p. 2. pk., 274—275 . . . 1929. 3
289 . . . . . 1934. 10
301 . . . . . 1930. 5
334, 337, 369 p. 2. pk., pielik. 9. p. . 1934. 7

Tieslietu ministra 1920. gada 23. decembra rīkojums par **notāru pienākumu piesūtīt Nodokļu departamentam savas darbības pārskatus** (V. V. 20./297)

— 1929. 3

Paju sabiedrības — sk. akciju biedrības u. t. t.

1924. gada 4. decembra noteikumi par **pasažieru un kravu pārvadāšanu pa dzelzceļiem** (V. V. 24./277)

— 1930. 4

Pasta un tēlegrafa virsvaldes iekārta (Lkr. p. 27)

2—3, 9—10 . . . . . 1928. 9

Noteikumi par Satiksmes ministrijas **pasta un tēlegrafa departamentu** (Lkr. 27./159)

2—3, 5 . . . . . 1928. 9

Vispārējais **pensiju likums** (Kriev. lik. kop. III sēj.)

11, 172, 172[2], 176, 181, 184 . . . . . 1927 11

1927. gada 8. marta likums par darbiem un **piegādēm valsts vajadzībām** — sk. darbiem

1927. gada 16. jūnija likums par kooperātīvu sabiedrību un viņu savienību **revīzijām** — sk. kooperātīvu sabiedrību.

Valsts kontroles **revīzijas pagaidu rēglaments** (Lkr. p. 10)

11 . . . . . 1927. 12

1920. gada 15. marta likums par likumu un valdības **rīkojumu spēkā nākšanas laiku** (Lkr. 20./176)

— 1927. 2

Latvijas Republikas **Satversme**

28—30 . . . . . 1928. 7
64—68 . . . . . 1927. 1
69 . . . . . 1927. 2
70—80 . . . . . 1927. 1
81 . . . . . 1927. . . . . 1, 2
82—83, 86 . . . . . 1928. 7

Senāta iekārtas likums

8[1] 1927. 9
33[1] 1927. 12
1930. 4
36 . . . . . 1934. 10
74[1]. p. 10. pk. . . . 1930. 4
76. p. 10. pk. . . . 1934. 10
220 . . . . . 1930. 4

Likums par **sociālo apgādību** (Lkr.28./73.) ar 1930. gada 30. septembra papildinājumiem tajā (Lkr. 30./143)

31, 31[1] 1931. 1

Vispārēji nosacījumi par spaidu darbu un pārmācības nama **sodu izcietušo** un nosacīti pirmsterminā atsvabināto personu uzraudzības veidiem — sk. nosacīti.

1885. gada **Sodu likumi**

140	1928.	6

1903. gada **Sodu likumi**

1	1928.	11
2	1928.	6
5	1928.	11
16	1927.	13
22	1932.	10
30	1928.	6
34—35	1927.	13
57. p. 4. pk.	1928.	6
59	1928.	5
	1931.	5
63	1932.	10
68—71	1928.	11
636, 672, 674	1932.	7

1933. gada **Sodu likums**

27—28	1934.	5
43. p. 2. un 3. d., 147	1934.	1

1920. gada 21. janvāra likums par valdības un pašvaldības iestāžu **svinamām dienām** (Lkr. 20./160) ar 1921. gada 22. decembra papildinājumu tajā (Lkr. 21./262)

—	1929.	8

Pasta un **tēlegrafa virsvaldes iekārta** — sk. pasta.

Noteikumi par pasta un **tēlegrafa departamentu** — sk. pasta.

1924. gada 16. jūnija likums par **telpu īri**

27	1934.	8
31—32	1932.	8

1918. gada 6. decembra pagaidu nolikums par Latvijas **tiesām un tiesāšanas kārtību** (Lkr. 19./10) un 1920. gada 26. janvāra likums par pārgrozījumiem un papildinājumiem tajā (Lkr. 20./164)

1. p. c pk.	1930.	2
7, 9	1927.	9

1923. gada 20. marta noteikumi par **tiesnešu un dažu citu tiesu resora darbinieku atalgojumu** — sk. atalgojumu.

Tiesu iekārtas likumi

1	1934.	10
8—9	1932.	7
57—59	1927.	9
60	1934.	10
60. p. 3. pk.	1932.	5
60. p. 9. pk.	1927.	9
62	1932.	7
80	1932.	5
101. p. 5. pk.	1930.	6
102	1930.	6
	1932.	5
128—129, 143—144	1934.	10
146—147, 155	1927.	9
158	1927.	3
163	1934.	10
170	1927.	9
	1934.	10
171	1932.	7
172	1929.	5
	1931.	3
	1934.	7, 10
173	1931.	3
174	1931.	3
	1932.	4
185	1930.	4
	1934.	10
208	1930.	6
214	1930.	6
	1932.	5
227—228	1932.	1
235	1930.	7
254	1932.	1
281	1930.	12
302	1932.	5
303, 306—309, 332—333	1931.	2
335	1933.	2

336. p. 1. pk. . . . . 1929. . . . . 2, 6
336. p. 2. pk. 1929. 6
338 . . . . . 1931. 2
344 . . . . . 1931. 7
1933. 2
345 . . . . . 1931. . . . . 2, 7
1932. 5
346 . . . . . 1931. 7
349 . . . . . 1931. . . . . 3, 7
388¹ 393 . . . . . 1934. 10

1923. gada 26. jūlija likums par **tiesu iekārtas** un civīl- un kriminālprocesa likumu dažu pantu grozīšanu (Lkr. 23./97)

„A" 4. p. 1927. 9

Likums par kreditiestāžu un **tirdzniecības-rūpniecības uzņēmumu norēķiniem un iesniedzamām ziņām** — sk. kreditiestāžu.

Vispārēji nosacījumi par spaidu darbu un pārmācības nama sodu izcietušo un nosacīti pirmstermiņa atsvabināto personu **uzraudzības veidiem** — sk. sodu izcietušo.

1925. gada 7. jūlija noteikumi par **valsts darbinieku atalgojumu** — sk. atalgojumu.

1929. gada 27. jūnija noteikumi par **valsts darbinieku atalgojumu** — sk. atalgojumu.

1925. gada 25. augusta instrukcija par **valsts darbinieku atalgojuma noteikumu piemērošanu** — sk. atalgojuma.

1929. gada 17. septembra instrukcija par **valsts darbinieku atalgojuma noteikumu piemērošanu** — sk. atalgojuma.

Valsts kontroles revīzijas pagaidu rēglaments — sk. revīzijas.

Likums par **Valsts kontroli** (Lkr. 23./102)

27 . . . . . 1927. 12
1930. 4

1920. gada 19. marta noteikumi par **valsts nodokļu un citu neapstrīdami valstij pienācīgo naudas summu piedzīšanas kārtību**— sk. nodokļu.

1922. gada 12. janvāra noteikumi par autonomiem **valsts uzņēmumiem** (Lkr. 22./10)

— 1929. 1

1928. gada 9. jūnija likums par pārgrozījumiem **zemes grāmatu lietās Latgalē** (Lkr. 28./134)

— 1934. 10

Kurzemes **zemnieku likums**

133—134 . . . . . 1931. 6

1921. gada 17. septembra rīkojums par **zīmognodokli** (Lkr. 21./165) ar 1928. gada 16. jūnija pārgrozījumiem un papildinājumiem tajā (Lkr. 28./147)

3, 4. p. 1. pk. 1930. 5
25, 29 . . . . . 1932. 8
39. p. 1. pk. 1933. 1
43. p. 1. un 2. pk. . 1932. 8
43. p. 3. pk., 44. p. 7. pk. . . . 1933. 1
46—47 . . . . . 1929. 7
50, 80, 90—91, 100, 104 . . . . . 1930. 5

Lm 2175
LATVIJAS BIBLIOTĒKA VALSTS

Tipografijā saņemot broš. eks. maksā
Ls 2,50.

31. MAR. 1936

Ls 2175